پێنج کاتژمێر لەگەڵ
(برایم ئەحمەد)دا

حوسێن محەمەد عەزیز

2702ك /2002ز

پێنج کاتژمێر لەگەڵ «برایم ئەحمەد»دا

حوسێن محەمەد عەزیز

2702ک/2002ز

ISBN 91 - 970560 - 0 - 6

پێنج کاتژمێر لەگەڵ برایم ئەحمەددا.

دوکتۆر حوسێن محەمەد عەزیز.

چاپی سێیەم.

چاپخانەی سیما

کوردستان _ سولەیمانیی

ژمارەی سپاردن 374

ساڵی 2002

تیراژ 600 دانە.

بۆ هەموو ئەوانەی، لە پێناوی ڕاستییدا، وەک مۆم دەسوتێن و سڵ لە هیچ ناکەنەوە!

پێشـــەکیی چاپی سێیەم

ســـاڵی «2000-2001 » ، بۆ جاری شەشەم، سەردانێکی دیکەی کوردستانم کردەوە. ئەوەی لەو سەردانەدا، زۆر دڵخۆشکەربوو، ئەوەبوو، ماوەی چوار مانگ مامەوە، هێندێ بەرهەمی کۆن و نوێی خۆمم چاپکردەوە، گەلێ دۆست و برادەری نازیزیشم بینی. هێندێکیان، داوایان لێ کردم، ئەو دوو چاوپێکەوتنەی، لەگەڵ هەر دوو مامۆستا « برایم ئەحمەد و جەرجیس فەتحوڵلا »دا سازمکردبوو، ڕێیانبدەم، سەرلەنوێ چاپیانکەن و بڵاویانکەنەوە. منیش، گەلێکم پێ باشبوو، بەو مەرجەی جارێکی دیکە، بە ڕێنووس و هەڵەی چاپەکانیاندا بچمەوە، نیشانەکانی « خاڵبەندیی »یان بۆ دانێم. بەپێی توانا و لە سنووری زانینی خۆمدا، ووشە بیانییەکانی دیکەی تێیاندا ماوە، بژارایانکەم و بە ووشەی کوردیی ڕەسەن و پەتیی بیانڕازێنمەوە. جگە لەوەی، پێشەکیی نوێیان بۆ بنووسم. دەربارەی ئەو هەواڵ و دەنگۆیانەی، لە سەر هەر دوو چاوپێکەوتنەکەش نووسراون و بیستوومن، لە پێشەکییەکانیاندا، وەڵامێکی کوورتیان بدەمەوە، تا چی دیکە لەوە پتر، ئەو جۆرە کەسە سک پڕ لە کێمی بوغزانە، « تفەنگ بە تاریکەشەوەوە نەنێن ! ». هەروەها، چەن گوتارێکی تایبەتییشیان، لەگەڵدا چاپکەم، ئەو کاتە بڵاویانکەنەوە.

ئەم دوو چاوپێکەوتنە، جگە لەوەی، لە لایەن پارتە کوردستانیی و کۆمەڵانی خەڵکەوە، بێ ئەوەی پرس بە خۆم بکەن، بە هەزاران دانەیان لێ کۆپیکراوە، هێندێ کەسیش، پارەیەکی باشیان پێ پەیداکردووە، تا ئێستەش، بایەخی تایبەتیی خۆیان هەر ماوە.

ئەوەی خۆم ئاگام لێ بووبێ و پێشەکیی نوێم بۆ نووسیبێ، چاوپێکەوتنەکەی مامۆستا « برایم ئەحمەد » بوو. تا ئێستە، دوو جار چاپ و بڵاوکراوەتەوە. جاری یەکەم: لە « سوید » و لە لایەن چاپخانەی « باران » ، جاری دووەمیش: لە «کوردستان ـ سولەیمانیی » ، لە لایەن چاپەمەنیی « ئەزمەر »ەوە بڵاوکراوەتەوە. کەچیی، ئەوا پتر لە شەش ساڵ، بە سەر چاپی یەکەم و پێنج ساڵ، بە سەر چاپی دووەمدا تێپەڕدەبێ، لەم ماوەیەدا، گەلێ گۆڕانکاریی گرنگ، لە « کوردستان،

ناوچەکە و جیهان »یشدا روویداوە، لە سەروو هەمووشیانەوە، کارەساتی جەنگی چەپەڵی نێوخۆی نێوان « پارتیی و یەکێتیی » لە « باشووری کوردستان » دێ، کە نزیکەی پتر لە چوار ساڵی خایاند و تا ئێستەش، بە تەواویی پۆلوی نێو ئاگردانی جەنگەکە نەکوژاوەتەوە. هەروەها، مامۆستا « برایم »یش، ماڵاوایی لێ کردین و ئەم یادگارەی بۆ جێهێشتین.
لێرەدا دەمەوێ، بڵێم: هێشتا، ناوەڕۆکی ئەم چاوپێکەوتنە هەر زیندووە و تۆزی مێژووی لێ نەنیشتووە. زۆربەی ئەو باسانەی لێشی دواوین، بۆ ئەوڕۆش، دەست دەدەن. بەڵام، ئەوەی زۆر دڵگرانی کردم و پێویستە، پەنجەی بۆ ڕاکێشم و ڕوونی کەمەوە، چەن خاڵێکی سەرەکیی بوو:
1. هێندێ کەسی بێ ویژدان هەن، لەم لا و لەو لا، قسەی بێ سەروبەر و بێ بەڵگەیان فڕێداوە، گوایە: ئەوەی لە دووتوێی ئەو چاوپێکەوتنەدا هاتووە، هەمووی قسەی مامۆستا « برایم » نییە. بەڵکوو، هێندێکی خۆم ڕێکمخستوون! سەیر ئەوەیە، تا مامۆستا خۆی لە ژیاندا بوو، چاوپێکەوتنەکە، دوو جار چاپ و بڵاوکرایەوە، چەن جارێکیش، چاومان بە یەکدی کەوتووە. کەچیی، لەو بارەیەوە، نەک هەر هیچی نەگوت، بەڵکوو، دەستخۆشانەشی لێ کردم! تەنیا ئەوە نەبێ، جارێکیان لە « بەلچیکا » بینیم، گوتی: دوو ووشە هەیە، لە جێی خۆیدا بەکار نەهاتووە، گوتم: کامانەن؟ گوتی: « نەریتنامە و پەنجەمۆر »، لەبری « دەستوور و ئیمزا »ی عەرەبیی نووسراوە. ئەوانە هەڵەن، هەر خۆیان بەکاربێنی باشترە. منیش، باوەڕم بە قسەکەی هێناو و بەڵێنمدایە، لە چاپەکانی داهاتوودا، ڕاستیان کەمەوە. ئەوا لەم چاپە نوێیەدا، ئەو دوو ووشەیە ڕاستدەمەوە، هەر بەو شێوەیەی مامۆستا « برایم » پێی باشتر و ڕاستتربوو، دەیانووسمەوە.
جگە لەوەی، چاوپێکەوتنەکەش لە سەر کاسێت تۆمارکراوە و ماوە، بۆ ئەوەی، دژی ئەوانەی ئیرەیی و ڕکوکینە، نێو سکی خواردوون، وەک بەڵگەیەکی مێژوویی لەچاوچەقیو بمێنێ. بەڵام، هەر وەک چەن جارێ، لە پێشەکیی بەرهەمەکاندا نووسیومە و ڕوونمکردۆتەوە، گەر دەقێکی دیاریکراو، لە سەرچاوەیەکی تایبەتییەوە وەرگرم، ئەوا، هەموو ووشە بیانییەکانی وەردەگێڕم و بە کوردیی دەیاننووسمەوە. تەنانەت، کاتی خۆی ئەوەشم بە مامۆستا « برایم » گوت و هیچی نەگووت. چونکە، هەموو نووسەرێ ئازادە، بە چ شێوە و زمانێکی ویژەیی، بەرهەمەکانی خۆی دەڕازێنێتەوە و بڵاویاندەکاتەوە. گرنگ ئەوەیە، ڕاستگۆ و دەستپاکبێ، دەستکاریی ناوەڕۆکی وتووێژەکە نەکا و نەیشێوێنێ.

هەر بەو بۆنەیەوە، برایەکی دڵسۆز بۆی گێرامەوە، گوایە: خوێندکارێکی خرێندنی باڵای زانکۆی « سولەیمانیی »، ئەم چاوپێکەوتنەی وەک سەرچاوەیەک، بۆ کاری « ماجستێر »ەکەی بەکارهێنابوو. بەڵام، کاتێ ڈاکۆکیی لە کارنامەکەی کردبوو، دوکتۆر « عێزەدین مستەفا رەسووڵ »، گوتوویەتی: دەبێ، ئەم سەرچاوەیە لابیرێ. چونکە، ئەو قسانە لە قسەی مامۆستا « برایم » ناچن!

لێرەدا، زۆر بە ڕاشکاویی دەڵێم: مامۆستا خۆی، چۆن وەڵامی پرسیارەکانی داوەتەوە، هەر بەو شێوەیەش بڵاومکردۆتەوە و یەک پیتم لێ نەگۆڕیوە. تەنیا، ئەوە نەبێ، گەر لە هێندێ شوێندا، هێندێ ووشەی بە عەرەبیی گوتبێ، من بەرانبەرەکەیم بە کوردیی یا بە لاتینیی نووسیوە. وا بزانم، ئەمەش هیچ لە ناوەڕۆکی قسەکانی مامۆستا ناگۆڕێ، بۆ نموونە: مامۆستا، ئەم ووشە عەرەبییانەی بەکارهێناوە، « قەصاب، سیاسەت، سیاسی، طەبعا، سەفیر، سەفارەت، جنسیە، بەیان، ئیجازە، تەرشیح، ئیستیمارە، ڕەسمیی، مەکتەبی سیاسی، حیزب، عەقل، عاقل، کتێب، شاعیر، شیعر، مەلەکی، ئیحتیاط، کولیەی حقوق ... » من لە بری هەموو ئەو ووشانە نووسیومە: « گۆشتفرۆش، ڕامیاریی، ڕامیار، بێ گومان، باڵوێز، باڵوێزخانە، ڕەگەزنامە، بلاڤۆک، مۆڵەت، پاڵاوتن، بلانکێت، فەرمیی، پەلیتبیرۆ، پارت، ژیریی، ژیر، پەرتووک، هۆنەر، هۆنراوە، پاشایەتیی، یەدەک، کۆلێژی مافناسیی ... ». ئەگینا، گەر مامۆستا گوتبێتی، « کوردستانی عێراق »، ئەز، « باشووری کوردستان »م نەنووسیوە، تا، دوکتۆر « عێزەدین » پێی نیگەرانبێ! هەروەها، ناوی مانگەکان، لەبری ئەوەی بە عەرەبیی بیاننووسم، بە ئینگلیزیی نووسیومن.

2. زۆر جار، لەگەڵ هێندێ دۆست و برادەردا، لە سەر ناوەڕۆکی نووسینەکە دەمەتەقێمانکردووە. هێندێ جار، ڕەخنەیان لە بۆچوونەکانی مامۆستا گرتووە، منیش، ئەوەی بە ڕاستم زانیبێ، نکۆلیم لێ نەکردووە و پشگیرییمکردووە. چونکە، هەر وەک، لە پێشەکیی چاپی یەکەمدا ڕوونمکردۆتەوە، من لەگەڵ هەموو بۆچوونەکانی مامۆستادا نەبووم. کەچیی، یەکێکی وەک « مەحموودی مەلا عێزەت »، دەربارەی چاوپێکەوتنەکەی « خولانەوە لە بازنەیەکی بۆشدا »، نامەیەکی بە عەرەبیی، بۆ « جەرجیس فەتحوڵڵا » نووسیبوو. ئەویش، بە تێلیفۆن بۆی خوێندمەوە. جگە لەوەی، هێندێ قسەی زل و ناقۆڵای کردبوو، گوتبووشی: چاوپێکەوتنێکی زۆر « فاشیل » بوو، هەر دوای چاوپێکەوتنەکەش، لەم لاو لەو لا، قسەی بە مامۆستا « برایم » گوتووە و بە خراپە باسیکردووە!

لێرەدا، زۆر بە ڕاشکاویی دەڵێم: هەمیشە، باری سەرنجی خۆم، بەرانبەر بە مامۆستا دەربڕیوە. تا لە ژیاندا بوو، پێوەندییمان باشبوو، لە پێشەکیی چاپی یەکەمیشدا، زۆر شتم بە ئاشکرا نووسیوە. دوای ئەوەی ماڵاواییشیکرد، زۆر بە ڕاشکاویی، بۆچوونی خۆم لە گوتاری « خڕنووکیش لە بیاباندا درەختە! » دەربڕیوە، بەڵام، نازانم، مامۆستای مێژوونووس، ئەم هەواڵە گرنگەی، لە کام ئاژانسی دەنگوباسەوە وەرگرتووە؟ چونکە، گەر بڵێم: شتەکان بە پێچەوانەوە بووە، هەڵەم نەکردووە!
جگە لەوەی، من باش دەزانم و هەر دوو « دوکتۆر و مامۆستا »ش، باشتر دەزانن، گرفتەکە، لە نووسین و بیری چاوپێکەوتنەکەدا نییە، بەڵکوو، « مشتووی ناو هەمانەکە، هەر دووکیانی کوشتووە! ».
3. لە ڕاستییدا، هێندێ برادەر هەبوون، کاتێ، چاپی یەکەمی چاوپێکەوتنەکەم بڵاوکردەوە، چ بە دەمیی و چ بە نامە، ئاگاداریانکردمەوە، گوایە: گەر بهاتایە، لە پەراوێزی وەڵامەکانی مامۆستادا، تێبینیی و کۆمێنتاری خۆم، لە سەر دید و بۆچوونەکانی بنووسیایە، چاوپێکەوتنەکە، گەلێ دەوڵەمەندتر و باشتردەبوو. بەڵام، من لەوە پەشیمان نیم، کە ئەو کارەم نەکردووە. چونکە، بە ڕاستم نەزانیوە و ئێستەش، هەر بە ڕاستی نازانم. لەبەرئەوەی، ئەرکی سەر شانی من، وەک کەسێ، چاوپێکەوتنێکی لەگەڵ مامۆستادا کردبێ، تەنیا هەر پرسیارکردن بووە. ئەویش، خۆی ئازادبووە، لەوەی چی وەڵامداوەتەوە. وا بزانم، ئەوەش مافێکی ڕەوا و سرووشتیی خۆی بووە، گەر ئێمە، باوەڕمان بە پچووکترین مافی مرۆڤ و سەرەتاکانی دیمۆکراسیی هەبێ! بەڵام، لە بەرهەمی « ناکۆکیی و ناپاکیی لە مێژووی کورددا »، وەک سەرچاوەیەک بەکارمهێناوە، زۆر بە درێژیی، لە بۆچوونەکانی مامۆستا دراوم و باوەڕی خۆم دەربڕیوە. خوا یاربێ، لە هەلێکدا چاپیدەکەم.
4. هەر وەک، لە بەرهەمی « سەلیقەی زمانەوانیی »شدا، باسمکردووە، زمان، وەک هەموو بوونەوەرێکی زیندووی دیکەی ئەم گەردوونە وایە، پێبەپێی گۆڕانکارییە « نەتەوەیی، ڕامیاریی، ئابووریی، زانستیی، کۆمەڵایەتیی و کەلتووریی »یەکان، گەشەدەکا و پێشدەکەوێ. ئەو گەشەکردن و پێشکەوتنەش، لە هەموو بوارەکانی زماندا ڕوودەدا.
لەبەرئەوە، ئەم چاپە نوێیە، لەگەڵ هەر دوو چاپەکەی دیکەی پێشوودا، تەنیا لە ڕووی « ڕێنووس، جۆری پیت، قەبارەی پیت و ژمارەی لاپەڕە »کانەوە،

جیاوازییان هەیە. ئەگینا، ناوەڕۆکەکەی هەر ئەوەیە، لە چاپی یەکەم و دووەمدا بڵاومکردۆتەوە، بێ ئەوەی، هیچی لێ کەم و زیادکرابێ، چونکە، کاتی خۆی هیچم لێ نەپەڕاندووە، تا ئەورۆ ئەم چاپەی پێ قەبەترکەم. بەڵام، لە کۆتایی بەرهەمەکەدا، دوو گوتاری دیکەم بڵاوکردۆتەوە، پێوەندییان بە مامۆستا و چاوپێکەوتنەکەوە هەیە. یەکەمیان: ئەو گوتارەیە، بە ناوی « جاش یا باش »، لە لایەن « ڕێباز محێدین » ناوێکەوە بڵاوکراوەتەوە. دووەمیشیان: گوتارێکی خۆمە، بە بۆنەی کۆچیدوایی مامۆستاوە نووسیومە و بڵاومکردۆتەوە.

هەروەها، وەک بیستوومە، لەو چاپانەی بێ پرسی من، لە کوردستان چاپ و بڵاو کراوەتەوە، هێندێ گۆڕانکاریی تێدا کراوە. لەبەرئەوە، لێرەدا زۆر بە ڕاشکاویی دەڵێم: جگە لەم سێ چاپە بە گشتیی و ئەم چاپەش بە تایبەتیی، هیچ چاپێکی دیکە، بە بەرهەمی خۆم نازانم!

ئەوا، ئەم جارەش، چاپی سێیەمی چاوپێکەوتنەکە بڵاودەکەمەوە. هیوادارم، کەڵکی هەبێ، ڕووناکبیر و نووسەرانی کورد، هەر چی دەزانن، هەر ڕاستییەکی « مێژوویی و ڕامیاریی »یان، لا چنگدەکەوێ، گەر پێوەندیی بەم باسانەوە هەبێ، با، چاویان قایمبێ و نەترسن، لە سەری بنووسن و بڵاویکەنەوە، تا هەمووشتێ، بۆ جەماوەری خوێنەری کورد ڕوونبێتەوە. بێ ئەوەی، گوێ بە سرتە و بۆڵەی هیچ کەس و هیچ لایەنێ بدەن، یا، ڕاستیی لە جەماوەر بشارنەوە. چونکە، جگە لەوەی، عەرەب گوتوویەتی: « ئەوەی لە ئاستی ڕاستییدا بێ دەنگبێ، ئەهریمەنێکی لاڵە! » منیش دەڵێم: ئەوەی ڕاستیش لنگەوقووچکا، ئەو مرۆڤە، مرۆڤێکی ئازا و ئازاد، سەربەست و سەربەخۆ نییە، هەرگیز ناشتوانێ، ڕاژەی نەتەوە و نیشتمانەکەی خۆی بکا!

لە کۆتاییشدا دەڵێم: خوایە! تۆ خوایەکی هێندە گەورەی، وەک دەڵێن: ئاگات لە خشپەی پێی مار و مێروو هەیە، هەڵبەتە دەبێ، ئاگاشت لە چرکەی کاژێری دڵە پچکۆلانەکەم و دەزوولەی داوە باریکەکانی بیر و هۆشی منیش هەبێ، گەر، هەموو ئامانج و مەبەستێکم، تەنیا هەر، ڕاژەکردنی « ڕاستیی، مێژوو و کەلتووری » نەتەوەکەم نەبێ، ئەوا، لە هیچ کارێکدا، سەرکەوتووم نەکەی!

دوکتۆر حوسێن محەممەد عەزیز
ستۆکهۆلم
2001/12/01

پێشـــەکیی چاپی دووەم

ئەوەتەی، چاپی یەکـــەمی ئەم بەرهەمـــە بڵاوبۆتەوە و دەس خـــوێنەرانی هێـــژای نەتەوەکـەم کـەوتووە، پەیتـا پەیتـا، لە کـوردسـتـانەوە، بە نامـە داوایدەکـەن. بە تایبەتیی، کاتێ، لە « 1996/05/03 »دا، بۆ جاری چوارەم، سەردانێکی کورتی وولاتم کرد، چاوم بە هێندێ، لە ڕۆشنبیر و خوێنەوارانی گەلەکەم کەوت، یا، بە تێلیفۆن، قسەم لەگەڵ هێندێکی دیکەیاندا کرد. داوای، سەرجەمی بەرهەمەکانیان لێ کردم. بە تایبەتیی، ئەم چاوپێکەوتنەی، لەگەڵ مامۆستا « برایم »دا سازمکرد بوو.

لەبەرئەوەی، ئەو بەرهەمـانەی، لە هەندەران چاپدەکـرێن، لە لایەکـەوە، جگە لە ژمـارەیەکی کـەم نەبێ، ئەوەندەیان لێ ئاگاتەوە کـوردسـتـان، تا دەس خـوێندەواران بکەون، ڕێگەوبانیش، هێندە خۆش نییە، تا، هەر کاتێ، مرۆڤ ویستی و چەندی بوێ، ڕەوانەی کوردستـانیـان بکاتەوە و بە ئاسانیی، دەس خوێنەواران بکەون. لە لایەکی دیکەشەوە، هەمـوو ئەو بەرهەمـانەی، لە هەندەران چاپدەکـرێن، تەنیـا، بۆ کـــوردە پەنابەرەکـــانی، پەرێدەی هەندەران نین. بەڵـکوو، بۆ هەمـــوو، ڕۆڵەکـــانی نەتەوەی کـوردن. جـا، گـەر ژمـارەیەکی زۆریان، بەر دەس خـوێنەوارانی گـەلەکـەم نەخـرێن، ئەوا، بە دڵنیـاییـــەوە دەڵێم: هیچ کـەڵکێکیـان نابێ! بۆیە، زۆر بە پێویستم زانی، بەگوێرەی توانا هەوڵبدەم، جارێکی دیکە لە کوردستان، سەرجەمی بەرهەمـەکـانم، بە چاپبگەیەنمەوە، تا، خـوێندەوارانی نەتەوەکـەم، کـەڵکیـان لێ وەرگرن.

لێرەدا دەمەوێ، شتێ بڵێم. کاتێ، لە کوردستان بووم، ئێوارەی ڕۆژی « 23/مای/ 1996 » بە هۆی برایانی « سەنتەری لێکۆڵینەوەی ستـراتیجی کوردستـان »ەوە، بەرنامەیەکی ڕاستەوخۆمان، لە سەر « بزووتنەوەی ڕووناکبیـریی، ڕۆڵی ڕێکخراوە دێمۆکراسییەکان و کێشەی پەنابەر »، لە تێلیڤیزیۆنی « گەلی کوردستـان »ەوە،

پێشکەش بە بینەرانی هێژای شاری « سولەیمانیی » کرد. هاوولاتیانی شارەکەم، بە تێلتیفۆن، گەلێ پرسیاری جۆراوجۆریان ئاراستەکردم. یەکێ لەو پرسیارانە، ئەوەبوو، ئایا، بۆچی کوردە پەنابەرە نووسەر و ڕووناکبیرەکان، لە هەندەران، هەوڵی چەسپاندنی، ڕێنووسێکی یەکگرتووی کوردیی نادەن؟ هەر چەندە، لە وەڵامدا گوتم: ئەم کارە، پتر لە ناوەوەی وولات و لە لایەن، « کۆڕێکی ئەکادیمیی کوردیی »یەوە دێتەدی. بەڵام، لێرەدا، بەگوێرەی توانای خۆم، هەوڵدەدەم، لەو بارەیەوە، شتێ، دەربارەی ڕێنووسی یەکگرتووی کوردیی نوێ، ڕوونکەمەوە.
بە باوەڕی من، بۆ ئەوەی، یەک ڕێنووسی یەکگرتووی کوردیی، لە ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستاندا پێڕەوکرێ،* پێشنیازدەکەم، بڕیار لە سەر، یەکێ لەم دوو شێوە ڕێنووسە بدرێ. هەر وەک، لە سەرەتاشدا گوتم: دوا بڕیاریش، هەر بۆ شارەزایانی، ئەو بوارە دەگەڕێتەوە.
1. چاوگی ووشەکان، پێکەوە بنووسرێ. کاتێکیش، ووشەکانی ورددەکرێنەوە و وەک کردار بەکاردێنرێن، ڕەگەکانیان بە جیا بنووسرێن. بۆ نموونە:
ڕێککەوتن ـ ڕێک کەوتن، ڕێک کەوتوون، ڕێک دەکەوێ، ڕێک دەکەون.
دەربازبوون ـ دەرباز بوو، دەرباز بوون، دەرباز دەبێ، دەرباز دەبن.
پەلەکردن ـ پەلەی کرد، پەلەیان کرد، پەلە دەکا، پەلە دەکەن.
لێکۆڵینەوە ـ لێی کۆڵییەوە، لێیان کۆڵییەوە، لێی دەکۆڵێتەوە، لێی دەکۆڵنەوە.
حەزلێکردن ـ حەزی لێ کرد، حەزیان لێ کرد، حەزی لێ دەکا، حەزی لێ دەکەن.
پێووتن ـ پێی ووت، پێیان ووت، پێی دەڵێ، پێی دەڵێن.
2. هەر ووشەیەک، واتایەکی تایبەتیی بگەیەنێ، پێکەوە بنووسرێ. بۆ نموونە:
ڕێککەوتن ـ ڕێککەوتن، ڕێککەوتوون، ڕێکدەکەوێ، ڕێکدەکەون.
دەربازبوون ـ دەربازبوو، دەربازبوون، دەربازدەبێ، دەربازدەبن.
پەلەکردن ـ پەلەیکرد، پەلەیانکرد، پەلەدەکا، پەلەدەکەن.
لێکۆڵینەوە ـ لێیکۆڵییەوە، لێیانکۆڵییەوە، لێیدەکۆڵێتەوە، لێیدەکۆڵنەوە.
حەزلێکردن ـ حەزیلێکرد، حەزیانلێکرد، حەزیلێدەکا، حەزیلێدەکەن.
پێووتن ـ پێیووت، پێیانووت، پێیدەڵێ، پێیدەڵێن.
ئەمانە، چەن نموونەیەکی کەمبوون. بەڵام دەتوانین، لە سەر هەر یەکێ، لەو دوو شێوە ڕێنووسە، بە دەیان نموونەی دیکە بێنینەوە. جگە لەوەش، جوانتر وایە، لە کاتی نووسیندا، ئەو ووشانەی، بە دوو « ی » کۆتاییپیاندێ، بە سەر یەکەوە بنووسرێن. وەک:

ئابووری ی ـ ئابووریی. ئابوورییەکان، نەک ئابووری یەکان.
نەتەوەی ی ـ نەتەوەیی، نەتەوەیی یەکان، نەک نەتەوەی یەکان.
دێمۆکراسی ی ـ دێمۆکراسیی، دێمۆکراسییەکان، نەک دێمۆکراسی ی ەکان.
هەروەها، بە هیچ شێوەیە، « ی » لە ووشە و ناو جیا نەکرێتەوە. بۆ نموونە:
قوتابخانەی گۆران ی سەراتای ی کچان ـ قوتابخانەی گۆرانی سەراتایی کچان.
ئەمانە، چەن نموونەیەکی کەمبوون، 1* بۆ ڕێنووسێکی یەکگرتووی کوردیی، پێش چاوی خوێنەوارانی نەتەوەکەم خست. هیوادارم، زمانەوان و خوێنەوارانی نەتەوەکەم، لەو بارەیەوە، دەمەتەقێیەکی گەرمی لە سەر بکەن و یەکێ، لەو دوو ڕێنووسە هەڵبژێرن. چونکە، کاتی ئەوەمان هاتووە، زمانەکەمان، لەو پاشاگەردانییە ڕزگارکەین و بنچینەیەک، بۆ ڕێنووسێکی یەکگرتووی کوردیی دارێژین.
لە کۆتاییدا دەڵێم. لەم چاپەدا، پێڕەوی شێوە ڕێنووسی یەکەمم کردووە. هەڵەکانی چاپی یەکەمم، ڕاست کردۆتەوە. هیوادارم، چاپی دووەمی ئەم بەرهەمە، لە نێو دڵ و دەروونی خوێنەوارانی کورددا، جێیەکی تایبەتیی، بۆ خۆیی بکاتەوە، خوێنەواران و خەمخوارانی زمانی شیرینی کوردییش، بە وردیی، سەرنجی ڕێنووسەکەی بدەن و کەڵکی لێ وەرگرن.

دوکتۆر حوسێن محەممەد عەزیز
ستۆکهۆڵم
1996/06/06

تێبینیی:
* بۆیە، ئەو دوو پارچەیەی کوردستان دەسنیشاندەکەم و باسی، « باکوور و خۆراوا »ی کوردستان ناکەم، چونکە، لەو دوو بەشەدا، بە پیتی عەرەبیی دەنووسن و لە دوو بەشەکەی دیکەشدا، بە پیتی لاتینیی دەنووسن.
1* لە بەرهەمی « سەلیقەی زمانەوانیی و گرفتەکانی زمانی کوردیی »دا، زۆر بە دووورودرێژیی، لە زۆربەی ئەو باسانە دواوم.

پێشـــەکیی چاپی یەکەم

دوای کـۆدەتاکـەی، چواردەی یولی « عـەبدولکەریم قـاسم »، منداڵیکی تەمـەن هەشت نۆ سـاڵان بووم، کـاتێ، بۆ یەکـەم جـار لە ژیانمدا، لە دەمی باوکم و مامەکانمەوە، نـاوی « برایم ئەحمەد »م بیست. ئەو کاتە، دەیانگووت: مامۆستا « برایم »، نووسەرێکی بلیمەت، هۆنەرێکی هەڵکەوتوو، پۆلێتیکێکی زیرەک و بە توانایە.
لە تەمـەنی دوازدە سـاڵیـدا، چیـرۆکی « کـوێرەوەری »م خـوێندەوە، بەڵام، وەک مێردمنداڵێکی پۆلی پێنجی سەرەتایی، هیچی لێ تێ نەگەیشتم، تا، جارێکی دیکە، لە ساڵەکانی حەفتادا خوێندمەوە.
ناو و ناوبانگی « برایم ئەحـمـەد »، لە نێـو نەوەی ئێـمـەدا، زیاتر، لە سـەرەتای ساڵەکانی شەستەوە دەنگیدایەوە. لە هەمـوو ژیانی خۆمدا، لە نزیکەوە « برایم ئەحمەد »م نەدیبوو، بەڵام، بەرهەمی نەبوو، نەمخوێندبێتەوە. زۆر حەزمدەکرد، لە نزیکەوە بیناسم و گوێ بۆ قسەکانی ڕادێرم.
لەو سەردانە کوورتەی، سەری ساڵی «1994 ـ 1995 »، بۆ « لەندەن » کردم، تا، هێندێ دۆست و برادەری ئازیز، بەسەرکـەمـەوە، بە هەلم زانی، ئەو ئاواتەی خۆم بەدیبـێنم و سـەرێکی مـامـۆسـتـا « برایم »یش بدەم. بە هۆی هاوڕێی خۆشەویستم « سەباحی غالبی »یەوە، ژمارەی تێلێفۆنەکەیم وەرگرت، تێلێفۆنم بۆ کـرد و خۆمم پێ ناساند. لە سـەر ئەوە ڕێککەوتین، لە « مەڵبەندی ڕۆشنبیـریی کوردیی » لە « لەندەن »، کاژێری دووی پاش نیوەڕۆی ڕۆژی «1994/12/31 »، چاومان بە یەکدی بکەوێ.
لەو ڕۆژەشـدا، کـۆڕێ لە لایەن « دوکـتـۆر مـەحـموود عـوسـمـان، دوکـتـۆر نووریی تاڵەبانیی، دوکتۆر کەمال میراودەلیی و کاک حەمە ڕەسوڵ هاوار »ەوە، دەربارەی

بارودۆخی « باشووری کوردستان » و ئەو جەنگە نێوخۆییەماڵوێرانکەرانەی نێوان « پارتی ویەکێتی » دەگیرا، کە هەر دووکمان، بۆ ئەو کۆڕە بانگکرابووین. لەوێ، بۆ یەکەم جار، یەکدیمان بینی.
بەڵام، لە لایەکەوە، لە بەر دووروودرێژیی دەمەتەقێکان و گیروگرفتی بەشدارانی کۆڕ، لە لایەکی دیکەشەوە، بە هۆی ئەوەی، شەوی سەری ساڵ بوو، خەڵکی، لەگەڵ منداڵ و کەسوکار و دۆستەکانی خۆیاندا، سەرقاڵی پێشوازیکردنی جێژنی سەری ساڵی تازە بوون، نەمانتوانی، وتووێژەکەمان دەسپێبکەین. ناچار بڕیارمان دا، دوای جێژن، یەکدی ئاگادارکەینەوە و کاتێکی گونجاو، بۆ هەر دوو لامان دانێین، تا، چاوپێکەوتنەکە بە ئەنجامبگەیەنین.
ڕۆژی «1995/1/3»کاژێری یەک، لەگەڵ « ئاوات »ی هاوسەرما، بە کۆمەڵێ بیر و ئەندیشە و پرسیارەوە، بە کامێرایەک و ڕیکۆردەرێکەوە، بەرەو ماڵی « برایم ئەحمەد »کەوتینەڕێ. هەر چەندە، ماڵەکەیان زۆر دووربوو، بەڵام، ئێمە لە کاتی خۆیدا و کاژێری دووی ڕێک، لە دەرگامان دا. کاک « برایم » چاوەڕێیدەکردین، سەیرێکی کاتژمێرەکەی کرد و گوتی: بە ڕاستیی، ئێوە چاک هاتن، هەر چی دێ بۆ لام، قەد لە کاتی خۆیدا ناگا. هەر لەوێ، چاومان بە هونەرمەندی دەنگخۆشی ناوداری کورد « مەزهەری خالقیی »کەوت. دوایی، هەر ئەوەندەی کەمێ دانیشتین و سەرو پیاڵە چامانخواردەوە، ئیدی، یەکسەر بەبێ پێشەکیی و خۆناساندن بە یەکدی، چوینە نێو باسەکەوە و دەسمان بە کارکردنکرد. من پرسیارم لێ دەکرد و خەریکی تۆمارکردنی وەڵامەکانی کاک « برایم » بووم، « ئاوات »یش، جاروبار، لە کاتی پرسیار و وەڵامەکاندا، وێنەیەکی کاک « برایم »ی دەگرت. ئەویش، بەگوێرەی پرسیارەکان، شەن و کەوی بیرەوەرییەکانی خۆی دەکرد.
بەو شێوەیە، یەک لە دوای یەک، هەموو پرسیارەکانم ئاراستەکرد، بێ ئەوەی، هیچمان پشوویەکبدەین، یا تاقەتمانبچێ، یا ماندووبین. وەکوو دەڵێن: قسەقسە دێنێ، ئێمەش، وامان لێ بەسەرهاتبوو، هەر پرسیاربوو، پرسیارێکی دیکەی، بە دوای خۆیدا ڕادەکێشا. بۆیە، لە کاژێری دووی پاش نیوەڕۆوە، تا، حەوتی سەر لە ئێوارە، سیویەک پرسیاری سەرەکییم ئاراستەکرد، واتە: ماوەی پێنج کاژێری تەواو، بە پرسیارکردن و وەڵامدانەوەوە خەریکبووین. هەر لەبەرئەوەش بوو، ئەم نامیلکە خنجیلانەیەم، بە ناوی « پێنج کاتژمێر لەگەڵ برایم ئەحمەددا » ناونا.
کەم کورد هەیە، ناو و ناوبانگی « برایم ئەحمەد »ی نووسەر، هونەر و چیرۆکنووسی، بەر گوێ نەکەوتبێ. کەم کورد هەیە، شتێ، دەربارەی ڕۆڵی گرنگی

ڕامیاریی « برایم ئەحمەد »، لە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی گەلەکەمان لە باشووری کوردستاندا نەزانێ، کەم کورد هەیە، هۆنراوەی « دوا تیری کەوان » و « شیرین بەهارە »ی نەبیستبێ. چیرۆکە کورتەکانی «کوێرەوەری » و ڕۆمانی « ژانی گەل » و « دڕک و گوڵ »ی نەخوێندبێتەوە.
من، لێرەدا نامەوێ، « برایم ئەحمەد »، بە خوێنەوارانی کورد بناسێنم، چونکە، ئەو خۆی، لای هەمووان ناسراوە. بــەڵام، « برایم ئەحمەد »، یەکێکە لەو پیاوە ڕووناکبیرانەی کورد، کە لە سەرەتای سییەکانەوە، خۆی بە « نووسین و کاری ڕامیاریی »یەوە خەریککردووە. لە سەردەمی گۆڤارە ئازیزەکــەی «گەلاوێژ »دا، ڕۆڵێکی گەلێ گرنگی، لە داهێنان و بوژاندنەوەی زمانی کوردییدا وازییکردووە.
لە بواری ڕامیارییشدا، لە سەرەتای چلەکاندا، یەکەم لێپرسراوی لقی « ژ.ک. »ی شاری « سولەیمانیی » بووە. لە ڕیزەکانی « پارتی دیموکراتی کوردستـان »یشدا، هەر لە سەرەتاوە، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندیی « پارتیی » بووە. تا، لە سەرەتای شەستەکاندا و لە کۆنگرەی « پێنج »دا، بە سکرتێری « پارتیی » هەڵبژێرراوە.
دەربارەی، هەمـوو ئەو دووبەرەکـییـانەی، لە نێـو ڕیزەکانی « پارتیی »دا ڕوویان داوە، هەر لە سەرەتاوە، تا، دووبەرەکییەکەی ساڵی «1964 »، ئاگاداریییـەکی تەواویی هەیە. کــاتێ، دووبەرەکــیـیــەکـەش، لە نێـو ڕیزەکـانی « پارتیی »دا دروسـبـوو، « برایم ئەحـمـەد »، دژی سـەرکـردایەتی « بارزانیی »، ڕێبـەرایەتیی باڵەکەی « پەلیـتبیرۆی » دەکرد. دوای ڕێککەوتننامەی «11/مارس/1970 »ش کــاتێ، ڕیزەکــانی « پارتیی » یەکـیـانگرتەوە، « برایم ئەحـــمـەد » تا، دوارۆژە ڕەشـەکـانی شـۆڕشی «11/ سێپـتێـمبەر» هەر لە نێو شۆڕش و لە نزیک بارەگای سەرکردایەتی شۆڕش بوو.
لەبەرئەوەی، « برایم ئەحمەد » خۆی، ڕاستەوخۆ، بە یەکێ لە سەرکردەکانی، ئەو « دووبەرەکـیی و ناکـۆکـیی »یەی، نێـوان ڕیزەکـانی « پارتیی » دادەنرێ، وەک سکرتێـری باڵەکـەی « پەلیـتـبـیـرۆ »ش، سـەرکـردایەتی ئەو کـۆمـەڵەی کـردووە، دەسیـکی باڵاشی، لە کێشـەکانی شەڕ و ئاشـتـییدا هەبووە، یەکێکە لەو کوردانەی ئەورۆ ماوە و زۆر بە وردیی، ئاگای لە هەموو هۆکانی ناکۆکیی و دووبەرەکیییەکە هەیە، بۆیە، بە پێـویسـتـم زانی، لەو ڕووەوە، چاوپێکەوتنێکی لەگەڵدا سازکـەم.
چونکە، لە لایەکەوە، تاکوو ئێسـتە، بە دووروودرێژی، هۆکانی ئەو دووبەرەکـیـییە، ڕوون نەکراونەتەوە. لە لایەکی دیکەشەوە، ئەو ناکۆکیی و دووبەرەکیییە، تاکوو ئەورۆش، هەر بەردەوامە. ماوەی سێ ساڵێکیش دەبێ، بە دوای هەموو دەنگوباس

و هەواڵیکی، هەموو ئەو « ناکۆکیی، دووبەرەکیی و ناپاکیی »یانەی، لە مێژووی نەتەوەی کورددا ڕوویانداوە، وێڵم و سەرچاوە کۆدەکەمەوە، تا، لە دواڕۆژدا بتوانم، لێکۆڵینەوەیەکی بابەتانە و زانستـانە، لەو بارەیەوە، پێشکەش بە ڕۆڵەکـانی نەتەوەکـەم بکەم، بە تایبـەتیی، شۆڕشی چوارده سـاڵەی «11/سێپتێمبەر »ی باشـووری کـوردستـان، شـوێنێکی گـەورەی، لەو لێکۆڵینەوەیەدا بۆ خۆی داگیـر کردووە.
بۆیە، زۆر بە پێویستم زانی، پێشەکیی، دەربارەی ئەو ناکۆکیی و دووبەرەکییەی، شۆڕشی «11/سێپتێمبەر »، ئەم چاوپێکەوتنەی « برایم ئەحمەد »، وەک بەرکوڵێ لەو کارە، پێشکەش بە خوێنەواران و ڕۆشنبیرانی هێژای، گەلەکەم بکەم. بەڵکوو، هەر دوو لامان، لە ڕێی ئەو پرسیار و وەڵامانەوە توانیبێتمان، هێندێ لەو گرێ کوێرانەی، ڕووداوەکانی شۆڕشی « سێپتێمبەر »، بۆ ڕۆڵەکانی گەلەکەمان و نەوەکانی داهاتوومان ڕوونکەینەوە و پەردە، لە سەر هێندێ لە نهێنییەکانی، ئەو دووبەرەکییـانەی ڕیزەکانی نێوخۆی، « پارتی دیموکراتی کوردستـان » و گەلی کوردمان هەڵدەینەوە.
مەرج نییە، نووسەری ئەم نامیلکەیە، لەگەڵ هەموو باری سەرنج و بۆچوونەکانی مامۆستا« برایم »دا بێ. هەموو ئەو وەڵامانە، تەنیاوتەنیا، بیروڕای تایبەتیی خۆیەتی. بەڵام، لێرەدا بە پێویستی نازانم، باسی هەموو بیروباوەڕ و بۆچوونەکانی مامۆستا « برایم »تان بۆ بکەم، پەنجە بۆ لایەنی ڕاست و هەڵەی بۆچوونەکانی ڕاکێشم و شیـانکەمەوە و بە چاوی ڕەخنە سەیریانکەم. بەڵکوو، ئەو کارە، بۆ کاتێکی دیکە جێدێڵین. بەڵام، گەر خوێنەری زیت و وریا، کەمێ بە وردیی، سەرنجی وەڵامەکانی بدا، لەگەڵ ئەو نووسینانەی پێشـوو، کە لە سەر دووبەرەکییەکە نووسراون، یا، لەگەڵ ئەو چاوپێکەوتنەی، کە لەگەڵ تێلێڤیزیۆنی «مەد »دا کردی، بەراوردیانکا، زۆر شتی بۆ ڕووندەبێتەوە و لە هەموو مەبەسەکان دەگا.
پێش ئەوەی، ئەم نامیلکەیەش بە چاپبگەیەنم، بە پێویستم زانی، بە نامەیە مامۆستا « برایم ئەحمەد » بەسەرکەمەوە، هێندێ پرسیاری دیکەی، دەربارەی ژیانی تایبەتیی خۆی لێ بکەم. داواشم لێ کرد، دەربارەی چۆنیەتی بڵاوکردنەوەی نامیلکەکە، بیروڕای تایبەتیی خۆیم بۆ بنووسێ. بەڵام بە داخەوە، بێ ئەوەی، هیچ هۆیەکی دیاریکراو هەبێ، تا ئێستـە، وەڵامی نامەکەی نەداومەتەوە. منیش، لە بەر بایەخی باسەکـان، ناچاربووم، بڕیاربدەم، چی دیکە، چاوەڕوانی وەڵامی

نامەکەم نەکەم و بلاوکردنەوەی نامیلکەکەش، لەوە زیاتر دوا نەخەم. پرسیار و وەلامەکان، وەکوو خۆی، چۆن هەیە، هەر بەو شێوەیە، بلاویانکەمەوە، دوای ئەوەی، هەموو ئەو وەلامانەی، دووبارەکراونەتەوە، بیانقرتێنم و سەرلەنوێ، ڕێکیانخەمەوە و بە شێوەیەکی ڕەوانتر و جوانتر، وەلامی پرسیارەکانی دابڕێژمەوە، بێ ئەوەی، لەگەڵ ناوەڕۆکی مەبەسەکە و بۆچوونەکانیدا جیاوازییان هەبێ.
لە کۆتاییدا دەڵێم: بریا مامۆستا « برایم » کەمێ گورجوگۆل و چالاک بووایە، لە دوای « دڕک و گوڵ »ەوە، چاو و دڵێ بە بەرهەمی نوێی دیکە ڕۆشنکردینایەتەوە.

حوسێن محەمەد عەزیز
ستۆکهۆڵم
1995/7/14

پ1: پێموایە، سەرەتا دەبێ، سەر بە کۆشی مێژوودا بکەین. بێ گومان، بەڕێزتان، یەکێ لەو کەسانە بوون، بەرپرسیاری لقی « سولەیمانیی ـ ژ. ک »تان، لە ئەستۆ گرتبوو. لەو کاتانەشدا، « پارتی ڕزگاریی و شۆڕش » هەبوون، ڕۆشنبیران و کوردپەروەران ویستیان « پارتی دیموکراتی کورد » دامەزرێنن. بەڵام، بەڕێزتان، هەر لە سەرەتاوە، ناڕازیبوون. یەکەم جار، لەگەڵیان تێکەڵ نەبوون. دواتر، لقی « ژ. ک. »تان هەڵوەشاندەوە و لەگەڵ « پارتیی »دا تێکەڵبوون. لە کاتی کارکردنتاندا، وەک ئەندامێکی سەرکردایەتی « پارتیی »، لەگەڵ کاک « هەمزە عەبدوڵلا »دا، تووشی ناکۆکییەک بوون، وا بزانم، ئەو ناکۆکییە، لە ساڵی «1951 یا 1952»دا ڕوویدا. بەڕێزتان، لەو بارەیەوە دەتوانن، بە کورتیی، هۆکانی ئەو ناکۆکییەمان، بۆ ڕوونکەنەوە؟

و1: پێویست بەوە ناکا، لێرەدا، باسی ئەوە بکەم، کاتێ، « پارتی دیموکراتی کوردستان » دروسکرا، چ جۆرە پێوەندییەکم، لەگەڵ « پارتیی »دا، یا، لەگەڵ « ژ. ک. »دا هەبوو. دێینە سەر ئەوەی، کاتێ، کۆماری « مهاباد »، هەرەسی پێ هێنرا و « حیزبی دیموکراتی کوردستان » نەما، ئێمە ناچار بووین، وەک لقێکی « ژ. ک. » لە پێشدا و وەک « حیزبی دیموکراتی کوردستان » لە دواییدا، بڕیارێ بدەین و بچینە لایەک. بە باشمان نەزانی، بە تەنیا بمێنینەوە، تا، لەو پارتانەی ئەو سەردەمە، لە « عێراق »دا هەبوون، دوورە پارێز ڕا نەوەستین. لەو کاتەدا، لای ئێمە، دوو پارت لە گۆڕەپانەکەدا هەبوو، بۆ ئەوەی، یەکێکیان لێ هەڵبژێرین. یەکەمیان: « پارتی دیموکراتی کورد» بوو. دووەمیان: « پارتی کۆمۆنیستی عێراق » بوو. لە کۆبوونەوەکەدا، هەر چۆنێ بوو، بە زۆربەی دەنگ، بڕیاردرا، لەگەڵ « پارتیی » یەککگرین.
بەڵێ. چوینە لای « پارتیی » و کردیانم، بە لێپرسراوی ڕێکخراوەکەیان لە « سولەیمانیی ». دوای ئەوە، ئەمنی « عێراق »، دەسیانکرد بە گرتنی خەڵک، کۆمەڵێ خەڵکیان گرت. منیش، یەکێ بووم لەو کەسانەی، لە «17/ ئەپریلی/1949 »دا گیرام. منیان، ڕەوانەی « بەغا » کرد. لەوێ، لە دایرەیەک، پێیاندەووت: « تەحقیقاتی جینائیی »، چەند ڕۆژێ لەوێ مامەوە. ئەوە دوور و درێژە، پێویست بە باسکردن ناکا. لە پاشان، ناردیانین بۆ ئەبو « غرێب » و دایانین بە دادگە. ئێمە، « 60 ـــ 70 » کەس بووین، پێکەوە درابووین بە

دادگه. دۆسییەکەی من، یەک لاپەڕەی تێدابوو، کە باسی من بکا. من کێم و بە قسەی خۆیان، من لەگەڵ کاری ڕامیاریی خەریکم. لە هەموو ئەو شایەتانەی، هێنابوویانن، هیچ شایەتێکیان، لە سەر من نەبوو، تەنیا، شایەتێ نەبێ، ئەویش کوڕێکی کۆمۆنیستی کورد بوو، کە لە من و « شێخ لەتیفی شێخ مەحموود » و لە « پارتیی »شەوە نزیکبوو، ناوی« ڕەفیق چالاک » بوو. ئەو کاتە، ئەندامی جێگری کۆمیتەی ناوەندیی « پارتی کۆمۆنیستی عێراق » بوو. ئەو، تەنیا شایەتبوو. هاتەپێشەوە و ووتی: لای « برایم ئەحمەد» دانیشتبووم، دەمانخواردەوە. دوویەدوویبووین، چاوەڕوانی « شێخ لەتیفی شێخ مەحموود »مان دەکرد. جا، ئەم خۆی، زۆر لەو نزیکدەکردەوە.
لەو شەوەدا، کە پەلاماری کـــــــــۆماری « ئازربایجان » درا، لە کاتێکدا، « تەباتەبائیی » لە « تەبرێز »، هەواڵی بڵاودەکردەوە، کەوا، « شا » پێویست ناکا، لەشکر بنێرێ، ئێمە، کۆمۆنیستەکانمان بەزاندووە و شکاندووە. تەنیا، « والی »یە، « ستاندارد »ێ، شتێ دابنێ بۆ ئێرە، بەسمانە. تەماشامکرد، « برایم » خەریکە دەگری، ووتم: ئەوە چییە؟ ووتی: وەڵڵایی، بە ساوایی حوکومەتەکەمان لەبارچوو، بەبێ ئەوەی، هیچ شتێکی واش ڕوویدابێ. ووتی: ئێنجا، ئەم پیاوە، بە تەمای ئەوەبوو، ئەو پارەیەی، کە بە کوڕەکەی « شێخ تەها » گیرابوو، چارەکە میلیۆنێ دینار بوو، تمەن بوو، نازانم چی بوو. ئەمە، هاتبوو بۆ ئەم، تا، « کوردستانی « عێراق »ی، پێ تووشی شـــــــەڕ بکا. « کوردستانی عێراق »، بخەنە سەر « کوردستانی ئێران » و کـــــــۆماری « مهاباد » بەهێزکرێ. ئەمە، تەنیا شایەتبوو. لە سەر ئەم شایەتییەی « ڕفیق چالاک »، کە گوایە، من ئەندامی « پارتی کۆمۆنیستی عێراق »م، بە دوو ساڵ گرتن و دوو ساڵیش، کارکردنی قورس حوکمدرام.
ــ بە مەرجێ، ئەو کاتە، لە « پارتیی »دا کارتدەکرد و هەرگیز کۆمۆنیستیش نەبووی!
بەڵێ، بەڵێ. لە « پارتیی »دا، لێپرسراوی [illegible]لەیمانیی » بووم.
حوکوومەت، ئیشەکەی وابوو. من چوومە گرتووخانەوە. بێ گومان، لەو کاتەدا، چالاکیی لە « پارتیی »دا، بەرەبەرە، کزدەبوو. زۆر لە ئەندامەکانی سەرکردایەتیی گیرابوون، وەک « عومەر دەبابە ». هەروەها، دوو سێ ئەندامی دیکە، لە « پارتیی » دەرکرابوون، براکەی « حەبیب »،
ــ دوکتۆر « جەعفەر عەبدولکەریم » .

دەرکرابوو، دوورخرابۆوە، نێردرابوو بۆ « ئێران »، ئێدی، لەوانەی هەبوون، دەبوو « هەمزە عەبدوڵڵا »، چالاکیی بنوێنێ. « هەمزە عەبدوڵڵا »ش، چالاکییەکی ئەوتۆی نەبوو، گیرابوو، لە پاش گرتنەکەشی، بەردرابوو، دیسان نەیتوانیبوو، شتێ بکا. هیچ شتێکی نەکردبوو. خەڵکەکە، گلەییەکی زۆریان لێی هەبوو. پەیتاپەیتا، دەهاتن بۆ لای ئێمە بۆ گرتووخانە، باسی ئەوەیان دەکرد، چی بکەن و چی نەکەن، هەتا بوون بە دوو پارچەوە. تا ئەو کاتە، من چ ناکۆکییەکم، لەگەڵ « هەمزە عەبدوڵڵا »دا نەبوو.

ـ ببورە، مامۆستا، ئەوە ساڵی چەند بوو؟

ساڵی « 50 » بۆ « 51 » بوو. من، لە گرتووخانە بووم، هیچ شتێکمان لە نێواندا نەبوو، نەشم دیبوو. چونکە، هێندێ جار، خۆی دەشاردەوە، هێندێ جاریش، دەردەکەوت. بەڵام، هیچ جۆرە چالاکییەکی رامیاریی ئەوتۆی نەبوو. برادەران، گلەییان زۆر لێی هەبوو. ئەویش، خۆی ڕەگەزنامەکەی لێ سەندرا بۆوە، بڕوای زۆر، بە حوکوومەت نەدەکرد. گەر چی، بە هیچیشیان دانەنابوو، بەڵام، دەترسا لەوەی، بگیرێ، لەبەرئەوە، نەمدەبینی.

من، لە رۆژی «11/ مارسی/51 »دا بەربووم، بڕیارماندا، ڕۆژی « 12، 13 »، لە « بەغدا »، کۆبوونەوەی خۆمان بکەین. چونکە، بڕیاری حوکمەکە، دوو ساڵ چاودێریی پۆلیسیشی تێدابوو. دوای ئەوە نەمدەزانی، بۆ کوێم دەنێرن. لەوانەیە، من بۆ شوێنێ بنێرن، ئەوان نەتوانن، بێن و بمبینن. منیش، وەک یەکێ لەوانەی، پێکەوە کۆدەبووینەوە و قسەیەک لە ئیشەکە بکەین، بەو پێیە بڕیارمانــدا، لە « بەغدا » کۆبینەوە. کــۆبوونەوەیەکمان، لە ماڵی شەهید « عەلی حەمدیی » کرد. لەوێ، باسی ئەو شتانە کرا، گلەییەکی زۆر، لە سەر کاک « هەمزە » هەبوو، کەوا، « هەمزە عەبدوڵڵا »، بە ئەرکی سەر شانی خۆی هەڵ نەساوە. کاری خۆی، بەجێ نەهێناوە و پارت لە فەوتاندایە. بۆیە، هەر لەوێ، لیژنەیەکی تازەمان، بۆ کۆمیتەی ناوەندیی هەڵبژارد. ووتمان: با، سکرتێری نەبێ. بەڵام، من لێپرسراوی یەکەمی، ئەو لیژنەیە بووم.

ئەم لیژنەیە، ئیشی چی بوو؟ ئەم لیژنەیە، پێویستبوو، لە ناتەواوییەکانی کۆمیتەی ناوەندیی پێشوو بکۆڵێتەوە، هەڵەکانی « هەمزە عەبدوڵڵا » و ئەوانی دیکە دەستنیشانکا. هەروەها، پرۆگرامێکی تازە، بۆ « پارتیی » دانێ، تا، بڕیاری کۆنگرێسی « پارتیی »، کە لە دواییدا دەگیرێ. « هەمزە عەبدوڵڵا » و برادەرانی دیکەی، دەستیان لە کار بکێشرێتەوە. لە مەوە، « هەمزە عەبدوڵڵا »

یاخییبوو، هەستیپێکرد، شتێ کراوە، بەرهەڵستییکرد و بلاڤۆکێکی دەرکرد. گوایە: ئەو دەمڕاستی « مەلا مستەفا »یە، وەک دەڵێن: « الوکیل کالاصیل ». لەبەرئەوە، « مەلا مستەفا » نەبێ، کەس ناتوانێ، دەریکا! بوو بە قڕە و هەراوهوریا، بەلام، کاک « هەمزە » نەیتوانی، ژمارەیەکی وا، بە لای خۆیدا داشکێنێ، تا بتوانن، چالاکییەکی لەبەرچاو بە ئەنجامبگەیەنن. لەبەرئەوە، لە ناچارییدا، خۆیان لە « پارتی کۆمۆنیست » نزیکخستەوە. هەر واشبوو، وەک لقێ لەوان کاریاندەکرد، نەک، ناوەکەی ئەوان وەرگرن، بەلکوو، ناوەکەی خۆیان هەر هێشتبۆوە، بە حسابی خۆیان، وەک « پارتیی » ئیشیاندەکرد، پێماندەوترا، باڵی ڕاست و باڵی چەپ. تەنانەت، ئەو ناکۆکییە، بۆ نێو ماڵەکانیشمان تەنییەوە. واتە: لە ماڵەکەشماندا، وای لێهات، خەسووم و خێزانەکەم، لای ئێمەیان گرت و لای « هەمزە »یان نەگرت. ناخۆشە، ئەمان بۆ لای « هەمزە » نەچوون، خێزانەکەی « هەمزە »ش، کە خوشکی من بوو، لەگەڵ « هەمزە » ڕۆیی، چی بکا؟ « هەمزە » دوورخرابۆوە، لە شارێکی دیکە دەژیا. نەیدەتوانی، بەنگبێ، ناکۆکییەکە، سەرەتاکەی ئاوا بوو.
کە ئەو دوورخرایەوە، منیان، بە بەرپرسیاری « پارتیی » دانا. وەک ئەو برایانەی دەیانووت و ئاگایان لێ بوو، ئەو دوو ساڵەی من گیرابووم، ئەو برادەرانەی دیکەش، هێندیکیان گیرابوون و هێندێکی دیکەشیان، دوورخرابوونەوە. هەموو ئیشوکارەکانی « پارتیی »، بە دەس کاک « هەمزە » و ئەوانەوە بوو. کەچیی، هیچ چالاکییەکی ئەوتۆیان نەبوو، کە لێکۆڵینەوە و لێپرسینەوەشمان کرد، وا دەرکەوت، ڕاستدەکەن. ئەوان، خۆیان لێ بێ دەنگ کردووە و هیچیان نەکردووە. پاشان، ناوی ڕێکخراوەکەمان گۆڕیی، زۆر شتیشمان، لە پرۆگرامی « پارتیی » گۆڕیی.
شتێ هەیە، با لێرەدا باسیکەم، من خۆم، هەمیشە ئەو گلەییەم، لە برا کوردەکانم هەبووە. ئیشەکانی ئێمە، وەک ئیشی هەموو کوردێ، گەر یەکێ ئیشیکی گرتە ئەستۆ، ئیدی، ئەوانی دیکە، هەموو ئیشەکە، بە سەر ئەوا دەدەن. بۆ نموونە: شتێک بۆ دێنمەوە. ئێمە، لە « بەغدا » بووین، کوڕێ هەبوو، دراوسێمان بوو. لە ماڵی ئێمە، ئیشیدەکرد. ماڵەکەیان، « سەریفە »ی پێ دەوترا. « سەریفە » ئەوەیە، خانووەکانی لە قامیش دروسدەکرێ، لەوەدا بوو، منداڵێ بوو، جارویار دەهات، وردەوردە، شتێ دەهێنا، تا پارەی بدەینێ، ڕامگرت، ووتم: با، لە ماڵەکەماندا ئیشبکا، ناوی « عەبد » بوو. « عەبد »مان

ناردە قوتابخانە، شەو بخوێنێ، فێری خوێندنەوە و نووسین بوو. هێنامان، لە بارەگای « پارتیی »، تازە ڕۆژنامەی « خەبات »مان دەردەهێنا، وەک چاپچیی کاربکا. ڕۆژێ هات، بە منی ووت: فلانە کەس، من ناتوانم، ئەم ئیشانە بکەم. ووتم: بۆ؟ ووتی: هەرچی ئەدرێسی ئابوونەکانی « خەبات » هەیە، دەبێ، من بیاننووسم. ووتم: « عەبد »، لێمان ڕاوەستە، وازمان لێ مەهێنە، ئەوەندەی پێ ناچێ، ئەتکەین بە سەرنووسەر. هەر بە ڕاستیی، کورد ئەو تەمەڵییەی هەیە. ئیشەکە، بە سەر خەڵکی دیکەدا دەدا و لە کۆڵ خۆی دەکاتەوە. کاتی خۆشی، کە منیان هەڵبژارد و لێپرسراویان بووم، بە برادەرانی خۆم ووتووە: « هەمزە عەبدوڵلا »، لەبەرئەوەی، دەربەدەربووە، برسێتیی و نەبوونیی دیووە. خۆی شاردۆتەوە، پێویستی بە پارە و دەسی ئەوان بووە. لەبەرئەوە، بە قسەی برادەرەکانی دەکرد. نەڵێن، خۆهەڵکێشانی تێدایە، من، بە قسەی کەس ناکەم، من، بە پارەی خۆم دەژیم، گەر دەتانەوێ، وەرن، لە چالاکییدا هاوکارییبکەن، گەر نایکەن، هەموو هەر قسەدەکەن و کار ناکەن، بڵێن: نایکەین. لەگەڵ ئەوەشدا، کە بەڵێنیاندا، هەر کەسە بەجێیهێشت بۆ ئەوی دیکە و ئیشەکانیش، تەنیا، بە سەر ملی مندا کەوت. لەبەرئەوە، پرۆگرامی « پارتیی »مان گۆڕیی. ناوەکەیمان کرد بە « پارتی دیموکراتی کوردستان ».

ـ لە « پارتی دیموکراتی کورد »ەوە، بۆ « پارتی دیموکراتی کوردستان » ؟

بەڵێ. چونکە، کورد هیچ ناگرێتەوە. کۆمەڵێ دەگرێتەوە لە کوردستاندا، کە هەموو کوردن، هەموو کوردستان کورد نییە. لەبەرئەوە، خەڵکمان لێ دوور دەخاتەوە، بێجگە لەوە، « کۆمۆنیست »ەکان، ناچەزمانبوون، « پارتی دیموکراتی کورد »، واتایەکی نەتەوەیی تێدایە. لە کوردستاندا، ئەو واتایە نییە، بە پیتی بۆرژوازیی تاوانبارمان ناکەن، کە هەست و هۆشی نەتەوەییمان هەیە.

بە کورتییەکەی: لە سەر ئەمە دەستپێکرد و هەر وا مایەوە. بەڵام، لەو ماوەیەدا، دەنگێکی ئەوتۆ و سەنگێکی ئەوتۆیان نەبوو. تا، « مام جەلال »مان، وەک خوێندکارێکی لاو، نارد بۆ « مۆسکۆ »، بۆ ئەوەی بە ناوی « پارتیی »یەوە بەشداریی لە کۆنفرانسی لاواندا بکا. یەکێ لەو ئیشانەی، ئێمە پێمان سپارد بوو، ئەوەبوو، « مەلا مستەفا » ببینێ. ئەو چوو بۆ « مۆسکۆ ». لەوێ، « مەلا مستەفا »ی دیبوو. من یەکێ بووم لەو کەسانەی، ناڕەزاییم هەبوو، لەوەی، « مەلا مستەفا » لە دوورەوە سەرۆک بێ. چونکە، لەو باوەڕەدابووم و دەمووت:

« یەکێتی سۆڤێت »، پێوەندیی رامیاریی، لەگەڵ « عێراق »دا هەیە، کێ دەڵێ رازییە ، « مەلا مستەفا » سەرۆکی کورد بێ و ئێمە لە بنەوە، لە ووتارەکانماندا بنووسین، پاڵەوانی رزگاریی « کوردستان » و ئەویش، لە « مۆسکۆ » بێ؟ کێ دەڵێ، « مەلا مستەفا » خۆی، رازییە؟ کێ دەڵێ، دوای ئەوەی، ناوی « پارتیی »مان گۆڕیوە، سیستێمێکی نوێمان بۆ داناوە، شتێکمان بۆ کردووە، بووە بە پارتێکی بەهێز، تا بتوانێ، بەربەرەکانی« پارتی کۆمۆنیست » بکا. « مەلا مستەفا »، بەم هەموو گۆڕانکاریی و بەم پارتەی ئێستە رازییە؟ لەبەرئەوە، با، پرس بە « مەلا مستەفا » بکەین. بۆیە، راوەستاین، ئەندامەکانی دیکەشمان دەر نەکرد، وەک « شێخ عەزیز ».

ـ « شێخ عەزیزی شەمزینیی »؟

بەڵێ. « شێخ عەزیزی شەمزینیی ». وەک « مستەفا خۆشناو » و برادەرانی دیکەشمان لابردبوو.

ـ ئەو کاتە، « مستەفا خۆشناو » شەهیدکرابوو.

« مستەفا خۆشناو » نا. « مەلا مستەفا »، ئەوی هەڵ نەبژاردبوو. چونکە، ئەو دژی دامەزراندنی « پارتیی » بوو. لەگەڵ باوەڕی ئێمەدا بوو، کە « پارتیی » دروس نەکرێ. بە پێچەوانەوە، « پارتیی » ببێ بە « ژ. ک. ».

« مەلا مستەفا» بە « مام جەلال »دا، نامەی بۆ من نارد، لەگەڵ « هەمزە »دا یەککەوینەوە. ئێدی، « هەمزە » ئەو کاتە، خۆی و کۆمەڵێ کۆمۆنیست هاتنەوە ناو « پارتیی». ئێمە لادانێکی یاساییمان کردبوو، ناوی پارتەکەمان گۆڕیی بوو، بەبێ ئەوەی، کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندیی بکەین، کۆنفرانس، یا کۆنگریس بگرین. ئەگینا، گۆڕینی ناوەکە، بە دەس ئێمە نەبوو. بۆیە، جارێکی دیکە، ناوەکەمان گۆڕیی، بۆ « پارتی دیموکراتی کوردستانی یەکگرتوو ». ئەوانیش، هاتنەوە ناومان. وەک « هەمزە عەبدوڵلا، نەژادی ئەحمەدی عەزیز ئاغا، عوسمان ئەحمەد »، ئەوی سکرتێری « پارتی کۆمۆنیست » بوو.

ــ « حەمید عوسمان » ؟

کاک « کەمال فوواد و ساڵح حەیدەریی »، برایەکی دیکەشی هەبوو، نازانم، ناوەکەیم بیرچۆوە. بە کوورتیی: ئەمانە هەموو، سەر بە « پارتی کۆمۆنیست » بوون، هەموویان هاتنەوە ناو « پارتیی ». « پارتیی » کەوتەوەگەڕ و دەسی بە چالاکییەکانی خۆی کردەوە. ئەو ناکۆکییانە، لە ریزەکانی « پارتیی »دا نەما، تا هاتنەوەی « مەلا مستەفا »، جارێکی دیکە، سەریانهەڵدایەوە.

ـ گەڕانەوەی « بارزانیی »، بۆ پرسیاریکی دیکە هەڵدەگرین. بەڵام، ئەوەی دەمەوێ، لێرەدا بیزانم، ئەوەیە: وا دەردەکەوێ، ئەو ناکۆکییەی، لە نێوان بەڕێزتان و کاک « هەمزە »دا بووە. لە سەرەتادا، ناکۆکییەکی ئایدۆلۆژیی نەبووە. بەڵکوو، تەنیا هۆکەی، بۆ سستیی « هەمزە عەبدوڵڵا » دەگەڕێتەوە، چونکە، چالاکیی نەنواندووە. بەڵام، پاشان ناکۆکییەکە، بۆ کێشە و باسی ئایدۆلۆژیی گۆڕاوە. چونکە، ئێوە ناوی « پارتیی » و پرۆگرامەکەیتان گۆڕیوە، سەرلەنوێ گیانێکتان، بە بەر « پارتیی »دا کردۆتەوە. بەو شێوەیە، من نازانم، لە هێندێ سەرچاوەدا خوێندومەتەوە و بیستوشمە، کە « هەمزە عەبدوڵڵا » یەکێ بووە، لەوانەی « خالید بەگداش »، کاتی خۆی، پشگیرییکردووە، تا، بە سکرتێری « پارتیی » هەڵبژێرێ، ئایا شتی وا هەیە؟
هەرگیز، شتێ وا نییە. چ پێوەندییەکی، لەگەڵ ئەو باسەدا نییە. « هەمزە عەبدوڵڵا »، « مەلا مستەفا » خۆی لە « ئێران »ەوە ناردبووی، بە خۆی و نامەیەک و پرۆگرامێکی وەک « پارتی دیموکراتی کوردستانی ئێران »ەوە.
ـ مەبەستت ئەوەیە، لە سەر شێوەی پرۆگرامەکەی ئەوان بوو؟
بەڵێ. پرۆگرامێکی بێ سەر و بێ بن و هیچ بوو. پرۆگرامەکەی « ژ. ک. »، شتێکی زۆر بە نرختر و باشتربوو. بەڵام، پرۆگرامەکەی « دیموکرات » هیچ نەبوو.

پ2 : دوای ئەوەی، « بارزانیی »، لە « یەکێتی سۆڤێت » گـــــەڕایەوە، کاک « هەمزە »، لە « پارتیی » دەرکرا و بەڕێزیشتان، بوون بە سکرتێر، ئایا، ئەو ناکۆکیی و دووبەرەکییەی، نێوان بەڕێزتان و « هەمزە عەبـدوڵڵا »، لە ساڵی « 1952 »دا، چ جۆرە پێوەندییەکی، بەو ناکۆکییەی نێوان « بارزانیی » و کاک « هەمزە »وە هەبوو؟
و2 : هیچ جۆرە، پێوەندییەکی نەبوو. بە پێچەوانەوە، ئەو ناکۆکییە، لە نێوان « هەمزە عەبدووڵڵا » و « مەلا مستەفا » خۆیاندا، پەیدابوو. لە کاتێکدا، من وەک نوینەری « پارتیی » و گەلی کورد، لەگەڵ چەن نوێنەرێکی دیکەی « پارتی کۆمۆنیستی عێراق » و « حیزبی ئەلدیموقراتی ئەلوەتەنی »دا، « عەبدولکەریم قاسم » لە مانگی « مای/1959»دا، ناردینی بۆ سەرووی « ئەفریقا »، بۆ ئەوەی، بە دەوڵەتە « عەرەبیی »یەکاندا بگەڕێین و پڕووپاگەنـدە، بۆ شۆڕشی « عێراق » بکەین. ئێمە لەوێ بووین، بە هۆی هەواڵی ڕادیۆ و ڕۆژنامەکانەوە

بیستمان، جۆرە ناکۆکییەک، لە نێوان « عەبدولکەریم » و « پارتی کۆمۆنیست »دا پەیدابووە، هەرا و ئاژاوەیەک، لە نێوانیاندا ڕوویداوە. « مەلا مستەفا »، لایەنی « عەبدولکەریم » و « هەمزە عەبدوڵڵا »ش، لایەنی « پارتی کۆمۆنیستی عێراق »ی گرتبوو. کاک « هەمزە »، بە « مەلا مستەفا »ی وتبوو: لایەنی « کۆمۆنیست »ەکان بگرێ. چونکە، « مۆسکۆ »یان لەگەڵە. جگە لەوەی، خوا دەزانێ، چیدیکەی پێ گوتبوو. دواتر، « هەمزە عەبدوڵڵا »، نامەیەکی بۆ « مەلا مستەفا » ناردبوو، هەرچەندە، تاک ئێستەش نازانم، بە درێژیی، چی تێدا نووسرابوو. بەڵام، لە کۆتایی نامەکەدا نووسیبووی: « و قد کنت لک ناصحا الامین دوما ». بێ گومان، ئەمە خۆی لە خۆیدا، بۆ « مەلا مستەفا »ی دوای هاتنەوە، زۆر زۆر بوو. چونکە، ئەو هەموو ڕێزەی، لێ گیرا بوو، ئەو هەموو چەپڵەیەی، بۆ لێ درابوو، خەڵکێکی زۆر، بە پیرییەوە چوو بوون. بۆیە، نەک تەنیا « مەلا مستەفا »، بەڵکوو، بڕوا ناکەم، هیچ مرۆڤێکی دیکەش، پەسەندیکا، پێی بڵێ: « و قد کنت ... ». بۆیە، دەڵیم: « مەلا مستەفا » قەبووڵی نەدەکرد. چونکە، زۆر جار، ئەمەی دەوتەوە و بە گوێی ئێمەیدا دەدا، وەک ئەوەی بڵێ: منیش دەمەوێ، ئامـــۆژگارییتانبکەم!
جا، « هەمزە » ئەو نامەیەی بۆ نووسیبوو، لە سەر « عەبدولکەریم قاسم » و «کۆمۆنیست »ەکانیش، ناکۆکیی لە دید و بۆچوونەکانیاندا هەبوو. « مەلا مستەفا »، بۆیە لایەنی « مۆسکۆ »ی نەدەگرت و لایەنی « عەبدولکەریم »ی دەگرت، چونکە، بە حسابی خۆی، لایەنی « مۆسکۆ »ی مسۆگەرکردبوو، هەر وەک، لە سەرەتای کاریشدا، بە منی ووت: لایەنی « عەبدولکەریم » مسۆگەر نییە. « مۆسکۆ » مسۆگەرە. ئێمە هێشتا، هەر لە سەرووی « ئەفریقا » بووین، بە ڕادیۆ گوێم لێ بوو، ناکۆکیی لە نێوان « مەلا مستەفا و پارتیی »دا هەیە، کاتێ گەڕامەوە، زانیم، « مەلا مستەفا »، پەنجا تا شەست « بارزانیی » چەکداری، ناردۆتە سەر بارەگای « پارتیی ».
ـ لە کوێ؟ لە « بەغدا »؟
بەڵێ. بۆ سەر بارەگای لقی پێنجی « پارتیی » لە « بەغدا ». هەموو برادەرەکانی دەرکردبوو، دەستی بە سەر بارەگاکەدا گرتبوو، هەر بە یەکجاریی، لە « پارتیی »ش دەریکردبوون. کاتێ، بەو هەراوهوریایەی، نێوان « مەلا مستەفا » و « هەمزە »م زانی، لە مانگی « یونی/1959 »دا، بە پەلە گەڕامەوە. کە هاتمەوە، بە پێچەوانەی ئەوەی ئەوان، چاوەڕوانیاندەکرد، داوام

لێ کردن، کۆبوونەوەیەک بکەین، یا، کۆنفرانسێ بگرین، تا، ئەم کارەی « مەلا مستەفا » کردوویەتی، ڕەتیکەینەوە و بە قسەی نەکەین. چونکە، ئەو مافی ئەوەی نییە ئەندام لە « پارتیی » دەرکا. بە تایبەتیی، مافی بەکارهێنانی چەکی نییە. بەلام، برادەران نەیانوێرا، بێنەپێشەوە و ئەو کۆبوونەوەیە بکەین. چونکە، « پارتی کۆمۆنیست »، لە نیشەکەیدا سەرکەوتوو نەبوو، لە بەردەم « عەبدولکەریم »دا هیچیان بۆ نەکرا، « عەبدولکەریم » سەرکەوتبوو. لەبەرئەوە، بۆچوونەکەی « بارزانیی » زاڵبوو، کۆبوونەوەکەش نەکرا. لەو کاتانەشدا، « عەبدولکەریم قاسم »، لە سەر ڕووداوەکانی « کەرکووک »، ووتاری دابوو، « پارتی کۆمۆنیست »یش، قسەیانکردبوو. ئێمە، بڕیارماندا، بە بۆنەی گەڕانەوەی « مەلا مستەفا »وە، یەکەم کۆبوونەوە بکەین. کۆبوونەوەیەکمان، لە ماڵی خۆمان سازکرد. لەو ڕۆژەشدا، « عەبدولکەریم » بریندارکرا. لە کۆبوونەوەکەدا، کۆمەڵێکی نوێ، بۆ بەڕێوەبردنی کاروبارەکانی « پارتیی » هەڵبژێررا. « مەلا مستەفا » ووتی: لە زۆر شت ڕازییم، کە ئاڵوگۆڕی بە سەردا هاتووە. بەلام، لە هەڵبژاردنی هێندێ کەس ناڕازییم.

بێ گومان، « مەلا مستەفا »، مەبەسی لەو قسانە ئەوە بوو، کە هێشتا، ناکۆکییەکە نەبڕاوەتەوە و دەبێ، منیش نەبم. بۆ نموونە: « مەلا مستەفا »، لەو کاتەدا، ناکۆکییەکانی لەگەڵ مندا، زۆر خەست نەدەکردەوە، زۆری بەو شێوەیە نیشاندەدا، کە زۆر گوێ بە من نادا. ئەگینا وەنەبێ، پێکەوە دانیشتبین و لەو بارانەوە، وتووێژمانکردبێ. قسەکانی من، دژی ئەو بووبێ. یا، قسەکانی ئەو، دژی من بووبێ. وا دیاربوو، زۆربەی ئەو ناکۆکییانە، لەوەوە بوو، بەری هاندانی خەڵکی دیکە بێ، وەک لەوەی بەری ڕقی خۆی بێ.

ـ واتە: ناکۆکییەکانی نێوان، بەڕێزتان و « بارزانیی »، لە قاڵبێکی ئایدۆلۆژییدا نەبوون.

ئەو ماوەیە، شتێ لە نێوانماندا نەبوو. بەلام، لە پێش هەرای « 1961 »وە، بە ماوەیە، پێش ئەوەی دەسپێبکا، ناکۆکیی لە نێوانماندا دروسبوو. دوای کۆبوونەوەکە، بڕیارماندا، کۆنفرانسێ بگرین. لەو کۆنفرانسەدا، « مەلا مستەفا »، بە هۆی دوکتۆر « مووراد » و « شێخ عەزیز » و ئەوانەوە، پرۆگرامێکی نوێیان، بۆ « پارتیی » دانا، نەختێکی، لەوەی پێشوو دەچوو. بەلام، زۆریان لێ گۆڕیبوو، پێشکەش بە کۆنفرانسیان کرد. لەو دانیشتنەدا، لە سەر داواکاریی « مەلا مستەفا »، « هەمزە » و برادەرەکانی هەموو، لە

« پارتیی » دەر کران. پاشان، دەنگوباسی مۆڵەتوەرگرتن هاتەکایەوە. « مەلا مستەفا »ش، بۆ لای ئێمە گەڕایەوە. ئەم جارەیان، بە حسابەکەی منی کرد، من بوومەوە بە نازدارەکەی ئەو.
ــ واتە: سکرتێری « پارتیی ».
بەڵام، دیسانەوە، وەنەبێ، بڕوایەکی تەواویشی، بە من هەبووبێ. چونکە، لە بیر و بۆچووندا، من و ئەو، جیاوازبووین. کە لە سەفەرەکەم هاتمەوە، هەموو شتێکم بۆ دەرکەوت. لە برادەرانیشم گەیاند و ووتم: « مەلا مستەفا»، ئەو کەسە نییە، ئێمە بە تەمای بین. بەڵام، ئەو ناکۆکییەی، نێوان « هەمزە و بارزانیی »، ج پێوەندییەکی، بە منەوە نەبوو. بەڵکوو، شتی تایبەتیی، نێوان خۆیان بوو. بە پێچەوانەوە، جیاوازییەکەی نێوان من و « هەمزە عەبدوڵڵا »، کارێکی کردبوو، کاک « هەمزە »ی لای « بارزانیی » خۆشەویستر کردبوو، کە « مەلا مستەفا »ش هاتەوە، زیاتری لە یەکدی نزیکخستنەوە.

پ3: ئەوەی بیستوومە و لە نێو خەڵکدا باوە، گوایە: ئەو ناکۆکییەی، لە نێوان بەڕێزتان و « هەمزە عەبدوڵڵا »دا هەبوو، دوای ئەوەی، ساڵی « 1952 » بەربوون و هەر دوو باڵەکەی « پارتیی »ش یەکیگرتەوە، هەموو ناکۆکییەکانی نێوان خۆتانتان، لە ڕێی ژن و ژنخوازەوە پاکتاوکرد و ئاشتبوونەوە. ئایا، ئەوە ڕاستە؟
و3: نەء، هیچ پێوەندییەکی، بە باسی ژن و ژنخوازەوە نەبوو. بە پێچەوانەوە، لە ڕێی پارتایەتییەوە، ژن و ژنخوازییمان لە بەیندا بوو.
ـ واتە: پێش ئەوەی، ناکۆکیی لە نێوانتاندا دروسبێ، ئێوە، لە ڕێی ژنهێنانەوە تێکەڵاوبوون؟
بەڵێ. کاتێ « هەمزە »، لە ماڵی ئێمە دەژیا، هەموو شت بڕابۆوە. ئینجا، پارتایەتی دەسیپێکرد. من، لە سەرەتادا، ڕازیی نەبووم، کار لەگەڵ ئەواندا بکەم. چونکە، سکرتێری « ژ. ک. » بووم، نەشمدەویست، واز لە « ژ. ک. » بێنم. چونکە، بڕوایەکی تەواوم، بە کوردستانێتێکەی « ژ. ک. » هەبوو، وەک لەوەی، بڕوام بە پرۆگرامە سنوور بۆ دیاریکراوەکەی « پارتی دیموکراتی کورد » هەبووبێ. تەنانەت، پرۆگرامەکەشیان، من بۆم کردن بە کوردیی. لەگەڵ ئەوەشدا، کاک « هەمزە »، عەرەبییەکی زۆر باشی دەزانی، نووسینی جوانی لە عەرەبییدا هەیە. بەڵام، کوردیی باش نازانێ، بنووسێ.

پ4 : دوای ئەوەی، بەڕێزتان بوون بە سکرتێر و « بارزانیی مش، سەرۆکی « پارتیی » بوو، لەو ماوەیەوە، تا، سەرەتای دەسپێکردنی شۆرشی «11/ سێپتێمبەر/1961 »، پێوەندیی نێوانتان چۆن بوو؟

و4 : ئەوەی من گەیشتبوومێ، ئەوە بوو: « مەلا مستەفا »، لە بیروباوەڕی من ڕازیی نەبوو، گەر چی، پەساپۆرت و پێویستییەکانی هاتنەوەی، بە هۆی منەوە، بۆی جێبەجێکرا. من چووم بۆ « پراگ » و هێنامەوە. بەدەم ڕێوە، گەلێ ئیشی پێ سپاردم، گەلێ هیوای گەورەی، خستە دڵمەوە، کە دەتوانین، شتی سەیر بکەین. پاشان، کە هاتەوە، نازانم، چی ڕوویدا، دوور نییە، کۆمۆنیستەکان، بیروڕایان گۆڕیبێ! بە تەواویی، بیروڕای بەرانبەر بە من گۆڕا. دوور نییە، « عەبدولکەریم قاسم » خۆی، بیروڕای گۆڕیبێ. « مەلا مستەفا »ی وا تێگەیاندبێ، کە من بە تەمای، جێگەکەی ئەوم و دەمەوێ، ببم بە سەرۆکی « پارتیی ». یا، لەوانەیە « بەعسیی یەکان، کاریانتێکردبێ. بۆیە، دەڵێم: کە گەڕاینەوە، « مەلا مستەفا »، بیروڕای بەرانبەر بە من گۆڕابوو، کەمێ لەگەڵمدا ساردبوو. من، هەستم بە هیچ شتێکیش نەدەکرد، هیچ شتێکیش، لە نێوانماندا نەبوو. ئیدی، من زۆر گوێم نەدایە ئەوە. چونکە، بە درێژایی تەمەنم، ئەو ماوەیەی سکرتێری « پارتیی » بووم، هەرگیز، ڕۆژێ لە ڕۆژان، خۆم بۆ شوێنی سکرتێری « پارتیی » نەپاڵاوتووە. تا، ڕۆژێ « نووریی ئەحمەدی تەها »، ڕەخنەیەکی زیرەکانەی لێ گرتم، ئێستەش، هەر لە دڵم دایە. لە کۆبوونەوەیەکدا، هەستا و ووتی: ئەری باوکم! ئێوە چی دەکەن، پیاوێ خۆی، بڕوا بە خۆی نەکا، خۆی هەڵبژێرێ و داوابکا و بڵێ: من هەڵبژێرن، ئێوە چۆن هەڵیدەبژێرن؟ جا، گەر ئێوە، باوەڕتان پێی هەیە، ئەوە شتێکی دیکەیە! ووتم: وەڵڵا، قسەکەت ڕاستە، باوەڕ بە خۆم ناکەم، کە بتوانم بەو ڕۆڵە گرنگە هەستم. « مەلا مستەفا » زیاتر، خەریکی برادەرانی دیکە بوو، زیاتر لەگەڵ ئەواندا، کاریدەکرد، زۆر گوێی بە من نەدەدا. ئەو، بە بڕوای خۆی سەرۆکە، کە سەرۆکیش هەبێ، ئیدی، سکرتێر ڕۆڵیکی، ئەوەندە گرنگی نامێنێ. لەبەرئەوە، من زۆر گوێم نەدایە ئەو ڕووداوانە، خۆم لێ لادا.
« مەلا مستەفا »، ڕۆژی «8،7 /1958/10 »، گەڕایەوە. دوای یەک دوو ڕۆژ، داوامانکرد، « عەبدولکەریم قاسم »، ببینین. « عەبدولکەریم »، تێلێفۆنی کرد بوو، منیش لەگەڵیان بچم. گەر چی، من ووتم: بوونی من، پێویست نییە.

چونکە، « مەلا مستەفا و ئەسعەد خۆشەویی و میر حاج ئەحمەد »، لە دەرەوەی وولات هاتوونەتەوە.
پاشان، بڕیارماندا، هەمووممان بچین. لای « عەبدولکەریم » دانیشتین. باس کرایەوە و قسەی، لەگەڵ « مەلا مستەفا »دا دەکرد. « مەلا مستەفا »، لە قسەکانیدا، کەمێ توندبوو. بە تایبەتیی، بەرانبەر دوژمنەکانی. چونکە، « عەبدولکەریم قاسم » داوای لێ کرد، ناکۆکیی نێوان خۆی و « زێباریی » و تیرە و هۆزەکانی دیکەی دەوروبەریان، ببڕێنێتەوە. ووتی: « عفا الله عما سلف ». دەبێ، لاپەڕەیەکی تازە بکەینەوە، ئەو کاتەی ئێوە لە « بارزان »، لەگەڵ تیرەکانی دیکە ڕێکدەکەونەوە، دێم بۆ لاتان و دەتانبینم و کۆمەکتان پێ دەکەم. « مەلا مستەفا »ش ووتی: ئەوانە، وایان لێ کردووین و وایان پێ کردووین، ئێمە ڕێک ناکەوین. « عەبدولکەریم »، ووتی: باشە، قەیناکە، گەر ڕێکیش ناکەون، بەڵام، با حوکوومەت و یاسا، ئەو ناکۆکییەی نێوان ئێوە چارەسەرکا، نەک ئێوە خۆتان، چارەیبکەن. دوای کەمێ، لەم باس و خوازانە، بیسانەوە، باسی ڕابوردوو کرا. پاشان ووتمان: هەستین بڕۆین، با لەوە زیاتر، کاتت لێ نەگرین. « عەبدولکەریم » ووتی: باشە، ئێوە بڕۆن، لای سکرتێرەکەم دانیشن، با، « مەلا » لێرە بمێنێتەوە، دوو قسەی لەگەڵ دەکەم.
من وامدەزانی، « عەبدولکەریم »، لە سەر ئەو قسانەی « مەلا مستەفا »، کردی، دەیەوێ، قسەی لەگەڵ بکا، تا، خاویکاتەوە و هیچ نەکا، بە هەر شێوەیە بێ، ڕازییکا، تا، لەگەڵ دوژمنەکانیدا ڕێکیانخاتەوە. بەڵام، ئەوەی لە دواییدا بۆم دەرکەوت، ئەوە بوو، « عەبدولکەریم »، باوەڕی پێ هێنابوو، کە من لەگەڵ کۆمەڵەکەی « عەبدولسەلام عارف »دا ڕێکم، لەگەڵ ئەو کۆمەڵەدا ڕێک نیم، کە « عەبدولکەریم » دەیەوێ. گەر چی، « عەبدولکەریم »، منی خۆش دەویست، ئەو ماوە کەمە، وای پیشاندەدا. بەڵام، لە گەڕانەوەی « بارزانیی » بۆ « عێراق »، « عەبدولکەریم »، یا پێی نەوترابوو، یا، حەزی نەدەکرد، « مەلا مستەفا » بگەڕێتەوە. چونکە، من لە ڕێی « عەبدولسەلام عارف » و « تایەر یەحیا »وە، کە ئەو کاتە، بەڕێوەبەری پۆلیسی گشتیی بوو. ماوەیە لەوە پێش، « کەریم قەرەنیی »، پێی ناساندبووم، لەم ڕێیانەوە توانیم، پەساپۆرت پەیدا کەم و لەگەڵ خۆم بیانبەم و بیانهێنمەوە. واتە: مۆڵەتی هاتنەوەی « بارزانیی »م، لە « عەبدولسەلام » وەرگرت. ڕەنگە، ئەمە وای پیشاندابێ، کە من، جۆرە پێوەندییەکم، لەگەڵ ئەواندا هەبێ.

« پارتی کۆمـۆنیست »، بڵاویانکردبۆوه و به « عـهبدولکهریم »شیان ڕاگهیاند بوو، کهوا، من وهک سکرتێری « پارتیی »، پێوهندییم لهگهڵ نهتهوهییهکانی عـهرهبدا ههیه و لهگـهڵیـان ڕێککهوتووم، کـۆدهتـایهک، دژی « عـهبدولکهریم » بکهین. ئهم ههواڵه، گـوایه: « پارتی کـۆمـۆنیـست »، له ڕۆژنامـهکـهشـیـاندا نووسیبوویان. ئهمـه، ههموو ئهو چیرۆکه بوو، که « عهبدولکهریم قاسم »، بـۆ « مـهلا مستـهفا » گێڕابۆوه. ئیدی، لهو ڕۆژهوه، تا دههات، « مهلا » لهگهڵ من، ساردییهکهی زیاتر دهبوو.
ماوهیهکی پێ چوو، بۆ مۆڵهتوهرگرتن، سـهردانێکی « عهبدولکهریم قاسم »مان کرد. « قاسم »، هێندێ، ڕهخنهی له پرۆگرامی « پارتیی » ههبوو. داوایدهکرد، هێندێ خاڵی بگۆڕین. « مهلا مسـتهفا »ش، زۆر پشگیریی، له قسـهکانی « عـهبدولکهریم » دهکـرد. دهیویست، لهو گـۆڕینانهدا، دڵی « عـهبدولکهریم » ڕاگـرێ. بێ گـومـان، من وهک سـکرتێـری « پارتیی »، دهسـم له نـووسـین و داڕشتنی، پرۆگرامـهکهدا ههبوو. دهبووایه، داکۆکیی له پێشنیازهکانی خۆمان بکهم. بـهڵام، لهگـهڵ ئهوهشـدا، هێندکیـمـان پهسـهندکـرد. چونکه، بێ ئهوه، مۆڵهتیان نهدهداینێ. واته: پارتهکهمان، له ڕووی یاساییهوه، نهدهناسرا.
ئهوهبوو، مۆڵهتمان وهرگرت. دوای ئـهوهی، مۆڵهتمان وهرگرت، « مهلا مستهفا » دهیویست، هێندێ مـرۆڤی دیاریکراو، بێنێته پێشـهوه و له کۆمیتـهی ناوهندیی و پهلیتبیرۆی « پارتیی »دا دایاننێ. ئێمه، چ گللهییـهکمان نهبوو. ویستمان، بۆ یهکهم جار، کۆنگرهیهکی ئاشکرا بگرین. کۆنگرهمـان گرت. بهڵام، « مهلا مـسـتـهفـا » له « بارزان » بوو، بۆ کـۆنگرهکـه نههات. ناچار، دوو ڕۆژ، کۆنگرهکهمـان دواخست، تا، « مـهلا مستـهفا » بێ. ئهوهبوو، دوایی، کۆمـهڵێ خـهڵکمـان نارد به دوایدا. ووتبـووی: نایهم و ئـهم کـۆبوونهوهیه ناکـهم، ئهم کۆنگرهیه خـراپه و ههڵهیه. هـهر چۆنێ بوو، هێنامـان. ووتمان: چ فرمـانێکت ههیه، فهرموو، بۆت جێبهجێکهین.
ــ کۆنگرهکه له کوێ گیرا؟
کۆنگرهکه، له بارهگای « پارتیی » له « بهغدا » گیرا. جێیهکمان بۆ گرتبوو، ناویاننابوو، بارهگای « پارتی دیموکراتی کوردستان ــ عێراق »یکیشی لهگهڵ بوو. « مهلا مستهفا » گهیشته « بهغدا ». چووم بۆ ماڵهوه به دوایدا و هێنام. دیاربوو، هێندێ کهس له بنهوه، کنهیانکردبـوو. ئێشهکه، له نێوان ئێمه و « مـهلا مسـتـهفا »دا تێکبدهن. لهو کاتهدا، « عـهبدولکهریم قـاسم »، بهرنامـهی

ئەوەی دانابوو، کە هەموو پارتە ڕامیارییەکانی « عێراق » تێکدا. بۆ نموونە: توانیی، « پارتی کۆمۆنیستی عێراق » دووکەرتکا، پارتێکی درۆی دروسکرد، « داود سایغ »، کە کۆنە کۆمۆنیستێکی هیچوپووچ بوو، کردی بە سکرتێری ئەو پارتە داتاشراوە، پارتە کۆمۆنیستە ڕەسەنەکەشی، پشگوێخست. لە پاشان، « حیزبی ئەلدیوم‌قراتی ئەلوەتەنی » کە « کامل چادرچیی » لێپرسراویان بوو، ئەویشی کرد بە دوو پارچەوە. کۆمەڵێ لەگەڵ « محەمەد حەدید » ڕۆیشتن. کۆمەڵەکەی دیکەشیان، لەگەڵ « کامل چادرچیی » مانەوە. هەروەها، هەوڵیدەدا، دووبەرەکیی لە نێو هەموو، ڕێکخراو و پارتە ڕامیارییەکانی « عێراق »دا دروسکا. مابۆوە سەر ئێمە، تا ئەو کاتە، ئێمەی پێ دوولەت نەکرابوو. لەو کاتەدا، بە هەلی زانی، کە ئێشەکەمان لێ تێکدا. دیاربوو، « مەلا مستەفا »ش هاندرابوو. چونکە، کە هاتە کۆنگرەکەوە، گەلێ قسەی خراپی کرد، قسەی زۆر ناشیرین، کە نابێ بووترێ.

ـ مەبەستتان کۆنگرەی پێنجە؟

بەڵێ. لە کۆنگرەی پێنجدا، بە ئاشکرا، گللەیی لەوە هەبوو، کە لقی « هەولێر » سوکایەتییان، بە ئاغاکان کردووە و دەریانکردوون. هەروەها، لە « قەلادزێ » سوکایەتییان پێ کردوون. ئەوان، ئاغاکان بە چاوێکی سووک سەیردەکەن. خۆیان بە پێشکەوتووخواز دادەنێن. هێندێ وردە گللەیی دیکەش. بۆیە، قەبووڵی نییە، سەرۆکی ئەو پارتە بێ، گەر ئەم پارتە، بەم شێوەیە بمێنێتەوە. لە کۆنگرەکەدا، بوو بە هەراهەرا و قرەقر. لە پاشان، داواکرا، کە کۆبوونەوەکە دواخرێ، تا، « نووریی شاوەیس »، یەکێ لەو کەسانە بوو، خەریکبوو، بە گژیدابچێتەوە. بە گژیشیداچوو، تا ئەندازەیە، بە توندوتیژیی، وەڵامی قسەکانیشی دایەوە. ئەو ڕۆژە، وا بزانم، نۆ یا دەی مانگی « مای » بوو. لەو ڕۆژەدا، لە باڵوێزخانەی « چیکۆسلۆفاکیا »، بە بۆنەی یادی سەربەخۆیی وڵاتەکەیانەوە، ئاهەنگێ هەبوو. ئێمەش، بانگکرابووین. ووتمان: با، ئەوە بکەین بە بەهانە، هیچ نەبێ، کۆنگرەکەمان دواخەین. چونکە، کۆبوونەوەکانمان، بەو قسە ناخۆشانە نابڕێتەوە و بە هیچ، سەرەنجامێکی باشیش ناکەین. گەر چی، لە دوای قسەکانی « مەلا مستەفا »، زۆر لە برادەران، پەشیمانبووبوونەوە. بەشێکی زۆریان، بڕیاریاندابوو، کە سبەینێ بگەڕێنەوە و وازبێنن. من، لەگەڵ یەک دوو برادەر، بۆ ئاهەنگەکەی باڵوێزخانەی « چیکۆسلۆفاکیا » چووین. لەوێ، لە چیمەنێکی گەورەدا

دانیشتبووین. خەڵکیکی زۆر بانگکرابوو. باڵوێز و وەزیر و هەموو پیاوی گەورەی شار و نازانم، کێ وکێی دیکە، داوەتکرابوون و دەیانخواردەوە. ئەوەندەی پێ نەچوو، بژی بژی « زەعیم »، « عاشە زەعیم ئەلئەوحەد »، دەسپێکرد، لە « وەزارەتی دیفاع »ەوە، دەنگ دەگەیشتە ئەوێ، کە ئێمە لە لای، باخچەی « سەعدوون » خوارتر بووین. چەپلەڕێزان و هاوارهاواربوو، تا، سەرۆک گەیشتە جێ. « عەبدولکەریم » هات بۆ ئاهەنگەکە و لە هەموو لایەکەوە، تەوقەی لەگەڵ هەموو کەس دەکرد. لە چەپەرێکدا وەستابووم، منی دی. « ها ئیبراهیم »، هاتە پێشەوە و دەسی خستە سەرشانم و بردمییە ئەو لاوە. لە بەر چاوی ئەو هەموو خەڵکە، شتێکی سەیربوو. ووتی: گوێم لە هەموو قسەکانی، کۆنگرەکەتان بوو، چی لە کۆنگرەکەتاندا دەکرێ، هەموویان بۆ گێڕاوەمەتەوە. لە سەداسەد، من لەگەڵ بیروڕای تۆم. من لەگەڵ، بیروڕای ئەوانی دیکە نیم. بێ گومان، ئەوانی دیکە، کەس نەبوو، بیروڕایەکی جیاواز و دژی هەبوویێ، بە دەنگ قەبووڵ بکرێ، ئەوەی ڕای تایبەتیی بووبێ و لەگەڵ نەبووبێ، هەر ڕای « مەلا مستەفا » بوو. پاشان ووتی: لەبەرئەوە، تۆ لە سەر ڕای خۆت برۆ و پەشیمان مەبەرەوە.

خێرا، بە پەلە، چووم بۆ لای « نووریی شاوەیش ». هەر لەوێ، پێکەوە هات بووین. ئەویش، وەک ئەندامی پەلیتبیرۆی « پارتیی » بانگکرابوو. برادەرێکی دیکەشمان لەگەڵ بوو، هاتینە دەرەوە. ووتیان: چییە؟ ووتم: ئیشێکی پەلە هەیە، دەبێ، بڕۆین. خۆمان بگەیەنینە ئەو برادەرانەی دەیانەوێ، بگەڕێنەوە. دەبێ، کۆبوونەوەیەک سازکرێ، بڕیارێکی گرنگ هەیە، دەبێ، بیدەین. ووتیان: چییە؟ ووتم: « عەبدولکەریم قاسم »، ئەمەی پێ وتووم. ئەمە، واتای ئەوەیە، دەیەوێ، ئێمە بەکاربێنێ، بۆ ئەوەی، دژی « مەلا مستەفا » ڕاوەستین. دەیەوێ، ڕێکخراوەکەمان دووپارچەکا. کەواتە: ئێمە دەبێ، هەوڵبدەین، بە پەلە، شتێ بکەین. لە سەر ئەوە ڕێککەوتین، بۆ بەیانیی، کۆبوونەوەیەک بکەین و بە هەمووان بڵێین: ئەو خاڵانەی نێو پرۆگرامەکە، کە « مەلا مستەفا » لە سەری ڕازیی نییە، لایدەبەین. ئەوەی کە « عەبدولکەریم » ڕازیی لە سەر نییە، نایشنووسین. بەڵام، پێڕەویدەکەین. بۆ بەیانیی، کۆبوونەوەکەمان کرد، نزیکەی سێ چارەکی ئەندامانی کۆنگرە ئامادەبوون. دوای ئەوەی، باسەکەمانکردەوە، هێندێ لە ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندیی، مەردانە هەستان و ووتیان: ئەمە شتێکی یاسایی نییە. ئەم کارە، پێچەوانەی پێڕەوی نێوخۆیە، دەمانەوێ،

بزانین، بۆچی هەموو، قسه و باس و نهێنییەکانی کۆنگره و « پارتیی »، به « عەبدولکەریم » دەگا. بوو به هەرا و نارەزاییدەربرین. بەلام، هیچ کەلکی نەبوو. نارەزاییەکه سەری نەگرت. چونکه، ئەوەی بریارماندابوو، چاکتر و کەم مەترسیتربوو، هەموویانمان له راستیی پیلانەکه تێگەیاند. تەنیا، ئەوەمان پێ نەووتن، که « عەبدولکەریم » به ئاشکرا، چی به من ووتووه. بریاردرا، وا بکەین، بۆ ئەوەی، کارەکەمان لێ تێک نەچێ. دوایی، کۆمیتەی ناوەندیی هەڵبژێررا. ئەو کەسانەی « مەلا مستەفا » داینابوون، هەموویان هەڵبژێرران.
پاشان، له خوارووی « بەغدا »، له ماڵی دوکتۆر « مووراد » کۆبووینەوە، تا، ئەندامانی پەلیتبیرۆ و سکرتێری کۆمیتەی ناوەندیی هەڵبژێرین. له پێشدا، پەلیتبیرۆ هەڵبژێررا. دوایی، هاته سەر ئەوەی، سکرتێر هەڵبژێررێ. من وەک جاران، خۆم نەپاڵاوت. سێ چوار کەس، منیان دەسنیشانکرد، که به سکرتێر دانرێم. دیسانەوە، « نووریی ئەحمەدی تەها »، قسەی خۆی کردەوە، کەوا، بۆچی دەبێ، من هەڵبژێررێم، گەر خۆم نەمەوێ. به کەورتیی: دەنگدان کرا. وا بزانم، ئێمه پازده کەس بووین. من، نۆ دەنگم وەرگرت. « شێخ عەزیزی شەمزینیی »، شەش دەنگی هێنا. که دەنگەکان خوێنرانەوە، « مەلا مستەفا » وەک شتێ، خەوی لێ کەوتبوو. ووتمان: ها، فەرموو، « مەلا مستەفا » چییه؟ ووتی: من تاقەتم چوو، دەرۆم. من بیستبووم،« مەلا مستەفا » دەیویست، « شێخ عەزیز » ببێ به سکرتێر. بەلام، لەو بارەیەوە، هیچی به من نەوتبوو. له رێیەکەوە بیستبووم و تێگەیشتم، که ئەوەش هەنگاوێکه لەوانەی، بۆ پارچەپارچەکردنی « پارتیی » دەنرێ. ئەگینا، من دەمزانی، « شێخ عەزیزی شەمزینیی »، ئەوەنده مرۆڤێکی باشه، گەر سکرتێری « پارتیی » بێ، من زیاتر دەسەلاتم دەبێ، لەوەی که خۆم سکرتێر بم. بروایەکی زۆریشی، به من هەبوو. من ئەمانەم، هەموو دەزانی. بەلام، « مەلا مستەفا »، هیچی به من نەوتبوو. ئەو برادەرەی، له دەرەوە پێی ووتم، تەنانەت، من گومانم لەو قسەیەی ئەویش هەبوو، لەبەرئەوە، که دیم « مەلا مستەفا » حاڵی وایه، ووتم: براینه، من خۆم بۆ سکرتێر نەپاڵاوتووه، ئێوه هەڵتانبژاردووم، من ئەمەم قەبووڵ نییه. دیسانەوە، « نووریی شاوەیس »، لەوێش هەستا، ووتی: ئەمەی تۆ را نییه و بەپێی پێرەوی نێوخۆ راست نییه. ئەمه مەراییه دەیکەی. زۆربەی ئەندامان دەنگیان بۆ تۆ داوه، چۆن تۆ به زۆربەی دەنگ

هەڵبژێرراوی، ئێستە، دەنگی زۆربە ڕەتدەکەیتەوە؟ ووتم: من بەوە ڕازیی نیم و گەر حەزیش دەکەن، هەر واز لە ئەندامەتی کۆمیتەی ناوەندییش دێنم. بەڵام، هەر ئەندامی « پارتیی » دەبم، یا دەبێ، دیسانەوە، هەڵبژاردن بکرێتەوە، ڕاکەی منیان خستە دەنگەوە، زۆربە دەنگیاندا، جارێکی دیکەش، هەڵبژاردن بکرێتەوە. ئەم جارە، « شێخ عەزیز »، پێنج دەنگی وەرگرت. چونکە، من خۆم، دەنگم بۆ خۆم نەدابوو. پارچە کاغەزەکەی خۆم، هەر وا، بە سپێتی دایەوە دەسیان و کەسم نەنووسیبوو. چونکە، کەسی دیکە خۆی نەپاڵاوتبوو، هەر من و « شێخ عەزیز» بووین. تومەز، « شێخ عەزیز » ئەم جارە، دەنگی بۆ خۆی نەداوە. « مەلا مستەفا »، ئەم هەڵبژاردنەیٚ منی بە دڵ نەبوو!
ناکۆکیی، لە سەر چی دەسپێکرد؟ لە سەر ئەوەی، « مەلا مستەفا »، وا دیار بوو، چ لە لایەن سەرۆک تیرە و هۆزەکانەوە، چ لە لایەن ئەندامەکانی دەوروبەرییەوە، یا بڵێین، لە لایەن بەکرێگیراو و سیخوڕی دەوڵەتەکانەوە بوو بێ، کە دژی « عەبدولکەریم قاسم » و ڕژێمەکەی بوون، تیژکرابێ. چونکە، « مەلا مستەفا »، هەڵوێستی خۆی، بەرانبەر « عەبدولکەریم » گۆڕیبوو. من یەکەم جار، ئەمەم لە دەمی « مام جەلال »ەوە بیست. لە سەر ئەم هەواڵە گرنگە، چاوم بە « مەلا مستەفا » کەوت. « مەلا مستەفا »، لە قسەکانیدا ووتی: « عەبدولکەریم »، پیاوێکی باش نییە. من دەگەڕێمەوە بۆ « بارزان »، لەوێ دادەنیشم، هیچ ناکەم، بەڵام، دژی ئەو جوڵانەوەیەش نابم، کە تیرە و هۆزەکانی کوردستان، بە دەسیانەوەیە بیکەن. لەو کاتەدا، خێڵەکان بە هاندانی « ئێران، ئەمێریکا، ئوردوون و تورکیا »، خەریکی شتێ بوون، لە کوردستاندا دژی « قاسم » بیکەن. « مەلا مستەفا » ووتی: ئەمە، بۆ ئێمە، شتێکی زۆر باشە. « عەبدولکەریم قاسم »، بەوانەوە سەرقاڵدەبێ، ناتوانێ، چەک و جبەخانەیەکی زۆر، بە لەشکرەکەی بدا. چونکە، باوەڕی پێیان نییە. لەبەرئەوە، کە شەڕ دەسپێکرد، یەکسەر، تۆ بانگدەکا و پێت دەڵێ: فڵانە کەس وەرە، چارەسەرێکی ئەم گرفتەم بۆ بکە. تۆش دەڵێی: من هیچم بە دەس نییە و ئاگام لە هیچ نییە. گەر یەکێ بتوانێ، کارێ بکا و یارمەتیتبدا، ئەوە تەنیا « مەلا مستەفا »یە. ئەویش، بانگی « ئەحمەد سالح عەبدیی » دەکا، کە ئەو کاتە، سەرۆک ئەرکانی سوپای « عێراق » بوو، لەگەڵ تۆ، سواری هەلیکۆپتەرتان دەکا و بۆ لای منتان ڕەوانەدەکا. منیش، لەگەڵ « ئەحمەد سالح عەبدیی » دادەنیشم، وتوویژی لەگەڵ دەکەم. تۆش بۆ خۆت، لە ژوورێکی

دیکه دانیشه، داخوازییەکانی گەلی کورد بنووسە. ئەو کاتە، « عەبدولکەریم» ناچاردەبێ، مل بۆ داواکارییەکانمان بدا. ووتم: « مەلا مستەفا »، قسەکانی تۆ، چەند جوان و باش و ڕێکوپێکبێ، بەلام، لای من، هەمووی ناچنە دلەوە. ڕاستە، « عەبدولکەریم قاسم »، بڕوای بە لەشکرەکەی نییە، تفەنگ و فیشەک و جبەخانە و تۆپ و فرۆکەشیان ناداتە دەس، بۆ؟ چونکە، لەوە دەترسێ، دژی خۆی بەکاریبێنن. عەرەب، بە « عەبدولکەریم قاسم » دەلێن: « قاسم ئەلعراق » واتە: « عێراق »ی دابەشکردووە، بەشێکی کورد و بەشەکەی دیکەی عەرەب. نەتەوەییەکانی عەرەب، لە خۆپیشاندانەکانیاندا دەلێن: « وطن واحد، شعب واحد ». بەلام، ئەو کاتەی نەتەوەییەکان زانییان، « عەبدولکەریم »، ئەم چەکانەیان بۆیە دەداتێ، کە کوردی پێ بکوژن، بە هەموو دلەوە ئامادەن، چەکی بۆ هەلگرن و شەڕی بۆ بکەن و کوردی بۆ بکوژن، چونکە، بە حسابی خۆیان، بەمە، لە دەس کورد ڕزگاریاندەبێ، کە بە دوژمنی گەورەی خۆیانی دادەنێن. لە هەمان کاتدا، « عەبدولکەریم »یشی پێ لاواز دەکەن، تا، لە دواییدا، هەر بەو چەکەی پێی داون، ئەویش لەنێوبەرن. یا، لە دەسەلات و فەرمانڕەوایی دووریخەنەوە. ووتی: ئاخر « برایم »، بۆیە، من دەلێم: من و تۆ ناتوانین، پێکەوە کاربکەین. ووتم: وەللایی، من قەسەی خۆم دەکەم، ئەمە، بیروڕای منە، جا، تۆش هەموو شت، بە دەس خۆتە. ووتی: باشە، کەواتە، ئێوە شتێکی دیکە هەیە، بیکەن. ئێوە خۆتان، لە هیچ شتێ هەلمەقورتێنن. منیش دەچم، کاری خۆم جێبەجێدەکەم، لە « بارزان » دادەنیشم، هەقی هیچم نابێ و شەڕ ناکەم. بەلام، دژی ئەوانیش ناوەستمەوە. ئێوەش، لێرەوە بلێن: ئێمە لە هیچدا نین و ئاگامان لە هیچ نییە. بۆ خۆتان لێرە، کاری ڕامیاریی بکەن، چی دیکە دەکەن، بیکەن. ئەوەبوو، « مەلا مستەفا » گەڕایەوە بۆ « بارزان ».

پاشان، دەسکرا بەو هەراوهوریایەی، کە خێلە کوردەکان دایانمەزراند. ئێمە، لە « بەغدا »، لە مالی خۆمان، لە مانگی « ئۆگستی/1961 »دا، کۆبوونەوەیەکمانکرد، هەموو ئەو ئەندامانەی کۆمیتەی ناوەندیی، کە تا ئەو کاتە، لە لایەن حوکوومەتەوە نەگیرابوون، ئامادەی ئەو کۆبوونەوەیە بوون.

لە ڕاستیدا، « عەبدولکەریم قاسم »، بەرانبەر بە « پارتیی »، هەلسوکەوتی خۆی گۆڕییبوو، بە تەواویی، دوژمنایەتییدەکردین، ئەندامەکانی دەگرتین. هێندێ لە ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندییمان گیرابوون. منیان دابوو بە دادگەی

سەربازیی. لە کۆبوونەوەکەدا، باسی ئەم کیشە گرنگەمان کرد، بیرمان لەوە کردەوە، ئایا، ئێمە چی بکەین؟ پشگیریی ئەم بزووتنەوەیە بکەین، یا دژی بوەستین؟ برادەران، بە زۆربەی دەنگ، لەو باوەڕەدا بوون، کە ئێمە، دژی ئەم جوڵانەوەیە بوەستین و شەڕ نەکەین. زۆریان، هاتنە سەر ئەو ڕایەی من، کە بۆ « مەلا مستەفا »م باسکردبوو. تەنیا، دوو برادەر نەبێ، لەگەڵ ئەو ڕایەدا نەبوون، دوودڵبوون. یەکێکیان « مام جەلال » بوو. ئــــەوی دیکەشیان، کاک « عومەر دەبابە » بوو. کاک « عومەر »، لە گرتووخانە ڕایکردبوو، نازانم، بۆ خەستەخانە و شت هێنابوویانە دەرێ، ئەویش، بە هەلی زانیبوو، لە دەسیان هەڵاتبوو، خۆی گەیاندبووە لای من. ڕای زۆربە، بەو چەشنەبوو، بۆیە، ئەوانی دیکەش، ناچاربوون، بەو شێوەیە بجوڵێنەوە و گوێ بۆ دەنگی داخوازییەکانی ئێمە ڕاگرن. پاشان، بڕیارماندا، نامەیە بۆ « مەلا مستەفا » بنووسین. لە نامەکەدا، هەڵویستی خۆمان، بەم جۆرە دیاریکرد. ئێمە، وەک « پارتیی » ئامادەین، هانی خەڵک بدەین، دژی « عەبدولکەریم » چەکهەڵگرن، خۆشمان، چەکهەڵگرین و شەڕبکەین. بەلام، لەم حاڵەتانەی خوارەوەدا:

1. گەر « عەبدولکەریم قاسم »، ملی بە دیکتاتۆرییەوە نا و دیمۆکراسیی پێشیلکرد و دژی « پارتیی » وەستایەوە، ئامادەین، بە گژیدابچین.
2. گەر دەستووری تازەیان دانا و باسی « ئۆتۆنۆمیی »، بۆ کورد تێدا نەبوو.
3. گەر پەلاماری هۆزی « بارزان » بدا.

ئەم نامەیەمان، بە « مام جەلال و نووریی ئەحمەدی تەها »دا نارد. « مام جەلال »، نامەکە بگەیەنێ، کاک « نووریی »ش، بەو ناوانەدا بگەڕێ، تا بزانێ، ئەندامانی ئێمە، باریدەدەرەکانمان، دۆستەکانمان، چەکێ، شتێکیان هەیە. ژمارەیەکی وان، کە سبەی قەوما، پشتیان پێ ببەسرێ. گەر، ناچاربووین، شەڕبکەین. ئەوان، نامەیان برد و چوون. ئێمەش، لە سەر بڕیاری خۆمان ڕۆشتین.

پاشان، من لەگەڵ « پارتی کۆمۆنیستی عێراق »یشدا، کۆبوونەوەیەکم کرد. دیسانەوە، هەمان قسەمان پێ ووتن، ئەوە باسێکی درێژە. ئێمە لێرەدا، مەبەسمان نییە، لێی بدوێین.

خێڵە کوردەکان، جموجۆڵێکی سەیریان پێ کەوتبوو. « عەلی حەسەن ئاغای مەنگوڕ»، لە گوندەکەی خۆی « هێرۆ »، ئالای سەربەخۆیی کوردستانی هەڵکردبوو. دەوڵەتی « ئێران »، پشتیوانییەکی باشی لێ دەکردن. بۆمان

دەرکەوت، بۆ ئەم هەرا و بەزمە، پێشەکیی، کارێکی زۆری بۆ کراوە. ئێمە، لەو باوەڕەدا بووین، کە گەر هەر شەڕێ و شۆڕش لە کوردستان دەسپێبکا، با، لە دەس خێڵەکاندا نەبێ. هەوڵبدەین، شۆڕشەکە، لە لادێوە بۆ شار بگوێزینەوە. چونکە، گەر لە شارەوە دەسپێکرد، ئەوا، ڕێیەک بۆ نزیکبوونەوە و ئاشتیی، هەر دەدۆزرێتەوە. بەڵام، گەر لە شاخەوە دەسپێکرد، سەرۆک خێڵەکان، بە شێوەیەکی سەرەکیی، دەسیان تێیدا هەبوو، هەر سەرۆک تیرە و هۆزێ، بە لای خۆیدا ڕایدەکێشێ. لەبەرئەوە، ووتمان: هەلێکی زۆر باشمان، لە بەردەم دایە، بە بۆنەی یادی، ڕۆژی ڕەشی « 6/سێپتێمبەری/1930 »ەوە، لە هەموو کوردستاندا، مانگرتن ڕادەگەیەنین. داوای مافە ڕەواکانی، گەلی کورد دەکەین. بە کردەوەش، ئەم بڕیارەمان جێبەجێکرد. بە ڕاستیی، دەڵێم: ئەوەتەی کوردستان هەیە، هەرگیز، مانگرتنێکی سەرکەوتووی وای، تێدا نەکراوە! هەر لە « زاخۆ و دهۆک »ەوە. تا « مەندەلیی و خانەقین »ی گرتبۆوە. لە هێندێ جێ، هەموو خەڵکەکە بەشدارییان تێدا کردبوو. لە هێندێ شوێنی دیکە، 80 ٪ و لە هێندێ جێی دیکەش، لە 50٪ بەشدارییانکردبوو. بەڵام، مانگرتنەکە، لە نێو خەڵکدا، دەنگێکی سەیری دایەوە!

داشمان نابوو، حەفدەی مانگی « سێپتێمبەر »، بچین بۆ « سولەیمانیی »، کۆنفرانسێ ببەستین. لەوێوە، هەموو بڕیارێبدەین. بەر لەوەی، ئیشەکە لەدەسدەرچێ. چی بکەین؟ چونکە، دوو سێ یاداشتمان، بۆ « عەبدولکەریم قاسم » نووسیبوو، تێیدا، هەموو داخوازییەکانی خۆمانمان ڕوونکردبۆوە. بەڵام، هیچ وەڵامێکی نەبوو. بە پێچەوانەوە هەوڵیدەدا، ئەو تیرە و هۆزانەی، پێی ڕادەکێشرا، زیاتر بە لای خۆیدا ڕایانکێشێ. ئەوانەشی، لە دەس ئەو دەرچووبوون، ئەوا، لەگەڵ لاکەی دیکەدا ڕۆشتبوون. لەو کاتەدا، من فرمانی گرتنم، لە لایەن حوکوومەتەوە دەرچووبوو، بە تاوانی ئەوەی، گوایە: « سدیق میران »، من کوشتوومە ! بێ گومـــان، ئەوە یەکێ بوو، لە کەرێتییەکانی « عەبدولکەریم »، بە حسابی خۆی، « پارتیی » پێ دەشکێنێ. بە قاچـاغ، لە « بەغدا »وە، بە هۆی برادەرانەوە، خۆم گەیاندەوە « سولەیمانیی ». لەوێ، بە تەمای ئەوەنبووین، کۆبوونەوەکەمان بکەین. لەو کاتانەدا بیستمان، حوکوومەتی « عێراق »، بە هۆی تیپی دووی سوپاکەیەوە، لە نێو خەڵکیدا بڵاویدەکردەوە، کەوا، « مەلا مستەفا و شێخ ئەحمەد و پشدەر »یان لەگەڵە. هەر لەو کاتەشدا بوو، حوکوومەت لە نۆ و دەی مانگی « ئۆکتۆبەر »دا، لە

ئاسمانەوە، شاری « سولەیمانیی »یان، دایە بەر شەستیر و چەند بۆمبایەکیشی، لە دەرەوەی « سولەیمانیی » تەقاند. ئاغاکانیش، لە شەڕەکەدا شکان و ڕایانکرد.
ـ مامۆستا، مەبەستت شەڕی « دەربەندی بازیانە »؟
بەڵێ. ئەو برادەرانەی ئێمە، کە بە قسەی « مەلا مستەفا »، تێکەڵی شەڕەکە بووبوون، لەگەڵ چەکداری خێڵکاندا، هاوبەشییانکردبوو. هێشتا، هیچ جۆرە بڕیارێکی ئاشکرای، پەلیتبیرۆی « پارتیی »ش نەبوو، تا، بەشداریی شەڕەکە بکەن، یا، بەشداریی نەکەن. پێیان دەووتن: « سەرچەور، مەتارە لە مل، مەنسول حیفز » * بێ، بزانە، چی دەڵێ؟ کە عەرەبەکان، ئەفسەرەکان دەهاتن و قسەیان لەگەڵ دەکردن، ئەمە گوایە، گفتوگۆدەکەن، ڕێکیش نەکەوتن. لە کۆتاییدا، کە فڕۆکە جەنگییەکانی « عێراق » هاتن و بۆردومانیکردن، هەموو ڕایانکرد و ووتیان: ئێمە، لەگەڵ ئاسماندا، شەڕمان پێ ناکرێ! ئەوان ڕایانکرد و ڕۆشتن. ئێمەش وامانزانی، شتەکە دەبڕێتەوە. لەو کاتەدا ویستمان، نوێنەر بۆ لای « مەلا مستەفا » بنێرین، پێی بڵێین: گەر ڕاستەدکەی و پێوەندییت لەگەڵ حوکوومەت هەیە، ئەوا، ناو و ناوبانگ و دەسەلاتی خۆت، لای حوکوومەتی « عێراق » بەکاربێنە، بۆ ئەوەی، لە نێوان تیرە و هۆزەکان و حوکوومەتدا، ڕۆڵی ناوبژیکەر ببینی، کە تا ئێستە دەتووت: دۆستمن، هەولبدە، ڕێکیانخەیتەوە، کۆتایی بەم شەڕ و هەرایە بهێنرێ و وەک پێشوو، سەرلەنوێ دەسپێبکەینەوە. ئێمە، لەمەدا بووین، ئەم کارە جێبەجێکەین. بەڵام، لەبەر هێندێ هۆ نەمانتوانی، بیکەین.
جا، بیرمچوو، باسی ئەو نامەیە بکەم، کە بە « مام جەلال »دا، بۆ « مەلا مستەفا »مان نارد. « مام جەلال » چووبوو بۆ « بارزان » و نامەکەی بۆ « مەلا مستەفا » بردبوو. « مەلا مستەفا»، مەرجەکانی ئێمەی، هەموو پەسەندکردبوو، بە مەرجێ، هۆزی « هەباسی مەمەند ئاغا »شی بخەینەسەر. هۆزەکەی ناوی چییە؟
ـ ئاکۆ.
واتە: گەر حوکوومەت، پەلاماری هۆزی « ئاکۆ »شیدا، ئێمەش، شەڕ دامەزرێنین. « مام جەلال »، کە ئەم هەواڵەی پێیە، بە ناو « بڵباس »ەکاندا،

---

* « مەنسول حیفز »، مەبەس لە « مەسئولی حیزب »ە.

به دڵخۆشییەوە دەگەڕێتەوە. دەبینێ، لە ماڵی « هەباس ئاغا »، کۆبوونەوەیەکی سەیر هەیە. تومەز، هێندێ لە تیرە و هۆزەکان، لەوێ کۆبوونەوەیان هەیە. « مام جەلال »یش، بە دڵێکی خۆشەوە، نامەکە دەردێنێ و وەلامەکەی، « مەلا مستەفا » بۆ ئێمە، پیشانی « هەباس ئاغا » دەدا.
« هەباس ئاغا »ش، دەستەکا بە گیرفانیدا و نامەیە دەردێنێ، دەڵێ: ئەمەم، لە پێش تۆدا بۆ هاتووە، سەیرێکیبکە. لە نامەکەدا نووسرابوو، ئێوە لە سەر حسابی خۆتان بڕۆن، گوێ بە ڕای « پارتیی » مەدەن.
ـ « بارزانیی »، نامەکەی ناردبوو؟
بەڵێ. « بارزانیی » ناردبووی. « هەباس ئاغا » پێی دەڵێ: ئەمە ئیشەکەیە، چا چی دەڵێی؟ ئەمە، « مام جەلال »ی وا لێ کردبوو، لەو کاتەوە، ئەو باوەڕەی، بە « مەلا مستەفا » نەمێنێ، کە پێشتر هەیبوو.
ـ بەلام، وەک ئاشکرایە، « جەلال تاڵەبانیی »، یەکێ بووە لەوانەی، زۆر بە گەرمیی، پشگیریی لە خەباتی چەکداریی لە کوردستاندا دەکرد.
بەڵێ. ناڵێم: ئەو لە سەر ئەوە سووربوو. بەلام، دیارە چاری نەبوو. دەیویست، بە بڕیاری « پارتیی » بیکا. چونکە، ئەو ئەندامی « پارتیی » بوو. واتە: نەیدەویست، بە شێوەی تیرەگەریی بیکا و بچێ، بۆ لای « مەلا مستەفا » و ملکەچی ئەو بێ و فەرمانەکانی جێبەجێکا. « مام جەلال » گەڕایەوە، هەموو شتەکانی بۆ باسکردین. ئێمە، ترسمان لێ نیشت. لەوە دەترساین، شەڕەکە، بە تەواویی دامەزرێ. پاش ماوەیە، هەواڵمانزانی، کە حوکوومەت، گوندەکانی ناوچەی « بارزان »ی، بۆردومانکردووە.
ـ بەلام، ئەو کاتە، « شێخ ئەحمەد » لەوێ دانیشتبوو.
بەڵێ. « شێخ ئەحمەد » لەوێ بوو. هەقی هیچی نەبوو. « مەلا مستەفا »ش، هەر لەوێ بوو. تەنانەت حوکوومەت، بە دایرەکانی خۆی ڕاگەیاندبوو، لە سەربانەکان، « خاچێکی سوور » دروسکەن، بۆ ئەوەی، فڕۆکەوانەکان ئەو جێیانە ببین و بۆردومانی، ئەو شوێنانە نەکەن. ئێمە ئەم هەواڵەمان، لە لێپرسراوێکی ئەوێ بیست. وەلاممان بۆ ناردن، کە بڕۆن و گوندەکان چۆڵکەن، بەرەو چیای « شیرین » بڕۆن. ئەم هەواڵە، « مەلا مستەفا »ی جولاند. بڕیاریدا، ڕاستەوخۆ، بەشداریی لە شەڕەکەدا بکا. چی بکا؟ چاری نەما، شەڕەکە خۆی، بەرۆکی پێ گرت. « عەبدولکەریم »، شەڕی پێ فرۆشت و هێنایە نێو شەڕەکەوە. ئەگینا، « مەلا مستەفا » ڕاوەستابوو، بەشداریی

شەڕی نەدەکرد، ئەو بۆردومانە و ئەو کەرتییەی کرا، ئەوە « مەلا مستەفا »ی هێنایە شەڕەکەوە.

– بەڵام، وا بزانم، تا ئەو کاتەش، « پارتیی »، هەر دژی شەڕ بوو. هیچ جۆرە، بەرنامەیەکی بۆ شەڕکردن نەبوو؟

بەڵێ. بەرنامەی بۆ شەڕکردن نەبوو. ئینجا، ئێمە بەرنامەمان دانا. کۆبوونەوەکەی مانگی « سێپتێمبەر »مان، لە « ئۆکتۆبەر »دا کرد. لە گوندی « عەوالان » کۆبووینەوە. لەوێ، کۆنفرانسێکمان کرت. بڕیارماندا، پشگیریی شەڕ بکەین و یاداشتێکیش، بۆ « عەبدولکەریم قاسم » بنێرین.

– ئەمە هەمووی، لە کۆتایی ساڵی « 1961 »دا بوو؟

بەڵێ. هەروەها، بڕیارماندا، داوا لە هێندێ ئەفسەر و برادەرانی « بەغدا »مان بکەین، پێوەندییمان پێوە بکەن و بێن بۆ لامان و هاوکارییمان لەگەڵ بکەن. ناوی « پێشمەرگە »شمان، بۆ چەکدارەکانمان هەڵبژارد. بڵاومانکردەوە، کە ئەم شەڕەی ئێمە دەیکەین، شەڕی پەلاماردان نییە، شەڕی خۆپاراستن و داکۆکییکردنە.

لەو کاتانەدا، حوکوومەتی « عێراق »، لە شارەکاندا، دەستی بە ئازاردانی خەلک کردبوو. ئێمەش، لە نێو شارەکاندا، ڕێکخستن و هێزمان هەبوو. هێندێ لە برادەرانیشمان، کە هێشتا ڕای « پارتیی » بە تەواویی، بەرانبەر شەڕەکە ئاشکرا نەبووبوو، بە قسەی « مەلا مستەفا »، دەستیان بە چالاکیی نواندن کردبوو. بۆ نموونە: لە زۆر جێ، ئەندامەکانمان کەوتبوونە گەڕان، بۆ ئەوەی، هێزی چەکدار دروسکەن، لەشکر دامەزرێنن، لە نێو هێزی پۆلیسدا، ئەندام و دۆستمان زۆر هەبوو. هەموو ئەوانە، کەوتبوونە خۆ. « شارباژێر و پێنجوین .. تاد » لە سەر ئەوە مابۆوە، فەرماندەرکەین، دەستی بە سەردا بگرن.

« مەلا مستەفا »، هەواڵی بۆ ئێمە نارد، کەوا، لە ناوچەکەی خۆیاندا، خۆی پێ ناژێنرێ، دەبێ، بارکا و بڕوا. چونکە، هەموو هۆزەکان، دژی وەستاون، بە تەنیا، دەرەقەتیان نایەن. داوایکردبوو، هێزی فریاخەین، تا لەو شەڕانە بیپارێزین. ئێمەش، دەوروبەری « 60 - 70 » کەسێکمان بۆ نارد. هێندێ لەو کەسانە، ئەو ئەفسەر و پۆلیسانە بوون، کە لە « چوارتا و پێنجوێن »ەوە، بە چەکی خۆیانەوە، بۆ لای ئێمە هاتبوون و بووبوون بە پێشمەرگە، ناردمانن بۆ لای « مەلا مستەفا »، تا، بیپارێزن و بۆ لای « ڕایات » بیەڕێتەوە. تا ئەو کاتە،

لەو ڕووەوە، هیچ ناکۆکییەکمان، لەگەڵ « مەلا مستەفا »دا نەبوو. ئێمە وەک « پارتیی »، لە سەر بڕیارەکانی خۆمان دەڕۆشتین، هەموو بەڵێنەکانی خۆمان، جێبەجێکردبوو.
ـ بەڵام، ئێوە وەک ئەندامانی سەرکردایەتی « پارتیی »، لە « بارزانیی »یەوە، زۆر دووربوون. ماوەیەکی زۆر لە یەکدی دابڕابوون.
ئاخر، ئەوەبوو، پێوەندییمان تەنیا، بەو جۆرە لەگەڵی هەبوو. بۆ نموونە: نامەیەکمان بۆ دەنووسی، وەڵامیدەداینەوە. ئەگینا، شتێکی وامان لە نێواندا نەبوو.
ـ مەبەسم ئەوەیە، ئەندامانی پەلیتبیرۆ، لە تەنیشت « بارزانیی »یەوە نەبوون، تا، لە نزیکەوە، بیرورا ئاڵوگۆرکەن و ئاگاتان لە یەکدی بێ.
نەخێر. کەس لە تەنیشت « مەلا مستەفا »وە نەبوو. لە دواییدا، « عەلی عەسکەریی و عومەر دەبابە »مان نارد، لەو ناوچەیە کاربکەن.
ـ وەک من ئاگاداربم، بەڕێزتان لە « بەغدا »وە، بەرەو « سولەیمانیی »، بە هۆی چەن برادەرێکی خەڵکی « سولەیمانیی »یەوە، بە جێبێ گەڕانەوە. کاتێ، لە نزیکەوە ئاگاداریی بارودۆخەکە بوون، هەموو دەنگوباسەکانتان بە تەواویی بیست، بەو بارودۆخە ڕازیی نەبوون. دژی ئەوە بوون، شۆڕش دەسپێبکا. گرفتەکانی نێوان حوکوومەت و کورد، بە شێوەیەکی ئاشتیخوازانە چارەسەرکرێ. « نووریی شاوەیس »یشتان، بۆ لای « عەبدولکەریم قاسم » ناردەوە. لە هەمان کاتیشدا، بڵاوکراوەیەکتان دەرکرد، بۆ ئەوەی، خەڵکەکە بڵاوەی لێ بکەن. ئایا، ئەو دەنگوباسانە ڕاستن؟
نەخێر. هیچ جۆرە بڵاوکراوەیەکمان، بۆ بڵاوەپێکردنی خەڵک دەر نەکردووە. چونکە، دەمانزانی، بۆ ئێمە شتێکی باش نییە. بە تایبەتیی، دوای ئەوەی، لە بیستوسێی مانگدا، « عەبدولکەریم قاسم » مۆڵەتەکەی « پارتیی » کێشایەوە. « عەبدولکەریم» لەو ڕۆژەدا، بە بۆنەی کردنەوەی بەستی « دەربەندیخان »ەوە قسەیکرد. ئێمە چاوەڕوانی ئەوەمان دەکرد، بێ بۆ « سولەیمانیی ». بڕیارمان دابوو، دژی ئەو، بۆمبا بتەقێنین، بە پێچەوانەوە، ئەو ئاشتیخوازییەی، ئێمە پیشانمان دابوو، دوای ئەوەی، « عەبدولکەریم » مەرجەکانی ئێمەی، پەسەند نەکرد، وامان بڕیاردا، بە جۆرێکی دیکە، هەڵسوکەوتی لەگەڵ بکەین. بڕیارماندا، گەر بێ بۆ « سولەیمانیی »، بە ساغیی نەگەڕێتەوە.
ـ نیازی وابوو، سەر لە « کارگەی جگەرەی سولەیمانیی » بدا.

بەڵێ. لەوێ، شتێکمان بۆ ئامادەکردبوو. ئێمە، خۆمان کۆدەکردەوە، ئەو جۆرە شتانە بکەین. بەڵام، ئێمە بە ئاشکرا، دژایەتیی ئەومان نەدەکرد.
ـ بەڕێزتان، ساڵی چەند، نێو شارتان بەجێهێشت و چوونە شاخ؟
لە دوای کۆنفرانسەکەی « عەوالان »، بەرەو « مالوومە »* بەڕێکەوتم. لە سەرەتای ساڵی « 1962 »دا، چووین بۆ « مالوومە » و لەوێ، نیشتەجێبووین. ئەشکەوتێکی لێ بوو، « پیربابەکر »یان پێ دەووت. ئێمە، ناومـــــان نابوو « پیرمام ». وەک ئێسگەش، « هەروامان »ـان پێ دەووت. ئەو کاتە، بێتەلیکمان هەبوو.
ـ لەو ماوەیەدا، « پیرمام »، وەک بنکەیەکی پەلیتبیرۆ وابوو. بەڕێزتان و زۆربەی ئەندامانی سەرکردایەتی « پارتیی »ش، لەوێ گیرسابوونەوە. ئایا، پێوەندییتان لەگەڵ « بارزانیی »، وەک سەرۆکی « پارتیی » چۆن بوو؟
بەردەوام پێوەندییمان هەبوو.
ـ بەڵام، یەکدیتان نەدەبینێ؟
نەخێر. یەکدیمان نەدەبینی. چونکە، ماوەکەی نێوانمان، زۆر دووربوو. ئێمە، بۆ ئەوەی، پێوەندییەکە لە نێوانماندا، بەهێزتربێ، چەند « هۆکیتۆکیی » و بێتەلێکمان دەسکەوتبوو، هێندیکیمان بۆ « مەلا مستەفا » نارد. بەڵام، بە سەربەستیی بیڵێم: « مەلا مستەفا » وایدەزانی، من بۆیە ئەمانەم بۆ ناردووە، تا فڕۆکەکانی دوژمن، جێیەکەی بدۆزنەوە. لەبەرئەوە، بۆ جێیەکی دیکەی نارد بوو، کە شەش کاژێر لە خۆیەوە دووربوو. هەموو جارێ، لەوێوە پۆستەیان بۆ دەنارد. لەبەرئەوە، شتێکی زۆر باش نەبوو، پێوەندییەکانمان زۆر کەمبوویۆوە. لە ڕاستییدا، ئەو لەشکری خۆی دروسکردبوو. بە حساب ئێمەش، لەشکری خۆمان دروسکردبوو. ئێمە دەمانویست، لەشکرەکەمان بە ڕاستیی، لەشکر بێ. نەک، وەک هێزێکی خێڵەکیی وابێ. تەنانەت، دوای کۆدەتاکەی « 1963 »، گەورەترین ناکۆکییمان، لەگەڵ « پارتی کۆمۆنیستی عێراق »دا هەبوو، زۆرترینی، لە سەر ئەوە بوو، ئێمە ڕازیی نەبووین، لەشکری تایبەتیی، سەر بە « پارتی کۆمۆنیست »، لە « کوردستان »دا هەبێ. ئێمە، پێمان وابوو، کە دەبێ، تەنیا، یەک « لەشکری یەککگرتووی کوردستان » هەبێ، هەمـــــوو « پێشمەرگەی کوردستان » پێکەوە، لەو لەشکرەدا ئەندام بن.

---

* « مالوومە »، گوندێکە لە ناوچەی « شارباژێڕ »، لە پارێزگەی « سولەیمانیی ».

پ5 : دوای ئەوەی، بە دووروودرێژیی، باســـی پێوەنییەکانی نێوان، خۆتان و « بارزانیی »تان کـرد، دەتوانن، بە چەند خـاڵێکی کـوورت، هۆی سـەرەکیی ناکۆکیی و دووبەرەکییەکەی ساڵی« 1964 »مان بۆ دەسنیشانکەن؟
و5 : بەڵێ. دەتوانین، ئەو کارە بە ئەنجامبگەیەنین. من، لە مانگـــــــــی « سێپتێمبەری/1963 »دا، چووم بۆ « ئەورووپا »، کە کۆدەتاکە کرا.
ـ مەبەستتان لە کۆدەتاکەی « 17/ نۆڤەمبەری/1963 » یە؟
بەڵێ. کۆدەتاکەی « عەبدولسەلام عارف »، کە دژی « بەعسیی »یەکان کردی. من، ئەو کـاتـە لە « ئەورووپا » بووم. وولات بـە وولات دەگەڕام. لەوێ، خـەریکی ئەوە بووم، تا، یارمـەتیی بۆ شۆڕش و گەلـی کورد پەیدابکەم. هـەتا، کـۆتایی « 1963 » لەوێ بووم. ئامادەییەکی زۆرم بینیی. بە تایبەتیی، پارتە چەپەکان دەیانویست، یارمـەتیی گەلی کورد بدەن. کە ئەو هەواڵەم بیست، ویستم، بە پەلە بگەڕێمەوە. ساڵەکەی ساڵێکی سەیربوو. ساڵێکی سـەختی ناخۆشبوو. من گـەڕامـەوە بۆ « تاران ». کـاک « عـومـەر دەبابە »، خـوا لێی خـۆشـبێ، نەخـۆشـبـوو، بۆ چارەسـەرکـردن، هاتبـوو بۆ « تـاران ». ویسـتـمـان، پێکەوە بگەڕێینەوە. بەڵام، بەفرێ دەسـیپێکرد، کـەس نەیدەتوانی، هاتوچۆبکا. لەگەڵ ئەوەشـدا، ئێـمـە هەر ووتمان: دەڕۆین. سـواربووین، هـاتین، تا گـەیشـتـینە گـوندێ، لام وایە، « ئێـمـانـان »ی پێ دەڵێن. پێش ئـەوەی، بگەیتـە « سـەقـز »، لەوێ، لە بەر بەفر، سیازدە ڕۆژ مـاینەوە. گەر چی، حـوکـوومـەتی « ئێران »، بلدۆزەریشی لەگەڵ ناردبووین، تا، لە پێشمانەوە بڕوا و ڕێیەکەمان بۆ خاوین کـاتەوە. ئێمـە، لەوێ بووین، بە هۆی ڕادیۆوە بیستـمان، کە گفتوگۆ، لە نێوان حوکوومەت و « مەلا مستەفا »دا هەیە. پێش ئەوەش من دەمـزانی، گفتوگۆ لە نێوانیاندا هەیە.
ـ چۆن؟
چونکە، لە « بەرلینی ڕۆژاوا » بووم، لە سـەر داواکاریی « کامـەران بەدرخان » ویستم، بچم بـۆ « ئەمێریکا ». پێشتـر ئەو چوو بوو بـۆ « ئەمێریکا ». لەوێ، پێـیـان ووتبـوو: ئێـمـە، تۆ بە نوێنەری « پارتیی » نـازانین، یا دەبێ، « مـەلا مستەفا » بێ، یا دەبێ، « برایم ئەحمەد » بێ. کۆمەڵێ نامەی « سیناتۆر » و ئەندامـانی « کـۆنگرێس »ی پێ بـوو، هەمـووی دامێ. پێی ووتم: هەڵێکە و لە کیسی مـەدە، دەبێ بچی. منیش، وەک دەڵێن: مۆڵەتم وەرگرتبوو، کە دەتوانم، بە سەربەستیی بجوڵێمەوە و هەرچی دەکەم، بیکەم.

– مۆڵەت لە کێ؟
بێ گومان، لە « مەلا » نا. مۆڵەتم لەو جێیانەی، لەو کاتەدا، بەلای منەوە، جێی باوەڕبوون، وەرگرتبوو، کە لەگەڵ « ئیسرایل » نەبێ، لەگەڵ هەر کەسێ، هەر لایە، پێوەندییبکەین، قەیناکە، بە مەرجێ، تەفرە نەخۆین،
– دەتوانین، بزانین، ئەو جێیە کوێ بوو، کە جێی باوەڕی بەڕێزتان بوو، یا، نهێنییە؟
تازە ڕۆیی، ئەو جێیە، « سۆڤیت » بوو. ئینجا، کە من چووم بۆ باڵوێزخانەی « ئەمێریکا » و بلانکێتم پڕکردەوە و داوای ڤیزەم کرد، پێیان ووتم: دوای دە پازدە ڕۆژی دیکە، وەڵامەکەیت بۆ دێتەوە. لە ئوتێلەکە دانیشتبووم، هەمووی هەشت نۆ کاژێری پێ نەچووبوو، تێلێفونیان بۆ کردم، ووتیان: سبەینێ، وەرە بۆ لای « کۆنسوڵ ». بەیانیی، چووم بۆ ئەوێ. کابرای لێپرسراو هات و لە لامەوە دانیشت، دەسیکرد بە قسەکردن، ووتی: ئێمە، پێمان خۆشە، تۆ بچی بۆ « ئەمێریکا »، بەڵام، لەم کاتەدا نا. چونکە، ئێمە ئێستە، خەریکی ڕێکخستنی « مەلا مستەفا » و حوکوومەتی « عێراق »ین. گەر لەم کاتەدا، ئەوان بزانن، تۆ دەچی بۆ « ئەمێریکا »، دیارە، هەوڵوتەقەلاکەی ئێمە، کارێکی ئەوتۆی نابێ، پێمان دەڵێن: ئێوە دووسەرە ئیشدەکەن. لەبەرئەوە، چاکتر وایە، تۆ لێرە بمێنیتەوە و نەگەڕێیتەوە، تا بزانین، ئەم هەوڵدانەی ئێمە، بەچی دەگا.
بۆیە، من دەمـــــــزانی، ئەو گفتوگۆ و هەوڵدانە، لە ئارادا هەیە. گەر چی، « ئێرانیی »یەکان بیستبوویان، بەڵام، بە منیان نەووت. وا دیاربوو، ئەو ڕێککەوتنەیان، بە دڵ نەبوو! بەڵام، حەزیاندەکرد، من بگەڕێمەوە. لەبەرئەوە، یارمەتییان دەداین، « بلدۆزەر »یان بۆ هێناین، تا، لە پێشەوە بڕوا و بەفری سەر ڕێگەکانمان بۆ لابەرێ. دوایی، چارمان نەما، ووتمان: هەر دەبێ، بڕۆین، « بلدۆزەر »ی دیکەیان بو ناردین و کەوتنە ڕێپاککردنەوە.
بە کوورتیی: هەر چی چۆنێ بوو، گەیشتینەوە کوردستانی لای خۆمان. لەوێ بیستمان، کەوا « مەلا مستەفا »، لەگەڵ حوکوومەتی « بەغدا » ڕێککەوتووە.
باشە، ڕێککەوتووە، بەڵام، لە سەر چی ڕێککەوتوون؟ « شێخ ئەحمەد »ی برای، بڵاڤۆکێکی بڵاوکردبۆوە، نووسیبووی: ئاڵۆزومالۆزیەکان، هەر کەس بچێتەوە ماڵی خۆی، حوکوومەت باشە و دادپەروەرە.
– ئایا، لەو کاتەدا، « شـــــێخ ئەحمەد »، هیچ سیفەتێکی دیاریکراوی، لە « پارتیی » یا شۆڕشدا هەبوو؟

نە لە « پارتیی » دا و نە لە شۆڕشدا، هیچ سیفەتێکی فەرمیی نەبوو، هەتا بڵێی، پیاوێکی بێ دەنگ و بێ زیان و بێ وەی بوو.
ـ کەواتە: ئەو بڵاوکراوەیەی، بە چ سیفەتێ بڵاوکردبۆوە؟
نازانم، ڕەمبێ، وەک سەرۆک هۆزی « بارزان » بڵاویکردبێتەوە. بەڵام، وەک گەورەی کوردێ، نەیکردبوو. ئەم بڵاوکراوەیەی « شێخ ئەحمەد » بڵاوکرابۆوە، بەبێ ئەوەی، گەلی کورد، هیچی دەسکەوتبێ. تەنیا دەیانووت: حوکوومەت بەڵێنیداوە، شتمان بۆ بکا! تەنانەت، دەستووری تازەی « عێراق »ی نوێیان دانابوو، بە هیچ شێوەیە، ناوی کوردی تێدا نەبوو! ئەو خاڵەی باسی کوردیشی، لە دەستووری کۆنەکەدا کردبوو، بە تەواویی لایان بردبوو!
من چووم بۆ « سەنگەسەر »، بۆ لای « مەلا مستەفا ». دوای قسە و باس و هەواڵپرسین، هاتینە سەر ئەوەی، چۆن و بۆچی، لەگەڵ حوکوومەتدا ڕێککەوتوون. « مەلا مستەفا » ووتی: من وەک سەرکردەی « لەشکری کوردستان »، وەک سەرۆکی « پارتیی »، وەک سەرۆکی گەلی کورد، مافی ئەوەم هەیە، بڕیاربدەم، شەڕبوەستێ یا نەوەستێ، ڕێککەوم یا ڕێک نەکەوم.
ووتم: وەڵڵا، تۆ وەک سەرۆکی کورد و سەرلەشکریش، قەیناکە بڕیاربدەی، بەڵام، وەک سەرۆکی « پارتیی »، بۆت نییە، بڕیاربدەی، شەڕبوەستێ یا نەوەستێ. ووتی: من سەرۆکی « پارتیی »م. ووتم: لە کاتێکدا، ئێمە، ئەندمانی سەرکردایەتی « پارتیی »، پازدە کەس ڕایەکدەردەبڕین، حەوت کەس لەگەڵ بێ و حەوت کەسی دیکە دژبێ، ئەوا، ئەو کاتە، تۆ لەگەڵ کام لا بی، دەنگی ئەو لایە وەردەگیرێ. ووتێ: مانای وایە، من پارسەنگم. ووتم: نەخێر. تۆ پارسەنگ نێت، تۆ سلاوی. ووتی: کەواتە، تۆش دەسبەسەریی. ووتم: لە کوێ؟ ووتی: لێرە. ووتم: قەیناکە، دەسبەسەرم، هیچێ تێدا نییە. کەواتە، پێیان بڵێ، نانمان بۆ بێنن. چونکە، من درەنگ گەیشتبووم، ئەوان، نانیانخواردبوو.
لە پاشان، بوو بە هەرا، خەڵک لە « قەڵادزێ »وە، خۆپیشاندانیانکرد، خەریکبوون، بێن بۆ « سەنگەسەر ». دوایی، ئیزنیداین. بە خێرێ، بەرەڵلا بووین! ئێدی، لەگەڵ کاک « عومەر »دا، بە پشتی چیای « ئاسۆس »دا، بۆ شوێنی خۆمان گەڕاینەوە.
پاشان، کۆنفرانسێکمان گرت، لە کۆنفرانسەکەدا، بڕیارماندا، « مەلا مستەفا »، لە دەسەڵاتی سەرۆکی « پارتیی »ی ڕووتکەینەوە.
ـ مەبەستت، کۆنفرانسەکەی « ماوەت »ە؟

بەڵێ. تەنانەت، نامیلکەیەکیشمان، لە سەر گفتوگۆکە دەرکرد، « أصلح أم أستسلام ... »، بڵاومانکردەوە. بۆچی ئێمە، دژی ئەو ڕێککەوتنە دەوەستین. دوایی، بیستمان، « مەلا مستەفا » دەیەوێ، پەلامارمانبدا. ئێمەش، دەسپێشکەرییمانکرد. « عەلی عەبدوڵڵا و شێخ عەزیز »مان، بۆ لای « مەلا مستەفا » نارد، تا، هەموو شتێکی تێ بگەیەنن. بەڵام، ئەو، بە هیچ شێوەیە، لەگەڵیان ڕێک نەکەوتبوو. بەڵکوو، هەر دووکیشیانی، لای خۆی گلدابۆوە، بڕیاریشدابوو، ئەویش، کۆبوونەوەی خۆی بکا و هێرش بکاتە سەرمان.
« مەلا مستەفا »، لە « ڕانیێ » بوو. ویستبووی، لە « ڕانیێ » کۆنگرەیەک بگرن. هێشتا، شەڕ لە نێوانماندا دروس نەبووبوو. ناوبژیکار، لە هەموو لایەکەوە هاتبوون و تێکەوتبوون، کە دیسانەوە ئاشتبینەوە. دوای نامیلکە بڵاوکردنەوەکەش، جارێکی دیکە، داوایان لە من کرد، بچم بۆ لای « مەلا مستەفا ». تەنانەت، « هەباس ئاغا » خۆی، بە دوامدا هات. منی لەگەڵ خۆی، بۆ لای « مەلا مستەفا » برد. چووین، لەگەڵ « مەلا مستەفا » دانیشتین و قسەیەکی زۆرمان کرد. بڕیارماندا، شەڕ لەگەڵ یەکدی نەکەین. بزانین، داواکارییەکانی « عێراق » چییە؟ « مەلا مستەفا »، ڕازیبوو، کۆمەڵێ داواکاریی بنووسم و بۆ حوکوومەتی بنێرین. لە سەر قسەی کۆمیتەی ناوەندیی و پەلیتبیرۆ، هێندێ داخوازییم نووسیی و ناردمان بۆ حوکوومەت. حوکوومەتی « عێراق » بڕیاریدا، چەند نوێنەرێکی دەوڵەت، بۆ گفتوگۆکردن بنێرێ، تا هەموومان ببینین و قسەیان لەگەڵ بکەین.
لەو ماوەیەدا، ئێمەش، لە نێوان خۆماندا ڕێککەوتین، کۆنفرانسێ بگرین. لە هەموو لایەکەوە، ئەندامانی « پارتیی » بانگکەین. هەتا « حەبیب محەمەد کەریم » و ئەوانەشمان، وەک ناوبژیکار بانگکرد. بە تایبەتیی، ئەوان لە ئێشەکەشدا نەبوون، بێن و بە چالاکیی خۆیان هەوڵبدەن، ئەو کۆبوونەوەیە بکرێ و بەبێ تەرەفداریی خەڵک هەڵبژێررێ.
ـ ئەدی، مامۆستا « مەسعوود محەمەد »، چ ڕۆڵێکی، لە ئاشتبوونەوەی نێوان بەڕێزتان و « بارزانیی »دا هەبوو؟
لە نێوان پەلیتبیرۆ و « بارزانیی »دا، هیچ ڕۆڵێکی نەبوو. بڕواش ناکەم، بوو بێتی. گەر بووشیبێ، هی خراپیبووە، هی چاکی نەبووە. بەڵام، گەر بیویستایە، ڕۆڵی چاک بگێرێ، دەیتوانی، ئەو کارەبکا. چونکە، « مەلا مستەفا »، زۆر بە قسەی « ئەمێریکا »ی دەکرد. پێی وا بوو، کە « مەسعوود »

سیخوڕی « ئەمێریکا »یە. پاش مردوو، رەحمەت باشە. « مەلا مستەفا »، خوا لێی خۆشبێ، لای وا بوو، هەر کەسێ هاتووچۆی، باڵوێزخانەیەکی بیانیی کرد، ئەوە بەکرێگیراوی ئەو وولاتەیە. باڵوێزی هەر دەوڵەتێ، بە هەر کەسیکی ووت، پیاوی چاکە، وا دەزانێ، ئەو کەسە، سیخوڕی ئەوانە. ئێستە، کە من قسەتان بۆ دەکەم و ماڵم، تا ئێستە لە « لەندەن »ە، وای دەزانی، من بەکرێگیراوی « ئەمێریکا »م، سیخوڕی « بریتانیا »م، هی « ئێران »م ! ئەویش، هەرگیز سیخوڕی نەدەکوشت. مەگەر، دەوڵەتەکان خۆیان پێیان بگووتایە، بیکوژە. وەک « کەمال عوسمان »، خۆی چاکتری دەزانی، کە سیخوڕی « ئەمێریکا »ش و « ئێران »یش و « عێراق »یشە. لە کاتێکدا، خەریکبوون، خانووی بۆ بدۆزنەوە، ماڵی بو دروسکەن، کووشتی. ئەگینا، سیخوڕی نێو دەوڵەتەکانی نەدەکووشت. جا، گەر « مەسعوود » پێی بووتایە: با ئەم ناکۆکیی و دووبەرەکییە نەمێنێ، نەئەما. بڕوام وایە، « مەلا مستەفا » هەوڵیدەدا، نەمێنێ. چونکە، ناکۆکییەکە لە ئێمەوە نەبوو. بۆ نموونە: ئێستە، « یەکێتیی »، چۆن هەوڵدەدا، شەڕ ڕاوەستێ، خۆ من خۆم لەوێ نیم، بەلام، بڕوام وایە، ڕاستدەکەن. چونکە، خۆم ئەو شتانەم دیوە، خۆم بە « مەلا مستەفا »م وتووە، لە کاتێکدا، بەرانبەری سووکترین قسە، بە خۆت دەڵێی، خراپترین و سووکترین « هێن ! » دەنێری، بۆ خۆت، ئەو وای دەزانی و وای لێکدەدایەوە، ئەوە فڕوفێڵە، لەگەڵیدا بەکاریدێنێ. دەیووت: ئەم زۆڵە، چەند زیرەکە. لە دڵی خۆیدا، ئەو حسابەی، بەو شێوەیە بۆ دەکردی!
لە کاتێکدا، « مەلا مستەفا » دەیویست، کۆنگرێسێ، بۆ خۆی و کۆمەڵەکەی بگرێ، من هێشتا، هەر لە « ڕانێ » بووم. نامەیەکم دەسکەوت، بۆ نوێنەرانی « پارتیی » لە مەڕ خۆی ناردبوو، کە لە ناوچەی « بادینان »، گوێ بە قسەی ئێمە نەدەن، هەر لە سەر بەرنامەی، تایبەتیی خۆیان بڕۆن.
ئێنجا، نوێنەری حوکوومەت هات. نوێنەرەکان، بە سەرۆکایەتی سەرۆکی وەزیران، « تایەر یەحیا » بوو. ئێستەش، دۆسییەکانم لە لا ماوە، کە ناوی « مخابەرات »ی لە سەر نووسرابوو. ئەو دۆسییەیان، دا بە من بیخوێنمەوە، ئەو دۆسییەیە، ووتاری دەربارەی، ئەو مافانەی ئەوان، دانیپێدادەنێن و ئامادەن، لەگەڵمان ڕێککەون، تێدابوو. نوێنەرەکان هاتن و لەگەڵمان دانیشتن، دەسمان بە وتووێژکردن کرد. لە پێشدا، ئێمە کۆبوونەوەیەکمان کردبوو، هەموو داخوازییەکانمان تومارکردبوو. تومەز، « مەلا مستەفا » وتوویەتی:

)

ئەمانە داخوازییەکانی « پارتیی »ن، هی من نین. ئەندامانی پەلیتبیرۆ هاتن و دەمەتەقێکە، هەمووی لەگەڵ ئێمەدا بوو، لەگەڵ « مەلا مستەفا »، هیچ شتێ نەبوو. لە پاش نەختێ دانیشتن، بۆ خۆی چوو، لەو لاوە لێی دانیشت، نیشەکەشی، بۆ ئێمە بەجێهێشت. ئێمەش، لەگەڵ حوکوومەت رێک نەکەوتین. چونکە، هیچ شتێکیان بە کورد نەدەدا. تەنانەت، رازیی نەبوون، ناوی کورد، لە دەستووردا تۆمارکەنەوە. لەبەرئەوە، ووتمان: ئێمە ئەمە ناکەین. ئەو مەرجانە جێبەجێدەکەن، باشە، جێبەجێی ناکەن و شەڕ ناکەن، قەیناکە، ئێمەش، شەڕ ناکەین. بەڵام، ئێمە بەو شێوەیە، لەگەڵتان رێک ناکەوین، لەگەڵ ئەو رێککەوتنەش نین، کە لەگەڵ « مەلا مستەفا »دا، ئیمزاتانکردووە. ئێدی، ئەوان گەڕانەوە. بێ گومان، ئێمەش بۆ شوێنی خۆمان گەڕاینەوە.
هەموو هەواڵەکان، وایان دەگەیاند، کە « مەلا مستەفا »، هێزەکانی خۆی کۆ دەکردەوە، لە هەموو لایەکەوە، هێزی بۆ ناوچەکە دەهێنا. دەیانگووت: حوکوومەتیش، هێزی بۆ ناردوون. سەرۆک تیرە و هۆزەکانیش، لەگەڵ « مەلا مستەفا »دا بوون، کەوا، بە هەموویان بە گژ ئێمەدا بێن.
من، بۆ مێژوو دەڵێم: ئێمە، کە گەڕاینەوە، لە مانگی « ئۆگەست »دا کۆبوونەوەیەکمانکرد، تا، برادەران بیروڕای خۆیان، بەرانبەر شەڕکردن دەربڕن.
لە کۆبوونەوەکەدا، بیروڕای جیاواز هەبوو. برادەران دوودڵبوون. هێندێ دەیانووت: دەبێ، شەڕبکەین. هێندێکی دیکە، دژی شەڕکردن بوون. « مام جەلال »، یەکێ بوو لەوانەی، دژی شەڕبوو. ووتی: ئێمە شەڕ ناکەین. بەڵام، بڵاقۆکێ بڵاودەکەینەوە، هەر « پێشمەرگە »یە دەیەوێ، بمێنێتەوە، با، بچێتە لای « مەلا مستەفا » و شەڕبکا. ئەویشی، لەگەڵ شەڕکردن نییە، با، بگەڕێتەوە ماڵی خۆی. « پارتیی » شەڕ ناکا و دەچینەوە دادەنیشین و خەباتی رامیاریی دەکەین. گەر ماوەیان داین، ئەوا، بە ئاشکرا کاردەکەین، گەر رێیان نەداین، ئەوا، وەک جاران، بە نهێنیی کاردەکەین.
هێندێ کەس، ئەو رایەی « مام جەلال »یان پێ باشبوو. هێندێکی دیکە، لەگەڵیدا نەبوون و داوای شەڕکردنیان دەکرد. تا، سەرە گەیشتە سەر خوالێخۆشبوو « نووریی شاوەیس »، ووتی: ئەوە ئێوە دەڵێن چی؟ بە شەرەفم، گەر هەمووشتان بڕۆن، من بە تەنیا شەڕدەکەم، « کلاشینکۆف »ێ لەگەڵ سندوقێ فیشەک، لە تەنیشت خۆمەوە دادەنێم، لە سەر پردەکەی « قەشان »

رادەوەسم، نایەڵم، یەک « جامانە سوور » بپەڕێتەوە، تا، گوللەم پێ مابێ، شەڕدەکەم، دوا گوللەشی، بە تەوقی سەری خۆمەوە دەنێم. هەموو خەڵکەکە، بەو قسانەی کاک « نووریی »، سەریانسوورما! ووتیان: تۆ ئەوەندە ئازابی، ئێمە بۆچی، ئەوەندە نامەرد و ناپیاو بین، گەر پەلامارمانبدەن، ئێمەش، شەڕدەکەین. بڕیار درا، شەڕبکەین.

بەڵام، کە شەڕ بەرۆکی گرتین، شەڕکەر بە « نووریی »شەوە نەما. تومەز، خێزانەکەیّ هەولّی بۆ دابوو، مۆڵەتی بۆ وەرگرێ، بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشییەکەی، بەرەو « سۆڤیێت » بڕوا. چونکە، ئەو بەسەزمانە، نەخۆشبوو.

لە کوێوە چوو بۆ « سۆڤیێت »؟

لە « عێراق »ەوە. چونکە، ئەو کاتە، گفتوگۆ هەبوو، هێشتا، هیچ روون نەبوو بۆوە، کێ شەڕدەکا و کێ نایکا، کێ ناپاکییکردووە و کێ نەیکردووە. کاک « نووریی » چوو بۆ ئەوێ، چارەسەری خۆی بکا. کەچیی، هەموو « ئەورووپا »ی لە « مەلا مستەفا » وروژان. هەرچی ئێمە، بە « مەلا مستەفا »مان نەووتبوو، ئەو ئەوەشی پێ ووت. هەموو خوێندکارانی، دژی « مەلا مستەفا » هاندا و لە دەوری « پەلیتبیرۆ » کۆیکردنەوە. هەق وابوو، هەموو کەس دژبووایە، دژی ئەو ڕێککەوتنە بوونایە، کە لەگەڵ « عەبدولسەلام عارف » ئیمزایانکردبوو. چونکە، هیچ شتێکی بۆ کورد تێدا نەبوو. حوکوومەتیش لاوازبوو. « نووریی شاوەیس »، پڕوپاگەندەیەکی یەکجار زۆری، دژکردبوون. جا، خۆی پیاوێکی سەیربوو، تا بڵێی، پیاوێکی ئازابوو. بە ڕاستیی، لەو بڕوایە دام، گەر بمایایەتەوە، لە سەر پردەکە دادەنیشت، بە مەرجێ، خێزانەکەی نەگەیشتایەتە سەری. چونکە دەیتوانی، بیگۆڕێ، ژیرییشی ڕێکوپێکبوو، ئیشیدەکرد. بەڵام، یەک شتی دیکەی هەبوو، لەگەڵ کێ بژیایە، دەبوو بە هاوڕێی، ئیدی، تا ئەو پەڕی فیداکاریی، ئیشی بۆ دەکرد.

پاشان، بوو بە هەراوهوریا و شەڕ دەسپێکرد. کاتێکمان زانیی، من و کاک « عومەر »، لە شەڕەکەدا ماینەوە. برادەرانمان، ئەوانەی زۆر قایم نەبوون، دیار نەمان. زۆر کەس، ناپاکییان لەگەڵ کردین. بۆ نموونە: کابرایەک هەبوو، « سەعید مەسیفیی » پێ دەڵێن. ئەم پیاوە، لێپرسراوی ناوەکە بوو. ئەو ڕووبارەی بە کەڵەک، لەو بەرەوە بۆ ئەم بەر، لێی دەپەڕێتەوە.

ـ بۆ دۆڵی « سەفرە و زەروون ».

بەڵێ. ئەو، تا دوا کات، لەگەڵ ئێمە بوو. یەکێ بوو، لەو کەسانەی، پشگیریی شەڕکردنی دەکرد. کەچیی، لە باتی ئەوەی شەڕبکا، کەڵەکەکەی خومانی، بۆ ناردن، تا پێی بپەڕنەوە. بە دوو چەکدار دەیانتوانی، نەهێڵن، لەشکرێکی خێڵەکیی بپەڕێتەوە. چونکە، چی دەکەن، چوار تەقەیان لێ بکە، دەگەڕێنەوە، بیست کەسیان لێ بکوژە، رادەکەن. خۆ کەس ناتوانێ، بە مەلە بپەڕێتەوە. لەبەرئەوە، ئەوانە، هەموو ناپاکییان، بەرانبەر ئێمە کرد.

لە پێشدا، ئێمە بڕیارماندا، هەموومان بچین بۆ « ئێران »، بزانین، « ئێران » دەڵێ چی؟ ئەوە بوو، ئێمە لەو کەینوبەینەدا بووین، لە ناکاو هێزە چەکدارەکانی « مەلا مستەفا »، پەلاماریانداین، جێگەکانی ئێمەیان داگیر کرد، هێندێ « پێشمەرگە »ی ئازا و قوڕبەسەریان کوشت، مەکتەبەیەکی دەوڵەمەند و سەیرم هەبوو،« لوقمان » وەک « ئەسکەندەریە » سوتاندی.

- شەڕەکە، بە سەرکردایەتی « لوقمان » بوو، یا « عوبەیدوڵلا »؟

بە خوا، ئەوەی من بیستم، « لوقمان » گەشتبووە ئەوێ، « عوبەیدوڵلا » نەگەشتبوو. کاتی خۆی، « لوقمان » دیارتربوو.

- چونکە، « کریس کۆچێرا » نووسیوویتی: بە فەرماندەی « عوبەیدوڵلا » بوو.

بە خوا دەبێ، « لوقمان » بووبێ. چونکە، من بۆ مەکتەبە سووتاندنەکە و خەڵک ئازاردانەکە، « لوقمان »م بیستووە. « لوقمان » دڕبوو. « عوبەیدوڵلا » لە « لوقمان » هێمنتربوو.

پاشان، ئێمە ڕۆشتین بۆ « ئێران ». ئێدی، دوژمنایەتییەکە، بە تەواویی، ڕوویدا. لە پێش ئەوەی، « بەعس » دەسەلات بگرێتە دەس، ئێمە نەماندەزانی، « بەعس » کۆدەتادەکا. بە حسابی ئێمە، نەتەوەییەکانی عەرەب دەهاتن. چونکە، زۆر دژی « عەبدولکەریم » بوون. هەوڵیاندا، پێوەندیی لەگەڵ ئێمەدا پەیدابکەن. سووکە پێوەندییەکیان، لەگەڵ ئێمەدا دامەزراند. من خۆم چووم، نوێنەری « تایەر یەحیا »م بینیی. بە ناوی « تایەر یەحیا » و نەتەوەییەکانەوە قسەیدەکرد. ووتمان: ئێمە دژی ئێوە ناوەستین، بە مەرجێ، لە یەکەم بڵاوکراوەتاندا، یا، لە دووەمدا، لە دووەم تێ نەپەڕێ، « ئۆتۆنۆمیی »، بە کورد بدەن. ئەو خاڵەی، دەربارەی کورد بوو، لە دەستوورەکەدا هەبوو، جارێکی دیکە، بخرێتەوە ناوی. ئێمە، لە سەر ئەمە ڕێککەوتین.

کە کۆدەتاکەی « 1963 » بوو، « سالح یوسفیی » و برادەرانی دیکە، لەگەڵ « عەماش » و ئەواندا، ڕێککەوتبوون. لەبەرئەوە، زوو پشگیرییانکردبوو. ئێمە

ڕاوەستاین، تا، دەنگوباسەکە بە تەواویی، ڕوونبۆوە، چاوەڕوانی ئەوەمان دەکرد، لە بڵاوکراوەکانیاندا، باسی کورد بکەن. هەتا، داوامان لە « مەلا مستەفا » کردبوو، بۆ وەزارەت کێ دادەنێ، دایبنێ، بۆ وەزارەتێ، کە دروس دەکرێ، دەبێ، چەند کوردێکی بە ڕێژەیەکی دادپەروەرانە تێدابێ. ئەمانەمان، هەموو کردبوو. ویستیان، لەگەڵ ئێمە گفتوگۆیکەن. وتمان: نابێ، دەبـێ، لە « مەلا مستەفا »وە دەسپێبکەن. « مەلا مستەفا »، بڕیاریدابوو، کۆنفرانسێ لە « کۆیە » ببەستێ، کۆنفرانسیکی گشتیی، نەک هەر تەنیا بۆ « پارتیی ». لەبەرئەوە، زۆر ژیرانە، گەلێ لە « ئاسووریی و تورکمان »ەکانی داوەتکردبوو. خەڵکێکی زۆری دیکەشی، بانگکردبوو. ئێمەشی نەک وەک نوێنەری « پارتیی» بەڵکوو، وەک ئەندامی بانگکراو داوەتکردبوو. کۆبوونەوە دەسپێکرد، قسە و باس زۆر کرا، ئاهەنگ و بەزم گێڕرا. هەتا، « هەژار »ی هۆنەری کوردیش، لەوێ بوو. قسەی کرد، قسەکانی، زۆر دژی حوکوومەت بوون. دژی هەموو شتێ بوون. قسەکانی سەیربوون، لەگەڵ بەرنامەی « مەلا مستەفا » ڕێک نەدەکەوتن. لەگەڵ ئەوەشدا، قسەی خۆی کرد.
هاتینە سەر ئەوەی، لەگەڵ « مەلا مستەفا »دا دانیشین و قسەبکەین، بزانین، چی بڵێین و چی نەڵێین؟ دیسان، لە سەر ئەوەی، چی لە حوکوومەت داواکەین و چی داوا نەکەین، لە نێوان ئێمە و « مەلا مستەفا »دا، جیاوازیی هەبوو. ئێمە وتمان: ئەو مەرجەی داوامانکردووە، دەبێ، جێبەجێیکەن، بەڵام، « مەلا مستەفا »، لە سەر ئەو بڕوایە نەبوو. لە پاشان، کۆمەڵێ سەرۆک تیرە و هۆز، لە ماڵی « کاکە زیاد » دانیشتبووین، قسەکرا، سەرۆک خێڵەکان، وا دیاربوو، تێگەییبوون، کە لە نێوان « مەلا مستەفا » و « پارتیی »دا، ناکۆکیی هەیە، گەر چی، هێشتا بە تەواویی، نەتەقیبۆوە. چونکە، ئەمە ساڵی « 1963 »یـە باسیدەکەم. ئاغاکان، پیشانیاندا، کە ناکۆکیی هەیە. « مەلا مستەفا »ش وتی: باشە، ئێوە لە نێوانماندا دادوەر بن، گەر لەمەو لا، ناکۆکیی لە نێوان من و « برایم »دا هەبوو، چی دەڵێن، بیڵێن. ئەو وای دەزانی، ناکۆکییەکە، لە نێوان من و ئەو دایە. وتم: بابە، جیاوازییەکە، لە نێوان من و تۆدا نییە، لە نێوان تۆ و پەلیتبیرۆ دایە. لەبەرئەوە، وا تێ مەگە. وتی: با وا بێ. بەڵام، من هەر وا دەڵێم. بە ڕاستیی، بیرم نەماوە، « شێخ حوسێنی بۆسکێن » بوو، یا، « باپیر ئاغای بابەکر ئاغا » بوو، یەکێ لەو دووانە بوو، لە نێو دانیشتووەکاندا قسەیکرد، وتی: ئێجا قوربان! وەک من بزانم، ناکۆکیی ئێوە، لە سەر دوو

شته، له سەر چەک و پارەیە. جا، بۆیە دەبێ، ئێمە بزانین، پارە و چەکتان، لە کوێوە بۆ دێ؟ چەندتان بۆ دێ؟ چۆن خەرجیدەکەن؟ بڕوابکە، « مەلا مستەفا »، وەک دەرزیی بە دڵیدا کرابێ، ئاوا زەردبوو. دەستێکی بە چاویدا هێنا. ووتی: « برایم » تو خوا! ئەنگیی نییە، من و تۆ دادوەرمان لە نێواندا بێ؟ ووتم: وەڵڵا قوربان، تۆ دەیزانی، دادوەر هەبێ، یا ببێ، نەبێ، یا نەبێ. خۆت، چی بە باش دەزانی، ئەوە بکە. ووتی: خۆمان، گرفتی خۆمان چارەسەردەکەین. لەگەڵ ئەوەشدا، گرفتی نێوان ئێمە و « مەلا مستەفا »، نە پارە بوو، نە چەک بوو.

ـ واتە: ئەو قسەیە ڕاست نەبوو؟

نەخێر. هەرگیز ڕاست نەبوو. بە ڕاستیی، ئێمە، هەر لە سەرەتاوە، ئەو ڕێبازەی ئەومان، بە دڵ نەبوو. ئێمە، دژی ئەوە بووین، « پێشمەرگە »، بچێتە گوندێکەوە، بە شەق، « مریشک » بە خەڵکی گوندەکە ســــــــەربڕێ. ئێمە، « پێشمەرگە »مان دارکارییدەکرد، گەر داوای « مریشک »ی بکردایە. پێمان دەووتن: دوو شت هەیە، دەتوانن، داوایکەن، نان و ئاو! تۆ خــۆت هاتووی، خەباتبکەی، کەس بە دویدا نەناردووی، ئەو خــۆی، نان نییە، بیخوا. تۆش، داوای خــواردنی باشی لێ دەکــەی. چونکە، « عــەبدولکەریم » لە ســـەرەتای هەراکەوە، ئابڵووقەیەکی ئابووریی کوردستانی دابوو. « ئێرانیی »یەکانیش، تازە ڕێیاندابوو، خواردن و کەلوپەل بێ. ناکۆکییەکە، نە لە سەر چەک و نە لە ســەر پارە بوو. بە پێچــەوانەوە، ئێمــە پارەمــان پەیدادەکرد و بۆ ئەوانمان دەنارد. لە هەموو ژیانیاندا، پاوەنێکیان بۆ ئێمە نەناردووە! خوا هەڵ ناگرێ، کە چوینە « ئێران »، « مەلا مستەفا »، یەک دوو جار، یارمەتییدام، کاتێ، لێمان قــەوما و « ئێران »، پارەکانی بڕین، بە دوو جار، هەشت نۆ هەزار دۆلاری دامێ. ئەگینا، کاتی دیکە، هەرگیز، پارە لەوانەوە، بۆ ئێمە نەهاتووە، هەمیشە، ئێمە لە پارەی « پارتیی » و لەو یارمەتییەی، لە دەرەوە دەسمانکەوتووە، بۆ ئەوانمان ناردووە. لە سەر چەکیش نەبوو. بەڵام، ئەوان خۆیان دەیانویست، سەرۆک خێڵەکانیش نەزانن، ئەو ناکۆکییە، لە سەر چییە؟ ئەگینا، ئێمە خۆمان، هەمیشە ئامادەبووین، بۆ خەڵکی ئاشکراکەین، چەندمان هەیە.

ـ بە قسەکانی بەڕێزتاندا، وا دەردەکەوێ، هۆی سەرەکیی ناکۆکییەکەی ســـاڵی « 1964 »، بۆ گفتوگۆکەی نێوان « عەبدولسەلام و بارزانیی » دەگەڕێتەوە. ئایا، ئەمە تا چەند ڕاستە؟

نەک تەنیا، بۆ گفتوگۆکە، بەڵکوو، بۆ بەرژەوەندیی کوردیش دەگەڕێتەوە. ئایا، ئێمە شۆڕشمان بۆچی کردووە؟ شۆڕشمان، بۆ بەرژەوەندیی خۆمان کردووە، یا، بۆ بەدەسهێنانی مافەکانی گەلی کورد کردووە؟
ـ مەبەسم ئەوەیە، جیاوازیی دید و بۆچوون و ناکۆکیی ئایدۆلۆژییتان، لە نێواندا نەبووە.
نەخێر. شتی ئایدۆلۆژیی بوو. ئەو، بە شێوەیەکی خێڵەکیی دەجولایەوە. ئێمە، پارتایەتییماندەکرد. ئێمە، پێمان دەووت: تۆ مافی ئەوەت نییە، بە تەنیا بڕیار بدەی. ئەو دەیووت: نەخێر، من مافم هەیە، بڕیاربدەم.
ـ بەڵام، من مەبەسم ئەوە نییە. ئەوانە، هەمووی شێوەی کارکردنە، زیاتر پێوەندیی، بە کێشەی « دێمۆکراسیی » و « دیکتاتۆریی »یەوە هەیە. مەبەسم لە شتی ئایدۆلۆژیی ئەوەیە، بیروباوەڕتان جیابووبێ. بۆ نموونە: ئەگەر ئێوە، « مارکسیی » بووبن، ئەو « نەتەوەیی » بووبێ!
ئێمە، هەقی ئەو شتانەمان نەبوو. ئێمە، « ئۆتۆنۆمیی »مان دەویست، بڕوا بکە، هەموو حوکوومەتەکان، لە ئێمە « سۆسیالیست و کۆمۆنیست »تر بوون! ئێمە، داواکارییەکانمان ئەوانە نەبوو. ئەو خۆشی نەیدەزانی، چی دەوێ، شتێکی دیاریکراوی نەبوو، داوایکا. چونکە، لەو گفتوگۆ و ڕێککەوتنانەی، ئەو دەیکردن، هیچ بەرهەمێکی نەبوو! بۆ نموونە: لە « **1964** »دا، لەگەڵ حوکوومەت ڕێککەوت، هیچیشی دەس نەکەوت. کەچیی، کەسیش پێی نەدەگووت، « **چاش** ! » برادەرانی ئێمە، لە « **1966** »دا، گوایە: لەگەڵ میرییدا ڕێککەوتن. من، لەوێ نەبووم، هێشتا، لە « تـــــــاران » بووم. زانکۆی « سولەیمانیی » کرایەوە. نەورۆز، بە جێژنێکی نەتەوەیی ناسرا. ناوی کورد و کوردستان دەهاتەپێشەوە. کەچیی، سەرەڕای هەموو ئەمانەش، هینەکەی ئێمە بوو بە « **جاشیی** » و هینەکەی ئەو بوو بە « **باشیی** » !
ـ با، ئەوەیان بۆ پرسیارێکی دیکە هەڵگرین.

پ6 : هێندێ سەرچاوەم، دەربارەی ئەو دووبەرەکییە خوێندۆتەوە. زۆربەیان، وا پیشاندەدەن، کە ناکۆکییە سەرەکییەکە، لە نێوان « برایم ئەحمەد »ی نووسەر و سکرتێری « پارتیی » و سەرۆک « بارزانیی »دا بووە. بـــــۆیە، « بارزانیی » بەوە ڕازییبووە، گەر « برایم ئەحمەد »، وازبێنێ و دانیشێ، یا، لە « پارتیی » دەرکرێ، ئەوا، گرفتەکان کۆتاییپێدێ و « جەلال تاڵەبانیی »ش

دەکا بە سکرتێری « پارتیی ». لەوانە: « کریس کۆچێرا و دێڤید ئادەمسۆن » باسیدەکەن. « هەژاری موکریانیی »ش، لە ژیننامەکەی خۆیدا و لە پاشەکیی « شەرەفنامە »دا باسیکردووە. هەروەها، مامۆستا « مەسعوود محەمەد »، لە « گەشتی ژیان »ەکەیدا، بە شێوەیەکی نهێنیی، باسیکردووە. بەڕێزتان، لەو ڕووەوە دەڵێن چیّ؟
و6 : گەر « مەلا مستەفا »، سکرتێرێکی بۆ « پارتیی » ویستبێ، ئەو سکرتێرە، « شێخ عەزیز » بووە. بە پێچەوانەوە، هەرگیز، « مام جەلال »ی نەدەکرد بە سکرتێر. بەڵام، بەرلەوەی « مام جەلال » ببێ بە زاوای من، بە سێ چوار ساڵیش ویستی، بە لای خۆیدا ڕایکێشێ. تەنانەت، نامەکەی بۆی نووسیبوو، بووبوو بە هۆنراوە. « جەلال »ە چی و چی، وەرەوە لام، وەرەوە لام. ئەوە لە کاتێکدا، ئەو نامەیەی بۆ ناردبوو، « مام جەلال » سەرپەرشتیی لەشکرەکەی « پارتیی » دەکرد، یەکێ بوو لەو کەسانەی، گەر شەڕبکرایە، دەبوو ئەو سەرکردایەتی بکا. وە هەر ئەویش، لەگەڵ هێزی « مەلا مستەفا »دا شەڕیکرد. « مام جەلال » خۆشی، ئەوەی نەدەویست. لای منیش، خۆشترین شتبوو، گەر بمزانییایە، ئەو بەوەی من ڕزگاریدەبێ. چونکە، « مەلا مستەفا »، وای دەزانیی، من ئەوم. من ئەو نیم و ئێستەش، ئەو نیم. ئەوەی « مەلا مستەفا » لای وا بوو، دەبێ، ئەوە وا بێ، لای من وا نەبوو. ئەو خەڵکەش، بۆیە بە قسەی منیاندەکرد، چونکە، من گوێم لە قسەی ئەوان دەگرت، ڕاکانی من، کوورتەی هەڵبژاردەی دید و بۆچوونەکانی ئەوان بوو، لە ڕێکخستنەکە زیاتر، بیروڕای تایبەتیی خۆم، هیچی تێدا نەبوو. من ڕێکخەر بووم، لەوەی زیاتر لێپرسراوبووبم.
ـ مەبەستم لەوە نییە، « مام جەلال » ڕازیبووبێ، یا نەبووبێ، هەر وەک سەرچاوەکان باسیدەکەن، « بارزانیی » وای دەویست.
« مەلا مستەفا »، هەرگیز، ئەوەی پیشان نەداوە. سەرچاوەکان، لە کەمیی زانیارییەوە، ئەوە دەڵێن.
ـ دەشێ، وابێ. وا دەردەکەوێ، لە دووبەرەکییەکەدا، شتی کەسێتییشی تێدا بووبێ.
نازانم، لە لایەن ئەوەوە هەبووبێ، لە لایەن منەوە نەبووە. چونکە، من، تا مردیش، هەر ڕێزم لێ دەگرت. هەر دەمویست، دڵێ ڕاگرم. بەڵام، ئەو وا تێگەیەندرابوو، کە ئیشەکەی ئەو، بە منەوە سەر ناگرێ. ئیشەکەی منیش،

ئەوە بوو، ئەو دەیویست، لای « ئەمێریکا » بگرێ. لە کاتێکیشدا دەیویست، لای « ئەمێریکا » بگرێ، هەر لە فرۆکەکەوە، کە سواربووین و گەڕاینەوە بۆ « عێراق »، منی ڕاسپارد، لای « ئەمێریکا »ی بۆ بگرم، لە یەکەم هەنگاوەوە، کە تۆزێ سەرکەوتین، ووتی: تۆ ئێدی مەیکە، بەسە، لەوە زیاتر پێویستمان پێ نییە. ئەمەی بە من ڕەوا نەبینی، تا کۆتایی پێم بکا.

پ7 : ئایا، پێوەندیی نێوان « ئێران و پارتیی »، پێش پێوەندیی نێوان « ئێران و بارزانیی »یە؟

و7 : پێوەندیی نێوان « ئێران و پارتیی » ؟!! ئێمە نازانین، کەی پێوەندیی، لە نێوان « ئێران و بارزانیی »دا دروسبووە. ئایا، پێوەندییەکە، لە پێش ساڵی «1961» بووە، یا، دوای ئەو ساڵە بووە؟ ئەوەمان ئاگا لێ نییە. بەڵام، دوای ئەوەی، شۆڕش دەسپێکرد، بیستمان، لای « پێنجوێن »وە، دەوڵەتی « ئێران »، لەشکری هێناوەتە سەر سنوور. « پارتیی » ویستی، لەگەڵ ئەو لەشکرەدا، پێوەندیی پەیداکا و پێیان بڵێ: ئێمە، دژی ئێوە نەهاتووینەتە ئێرە، بۆ ئەوەی، شەڕ لەگەڵ ئێوەدا بکەین. ئێمە، لە « عێراق »دا گرفتی تایبەتیی خۆمان هەیە. چەند جار، هەوڵماندا، پێوەندییبکەین، بەڵام، پێوەندییەکان سەری نەگرت و لە هیچ ڕوویەکەوە، سەرکەوتن بە دەس نەهێنرا، چ لە لایەن ئێمەوە، کە هێندێ لە ئەندامان ڕازیی نەبوون، بیانبینن، چ لە لایەن ئەوانەوە، کە ئامادە نەبوون، دانیشتنەکە لە ئاستێکی بەرزدا بێ. یا، پەیمانێکی ڕاستت بدەنێ و جێی باوەڕبێ. بۆیە، ئەو هەوڵدانە پشکوێخرا و بڕایەوە.

ـ بەڵام، بەڕێزتان فەرمووتان: من، لە ڕێی « ئێران »وە چووم بۆ « ئەوروپا ». ئاخر، لەو « ئێران »وە چووم، کە لەگەڵ « مەلا مستەفا » و ئێمەدا، پێوەندیی هەبوو.

ـ واتە: دوای ئەوە بووە.

بەڵێ. من یەکەم جار، لە سەر داواکاریی « مەلا مستەفا » چووم بۆ « ئێران ». چونکە، کاتێ پەلیتبیرۆی « پارتیی » ویستی، پێوەندیی لەگەڵ « ئێران »دا ببەستێ، خوالێخۆشبووان « عەلی عەسکەریی و عومەر دەبابە »یان نارد، هەر لە « بان »وە، پێوەندییان لەگەڵ « تاران »دا کردبوو. « ساواک »ی ئەوێ، پێیان ووتبوون: چاوەڕێبکەن، وەڵامتان لێ دەگێڕینەوە. لە پاش هەفتەیەک، وەڵامیاندابوونەوە، کە بمێننەوە، ڕاسپاردەیان هەیە،

ڕاسپاردەکەیان، چی بوو؟ « شا » دەفەرمووێ: « مەلا مستەفا »، هیچی بە دەس نییە، هەموو شتێ، بە دەس « پارتیی »یە. « پارتیی »ش « ڕێکخراوێکی کۆمۆنیستیی »یە، لەبەرئەوە، بڕوا ناکا و چۆن دەبێ، یارمەتیی « پارتێکی کۆمۆنیستیی » بدا؟ گەر ئەڵێ، وا نییە، با، « برایم ئەحمەد » خۆی بێ، چاوی بە « شا » بکەوێ. یەکەم جار، کە من چووم بـــــــۆ « ئێران »، لە مانگی « سێپتێمبەری/1962 »دا بوو.

– ببورە، بۆچی چووی؟

« مەلا مستەفا »، داوای لێ کردم، وەڵامی بۆ من نارد، بچم بۆ « ئێران ». ووتم: من ناچم. پەلیتبیرۆ، کۆبوونەوە و ووتیان: دەبێ، بچی. ووتم: ناچم. من هەمووی، چەند مانگێ لەوە پێش، لە وەڵامی نامەیەکی « ئیحسان نووریی »دا، سێ ووتارم، لە « خەبات »دا نووسیبوو، هەزار قسەم، بە « شا » وتبوو، کە نەدەچووم، وەنەبێ، لە ترسا بوویێ، بەڵکوو، ڕووم نەدەهات، بچم و بیبینم. من دەمزانی، گەر بچم، بانگم ناکا و بمکوژێ. جارێکی دیکە، « سمایل خان » ناکوژێتەوە. ووتم: وەک پیاوێ، کە بڕوام بە « سۆسیالیزم » هەیە، وەک خاوەن بیروباوەڕێ، نامەوێ، بیبینم. ئەگینا، واز لە ئەندامێتی کۆمیتەی ناوەندیی و « پارتیی »ش دێنم.

« مەلا مستەفا »، نامەیەکی بۆ ناردم، نازانم، چی لێ بەسەرهات، وەک هەموو شتەکانی دیکەمان، تێداچوو! پێی وتبووم: تۆ پڕوپاگەندەی کوردایەتیی دەکەی، دەڵێی: لە پێناوی کوردا، خۆم بە کوشتدەدەم، ئەمە هەمووی ڕاست نییە. گەر ڕاستدەکەی و بەرژەوەندیی کوردت دەوێ، هەموو یارمەتییەک، کە بۆ کورد دێ، لە سەر ئەوە وەستاوە. ئەو پیاوە، تۆ ببینێ، بزانـــــــێ، تۆ « کۆمۆنیست »ی، یا « کۆمۆنیست » نیت. گەر ڕاستدەکەی و کوردی، فەرموو بچۆ. « شێخ عەزیز »یش هاتبوو بۆ لام، کە ئەویش، ئەندامی پەلیتبیرۆ بوو. هەروەها، ئەویش قسەکانی « مەلا مستەفا »ی بۆ گێڕامەوە، ناچاربووم، بچم. چووم بۆ « ئێران »، « شا » ببینم. نەخێر، « شا »شم نەدی. ئەوەش، باسێکی دووردرێژە.

– بەڵێ، ئەوەیان باسێکی دیکەیە.

بەلام، هەموو دەسکەوتەکەمان ئەوە بوو، سەد هەزار دینارێک و دە پازدە تفەنگیان داینێ. هەموویمان هێنا و بیست هەزارێکیمان بۆ خۆمان لێ هەڵگرت و ئەوی دیکەشمان، بۆ ئەوان نارد. کێ دەڵێ، « مەلا مستەفا »،

باوەڕی بەوە کردبوو، کە ئەو پارەیە، هەمووی ئەوەندە بووە؟ ئەو، بڕوای بەوە نەدەکـرد، بەلآم، ئێـمـە وەک پەلیـتـبـیـرۆی « پارتیی »، یەکێ ناتوانـێ، بە ئارەزووی خۆی، دەسکاریی ئەو پارەیە بکا، بەبێ ئەوەی، لێپرسراوی دارایی ئاگای لێ بێ. ئەو دەتوانێ، بڕیاربدا، ئەو پارەیە چی لێ بکرێ. دەبـــــــێ، « زوبیحیی » بزانێ، ئەو پارەیە، چی لێ دێ، گەر « زوبێحیی » نەیزانێ و من دەسکارییمکرد، بە دزم دادەنێن. هەر واشە، دزییە.
گرفتێکی دیکەش هەبوو، ئەو قسەیەی « شا » کردی، تەنیا، بۆ ئاگرنانەوە بوو، نەک، لە بەر پیاوەتیی بووبێ. گەر وا نەبووایە، کە من چووم، دەیبینیم. گـەر کـاریکی هـەبووبـێ، یا، لە بەر هـەر هۆیەکی دیکە بووبـێ، ئەو شـــەوە نەیبینیم، شەوێکی دیکە دەیبینیم. من نزیکەی، مانگێ لەوێ مامەوە، ئەدی، بۆ نـەیبـینیم؟!! دەزانی بۆ؟ بۆ ئەوەی جـارێکی دیکەش بتـوانێ، بە « مـەلا مـسـتـەفـا » بلێ، دۆسـتـەکـەی تۆ « کـۆمـۆنیـست »ە و جـارێکی دیکەش، دووکـەرتمانکا. بەلآم، بـەداخـەوە، من درەنگ هـەسـتم بەوە کـرد، گـەر چی، ژیرییشم پێ بشکایە، ئێستە، بە تۆی دەڵێم: هیچ چارم نەبوو، نەمدەتوانی، لەوە زیاتر بکەم، بۆ « مەلا مستەفا »یەک، کە قبووڵی نەکردبێ. چونکە، « شا » مەبەسی ئەوەبوو، پارچەپارچەمانکا، « تورک »ەکان دەیانویست، لەتوپەتمان کەن، ناوی « کۆمۆنیست »یش، بەهانەیەکی باشبوو، بۆ پارچەپارچەکردنمان.

پ8 : ئایا، ئەم لایەنانەی خـوارەوە، تـا چەن، دەسـیـــان لە دروسکـردن، یا، قووڵکردنەوەی دووبەرەکییەکەدا هەبوو؟
پ : سەرانی حوکوومەتی « عێراق ».
و : زۆر.
پ : « ئێران ».
و : زۆرتر.
پ : « تورکیا ».
و : زۆر.
پ : ڕۆژاوا بە تایبەتیی « ئەمێریکا ».
و : « ئەمـێریـکا »، لەبەرئەوەی، دۆسـتـایەتیـمـان، لەگـەڵ « ڕووس »دا هـەبوو، دەسـێکی زۆری لـەو دووبەرەکـیـیـیـەدا هـەبوو. بـەلآم، دوای ئەوەی، لە سـەر داواکـاریی « مـەلا مـستـەفـا »، چووم بۆ باڵوێزخـانەکـەیان و پێوەندییم پێوە

کـــردن، بیـــرورایان بەرانبـــەر « پارتیی » گـــۆڕا. لەبەرئەوە، لە نامـــە نهێنییـــیـەکـانیـانـدا دەیانووسـیی، ڕۆژنامـەی « خـەبات »، ڕۆژنامـەیـەکی نیشـتـمـانیی کوردەکـانە. ئەو « خـەبات »ەی خـەڵکی دیکە، پێیـان دەگـووت: ڕۆژنامـەیـەکی « کۆمـۆنیـسـتـیی »یە! ئەوەی نەیدەهێشت، بە تەواویی، ڕای خۆیان بگۆڕن، « مـەلا مسـتـەفـا » بوو. ئەویش، بە هۆی ئەو سیخوڕانەوە، کە هەیبوون.

ـ مـەبەست دووبەرەکییـیەکەی سـاڵی « 1964 »ە. ئایا، « ئەمـێـریکا » لەو کاتەدا، ڕۆڵی خراپیان هەبوو؟

تەنیـا ڕۆڵێکی خـراپیـان هەبوویێ، ئەوەبوو، هەوڵیاندەدا، « مـەلا مسـتـەفـا » لەگـەڵ حـوکـوومـەتی « عـێـراق »دا ڕێککەوێ، لە ترسـی ئەوەی، نەوەک بزووتنەوەی گەلەکەمان، لەگەڵ « ڕووسـیا »دا ڕێککەوێ، چونکە، نامـەیەکیان دا بە من، ووتیـان: ئەمـە ڕای « ئەمێریکا »یە. ڕای « ئەمێریکا »ش، ئەوەبوو، گوایە: لای ئەو دەوڵەتانەی کوردیان لە ژێردەسـدایە، « Good service »ی خۆیان بە کاردێنن، کەوا، لەگەڵ کوردا باشبن، مـافیانبدەنێ و وەک مـرۆڤێ بژین. لەوە زیاتر، هیچ شتێکی دیکە نەبوو.

پ : بەرەی ڕۆژهەلات، بە تـایبـەتیی، « یەکـێتی سـۆڤـێت »ی هەڵوەشـاوە، لەو دووبەرەکییەدا، بە خراپە دەوریان هەبوو؟

و : دەوری خراپیان نەبوو.

پ : « پارتی کۆمۆنیستی عێراق » .

و : خراپبوون.

پ : کاژێک.

و : خـۆیان شـتێ نەبوون، بایەخـێکیـان نەبوو، تا، ڕۆڵی خـراپـیـان هـەبوویێ. ئەندامـەکـانی « پارتیی » خـۆمـان، ئەو کـەسـانەی « بادینـان »، کـە سـەر بە دوژمن بوون، لە دوایـیشـدا بوون بە « جـاش »، هەر لە « عـەزیز عـەقـراویی و شـەوکەت عـەقـراویی و هـاشم عەقراویی ... تاد » بەڵگەم هەیە، ڕۆڵی خراپیـان، لەو ناکۆکییەدا بینی. بەلام، ڕۆڵی هیچ لایەک، وەک ڕۆڵی دەوڵەتەکان نەبوو.

پ : ڕۆڵی سەرۆک تیرە و هۆز و دەرەبەگەکانی کوردستان، لە ناکۆکییـەکەی « 1964 »دا چی بوو؟

و : دەوریان هەبوو.

ـ لە دروسکردنیدا یا لە قووڵکردنەوەیدا؟

له قوولکردنەوەشیدا، زۆر ڕۆڵیان هەبوو. چونکە، ئەوە زیاتر، له بەرژەوەندیی ئەوان بوو. بە تایبەتیی، ئێمە پارەمان نەبوو. کە له « قەلادزێ » ویستمان، ڕاکەین، هێندیکیان لەوانەی، لەگەڵ هێزەکەی « مەلا مستەفا » هاتنەسەرمان، بە ئاشکرا، پێیان ووتم: شتێ پارمەتییمانبدەن، ئێمە، لەگەڵ ئێوە دەبین.

ـ دەکرێ، ناوەکانیان بزانین؟

ئەوەڵلا، ناوەکانیانم بیر نییە.

پ9 : دوای ئەوەی، ناکۆکییەکان، بە تەواویی خەستبۆوە، سەرکردایەتی « پارتیی »، کە ئێوە بوون، له سەرۆکی « پارتیی ـ بارزانیی » دابڕان، هەر وەک پێشتریش باسمانکرد، فاکتەری جوگرافیا، ڕۆڵێکی گرنگی بینی، لەبەر ئەوەی، له یەکدییەوە دووربوون، هاتوچۆ و دانیشتنتان، له نێواندا نەبوو، له کوردستاندا، ئەو توانایەی ئێستە هەیە، ئەو کاتە نەبوو، وەک « تێلیفۆن، مۆکیتۆکیی و فاکس »، تا هەموو پێوەندییەکان، ڕاستەوخۆ بە پەلە بکرێ، نەدەتوانرا، بە شێوەیەکی ئاشتییانە، ئەو کێشەیە، لەگەڵ « بارزانیی »دا چارەسەرکەن، پێش ئەوەی، ڕێی « ئێران » بگرنەبەر؟

و9 : ئیمکان نەبوو، هەر چی کورد هەیە، خەریکبوو، نەیاندەزانی، « مەلا مستەفا » چی لێت دەوێ! گرفتەکە ئەوەبوو، هەر وەک داوەکەی ئێستە وایە. ئێستە، « جەلال تالەبانیی » ئامادەیە، بێ و دوور لەو پچێتە گۆڕەوە، بە مەرجێ، ئەو شەڕە نەمێنێ. بەڵام، کەس پێی نالێ، چی بکا. نازانن، چییان دەوێ! بۆ نازانن؟ چونکە، داواکارییەکانیان، له بنەڕەتدا، هی خۆیان نییە. من ئێستەش، لەو بڕوایەدام، ئەمە ئاگرێکە، تازە هەڵگیرسێنرا، له 100٪یش، لەوەی کۆن دەچێ.

ـ بەڵێ. دوایی، دێینە سەر ئەو پرسیارەش.

پ10 : دوای ئەوەی، له « ئێران » گەڕانەوە، بێ گومان، سووکە پەیمانێ، جۆرە ئاشتییەیە، له نێوان ئێوە و « بارزانیی »دا هەبووە، بۆیە گەڕاونەتەوە. ئایا، نەتاندەتوانی، زمانێکی هاوبەش، لەگەڵ « بارزانیی »دا بدۆزنەوە، بە کۆنفرانسێ، کۆنگرەیە بگرن، تا، هەرچی ناکۆکییەکانی نێوانتان هەیە، یەکجاریی پاکتاویکەن و نەیهێڵن، بۆ ئەوەی جارێکی دیکە، دووبارە نەبێتەوە؟

و10 : جا، تۆ ڕاوەستە، لەوە گەڕێ. من، کە له مانگی « تۆگەستی1966 »، له

« ئێران » گەڕامەوە بۆ « عێراق »، هاتنەوەکەی من، بۆ ئەوەبوو، لەگەڵ « بارزانیی »دا ڕێککەوینەوە. بۆ ئەوە نەبوو، شەڕ لەگەڵ « بارزانیی »دا بکەین. خەڵکم نارد بۆ لای، لەوانە « سمایل شاوەیس »، یەکێ بوو، لە هەرە چالاکەکان، کە هەوڵیدەدا ناوبژیمانبکا. هەتا، « شاکیر فەتاح » و ئەو کوردانەی دیکەش، کە حەزیان بەو ناخۆشیی و شەڕە نەدەکرد، هەوڵێکی زۆریان دا، ناوبژیمانبکەن و ڕێکمانخەنەوە. « ئێران »یش، بەو نیازە ڕازیی بوو، کە بگەڕێمەوە، بۆ ئەوە نەبێ، پێوەندییەکەمان لەگەڵ « عێراق »، بە هێز بکەین. بەڵکوو، بۆ ئەوەبوو، « مەلا مستەفا » بەهێزکەین و پشتیبگرین. بەڵام، « مەلا مستەفا »، گوێی بەوە نەدا، دەرفەتی نەداینێ.
بە پێچەوانەوە، ئێمە پێمانووت: لە فڵانە جێین، پەلاماری ئەوێ مەدە، پەلاماری دوژمن بدە. گەر ئێمە، پەلامارمان دای، گەر لەگەڵ حوکوومەتدا، بەشداریمان لەو شەڕەدا کرد، هەڵبەتە، ئێمە ناپاکین. چونکە، ئێمە بۆ پارێزگارییکردنی حوکوومەت نەهاتووین. حوکوومەتێ، پێویستی بە پارێزگارییکردنی ئێمە هەبێ، نابێ، بژی. ئێمە، بۆیە چەکمان پێیە، خۆمانی پێ دەپارێزین. چونکە، لە ژیانی خۆمان دڵنیا نین. کەچیی، ئەو دەهات، لە پێشەوە تەقەی لە ئێمە دەکرد، یەک کەسی، لە دوژمن نەدەکوشت، برادەری دلسۆز و پاک و مرۆڤی باشی وەک « عەلی حەمدیی و ئەحمەد عەبدوڵڵا ... » چاکترین ڕۆڵەی کورد و زیرەک و ئازا، لە شەڕی براکوژییدا تیداچوون. ئەو شەڕەی، ئێمە بە هەموو نرخێ، ئامادەبووین، بیبڕێنینەوە. کەچیی، هەر نەدەبڕایەوە و نەدەبڕایەوە، نازانم بۆ؟
ـ ئاگادارم لەوەی، ئەندامانی پەلیتبیرۆ، لە « ئێران » زووتر و بەڕێزیشتان درەنگتر گەڕانەوە. بەڵام، مەبەستی پرسیارەکەی من ئەوەیە، ئەوان، لەگەڵ « بارزانیی »دا، لە سەر چی ڕێککەوتبوون، وا لە « ئێران »ەوە، بۆ ناو کوردستان گەڕانەوە؟
ئەوان لە « ئێران » ڕێککەوتن، بگەڕێنەوەو لەگەڵ « مەلا مستەفا » ڕێککەونەوە، ببینەوە بە پارتەکەی جاران و هیچ جیاوازییە نەمێنێ. بۆ ئەو مەبەسەش، خۆی نوێنەری ناردبوو، سێ کەس بوون، « سالح یوسفیی، نووریی شاوەیس » و نازانم، کێی دیکەیان لەگەڵ بوو. لە نزیک « تەوەکەل »، یەکدیمانبینیی. قسەمانکرد و ڕێککەوتین، کە هەموو بگەڕێنەوە، هەر من نەگەڕێمەوە.
ـ واتە: ناکۆکییەکە، لەگەڵ بەڕێزتان بووە؟

بەڵێ. ووتم: بە سەر چاو، من ناگەڕێمەوە. ئەوانی دیکە هاتنەوە. بەڵام، هیچ ڕۆڵکیان نەبوو، تا دوایی، « مام جەلال » و ئەوان، کە ڕایانکرد، لەبەر چی بوو؟ « مام جەلال » و ئەوان، لە « دۆڵەڕەقە »، لە ماڵی « هەباس ئاغا »، دەسبەسەربوون. وەڵام لە « مەلا مستەفا »وە، بۆ « هەباس ئاغا » دێ، کە بیاننێرێ، لە بندەسی « ئیدریس »دا بن. یا، لە ژێر چاودێریی یەکێکدا بن.
« هەباس ئاغا »ش، کە ئەم وەڵامەی بۆ دێ، نایەوێ، لێپرسینەوەی مێژوویی هەڵگرێ، بە « مام جەلال و حیلمی عەلی شەریف » دەڵێ: ئەمە هەواڵەکەیە، بە دەس خۆتانە، دەچن، بچن، ناچن، دەبێ، لێرە بڕۆن و نابێ، لێرە بمێنن. ئەوان دەترسان، لەوەی بیانکوژێ. بێ گومان، دەکوژران. چونکە، خەڵکی لەوان نازیزتر کوژرابوو. کە دەبینن، چار نییە، لە شارەکاندا نایەڵن، بژین، لە « سولەیمانیی »، ئەندامی « پارتیی » کۆنیان دەکوشت. ئەوانیش، ئەندامی پەلیتبیرۆ بوون و دەترسان، لەبەرئەوە، ئەوان ڕادەکەن و دەچن بۆ « بەغدا ».
چاریان نەما، دەبوو، لەگەڵ حوکوومەت ڕێککەون. کە منیش گەڕامەوە، پێم چار نەکرا. چونکە، بە هیچ شێوەیە، ئامادە نەبوون، ڕێککەون، نازانم، چییان دەویست؟!!

پ11 : لەبەر ڕۆشنایی، ئەو پرسیارەی پێشوودا، پرسیارێکی دیکە، لەدایک دەبێ. ئایا، کە زانیتان، بە هیچ شێوەیە ناتوانن، زمانێکی هاوبەش، لەگەڵ « بارزانیی »دا بدۆزنەوە، بۆ ئەوەی، لە شۆڕشەکەشدا، وەک جاران بەشدار بن، چاکتر نەبوو، چەک فڕێدەن و دەس بە خەباتی ڕامیاریی بکەن، وەک لەوەی، لەگەڵ دەوڵەتی « عێراق »دا ڕێککەون و چەک دژی « بارزانیی » هەڵگرن؟
و11 : ئەو حوکوومەتانەی هەبوون، ئیمکان نەبوو، ڕێی ئەوەت بدەنێ، بە سەربەستیی، کاربکەی. خۆ ئێمە، خەباتی ڕامیارییشمان پێ نەدەکرا، مافی ئەوەمان نەبوو، بە فەرمیی، ڕۆژنامەمان نەبوو، تا، دەریکەین و بڵاویکەینەوە، بە ئاشکرا، پارتێکی ڕامیارییمان نەبوو. هەرچەندە، حوکوومەت خۆی دەیزانی، ئێمە پارتین، بەڵام، دانی بەوەدا نەدەنا، کە ئێمە پارتێکی ڕامیارییین، تا، بارەگا بکەینەوە و لافیتە هەڵواسین، ئەو هەقەمان نەبوو. لەبەرئەوە، دەبوو بە حوکوومەت بڵێین، لەگەڵ تۆم، دەبوو لەگەڵ ئەو کەسە بێ، کە یارمەتیدەدا.
بەم شێوەیە، بردمانە سەر، تا « بەعس » هات. ئەو کاتە، هێندێ شت گۆڕا.

پاشان، « مەلا مستەفا » دەیکووشتین، گەر ئەو نەمکوژێ، من دەچمەوە، لە شارەکەی خۆم دادەنیشم. بۆ لە« بەغدا » دادەنیشم؟ کوردایەتیی لەوێ ناکرێ.
ـ بەڵێ. من مەبەسم ئەوە نییە. بۆ نموونە: سەرکردایەتیی دەیتوانی، لە نێو شۆڕشدا بمێنێتەوە، یا، لە شوێنێکدا دانیشێ، یا، کوردستان بەجێبێڵێ و بڕوا بۆ دەرەوەی وولات. بەڵام، ڕێکخستنی « پارتیی »، لە نێو شارەکاندا، بە نهێنیی هەر بەردەوام بووایە.
بە هیچ شێوەیە نەدەکرا. دەبوو، لەگەڵیان بی. چونکە، ئەندامانی « پارتی دیموکراتی کوردستانی ئێران »یان دەکووشت. لەبەرئەوەی، لەگەڵیان نەبوون.

پ12 : ئەو ماوەیەی، نێوان سالانی « 1966-1970 »، چۆن هەڵدەسەنگێنن؟ پەند و ئامۆژگارییەکانی، لای بەڕێزتان چین؟
و12 : وەڵڵا من، بۆ بەدبەختیی، زۆر بڕوام بە پەند نییە. یەکێ لە هۆی، دواخستنی نووسینی بیرەوەرییەکانم ئەوەیە. بڕوام بەوە نییە، مرۆڤ پەند وەرگرێ. مرۆڤ پەند وەرناگرێ.
جارێ، لە دانیشتنێکدا، دەربارەی کۆماری « مهاباد »، قسەماندەکرد، منیان بانگکردبوو، بیروڕای خۆم دەربڕم. جارجار، خەڵکی گێرەشێوێن، دێنە ئەو کۆبوونەوانە و دەیانەوێ، تێکیدەن. من و کاک « حەمە رەسووڵ هاوار » قسەماندەکرد، کاک « حەمە » هۆنراوەیەکی خوێندەوە. پاشان، من قسەمکرد. یەکێ هەستا و مژێکی لە جگەرەکەی دا و ووتی: بێ قەزا بی، ئەوەی تۆ فەرمووت، هەمووی لە پەرتووک و مێژوودا هەیە، ئێمە، شتێکمان دەوێ، مرۆڤ پەندی لێ وەرگرێ. تۆ، لەو شتانەمان بۆ باس بکە. ووتم: چیت بۆ باسکەم؟ تۆ، چیت دەوێ؟ خەڵکەکە، داوایانکرد، وەلامیبدەمەوە و بێ دەنگی کەم. منیش، چاوم گێڕا، نازانم، وەک شتێ، چی بە مێشکمدا هێنای، ووتم: من، بڕوام بەوە نییە، مرۆڤ پەند لە شت وەرگرێ! قاقا دەسیکرد بە پێکەنین. زۆر کەسی دیکەش، لە پێکەنینەکەدا، بوون بە هاوبەشی. ووتیان: چۆن وا دەڵێی؟ مرۆڤ، چۆن پەند وەر ناگرێ؟ ووتم: وەڵڵا، ئەوە بڕوای منە. دیسانەوە، خەڵکەکە پێکەنین. ووتم: کاکە! پێکەنینی ناوێ، ئەوە لەو دیوارە نووسراوە، « No Smoking » ، جا، لەو کاتەدا، کە من ئەو قسەیەمدەکرد، سەیری منی دەکرد، مژی لە جگەرەکەی دەدا و پێدەکەنی. ووتم: لە جگەرەکەی خۆشت نووسراوە، تووشی « شێرپەنجە »ت دەکا و دەتکوژێ، کەچی، پەند لەمە

وەرناگری، ئێستە دەتەوێ، پەند لە قسەکانی من وەرگری، کە باسی ڕووداوەکانی « 30 - 40 » ساڵ، لەمەو پێشت بۆ دەکەم؟ ئەو ڕووداوانەش، بە بیستن بیستوومە، یا، خوێندومەتەوە، ئەوڕۆ، جیهان گۆڕاوە، دەوڵەتەکان گۆڕاون، بیروڕا گۆڕاوە، هەموو مرۆڤەکانیش گۆڕاون. ئەم پەندە گران و بە نرخەی، بەڕێزتان دەتانەوێ، وەریگرن، چییە؟ وەڵڵا، کاتێکمان زانیی، کابرا ونبوو، خەڵکەکە، کەوتنە چەپڵەلێدان.
بڕوا بفەرموو، گەر کورد، پەندی لە یەک ڕۆژی ئەو سی ساڵەی، نێوان ساڵانی « 1964 - 1994 » وەرگرتایە، ئەم ڕۆژەمان، بە چاوی خۆمان نەدەدی. بە تایبەتیی، سەرکردەکانمان، ڕۆحیان لە شەڕ دەچێ. ئەو « مام جەلال »، کاتێ سەرکردەی لەشکرەکەمان بوو، زراوی لە شەڕکردن چووبوو. بۆ؟ چونکە دیویەتی، ئەو شەڕی براکوژییە، چی بە سەر کورد دێنێ. ئەوڕۆش، هەر هەمان کارەسات، دووبارەدەبێتەوە، کە لە شەڕەکانی ئێمەدا ڕوویدا. لە شەڕەکانی پێشووی ئێمەدا، شەڕکەر دەکوژرا. لە هەموو ئەو شەڕانەدا، ڕەنگە، سەد کەسی بێ گوناح نەکوژرابێ.
ـ مەبەستت لە بێ گوناح چییە؟
بێ گوناح، واتە: شەڕنەکەر. ئەوانەی کوژران، هەموو چەکهەڵگر بوون، هەموو لە کۆڕی خەباتدا کوژرلن، هەموویان خۆیان، ئەو ڕێیەیان هەڵبژاردبوو. بە پێچەوانەوە، ئێستە، شەرمەزارییشمان بە سەردا دێ. لەگەڵ ئەوەشدا، ئێستە، پەندی لێ وەرناگرین!
ـ بەڵێ. ڕاستە، بە داخەوە، نەتەوەی کورد، پەند لە مێژوو وەر ناگرێ. بەڵام، گەلانی دیکە، پەندیان لە مێژووی خۆیان وەرگرتووە. ئەگینا، چ پێویستدەکا، مێژوو تۆمارکرێ؟ ئێمە، لێرەدا نامانەوێ، پەل بۆ نێو زەریای، ئەو باسە بهاوێژین. بەڵام، من مەبەسم ئەوەبوو، ئەو سەردەمەی « 1966 »، کە ناکۆکییەکە، لە نێوان باڵەکەی پەلیتبیرۆ و « بارزانیی » دا، زیاتر قووڵبۆوە، چۆن هەڵیدەسەنگێنن، بە چاک یا بە خراپ؟ لەو ماوەیە پەشیمانن، یا، پەشیمان نین؟ بە تایبەتیی، کە ئێوە لە جێیەکی دیکەدا بوون؟
من دەڵێم: لەو ڕۆژەوە، دەسم بە کاری ڕامیاریی کردووە، پەشیمانم. دەمتوانی، نووسەربم. دەمتوانی، هۆنراوە بڵێم. دەمتوانی، شتێ بکەم، بەرێکی هەبێ، ئەنجامێکی هەبێ. بەڵام، نەء، گەر ژیان، بۆ دواوە بگەڕێتەوە، هەرگیز، بە هیچیدا ناڕۆمەوە.

پ13 : ڕاتان بەرانبەر، ڕێککەوتننامەکەی « 11/مارسی/1970 » چییە؟ کاتی خۆی، ئەو سەرکەوتنە مەزنەتان، چۆن هەڵسەنگاند؟
و13 : بۆ ئەوەی، ئەوەت باشتر بۆ ڕوونکەمەوە، چۆنمان هەڵسەنگاند، لەو کاتەی، ڕێککەوتننامەکەی، تێدا بڵاوکرایەوە، من لە « لەندەن » بووم. تووشی نەخۆشییەکی زۆر خراپ ببووبووم. یەکێ دەیووت: دڵە! یەکێکی دیکە دەیووت: شێرپەنجەیە! لە سەر حسابی، حوکوومەتی « عێراق » هاتم بۆ « لەندەن »، بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشییەکەم. خانوویان، لای باڵوێزخانەی « عێراق »ەوە بۆ گرتبووین. هەموو ڕۆژێ، داوەتیاندەکردین و هەواڵیان پێ ڕادەگەیانین. بە هۆی باڵوێزخانەوە بیستم، گفتوگۆ هەیە. ئەوەبوو، وتووێژکرا و سەریگرت. هەمووی مانگێکی پێ نەچووبوو، « پەژمان »
ـ « عیسا پەژمان » ؟
بەڵێ. لە « ئێران »ەوە، هات بۆ لام بۆ « لەندەن ». چۆن منی دۆزییەوە؟ زۆر ئاسانبوو. چونکە، هەموو « ئێرانیی »یەکان دەیانزانیی، من لە کوێم. چۆن دەیانزانیی؟ بەوەی کە « موحسین حەکیم »یشیان، بۆ ئەو جێیە هێنابوو، کە منی لێ بووم. ئەویش نەخۆشبوو. بێ گومان، هەرچی « شیعە » هەبوو، دەهاتن، بۆ بینینی، دەیانپرسی، کێ لە ئوتێلەکەیە؟ شوێنی باشە، یا نا؟ جێگەکەی مەترسی لێ دەکرێ، یا نا؟ لە بەر ئەو هۆیانە، پرسیاریاندەکرد.
« پەژمان » پێی ووتم: حوکوومەتی « ئێران »، زۆر پەشیمانە لەوەی، لە «1964»دا، لایەنی ئێوەی نەگرت، لایەنی « مەلا مستەفا »ی گرت. ئێستەش دەیەوێ، جارێکی دیکە، پەشیمانیی خۆیتان، بۆ دووپاتکاتەوە، سزای خۆشی، لەو پەشیمانییە وەرگرت. لەبەرئەوەی، ئێوە کوردایەتیی دەکەن و دەتوانن، ڕۆڵێکی گەورە ببینن، گەر ئێوە، لە سەر خەباتی خۆتان ئامادەبن، « شا »ی « ئێران » ئامادەیە، هەموو شتێکتان بۆ بکا. ووتم: هیچ شتێکت پێیە، وەلامەکەی من بنووسی. گەر ڕاستیکردبێ، ووتی: وەڵڵا ناوێرم، قسەکانی تۆ بنووسم. چونکە، دەترسم، لێم وەرگرن و گوێیان لێ بگرن. ئێشەکەمان، لێ تێکچێ و منیش هەڵواسن. تۆش، ژیانت خراپبێ. لەبەرئەوە، پێنووس و شتەکانی دیکەشم، لەگەڵ خۆم نەهێناوە. ووتم: هیچی دیکەت پێ نییە؟ ووتێ: نە. ووتم: باشە، بە دەمی پێیان ڕاگەیەنە، بچۆرەوە، بە « شا » بڵێ، ئەو مافەی ئەوڕۆ کورد، لە « عێراق »دا دەسیکەوتووە، ئەو دەتوانێ، بە کوردەکانی « ئێران »ی بدا؟ ووتم: ئێمە لە « 1964 »دا، داوامانکرد، کوردی « ئێران »،

ئەو مافەی بدرێتێ، کە کوردی «عێراق»، لە سەردەمی «پاشایەتیی»دا بوویەتی. «شا»، ئەوەی بە دەسخستنە نێو کاروباری «ئێران» حسێبکرد و وتی: «برایم ئەحمەد، جەلال تالەبانیی و عومەر دەبابە»، لە «پارتیی»دا، چییان بە دەستە؟ زۆر دوور نەڕۆین، سبەینێ، «پارتیی» کۆدەبێتەوە و دەڵێن: ئەمانە ناپاکبوون، دەریانکەن، پیاوی «شا»ن و هیچیان نامێنن. بەلام، «مەلا مستەفا»، هەموو ڕۆژێ دەتوانێ، سێ هەزار پیاوی چەکدار، لە دەوری خۆی کۆکاتەوە، هیچیشی، لە من داوا نەکردووە، جگە لەوەی، دەڵێ: مەیلە، «برایم ئەحمەد» و ئەوان، بگەڕێنەوە بۆ «عێراق». یا، بچنە دەرەوە و پڕووپاگەندەی خراپ بکەن، هەموو داواکارییەکەی ئەوەبوو. کەچیی، هێشتا ئێوە، هیچتان بە دەس نییە، ئەمەم لێ داوادەکەن. لەبەرئەوە، یارمەتیی ئێمەی نەدا، هیچی لێ قەبووڵ نەکردین و ڕەتیکردەوە. جا، گەر ئێستە، ئەمە دەکا، با بیکا. وتی: ماڵت کاولبێ، کێ دەوێرێ، ئەو قسەیەی پێ بڵێ. وتم: باشە، با، «شا» ببێ بە «شاهەنشا». وتـــــــــــی: ئەی «شاهەنشا» نییە، چییە؟ وتم: «شاهەنشا» نییە، تەنیا «شا»یە. چونکە، «شاهەنشا» ئەوەیە، «شا»ی «شاهان» بێ. دەبا، «شا» بە دەسی خۆی، لە «بلوچستان»، لە «ئازربایجان»، لە «خــۆزستان»، لە «کوردستان»، «شا» دابنێ. تەنانەت، خۆشی دیاریانبکا، نەختێ، مافی ئەو گەلانەش بدا، کاروباری نێوخۆ، بە خۆیان بسپێرێ، هەر بە پەنجە، خەڵک خۆی دەژێنێ. وتم: لەبەرئەوە، بە لای منەوە، ئەو کوردەی، لایەنگیریی ئێوە دەکا، بەو شێوەیەی ئێوە دەتانەوێ، ناپاکە. ئێمە، ڕێک دەڕۆینەوە، چیمان داوا لێ بکەن، ئەوە دەکەین. چونکە، ئەوەی درابوو، گەر ژیرانە، بەکاربێنرایە، دوژمن کاری تێ نەکردایە، کەڵکی لێ وەردەگیرا!

با، نموونەیەکت بۆ بێنمەوە، چۆن دوژمن، کاری خۆی کرد. لە پاش مردن، ڕەحمەت باشە. دوکتۆر «کامەران بەدرخان»، ئەو پیاوەی، بە منی وت: بچۆ بۆ «ئەمێریکا» و هەموو نامە و شتەکانی دامێ. ئەو پیاوە، بۆ پیرۆزبایی پەیماننامـــەی «11/مارس»، لە «بەغدا» میوانبوو. لە سەر حسابی حوکوومەت، لە ئوتێلێ دابەزیبوو. ویستی، لە «بەغدا»وە، بچێ بۆ لای «مەلا مستەفا». ناردیان بۆ «کوردستان». لەوێ، لەگەڵ «مەلا مستەفا»دا پێکەوە، لە «قەسری سەلام» دانیشتن. هەتا «مەلا مستەفا»، داواکارییەکی زۆر جوان و ژیرانەی، لێ کردبوو، کە «قەسری سەلام» بکرێ بە «زانکۆ» و

ئەو لەوێ، زمانی کوردیی بلێتەوە و سەرۆکی « زانکۆ »ش بێ. ئەم پیاوە، داوایکرد، بگەڕێتەوە. لە کوێوە گەڕابێتەوە، باشە؟ لە ڕێی « ئێران »ەوە. ئەمە، ئەوە دەگەیەنێ، لە سەرەتاوە، ئەوانەی پێوەندییان هەبووە، بەرژەوەندیی خۆیان، لە بەرژەوەندیی گەل، لا مەبەستربووە. هەوڵی ئەوەیان داوە، بۆ حوکوومەتی « عێراق »ی بسەلمێنن، کە کورد لەگەڵیان ڕاست ناکا، لەگەڵیان ساغ نییە. لە لایەکی دیکەشەوە، هەوڵیانداوە، من ڕاکێشن. لەبەرئەوە، ئەو گێرەشێوێنانە هەبوون، جا، ئەمە نموونەیەکە، ڕەمبێ، کاری زۆر کەمی کرد بێ. بەلام، کاری خۆی هەر کردووە.

– بەڵێ. بەلام، ئایا ئێوە ڕاتان، بەرانبەر ڕێککەوتننامەکەی نێوان « بەعس و بارزانیی »، لە ساڵی « 1970 »دا، باشبوو؟

بەڵێ. ئێمە ڕامان زۆر باشبوو. ئێمە، ناوی خۆمان گۆڕیی، ناوی تازەمان، بۆ خۆمان دانا. دوایی، خۆمان هەڵوەشاندەوە. ئامادەبووین، « مەلا مستەفا » چی دەڵێ، بە سەرکردایەتیی ئەو بیکەین. هەر چۆنێ بێ، قبووڵمانکەنەوە، وەک ئەوەی، ئەندام بین لە « پارتیی »دا، یا، وەک ڕێکخراوێکی نوێ، پێکەوە لە بەرەیەکی « کوردستانیی »دا، بە سەرکردایەتیی « بارزانیی » خەباتبکەین، هەر ڕازییبووین.

– بەلام، هیچ هەڵسەنگاندنێکتان، بۆ ڕێککەوتننامەکەی « 11/مارس » نەبوو، وەک نووسەر، وەک ڕامیار، دەستنیشانی کەموکوڕییەکانێتان نەکرد!

هیچ پێویستی بەوە نەدەکرد، کەموکوڕییەکانی پەیماننامەی « 11/مارس »، دەستنیشانکرێ. ڕێککەوتننامەی « 11/مارس »، « سەددام حوسێن » کەموکوڕیی تێدا نەهێشتبۆوە. « مەلا مستەفا »، بە خۆمی ووتووە و بە زۆر کەسی دیکەشی ووتووە. دەیووت: سەرمسوڕماوە، ئەم پیاوە، هەرچی لێ داوا دەکەی، زیاترت دەداتێ. تەنانەت، من شتێکیشم بیست، بەلام، بڕوام نەکرد، تا، جارێکی دیکەش بیستمەوە، کە ڕێککەوتننامەی « مارس »، لە چەند لاپەڕەیەکدا نووسراوە. گوایە: دوا لاپەڕەی، هەمووی لە چەند دێڕێ پێک هاتووە، ئەوی دیکەی، بە سپێتیی ماوەتەوە و « سەددام »، لە دامێنی خوارەوەی لاپەڕەکە، ئیمزایکردووە. « سەددام »، بە « مەلا مستەفا »ی ووتووە: ئەمەم، بۆیە بە سپێتیی بەجێهێشتووە، تا، هەرچی کەموکوڕییەک، لە پەیماننامەکەدا دەبینن، چ جۆرە دڵخوازییەکی دیکەتان هەیە، بینووسن، من ڕازییم. جا، ئەمە زۆڵێتیی ئەو کابرایە بوو، بۆیە، لەگەڵ کورد و دەوڵەتانیشدا،

بەو شێوەیە، کاریکردووە، ئێستەش پێی دەڵێن، خلەفاوە و شێتبووە! ئێنجا، ئەمە لەبەرئەوە نەبێ، لێرەدا، تانە لە ڕێککەوتنەکە بدەم، بڵێم: ناتەواوە. ئەگینا، ناتەواوییەکانی، شانی خۆمانی دەگرتەوە. منیش، لەبەردەسی « مەلا مستەفا »دا دانیشتبووم، نەمدەوێرا، دەمبکەمەوە. چۆن دەوێریی، پێی بڵێی: ڕێککەوتننامەکەتان ناتەواوە!

ـ ببورە، من مەبەسم لە هەڵسەنگاندنی ڕێککەوتننامەکەیە. لەو سەردەمەدا، تاکە ڕێکخراوێکی کوردیی، کە پەنجەی بۆ کەموکورییەکانی، ئەو پەیماننامەیە ڕاکێشابێ، « کاژیک » بوو. لەگەڵ ئەوەشدا، پشگیریی ڕێککەوتنەکەی، نێوان « بەعس و بارزانیی »یان کردبوو، دوو بڵاوکراوەشیان، لە سەر ڕێککەوتننامەکە، لە ماوەی دوو مانگی « مارس و ئەپرێل »دا دەرکرد. ئایا، ئێوە لەو بارەیەوە، هیچتان هەبوو؟

من، هەرگیز هەڵوێستی « کاژیک »م بە دڵ نەبووە. گەر « کاژیک »، ڕێکخراوێکی ڕاستەقینە بووایە، هەر کە لە سەرەتاوە، ڕۆژنامەکەیانم بۆ دەهات، تێیدا دەبووم بە ئەندام، تەنیا بە ئەندام، بە هیچ شتێکی دیکە نەدەبووم. چونکە، پڕۆگرامەکەیان « کوردستانیی » بوو. بەڵام، لە دووبەرەکییەکەی « 1964 »دا، پشتی « مەلا مستەفا »یان گرت، بڵاوکراوەیان بۆ پشگیریی، ڕێککەوتنەکەی نێوان « بارزانیی و عەبدولسەلام عارف » هەیە. واتا: هەڵوێستێکی ڕاست و ڕەوانیان نەبووە،

ـ مەبەستت ئەوەیە، لە ناکۆکییەکەی « 1964 »دا، دژی باڵەکەی پەلیتبیرۆ، پشگیریی « بارزانیی »یان کرد؟

بەڵێ. پشگیریی « بارزانیی »یان کرد. ئەو بڵاوکراوەیەشیان دەرکرد، کە نە پشگیریی دەهێنا و نە هیچ. قەیناکە، خەڵک پشگیریی ڕێککەوتننامەکەی « مارس » بکا و ڕەخنەشی لێ بگرێ، هەر دووکی ئەو کارە دێنێ.

پ14 : ڕاتان بەرانبەر « بارزانیی » چییە؟ چۆن کەسایەتیی « بارزانیی »، بە کورد دەناسێنن؟ « بارزانیی » وەک، قارەمانی ساڵەکانی «1931، 1943، 1946 »ی سەردەمی کۆماری « مهاباد ». « بارزانیی » وەک، سەرۆک هۆزی « بارزان ». « بارزانیی » وەک، سەرۆکی « پارتیی ». « بارزانیی » وەک، ڕابەری شۆڕشی «11/سێپتێمبەری/1961 ». « بارزانیی » وەک، سەرکردەیەکی میللیی گەلی کورد، چۆن لەو ڕابردووەی دەڕوانن؟

و14 : هەمــوو کــەسێ، لەم جــیــهــانەدا دەگــۆڕێ، دەشــتــوانرێ، بگۆڕێ و بگۆڕدرێ، نەک، هەرگیز هەر نەگۆڕێ. بۆ نموونە: « عەبدولکەریم قاسم »، من لـە ڕۆژێ « 27/تۆگەسـتی/1958 »دا، نوێنەری ئەو خۆپیشاندانە کوردییە بووم، کە هەر لە « زاخۆ »وە، تا دەگاتە، « خانەقین »ی گرتبۆوە. نوێنەر، لە هەموو « کوردستـان »ەوە هاتبوون، من، بە ناوی ئەوانەوە، چوومە ژوورەوە، قسەبکەم. « عەبدولکەریم » هات، قسەیکرد، وەڵامی قسەکانی منی دایەوە. لە چوار دێڕ زیاتر نەبوو. « سدیق شەنشل » پێی ووتم: من، ئەو چوار دێڕەشم بۆ نووسیووە، هەمان قسەی منیشی، دووبارەکردەوە و ووتی: « بژی کۆماری عەرەب و کورد ».

پاشـان، ئەم « عـەبدولکەریم قـاسم »ە وای لێـهـات، کـە دەمـیـدەکـردەوە، دوو کـازێری دەویست، تا، بـێ دەنگکرێ. ئێـمـە و « کۆمـۆنیـست »ەکـان، ئەوەندە چەپڵـەمـان بۆ لێدا، ئەوەندەمـان پێـداهـەڵدا، ئەوان، بە شـان و بازوویاندا هەڵدەدا، ئێمە، بە چاو و برۆیدا هەڵماندەدا. کردمان بە فریشتە، بە ئەندازەیە ئەو « سـدیق شـەنشل »ە، لە دانیـشـتنێکدا، بە « کۆمـۆنیـست »ەکـانی ووت: تکاتان لێ دەکـەم، ئەم هـەموو ستـاییـشـەی مـەکەن، ئەم هـەمـوو هاوارهاوارە مـەکەن و بـەس بڵـێن: « آعدم، آعـدم ». وەڵڵایی، ئەم پیاوەتان وا لێکردووە، ڕۆژێ بەسـەریابێ، هەموومـان هەڵدەواسێ. « عەبدولکەریم قاسم »یان کرد بە خوا. « مەلا مستەفا » خۆی لێ تێکچووبوو.

ـ مەبەستت ئەوەیە، « مەلا مستەفا »، خۆی لێ گۆڕابوو؟

بەڵێ. گـەر وەک سـەرکردەیەکی خـێڵـەکـەی خـۆی، وەک پیاوێکی ڕامیـاریی سـەیریکەین، لە گەلێ گەلێ، لەو کەسانەی من دیومن و ناسیومن، زیرەکتر و ژیرتربوو. بەڵام، لەگـەڵ باری زەمـانەدا نەدەسـوڕا. لەگـەڵ سـەردەمـەکـەدا نەدەگونجا. مرۆڤ ناتوانێ، مێشکبشواتەوە. بە لای منەوە، مێشکشتنەوە، هەر ناشێ. مێشک شتێ نییە، بشـۆرێتـەوە. بێبڕواترین کـەس، باسی خوا دەکا، ناوی خوا دێنێ، کە لێی قەوما، هاوار بۆ خوا دەکا. بە لای منەوە، ئەوە ناگۆڕێ، کـارتێکردنی پیشکەوتن و شارستـانیی ناتوانێ، جـێی هـەمـووی بگرێتەوە.

« مـەلا مـستـەفا »، سـەرۆکێکی کـورد بوو. بەڵام، ئەو کـەسایەتیـیـەی بۆی دروسکرا، لە ڕاستییدا ئەوە نەبوو. ئەو کەسایەتییە نەبوو، « نووریی سەعید » بە « سەلاح سالم » بلێ: بە « جەمال عەبدولناسر » ڕابگەیەنە، ئێمە، چارمان

نییە، دەبێ، لە نێو پەیمانی « بەغدا »دا بین، ئیمزایکەین، چونکە، « ژەنەراڵ بارزانیی »، بە دوورایی دووسەد کیلۆمەتر. لە سنوورەکانمانەوە، بە دوازدە تیپ سەربازەوە وەستاوە. شەش تیپی، لە کوردەکانی « عێراق » و شەش تیپەکەی دیکەشی، لە کوردەکانی « ڕووسیا » پێکهاتوون. هەر ساتێ، پەلاماریدا، پەلاماردەدا. لەو کاتەشدا، خوا دەیزانێ، « مەلا مستەفا »، لە « کازاخستان »، یا لە « تورکمێنستان »، شاگرد گۆشتفرۆشبووە، یا، چی دیکە بووە. لەو کاتانەدا، لە گۆڤاری « Time »ی « ئەمێریکا »ییدا، لە بەرگەکەیدا، لە ناو چەکوش و داسێکدا، وێنەیەکی « مەلا مستەفا »یان بڵاو کردۆتەوە، لە ژێریدا نووسیبوویان: « The Red Mulla ـ مەلای سوور ». ئەو کاتەی، ئەو قوڕبەسەرە، سواڵیشی دەس نەدەکەوت، ناوی، لە سەر عەرزا نەبوو، لە « ڕووسیا »دا، کورد ناوی نەبوو، ئا لەو کاتانەدا، ئەم پیاوە وای لێکرا.

ـ مەبەستت ئەوەیە، « پارتیی »، « مەلا مستەفا »ی دروسکرد؟

نەء. « پارتیی » نا. بە پێچەوانەوە دەڵێم: « پارتیی »، « مەلا مستەفا »ی دروس نەکرد. زۆر کەس، ئێمە تاوانباردەکەن، دەڵێن: ئێوە دروستانکرد. دەنگی ئێمە، لە دروسکردنیدا، نێوخۆیی بوو. نێوخۆییەکی زۆر دیاریکراویشبوو. من، لەگەڵ ئەو « عەلی حەمدیی »یە قوڕبەسەرەی ئەو کوشتی، ناکۆکییەکەم ئەوەبوو، هەموو جارێ، لە کۆتایی بڵاوکراوەکانماندا دەمنووسی، ئیتر بۆ پێشەوە، بە سەرکردایەتی سەرۆکی ڕزگاریخوازی کوردستان، « ژەنەراڵ بارزانیی ». من، ئەوەم دەکوژاندەوە. دەیووت: بۆ؟ دەمووت: لەوانەیە حوکوومەتی « ڕووس »، پێی ناخۆشبێ. ئەم پیاوە، ئەو پیاوە نەبوو، کە ئاوا دابنرێ. ئینجا، هێندێ جار، کە خەڵکەکە هەڵیاندەدا، لێی تێکدەچوو. ئەگینا، فەقیرە خۆی کە هاتەوە، چەپڵەیان بۆ لێدەدا، زۆری هاوارکرد و دەیووت: چەپڵە بۆ من لێ مەدەن، « عەبولکەریم » پێی ناخۆشە. بەڵام، هەموو لایەک، کە سەردانیاندەکرد، وایان حسابدەکرد، کە ئەو هەموو شتێکە. ئێدی، ئەوە وای لێ کرد، لە خۆی بگۆڕێ. واتە: گەر لە خۆی نەگۆڕایە، بە شێوەیەکی دیکە بجولایەتەوە، زۆر شت دەگۆڕا. بۆ نموونە: ئەوەی بە منی دەووت، خۆی جێبەجێی نەدەکرد. لە سەرەتادا، بە منی ووت: ئێوە، شەڕ لەگەڵ حوکوومەت مەکەن، منیش شەڕ ناکەم. کەچیی، خۆی شەڕیکرد. نامەی بۆ « مام جەلال » دەنووسی، وا مەکەن و وا بکەن. لە هەمان کاتیشدا، نامەی بۆ یەکێکی

دیکەش دەنووسی، شتێکی دیکەی ڕادەسپاردن. لەگەڵ ئێمە ڕێکدەکەوێ، کۆنگرێس بگرین، ئەندامانی کۆنگرە. چییان بڕیاردا، با بیدەن، لە « پارتیی» دەرماندەکەن، ئەو دەهێڵنەوە، کێ دەردەکەن، دەریکەن و ببڕێتەوە. کەچیی، لە بنەوە، نامەی بۆ دۆستەکانی خۆی دەنووسی، دەیگووت: ئێمە، کۆنگرێسی خۆمان دەگرین و ئەوان دەردەکەین. ئیشەکانی زۆر سەیربوو. تەنانەت، کەسی دلسۆزی خۆی هەبوو، پیاوێکی وەک « میر حاج ئەحمەد »، کەم کەسم دیووە، وەک ئەو پیاوە دلسۆزبێ. « میر حاج » ڕازیی نەبوو، « مەلا مستەفا » بیکا بە ئەندامی پەلیتبیرۆی « پارتیی »، ووتی: نایکەم، بۆ؟

ـ لەبەرئەوە دەیزانی، « بارزانیی »، بڕوای بە پارتایەتیی نییە؟

بەڵێ. بڕوای بە پارتایەتیی نەبوو. لە پاشان، ئەو ڕێیەی « مەلا مستەفا » دەیگرت، ئەو لەگەڵی نەبوو. دەیزانی، « مەلا مستەفا » دەیەوێ، لایەنی « ئەمێریکا » بگرێ. ئەویش، ئەو بیروڕایەی ئەوی بە دڵ نەبوو.

ـ باشە مامۆستا، وەک « میر حاج »، بەوە ڕازیی نەبوو، ئەدی، ئێوە بۆچی پەسەندتانکرد؟

ئێمە کێین؟

ـ هەموو ئەو ئەندامانەی پەلیتبیرۆ، کە لەگەڵ « بارزانیی » مانەوە و بڕیاری کارکردنتان دا.

بۆ کێ لە پەلیتبیرۆی « پارتیی »دا هەبوو، بوێرێ، « مەلا مستەفا » قەبووڵ نەکا؟ بە سەدان کەسی خوێنەوار، هەر لە « سولەیمانیی »دا هەبوون، دەیانگووت: گەر « مەلا مستەفا » لە « ڕووسیا » بێتەوە، ئێمە، هەموو دەبین بە « پارتیی ». من ناڵێم، هەڵیکوتایە سەر بارەگای « پارتیی » لە « بەغدا » و ئەندامانی پەلیتبیرۆی بە شەق کردەدەرەوە. ئەو پەلیبیرۆیەی، خۆی داینابوو! نەک ئێمە هەڵمانبژاردبێ، بە زەبری تفەنگ، هەموویانی دەرکردەدەرەوە. تەنانەت، نەیانوێرا، دژی « مەلا مستەفا »، ناڕەزاییدەربڕن. لە نێو ئێمەشدا، کەس نەیدەتوانی، بەربەرەکانی « مەلا مستەفا » بکا. هەموو ناکۆکییەکەشی لەگەڵ من، کە منی بە گوناهبار دەزانی، هەر لە سەر ئەوەبوو. لە « 1964 »دا ئەوانەی لەگەڵ ئێمە هاتن، دژی گفتوگۆکەی « بارزانیی و عەبدولسەلام » بڵاوکراوەکەیاندەرکرد، ئەوانە خۆیان، زۆربەیان لەگەڵ « مەلا مستەفا »دا، لە ئیشەکەدا بوون. بۆیە، « مەلا مستەفا » پرسیاری لێ دەکردن و دەیووت: بۆچی ئێوە، ئەوسا لەگەڵمدا بوون و ئێستەش لەگەڵم نین؟ بۆچی ڕاتان

کوژراوە؟ بۆیە، « مەلا مستەفا » دەیووت: دیارە، خەتای « برایم ئەحمەد »ە.
من پێیم دەووت: وەڵڵاهی، « مەلا مستەفا »، من دەزانم، ئەم تاقمەی دەور و پشتت، وات لێ دەکەن. بەڵام، ئەم تاقمە، خۆت هەڵبژاردوون. تۆ هێشتا نەگەیشتوویتە، ئەو پلەیەی خەڵک هەڵبژێری. تۆ ڕەنگە وا بزانی، من نازانم، مەراییت بۆ بکەم. من پارێزەربووم، پیاوکوژم ڕزگارکردووە. بێ گومان دەبێ، بە درۆ پینەوپەڕۆیکەی، وا نییە؟ پارێزەرێ، پیاوکوژ ڕزگارکا، هەر دەبێ، درۆی بۆ هەڵبەستێ. وا نییە؟ دەبێ، بەهانە بۆ ڕزگاربوونی بدۆزیتەوە. ووتم: دەمتوانی، لەوان زیاتر و زۆر جوانتریش، قسەی قەبەقەبە بکەم و مەرایی و ڕیایی بکەم. بەڵام، من بۆ هەر دووکمان، بە شەرمی دەزانم. دوا جار، ئەم قسانەم هەمووی، ساڵی « 1970 » پێ ووتووە. بە برادەرانی پەلیتبیرۆی ووتبوو: « برایم ئەحمەد » لە « ئەورووپا » بێ، من لەگەڵ ئێوەدا ڕێک ناکەوم، دەبێ، بێتەوە. چونکە، لەوێ خەریکی کارکردنە. ئەو وای دەزانی، من هەموو شتێکم، من بە زۆریی ئەو هاتمەوە، هێشتا بە تەواویی، چارەسەری نەخۆشییەکەم نەکردبوو. ئەوەبوو، لە ترسی ئەوەی نەوەک « ئێران »، ئەو هەواڵە بڵاوکەنەوە. گوایە: خەریکن، لەگەڵ مندا ڕێکدەکەون، یەکسەر ڕامکرد بۆ لای « مەلا مستەفا » و هەموویم بۆ گێڕایەوە. لە دانیشتنێکدا، کە ئەندامانی پەلیتبیرۆی خۆی، وایان نیشاندا، گوایە: ئەوان بەو جۆرە ڕازیی نین، لەگەڵ ئەو کۆمەڵەدا ڕێککەونەوە، ڕووی دەمی تێکردن و ووتی: ئێوە چۆن ڕازیی نابن؟ پارەم دانێ، لەنێویانبەرن، چەکم دانێ، بیانکوژن. بەڵام، هیچتان پێ نەکرا. ئەوەتە، ماوەتەوە سەر ئەو لایەی، بڕیاری بە دەسە، داوایان لە من کردووە، لەگەڵیاندا ڕێککەوم.
« مەلا مستەفا » لای وابوو، « تۆفیق وەهبیی »، پیاوی « ئینگلیز »ە. چونکە، لە « لەندەن »ەوە، نامەی بۆ نووسیبوو. هەروەها. حوکوومەتی « ئێران »یش، لەو لاوە پێیان ووتبوو، بۆ خۆتان ڕێککەون، وایان زانیبوو، گەر ڕێککەوتن بێ، « مەلا مستەفا »، ئەو دەسەڵاتەی نامێنێ. ئەو ڕێککەوتنەی، نێوان حوکوومەت و شۆڕش تێکدەچێتەوە. خۆ ناشێ، نیازیان پاراستنی بەرژەوەندیی ئێمە بووبێ! لەبەرئەوە، « مەلا مستەفا » وای زانیبوو، من پیاوی ئەو دوو لایەم. ئینجا، کە پێی ووتم: دەبێ، پێکەوە دانیشین، من ئەو قسانەم، هەموو پێ ووت. ووتم: من دەمتوانی، ئەم درۆیانە، هەمووی بۆ تۆ بکەم. من ئەم قسانەم، بە « پاکرەوان » ووتووە، کاتێ، کە تۆ من نارد، « شا » ببینم، تا،

بۆی بسەلمێنم، کە « کۆمۆنیست » نیم. دۆسییەکی گەورەی، لە سەر چالاکیی کوردی « عێراق »، لە بەردەمدابوو. « پاکرەوان » پێی ووتم: گەر چووین و « شا »مان بینی و لەگەڵی دانیشتین، لێی پرسیت، ئەم ووتارانەی، لە « خەبات »دا، دژی حوکوومەتی « ئێران و شا » بە تایبەتیی نووسراون، لە وەلامدا دەڵێی، کێ نووسیوێتی؟ ووتم: دەڵێم: من نووسیومە. ووتی: کەواتە هیچ، ئیشکەمان سەر ناگرێ. ووتم: سەردەگرێ. ووتی: چۆن؟ ووتم: من نازانم، چۆن. بەلام، سەرگوزشتەیەک لای خۆتان هەیە، دەگێرنەوە، دەڵێن: گوایە لە کاتی خۆیدا، بۆ وەزیر هەڵبژاردن، دەبووایە، یەکێکیان هەڵبژاردایە، وەلامی سەدویەک پرسیاریبدایەتەوە، هەمووی راستبووایە، ئێنجا، دەیانکرد بە وەزیر. یەکێ هەڵبژێرراوە، سەد پرسیاری وەلامداوەتەوە. پرسیاری سەد و یەکەم دەبووایە، « شا » خۆی لێی بکردایە. « شا » پێی ووتووە: حەزدەکەم، تۆ ببی بە وەزیر. چونکە، تۆ پیاوێکی زیرەکی. بەلام، پرسیارەکەی من ئەمەیە، مرۆڤ چۆن بەختیار دەبێ؟ ئەویش دەڵێ: پارچەیە کاغەزم بدەرێ، تا، لە سەری بنووسم. « شا » دەڵێ: پێویست ناکا، بە دەمیی بیلێ، بۆچی لە سەر کاغەز دەینووسی؟ پیاوەکە دەڵێ: نا، یارمەتیمبدە، دەبێ، بینووسم. پارچەیە کاغەزی دەدەنێ، شتێکی لە سەر دەنووسێ، دەیخاتە گیرفانی. پاشان، دەڵێ: قوربان! مرۆڤ بەوە بەختیاردەبێ، هەموو ژیانی، بە سەربەرزیی و خۆشیی رابوێرێ، کە مردیش، کورێکی هەبێ، بتوانێ، جێ و رێی باوکی بگرێتەوە.
« شا » دەڵێ: داخم ناچێ، سەر نەکەوتی. دەڵێ: بۆ قوربان؟ دەڵێ: چونکە، مرۆڤ ئەو کاتە، بەختیارترین کەس دەبوو، کە مردن نەبووایە. دەڵێ: قوربان! خۆ من لە کاغەزەکەدا، وام نووسیوە. « شا » سەیری کاغەزەکە دەکا، راستە، وای نووسیوە. لێی دەپرسێ: ئەدی بۆچی، وات نەووت؟ دەڵێ: قوربان! لەبەر خاترێ تۆ، گەر مردن نەبووایە، سەرەی« شاهەنشایی » نەدەگەیشتە سەر تۆ.
منیش ووتم: لە بەر خاتری ئێوە، لە بەر خاتری ئەم دانیشتنەمان، نامەوێ، بە « شا » بلێم: من ئەمەم نووسیوە، نامەوێ، درۆزنبم. ناشمەوێ، لەگەل مرۆڤێکی درۆزندا، سەوداکارییبکەم، گەر وەک کورد، هەڵسوکەوتمان لەگەل دەکەن، وەک گەلێکی دۆست، وەک برایەک، یارمەتییماندەدەن، تا، بە مافی خۆمان بگەین، ئەوا باشە. ئێمە، ئەو کاتە جنێومانداوە، چونکە، ئێوە لای ئێمە، لایەق بە جنێوبوون، کوردتان کوشتووە، کوردتان لە سێدارەداوە. ئێستا یارمەتیی کورد دەدەن، لایەقی پێدا هەڵدانن. لەبەرئەوە، نە بۆ خۆم و نە بۆ

ئێوەش، بە ڕەوای نابینم، لەگەڵ ساختەچییدا، پێوەندیی و هەڵسوکەوت بکەم. دەسیکردە ملم و ووتی: ئێستە، تۆ لای من، لە جاران خۆشەویستری. ووتم: « مەلا مستەفا »، ئەمەم بە « پاکرەوان » ووتووە، بە تۆش، هەر وا دەڵێم. من، گەر بمویستایە، درۆت لەگەڵ بکەم، دەمتوانی، درۆبکەم. بۆچی، تۆ وا دەزانی، هەموو کەسێ، وەک یەک وایە؟ « مەلا مستەفا »، وای دەزانی، من بەربەرەکانیی ئەو دەکەم، دەمەوێ، جێی پێ لێژکەم. ووتم: وەڵڵایی، بە گەرمکێکی « سولەیمانیی »دا بڕۆم، تەنانەت، گەر گەرەکی خۆشمان بێ، بیست کەس نامناسێتەوە. چونکە، من نیوەی ژیانی خۆم، لە ژێرزەمیندا بەسەربردووە. یا، لە دەرەوەی شار بووم. من، زۆر لە « سولەیمانیی » نەبووم، هەمووی پێکەوە، بیخەیتە سەر یەک، سیازدە چواردە ساڵ زیاتر، لە « سولەیمانیی » نەبووم. تا، پانزدە ساڵیی، لە « سولەیمانیی » ژیاوم، ئەویش، منداڵبووم. منداڵ چۆن دەناسرێ؟ کەس نایناسێ، ڕەنگە، خەڵک بە ناو بمناسن. بەڵام، بە بینین، سەر و چاوم ناناسنەوە. تۆ پیاوێکی، لە هەموو جیهاندا ناوت هەیە. لە هەر کوێ بتبینن، دەتناسنەوە. من چۆن دەتوانم، جێی تۆ بگرمەوە؟ بۆ نموونە: یەکێکی وەک « شا » پێی دەڵێ: وا بکە. یا، فلانە کەس « کۆمۆنیست »ە، گوێی لێ دەگرێ. لەوانەیە، یەکێکی دیکەش، شتێکی دیکەی پێ بڵێ، بە قسەی ئەویش بکا. تۆ پەرتووکەکەی کابرات خوێندۆتەوە؟ ئەوەی پێشتر، ناوتبرد.
ـ « دانا ئادەم شمیدت »، ناوی پەرتووکەکەشی، « گەشتێ بە نێو پیاوە ئازاکاندا »یە.
« ئادەم شمیدت »، پێی دەڵێ چی؟ هەر وای پێ دەڵێ: کاتێ « مەلا مستەفا »، باسی ئەوەی بۆ دەکا، « عەبدولکەریم »، بە زۆر هێناویتییە « پارتیی »یەوە، دەڵێ: من « پارتیی » نیم و « پارتیی »شم ناوێ. ئەویش، پێی دەڵێ: کەواتە: تۆ هەموو ئیشەکە، بۆ « برایم ئەحمەد » و ئەوان بەجێدێلی. خۆشت، وەک لە دێیەک لێی دانیشتبی و « ئاغا » دێ بی؟!!
ـ مامۆستا! وەک دۆستایەتیی و برادەرایەتیی، بەڕێزتان، تا چەند، لە « بارزانیی »یەوە نزیکبوون؟
من، یەکەم جار، « مەلا مستەفا »م لە « سولەیمانیی » ناسیوە. ئەوەندەی، لە دەسمهاتبێ، زۆر یارمەتیمداوە.
ـ ساڵی چەند؟

ئەو سـالانەی، ئەو بـۆ « سـولەیمانیی » دوورخـرابۆوە، پێش سـاڵی « 1940 » بوو. بەڵام، ئێمە نەماندەتوانی، یەکدی ببینین. لەبەرئەوە، لای دەرمانخانـەی « ئەسکەندەری ئەجزاچیی »، یەکدیمان دەبینیّ. چونکە، دەرمانخانە جێیەکە، هەموو کەس، مافی ئەوەی هەیە، بچێ. لە دواییدا، ئەو « ئەسکەندەر »ە، یەکێ لەو کەسانە بوو، لە گفتوگۆکەی « 1964 »دا کاریدەکرد. من ناسیاوییەکی ئەوتۆم، لەگەڵ « مەلا مستەفا »دا نەبوو. بەڵام، یارمەتیماندەدان. ئەوان، لە کـاتێکدا، لـە « ئێـران » بوون، لە برسـادەمـردن، نەخـۆشـبـوون. من وەک سکرتێری لقی « ژ. ک. » لە کوردستاندا، بە خێرێ، پارەمان بۆ کۆدەکردنەوە. سێ جار، پارەمان بۆ کۆکردنەوە. چونکە، لە سەرەتادا، « قازیی مـحەمـەد »، یارمـەتیی نەدەدان، وەک سیـخوڕی « ئینگلیـز »، سـەیریدەکـردن. هێشتـا، ڕێککەوتن لە نێوانیاندا نەبوو، لە گوندێکی « ئێران » دایاننابوون، تووشـــی « تیفۆس » بووبوون، زۆریان لێ مردن.

پ15 : بەڕێزتان دەزانن، ئەورۆ، شــەڕێکی زۆر « سـەخت، بێ بەزەییـانە و ماڵوێرانکەرانە »، لە کوردستاندا، لە « 1994/05/01 »ەوە، لە نێوان « پارتیی و یەکێتیی »دا دەسـپێکردووە و تا ئێستـەش، هەر بەردەوامە. ئایا، لەو بڕوایەدا نین، ئەو شـەڕەی ئەورۆ، لە کوردستـاندا هەیە، هەر بەردەوامیی، ئەو شەڕە چەپەڵە بێ، کە لە نێوان « بارزانیی » و باڵەکەی پەلیتبیرۆدا، لە ساڵی «1964 »دا دەسپێکرد؟

و15 : دیارە نـاتوانی، بە هەمـان بەردەوامـیی بزانی: نە سـەردەمەکـە، ئەو سـەردەمـەیە، نە خـەڵکەکە، ئەو خـەڵکەیە. جیـهـاش ئەو جیـهانە نییـە. هەمـوو شتێ گۆڕاوە. بەڵام، لە فاکتەرە سـەرەکییـەکانی، ئەو شەڕە کۆنەی تێداماوە، دەسـی بیانیی، خوپەرستیی و دەسکەوتپەرستیی خۆمان.

ــ لەو بڕوایەدا نین، ئەم شـەڕە لە کوردستـاندا، لە نێوان « مەسـعوود بارزانیی و جەلال تاڵەبانیی »دا، شەڕی ڕابەرایەتیی بێ؟

دەتوانم، بڵێم: مـوسوڵمـانەکانی « یۆگۆسـلافیا »ی کۆن، شەڕ بۆ سـەربەخۆیی و دامـەزراندنی دەوڵەت دەکەن. شـەڕ لە « سۆمـاڵ » و « سۆدان » دەکرێ، بۆ ئەوەیە، لایەکیان دەسـەڵاتداربن. شـەڕ لە « جەزایر »، لە نێوان موسـوڵمانەکان و پارتە « عیلمـانیی »یەکانی دیکەدا، لە سـەر فەرمـانڕەوایی دەکرێ. بەڵام، من لەو بڕوایەدا نیم، لە « کوردسـتان »دا، شـەڕ لە سەر دەسـەڵات و فەرمانڕەوایی

بێ. کوا دەسەڵاتی ڕامیاریی؟ کێ دەس بە سەر فەرمانڕەواییدا دەگرێ؟ لەوانەیە، بیانوویەکی بۆ بدۆزرێتەوە. لەبەرئەوە، هەر شەڕێ، لە کوردستاندا ڕوویدا، ئەو کەسەی دەیەوێ، درێژە بە شەڕکردن بدا، بە هەر نیازێبێ، دوور لە ڕووتان، ئەو کەسە، یا کەرە، یا ناپاکە. کەس ناتوانێ، هیچ جۆرە شتێکی دیکەی، بۆ بدۆزێتەوە.
بەڵێ، گێرەشێوێن زۆرە، دوژمن زۆرە، پیاوخراپ زۆرە، هەموو ئەمانە، دەستیان لە هەڵگیرساندنی شەڕەکەدا هەیە. بەڵام، گەورەکانیش، سەرکردەکانیش، نەک هەر سەرکردەکانی، ئەو دوو لا شەڕکەرە، هەموو سەرکردەکانی دیکەش، گەلێ گەلێ لە ناودارەکانیان، لە شەڕەکە دان و سەرکردایەتیی دەکەن. ئەو ئەرکەیان، لە سەر شانە، ڕۆڵی گرنگی خۆیان، دژی شەڕ پیشاندەن.
گەر خەڵکەکە، بە قسەیان ناکەن، چەکدارەکان، بە قسەیان ناکەن، یا، خۆیان وایان دەوێ، بۆ ئەوەی بیسەلمێنن، بە ڕاستیی، ئاشتیییان دەوێ، یا، هەر درۆدەکەن. گەر درۆدەکەن، ئەو خەڵکە. بۆ تەفرە دەدەن، بۆ خۆیان بەدناودەکەن. گەر ڕاستیشدەکەن، بۆ جێبەجێی ناکەن. گەر پێیان جێبەجێ ناکرێ، بۆ لە سەر رادیۆ و تێلێفیزیۆن و لە ڕۆژنامەکاندا، چاوپێکەوتن ناکەن، باسیکەن و بڵێن: ئێمە، ئەمەمان دەوێ، کێ لەگەڵ ئێمەیە و دژی شەڕە، بێتە لای ئێمە. کێ لەگەڵ پیاوکوژیی و کوردکوژیی و براکوژیی و شەڕکردنە، بچێتە ئەو لایە. کەم کەس، بە قەدەر من، دەردی شەڕی براکوژیی لە دڵدا ماوە. ئێدی، ئەوانەی دیکە، یا مردوون، یا ماون و تێیدا نەبوون، کە ئەو دەردە بچێژن. من تاقەتم نییە، ئەوەندە لە سەر هۆنراوە بەردەوامبم. جار و بار، هۆنراوەم دەنووسی، لە سەر ئەو شەڕە نالەبارە، هۆنراوەیەکم هەبوو، چیم ووتبوو، توخوا، گەر لە بیرممابێ، ئا:

برای پێشمەرگە، زۆر چاک بیزانە	ئەو سەرکردەیەی، کەوا پێت دەڵێ
تفەنگ بگریتە، برای کوردی خۆت	ئەوە دوژمن و ئەوە خوێنە خوێت
دوژمنی کورد، هەر داگیرکەرە	گەر هیوا و بەو بێ، ڕەنجت بێ بەرە
هەر بە تەبایی و یەکێتی و خەبات	گەلانی دونیا، گەیونە ئاوات
تەباییت نەبێ، چیت لەوان کەمە	هەر ناتەباییت، سەرچاوەی خەمە

ـ بەڵێ. بەڵام، مەبەسی پرسیارەکەی من، ئەوە نییە، ئەورۆ، لە « باشووری کوردستان »، دەوڵەتێکی سەربەخۆ نییە، ئەو گەلانەی، بەڕێزتان ناوتانبردن،

)

هەموویان، خاوەنی دەوڵەتی ناسیۆنالی تایبەتیی خۆیانن، مەبەسم ئەوەیە، شەڕەکە، لە نێوان « پارتیی و یەکێتیی »دا، لە سەر دابەشکردنی جەماوەرە، هەر دوو لایان دەیانەوێ، زۆربەی زۆری جەماوەر، بەلای خۆیاندا ڕاکێشن. شەڕەکە، لە سەر کۆنترۆڵکردنی، ناوچە جیاجیاکانی کوردستانە، لە سەر دەسەلاتی ڕامیاریی و سەربازیی و ئەو « فیدراڵیی »یەیە، کە ئەوڕۆ، لەو بستۆکە ڕزگارکراوەی « باشووری کوردستان »دا دامەزراوە. شەڕەکە، لە نێوان « جەلال تاڵەبانیی و مەسعوود بارزانیی » دایە، لە سەر ئەوەی، کامیان بە ڕابەری کورد دابنرێن، ڕای بەڕێزتان، لەو بارەیەوە چییە؟
من شتێک پێ دەڵێم: تا ماوەیە لەمەو پێش، بیروڕای منیش وابوو. بەڵام، ئێستە، من لەو بڕوایەدا نیم. بۆ؟ چونکە، دە جار زیاتر بیستوومە و خوێندومەتەوە، « جەلال تاڵەبانیی » بە « مەسعوود بارزانیی » ووتووە، دەتەوێ، سەرۆکی « پەرلەمان » بی، فەرموو، سەرۆک بە. دەتەوێ، سەرۆکی « وەزیران » بێ، فەرموو، وەرە پێشەوە، چی تۆ هەڵیدەبژێری، چی بۆ من دیارییدەکەی، من دژ نابم و ئەوەم دەوێ. بەڵام، تەنیا جارێ، ئەمە لە دەمی « مەسعوود »ەوە دەرنەپەڕیوە. ئەمە، دەمخاتە گومانێکەوە، کە هەر دووکیان وەک یەک، بیر لەو کێشەیە ناکەنەوە.
ـ کەواتە: هۆی ئەم شەڕە چییە؟
بە بڕوای من، هۆی ئەم شەڕە، پارەیە.
ـ بە تەنیا پارە؟
دەسەلاتیشە. ئێستە، برادەرێ تێلێفۆنی بۆ کردم، ووتی: « مەسعوود » دەڵێ: وەستاندنی شەڕەکە، بە دەس من نییە. بەڵگەشی هێنایەوە، کە بە دەس ئەو نییە. ووتم: بەڵام، لێرەدا یەک شت هەیە، با بیسەلمێنێ، کە بە دەس ئەو نییە. ووتی: چۆن؟ ووتم: با بچێتە سەر تێلێفیزیۆن و بڵێ: من ئەمەم دەوێ، کێ لەگەڵ منە، با، هەڵوێستی خۆی ڕوونکاتەوە، کێ لەگەڵ ئەو کەسانەیە، داوای شەڕدەکەن، با بچن، لەگەڵ ئەوان بن. تەنیا ئەوەندە بڵێ، بەسە. کە ئەمە ناڵێ، مانای وایە، درۆدەکا.
« مەسعوود »، بۆ « پەرلەمان »ەکە، ناگرێتە دەس خۆی؟ پێیان ووتووون: « پەرلەمان »ەکە وەرگرن و پارەکەی « برایم خەلیل » بێنن، لە حوکوومەتەکەدا خەرجیکەن، بۆ قەبووڵی ناکا، ببێ بە سەرۆکی وەزیران، ببێ بە سەرۆکی « پەرلەمان » ؟ بۆ دەبێ، هەر سەرۆکی « پارتیی » بێ؟ لەبەرئەوە، بڕوام بەوە

نییە، لە سەر ئەوەبێ. ئەمە، لە سەر خزمەتکاریی بیانییە، لە بەرژەوەندیی بیانیی زیاتریش، هیچ جۆرە بەرژەوەندییەکی دیکەی تێدا نییە و هیچ شتێکی دیکەش بۆ کورد مسۆگەر ناکا. بڵێی: ئێستە « یەکێتیی » سەردەکەوێ، بە لای منەوە، بە هیچ جۆرێ، بە سەرکەوتن دانانرێ، بەڵکوو مردنە.

پ16 : کەواتە، پێشنیازی بەڕێزتان، بۆ چارەسەرکردنی، ئەم شەڕە خۆکوژییەی نێوخۆی « کوردستان » چییە؟
و16 : پێشنیازم، بۆ چارەسەرکردنی ئەم شەڕە، ئەوەیە، حوکوومەتێکی کاتیی دروسکرێ.
ـ « کوردستانیی » یا « عێراقیی » ؟
« عێراقیی » دروستکەن، چاکترە. « حاجی قادری کۆیی » ووتوویەتی:
« بێگانە چاکە دوژمن نە دوژمنێ لە خۆمان »
گەر، بە دوژمنیشیان بزانین، هیچ نەبێ، با ئەرک و عەزێتەکە، لە سەر ئەوان بێ.
لە پاشان، شتێکی دیکە هەیە، شەڕبوەستێنرێ، هەر دوو لا، بگەڕێنەوە بۆ شوێنی پێشووی خۆیان. بە دەیان لیژنەیان، لە هەموو لایەک، بۆ شەڕ وەستاندن داناوە، ئەم لیژنانە، بخەنەکار، ئەو کەسانەی تاوانبارن و شەڕیان هەڵگیرساندووە، ئاگرەکەیانکردۆتەوە، ئەوانە سزابدرێن، بگیرێن، نەک وەک، ئیشەکەی جارانی پێشووی، ئێمەی لێ بێتەوە، پیاوکوژێ لای « مەلا مستەفا » ڕایدەکرد، ئێمە دەمانکرد بە فەرماندە و لە سەر سەرمان دادەنا، یەکێ لای ئێمەوە، بە خۆی و بیست تفەنگەوە ڕایدەکرد و پەنای، بۆ بەر « مەلا مستەفا » دەبرد، ئەوان یەکسەر، دەیانکرد بە لێپرسراوێکی گەورە. گەر، ڕاستدەکەن، گەر دڵسۆزن، گەر پاکن، پێویستە، ئەمە وازلێبێنن، گەر درۆشدەکەن، ئەوا، پێویست ناکا، باسی هیچ بکەین. بەم ڕۆژگارە، خەڵک تێلیفۆن دەکەن و دەڵێن: دەچین بۆ « کوردستان » و ناوبژییدەکەین. منیش، پێیان دەڵێم: بە دوو کەس و سێ کەس، هیچ ناکرێ، دەچن، چێ دەکەن؟ ئەو پەیمانەی، ئەوان، لە ڕێککەوتننامەکەی، ڕۆژی بیستویەکی مانگدا داویانە، ئەو قسانەی ئەوان، بە خۆیان ووتووە، بە شەڕکەرەکانیان ووتووە، کەس ناتوانێ، لەوە زیاتریان پێ بڵێ.

پ17 : ئایا، تا ئێستە، هیچ هەوڵێکتان، لەگەڵ ئەو دوو لا شـــــەڕکەرەدا « پارتیی و یەکـێـتـیی » داوە، بۆ ئەوەی، ئەو شـــەڕە بوەسـتێ، یا، ئەو ناکۆکییانەی نێوانیان بنەبڕکرێ؟
و17 : نەخێر. من وەک خۆم. هیچ هەنگاوێکم نەناوە. وەک کۆمەڵیش، لێرە هیـچـمـان نەکـردووە، جگە لەو کـۆبوونەوەیەی ئەو ڕۆژە، لە « مـەڵبـەندی ڕۆشنبیریی کوردیی » کرا، ئەویش، خۆتی تێدا بووی. لە کۆتاییدا، بڕیار لە سەر ئەوە درا، نامەیەکیان بۆ بنووسرێ. بەڵام، خەڵکەکە پەیتاپەیتا، تێلێفۆن دەکـەن، تا، نوێنەر لێرەوە، بۆ « کـوردسـتـان » بچێ و لەگـەڵیـان هەوڵبـدەن. نازانم، من خـۆم، لەگـەڵ ئەوەدا نیم. چونکە، تا خـۆیان، ئارەزووی شــەڕ وەستاندنیان نەبێ، ئێمە، هیچ کارێکمان پێ ناکرێ.
ـ واتە: هیچ پێوەندییەکت، بە هیچ لایەکیانەوە نییە؟
نەوەڵڵا. لە ڕقدا، پێوەندییم نییە.

پ18 : دوای ئـەوەی، لـە بـەهـاری « 1975 » دا، شـۆڕشـی چواردەســاڵەی گەلەکەمـان، لە « باشووری کـوردسـتـان »، تووشی نووچدان و تێکشکان و هەرەس بـوو، « بارزانیی »، وازی لـە خـەباتی چەکـداریی هێنا، بەڕێزتـان، لە کوردستان بوون، زۆربەی کادێرە ڕامیاریی و سەربازییە کۆنەکانی خۆتان، وەک « پارتی شۆڕشگێرانی کوردستـان » لە شۆڕشدا بوون، بۆچی لەو ڕۆژە ڕەشـەدا، درێژەتان بە خـەباتی خـۆتان نـەدا، تا بتـوانن، بۆ نەتەوەی کـورد و گەلانی سەر ڕووی زەویشی بسەلمێنن، کە دید و بۆچوونەکانی ئێوە، لەگەڵ دید و بۆچوونەکانی « بارزانیی »دا، جیاوازییـان هەبووە. بە تایبەتیی، لەو ڕۆژە شوومەی، گەلی کوردی پێدا تێدەپەری؟
و18 : قوربان، ئێمە پەرشوبڵاوبووین. پێنج کەسی چەکدارمان نەبوو. هەموو لەشکرەکە، بەدەس خۆیانەوە بوو. کـادێرەکـانیـشـمـان، هەمـوو پەرشـوبڵاو کـرابوونەوە، هـەر کـەسـە، بە لایەکـدا هەڵدرابوو، هەر یەکـەی، بە کـارێکی سەیرەوە، خەریککرابوو.
لەوانەی پەلیتبیرۆش، شتێکمان نەبوو، نە ڕێکخراوێکی ڕامیارییمان هەبوو، نە پەلیتبیرۆشـمـان هەبوو. ئێمـەش، لەگەڵ کۆمـەڵەکەی دەورویشتی « مەلا مستەفا »دا خەریکبووین. هەر چیشمان بکردایە، هیچ سوودێکی نەدەبوو.
لەو کاتەدا، « مام جەلال » لەگەڵ « قەزافیی »دا، خەریکی پێوەندییکردن بوو،

نامەیەکی بە « هێرۆ »ی کچمدا ناردبوو، ئێستەش، لام مـــاوە، وەختبوو، لە « ئێران »، « هێرۆ » بگرن. چونکە، بە قاچاغیی هاتبوو. نامەکەم بـــــرد بۆ « مەلا مستەفا » و پێم ووت: ئەم نامەیە، بۆ تۆ هاتووە. لە نامەکەدا، نووسرا بوو: گەر تەنیا، مانگێ بمێننەوە و خۆتان بە دەستەوە نەدەن، بەرگریی لە خۆتان و شۆڕشەکە بکەن، دەتوانم، ئەوەندەی « ئێران »، بە پارە یارمەتیی داون، ئێمە دوو ئەوەندە، یارمەتییتان بدەین.
واتە: « مام جەلال »، بەڵێنی وەرگرتبوو. ئەمە وا. ئێ، خۆ چەکیش، بە پارە دەکڕدێ، لە هەموو بازارەکانی جیهاندا دەتوانی، چەک بکڕی. لە یەکەمین جەنگی جیهاندا، « ئەڵمان و فرەنسە »، چەکیان لە یەکدی دەکڕی!
« 6/مارس »، کە « شا »ی « ئێران »، « سەددام »ی ماچکرد، من لە« تاران » بووم. بە تێلێفیزیۆن بینیم. بە ئیشی شۆڕش، بۆ « تاران » چووبووم. لە دواییدا، « نەسیریی » پێی ووتم: بۆیە، منیان ناردبوو بۆ « تاران »، نەوەک بگەڕێمەوە باوەشی حوکوومەتی « عێراق ». من و « فووئاد عارف »یان ناردبوو بۆ « ئێران ». « مەلا مستەفا »ش پێی ووتبوون: بە ڕێزەوە بمانبەن بۆ ئەوێ. لەبەرئەوە، لەو کاتەدا، من بە ماڵ و منداڵەوە، لە « تـــــاران » بووم.
ـ واتە: دوای هەرەسەکە، هیچ نەدەکرا؟
دوای ئەوەی، گوێم لێ بوو، لە شەشی مانگدا گەڕامەوە بۆ « کوردستان ».
« شەمسەدین موفتیی »، بە ئۆتۆمبیلەکەی، لەگەڵ خۆی بردمییەوە. ئەگینا نەمـــدەتوانی، بگەڕێمـــەوە. چونکە، هیچ جۆرە، ڕێیـــە نەبوو. کـــاتێ، من دەگەڕامەوە، « مەلا مستەفا » لە « ئێران » بوو. لەو کاتەوە، ئێمە چووبووینە « بانە » و چادرەکـــانی خـــەڵکی دەربەدەرم دەبینی. هەر لەوێوە، خـــەڵک بە شیوەن و گریان دەهاتن، تا دەگەیشتنە « حاجی هۆمەران » و « ناوپردان ». ئەو خـەڵکە، بە تەواویی، ماتیی دایگرتبوون، پرسەیاندانابوو، هی وا هەبوو، بۆ کـــوڕەکـــەی دەگـــریا، کـــە پێش پێنج ســـاڵ کـــوژرابوو. هی وا هەبوو، بۆ مێردەکەی دەگریا، کە دە ساڵ لەوە پێشتر کوژرابوو. هێندێ کەسم بینیی، جنێویان بە ئێمە دەدا، وایان دەزانی، کە لەو ئۆتۆمبیلەدا بووین، ئێمەش لە ئەوانین! ناچاربووین، دابەزین و خـــۆمـــان بشـــارینەوە. لە پاشـــان، لە ڕێگە، خـــۆپیـــشـــاندانی خـــەڵکم دەبینی. چونکە، ســـەرکـــردایەتی « پارتیی » بڵاوکراوەیەکی دەرکردبوو، تێیدا نووسیبوویان: تەنیا دوو ڕێ هەیە، ڕێیەکی، ڕێی « بەغدا »یە، کە بچنەوە و خۆتان بە دەستەوەبدەن. ڕێیەکەی دیکەش، ڕێی

« ئێران »ە، کە بچن و داوای پەنابەریی بکەن. خەڵکەکە، هاواریاندەکرد و دەیانووت: تەنیا، دوو ڕێ نییە، بەڵکوو سێ ڕێ هەیە، لە « مەندەلیی »یەوە بۆ « زاخۆ »، ڕێی خەبات هەیە.
- مامۆستا ببورە، ئەو کاتەی، بەڕێزتان باسیدەکەن، خۆشم لە نێو کارەساتەکەدا بووم. ئەو شتانە، لای زۆربەی زۆری، ڕۆڵەکانی گەلەکەمان ڕوون و ئاشکران. بەڵام، من مەبەسم لە ڕۆڵی ئێوەیە، ئێوە چیتان کرد؟
ئا، ڕۆڵی ئێمە، ئەوەی، بە من کرابێ، هاتمەوە، بۆ ئەوەی « مەلا مستەفا » ببینم. کە چووم، « ئیدریس و مەسعوود »م بینیی، کوڕێ هەبوو کوژرا، لێپرسراوێکی گەورە بوو.
- « دارا تۆفیق ».
بەڵێ.
- ڕاستە، ئەو کاتە، وەزیری ڕۆشنبیریی و ڕاگەیاندن و ئەندامی کۆمیتەی ناوەندییش بوو. بەڵام، لە « بارزانیی »یەوە، زۆر نزیکبوو.
ووتیان: ڕای تۆ چییە؟ ووتم: بە ڕای من، هەرگیز، کورد ڕۆژی وەک ئەوڕۆی دەس نەکەوتووە. دەبێ، خەباتبکەین. پێویستە، لە سەر تێکۆشان بەردەوام بین. ڕاستە، « ئێران » یارمەتییمان نادا. بەڵام، چەکەقورسەکانیان، هێشتا لێرەیە. چەکێکی زۆرمان هەیە. پارەمان هەیە. من دەمزانی، شۆڕش نزیکەی، سی میلیۆن دۆلاری هەبوو.
- دۆلار یا دینار؟
دۆلار، دۆلار. نزیکەی « 200 - 300 » هەزار چەکدارمان هەبوو. بە میلیۆن فیشەکمان هەبوو. هێشتا، هیچی نەبرابۆوە، هەمووی لەوێ مابوو. تا، لە نۆزدەی مانگدا بردیانەوە. کاتی خۆبەدەسەوەدانیش، سیازدەی مانگ بوو، کە شۆڕش بڵاوەی لێ بکا و کورد چەکدابنێ. گەر قەبووڵیانکردایە و شەڕیان دەسپێکردایە، زۆر کارێکی چاکبوو. ووتم: شەڕبکەن، پێویستە، هەر لە ئێستەوە، خۆمان بۆ هەموو شتێ ئامادەکەین.
« دارا تۆفیق » ووتی: ئاخر، چۆن شەڕبکەین، جەنابی « مەلا مستەفا »، وا لە « ئێران »؟ گەر بۆ مێژوو شایەدیبدەم، « ئیدریس » ووتی: « مەلا مستەفا »یەک ئامادەبووبێ، ئەو هەموو ساڵە، خەبات بۆ گەلی خۆی بکا، ئەو هەموو کوردەش، لەم شۆڕشەدا کوژرابێ، هەر لەبەرئەوەی، گیانی باوکم، دەکەوێتە مەترسییەوە، ئەو خەباتەی ئەو دەسپێکردووە، وازیلێبێنین و لە سەری

نەڕۆین؟ من، ئەمەم لا سەیربوو! ئەویش و « مەسعوود »یش، هەر دووکیان، ئاو بە چاویاندا دەهاتەخوارەوە. بەڵام، کاکە « دارا »مان، ئەوە نەبوو!
بۆ ئاگادارییت، کاکە « دارا و سالح یوسفیی » قەهرەمان! ئەندامی پەلیتبیرۆ و کۆنە وەزیری شۆڕشی کورد، کە لەگەڵ « جەمال جەلال » ناوێکدا هاتبوو، یەکەم سێ کەسی، سەرکردایەتی « پارتیی » و شۆڕش بوون، پێش ئەوەی، بە تەواویی، بڕیاری خۆبەدەستەوەدانی گشتییش بدرێ، ڕایانکردەوە بۆ « بەغدا »
ووتم: هەرچۆنێ بێ، ئیشەکە بێ « مەلا مستەفا » ناکرێ، با ڕاوەستین، تا دێتەوە. خۆی دەبووایە، « مەلا مستەفا »، پێش سیازدەی مانگ بگەڕایەتەوە.
پاشان، « مەلا مستەفا » هاتەوە. من ویستم، ببینم. لای « جەرجیس فەتحوڵلا » دانیشتبووم. کاتیان بۆ دانابووم، « مەلا مستەفا » ببینم، چاوەڕوانمدەکرد.
ئەوەندەی پێ نەچوو، « فوواد عارف » هات. ووتی: ها « بلە »، ئەوە چی دەکەی؟ ووتم: وەڵڵا، چاوەڕوانم، وەڵامم بۆبێ، بچم، بۆ لای « مەلا مستەفا »، ببینم. ووتی: مەچۆ. ووتم: بۆ؟ ووتی: دوو پیاوی « ئەمێریکایی و « ئێران »ی هاتوون، لێرە، « مەلا مستەفا »یان دیوە. « مەلا مستەفا »، بە خەڵکەکەی ووتووە: هەموو شتێ بڕایەوە. « شا »ی دیوە. « شا » پێی ووتووە: دەبێ، خۆ بە دەستەوەبدەن و چەکدانێن، لەبەرئەوە، مەچۆ، پێویست ناکا. پاشان، هەواڵم بۆ هات، کە « مەلا مستەفا » نابینم. منیش، هەستام و گەڕامەوە، کە بانگم نەکا، چی بکەم؟ ڕۆژی نۆزدەی مانگ بوو، زۆر چاکم بیرە. جارێ، سەرێکم لە پەلیتبیرۆ دا. ئەندامانی پەلیتبیرۆ، هەموویان لەوێ بوون. د. « مەحموود » و ئەوان، گاڵتەیان بەو ڕایەی من دەهات، کە دەمگووت: دەبێ، شەڕبکەین.
د. « مەحموود »، تا ئەندازەیە دەیویست، هەر یەکە، ڕای خۆی بڵێ، تەنیا بۆ مێژوو، نەک بۆ کارکردن. ووتی: با هەر کەسێ، ڕای خۆی دەربڕێ. ووتمان: باشە. لە دوای ئەوەی، یەک کازێر، قسەم بۆ کردوون، « حەبیب محەمەد کەریم » هەستا و ووتی: « السکرتیر السابق یودع السکرتیر الاسبق ».
ئەو کاتە، لە ئەشکەوتەکەی « ناوپردان » بووین. هەستا، تەوقەی لەگەڵ کردم و ووتی: من خوا حافیز. لەوێ مامەوە، هەر خەریکی هەوڵدان بووم. وا دیارە، « مەلا مستەفا »، لە ڕێی هێندێ کەسەوە بیستبووی، من لەم لاو لەو لا، خەریکی قسەوقسەڵۆکم! بۆیە، وەڵامی بۆ ناردم، کە ڕۆژی نۆزدەی مانگ ببینم. چووم، دانیشتین. « مەلا مستەفا »، هەموویانی کۆکردبۆوە. پێش

ئەوەی، ئەو دانیشتنە بکا، خۆی کۆکردبۆوە، دەستی بە وردە جوولانەوەیەک کردبوو. « ئیدریس و مەسعوود »یش، قسەیان لەگەڵ کردبوو.
ـ واتە: پێش ئەوەی، « ئەمەریکایی و ئێرانیی »یەکان ببینێ، بڕیاری بەرگرییکردنی دابوو؟
بەڵێ. ویستبووی، بەرگرییبکا. لە دانیشتنەکەدا ووتم: دەبێ، ئێمە بەرگریی بکەین. « مەلا مستەفا »، لەگەڵ ئەو ڕایەدا نەبوو. ووتم: باشە، با، لیژنەیەک دروسکەین، ئێمە، خۆمان هیچ ناکەین، با، کۆمەڵێکی تازە، ئەو کارە لە ئەستۆی خۆیان بگرن. خۆ هەر ئێمە، گەلی کورد نین، ئەوانەی دەیانەوێ، خەباتبکەن، چەکەکانیان دەدەینێ، با، خەباتی خۆیان بکەن.
تا ئەندازەیە، « مەلا مستەفا » جولابوو. بەلام، کۆمەڵەکەی دەوروپشتی، دوودڵ بوون. بیریانخستەوە، کە ئەو، کۆبوونەوەی کردووە و بڕیاریداوە چەکدانێ، تازە ناتوانێ، پەشیمانبێتەوە، هەر بە تایبەتییش، بیریانخستەوە، کە نابێ و کەس ڕازیی نییە و کەسمان لەگەڵ نییە، ڕای هەموو لایەکیش دەزانین، چییە و هەموو ئەوانەیان تێگەیاند. ئێدی « مەلا مستەفا » پیشانیدا، کە ناتوانین، شەڕبکەین و هیچمان پێ ناکرێ. من، پێمووت: ئێوە لە سیازدەی مانگەوە، بڕیارتانداوە، شەڕ نەکەن، تا ئێستە، شەش ڕۆژ دەکا. ئەوڕۆ « ئێرانیی »یەکان خەریکن، تۆپەکان دەگوێزنەوە، هێشتا لێرەیە و بە تەواویی، نەیانگواستۆتەوە، چەک و جبەخانەیەکی زۆرە، دوو پێشمەرگە، لە سەر سنوور دانێن، بڵێن: نایەڵین، بڕۆن. چونکە، « ئێران » لەوە دڵنیا نییە، کە « سەددام »، مەرجەکانی خۆی بەجێدێنێ. لەبەرئەوە، وەک تاکتیکێ، دەیویست، کەمێ دوودڵیی، لە نێو کوردا پەیداکا، تا، کەڵک لەو هەرا و بەزمە ببینێ و « سەددام »یش ناچارکا، هەموو مەرجەکانی « ئێران » جێبەجێکا. واتە: کورد، بە تەواویی نەوەستێ و چەک فڕێ نەدا. تەنانەت، د. « مەحموود.» گێڕایەوە، ووتی: « نەسیریی » پێی ووتین: بۆ لە خۆتانەوە و لێرەوە دەیبڕنەوە. بچن، لەوێ کۆبنەوە و بڕیاری خۆتان بدەن. بۆچی، لە خزمەت « شا »دا دەڵێن: هەر چی، تۆ بفەرمووی، ڕاستە و بە قسەتدەکەین.
بە کوورتییەکەی، « مەلا مستەفا »، لە وەلامدا پێی ووتم: گەر شەڕبکەین، تۆ دەتوانی، لەم شەڕەدا چی بکەی؟ ووتم: من نازانم، تەقەبکەم. گەر چی سێ چوار مانگ، مەشقی سەربازییم کردووە، کاتێ، خوێندنم تەواوکرد و ئەفسەری یەدەک بووم. بەلام، نیشان ناپێکم! واتە: گەر سەد گوللە بتەقێنم،

لەوانەیە، یەکێکی بەر نیشـان بکەوێ. لەبەرئەوە، من لای تۆوە دادەنیـشم، مەخزەنت بۆ پڕدەکەمەوە. بڕوابکە، وا زوو دوژمن، ناگاتە لای تۆ، مەگەر بە سەر لاشەی دەهەزار، پێشمەرگەدا هەنگاوهەڵێنێ. ووتی: « برایم »، تازە لە دەسچوو، کەسمان لەگەڵ نییە، من ئومێدم نەماوە.
ئەو قسـانەی من، بە « مەلا مستەفا »م ووت، کاتی خۆی، ڕۆژنامەیەکـــی « هۆڵەندیی » بوو، یا « دانمارکیی » بوو، هەمووی نووسیی و بڵاویکردەوە. بیرم نەماوە، لە چ جێیەکدا بوو. ئیدی، لەو ڕۆژەوە، لەگەڵ « مەلا مستەفا »دا پێکهـاتینەوە، هەر چی ووتووە، چ فـرمـانێکی پێ کـردووین، هەر ئەوەمـان کردووە، هیچ شتێکی دیکەی، بێ فرمانیی ئەومان نەکردووە.
ـ بە قسـەکانی بەڕێزتاندا، وا دەردەکەوێ، لەو ڕۆژە پڕ لە نائومێدییەدا، کەس نەیدەتوانی، هیچ بکا.
نەخێر، کەس نەیدەتوانی، هیچ بکا. چونکە، « مەلا مستەفا » خۆی، بە گژیدا دەهات.

پ19 : ئایا، ئاگاتان، لە دامەزراندنی « یەکێتی نیشتمانیی کوردستـان » هەیە؟
و19 : نەخێر. بەڵام، ئاگادارکرام، کە ڕێکخراوێکی نوێ دروسـدەبێ، کە دروسـیـشکرا، هێندێ برادەری وەک « عومەر دەبابە، عەلی عەسکەریی و دوکتۆر خالید »، داوایان لێ کردم، بچمەوە بۆ « کوردستـان ». خەریکبوو، بچمەوە، خۆشم ئامادەکردبوو. لە پاشان، وەڵامیان بۆ ناردم، گوایە: لەبەر ئەوەی جێیان نییە، جارێ هەر، لە « لەندەن » بمێنەرەوە، تا دوایی خۆیان، وەڵامم لێ دەگێڕنەوە.
ـ واتە: بەڕێزتان، دەستان لە دامەزراندنی « یەکێتیی »دا نەبوو؟
نەخێر.

پ20 : ئایا، لە کاتی دەسپێکردنەوەی شۆڕشی نوێی گەلەکەماندا، هیچ جۆرە پرسێکیان، بە بەڕێزتان کردووە؟ یا، بە شێوەیەکی دیکە بڵێین: ئاگاداربوون لەوەی، شۆڕشی چەکداریی، لە « کوردستان »دا، دەسپێدەکاتەوە؟
و20 : من، لەو بڕوایەدابووم، دەبێ، شۆڕش بکرێتەوە. پاشان، کاک « عومەر» لێرە بوو، وەڵامیـان بۆ نارد، بگەڕێتـەوە. ئەویش، گەڕایەوە. کـاک « عەلی و

دوکتۆر خالید ـیش، له « بەغدا » و ئەو ناوانە بوون، لەو کەسانە بوون، کە گەڕانەوە. ئەوەبوو، خەڵکی « ڕایات » و ئەو ناوانە، لە پێش کوردی ناوچەکانی دیکەدا، دەسیان بە شۆڕش کردەوە. هەتا بیرمە، یەکێکیان « کوێخا » بوو، خۆی بۆی گێڕامەوە، ووتی: پێم وتوون: گەر دێن، لەگەڵماندەبن، وەرن. گەر نایەن، ئەوا، گەر ئێمە گیراین، دەڵێین: ئەوانە هانیاندا‌ین، شەڕبکەینەوە.

– من پێموایە، گەر بە پێی خزمایەتییش بێ، بەگوێرەی پلەوپایەی ڕۆشنبیریی و خەباتی کوردایەتیی و تاقیکردنەوەی کەڵەکەبووی چەند ساڵەی تێکۆشانیش بووبێ، هەر پێوەندییتان، لەگەڵ برادەرە کۆنەکانی خۆتاندا هەبووە، ئاگاتان لە هەڵگیرساندنی شۆڕشەکە هەبووە. بەڕێزتان لەو ڕووەوە دەڵێن چی؟

من نامـــــەم، بۆ هەر دوو لایان، وەک یەک دەنووسی، داوام لێ دەکـــــردن، ڕێککەون و شەڕبکەن، بۆ سەندنی مافەکانی گەلی کورد تێکۆشن.

پ21 : هەڵوێستی بەڕێزتان، بەرانبەر ئەم ڕووداوە گرنگانەی خوارەوە، چی بووە؟ هەموو، ئەو جەنگە نێوخۆییانەی، « یەکێتی نیشتمانیی کوردستان »، لەگەڵ لاکانی دیکەدا کردوویەتی، ئامۆژگارییتان بۆیان چی بووە؟

و21 : من نازانم، شەڕی نێوخۆ، لە کوێ و کوێ بووە.

– وەک ئەو شەڕانەی، نێوان « یەکێتیی و پارتیی، یەکێتیی و حسیک، یەکێتیی و پاسۆک، یەکێتیی و کۆمۆنیست ».

منی تێدا نەبووم، ئاگام لێی نییە.

– مەبەسم ئەوەیە، لێرەوە، هەڵوێستان چی بووە؟

لێرەشەوە، هیچ شتێکم نەبووە. هەر ئەوەم ویستووە، لە نێو خۆیاندا، شەڕ نەکەن. نەشمزانیووە، کامیان ڕاستدەکەن و کامیان ڕاست ناکەن. بەڵام، کە هاتۆتە سەر ئەوەی، « پارتیی » لەگەڵ « دیموکراتی ئێران » شەڕبکا، دژی ئەو شەڕە بووم. کە « یەکێتیی » وتوویەتی: ئێمە شەڕ ناکەین، بە دەمیان شەهیدیان داوە، بۆ ئەوەی، شەڕی کورد لە « ئێران »دا ڕوو نەدا، شەڕەکە دژی « ئێران » بکرێ، ئەوەم بە چاک هەڵسەنگاندووە. « پارتیی و دیموکراتی ئێران »، لەگەڵ یەکدیدا شەڕیانکردووە، ئەوەم بە کارێکی خراپ زانیووە. هەر لایە، شەڕی لەگەڵ « P.K.K. » کردبێ، دژیبووم. من ئەو کاتە، لە کوردستان بووم، جنێوم پێ دەدان، دەسیشم لەوەدا هەبوو، کە کارەکەیان بە سەرکەوتن کۆتایی پێ نەیە، تا نەڵێن: کەس ژێرکەوتووە. بێ گومان، گەر پیاوەکەi

بەرانبەرم، خۆشی بیروڕای، وا نەبووایە، بە قسەی نەدەکردم. بێ گومان، ڕای وا بووە، بەڵام، من ئەوەندەم پێ ووتن: شەرمە، بە هەر نرخێ بێ، کورد نابێ، شەڕی برای خۆی بکا، لەگەڵ خەباتکاریکی دیکەی کوردا شەڕبکا.
پ : هەڵویستان بەرانبەر، گفتوگۆکەی سالی « 1984 »ی « ینک » چی بوو؟
و : کابرایەکی « پارتی دیموکراتی ئێران »، لای ئێمە کاریدەکرد. گوایە: نوێنەری ئەوان بوو لای ئێمە. ئەم پیاوە، کاتی خۆی، لە سەردەمی « قازیی محەمەد »دا ڕۆشتبوو، لە « باکۆ » خوێندبووی. لێمان دەپرسی: لە « باکۆ » چییان پێ ووتی؟ دەیگووت: وەڵلایی، کورد، کێشەکەی ئەوەندە « بوغرنجە ! »، « سۆڤێتیی »یەکان، بۆ خۆشیان لێی تێ ناگەن.
کێشەی کورد، کێشەیەکی زۆر ئالۆزە. وەک کورد خۆشی دەڵێ: « گووریس بە ڕاستیی، ناچێتە نێو هەمانەوە » . ڕاستە، کورد پێویستی، بە چەک هەیە. ڕاستە دەبێ، خەباتی چەکداریی بکا. ڕاستە، فیداکاریی و خۆبەکوشتدانی دەوێ. بەڵام، هەر چی هێزی کوردستان هەیە، هەموو هێزەکانی، هەر چوار پارچەکەی کوردستان یەکگرن، بە شەڕ، دەرفەتی یەکێ لە دوژمنەکانمان نایەن. لە هەمان کاتیشدا، بەبێ شەڕکردن، هیچ شتێکمان بۆ ناکرێ.
بەڵام، دیسانەوە، گەر لەو شەڕەدا، کە دەیکەین، دوژمن پێی ووتین: با ڕێک کەوین، دەبێ، گەر ئەو بستێ، دەسی درێژکرد، ئێمە، مەترێ دەسدرێژکەین، تا ریککەوین. بە مەرجێ، مافی خۆمان بداتێ. مافی خۆشمان، هەموو کاتێ دەوێ. ئەو پەندەی دەڵێ: « کوێرە چیت دەوێ، دوو چاوی ساغ ». قسەیەکی هیچوپووچە. من دەڵێم: « کوێرە چیت دەوێ، نەختێ تروسکایی ». ئێستە، گەر بنکەیەکمان هەبێ، بناغەیەکمان هەبێ، جێ پێیەکمان هەبێ، خەباتی تێدا بکەین، بە هەر جۆرێ بێ، شتێ لە بارودۆخی کوردستان دەگۆڕێ. هەموو داواکارییەکانی خۆت، بە جارێ دەس ناکەوێ. ئەوەتە، هەتا دەڵێن: ئێسە « P.K.K. »ش، هاتۆتە سەر ئەو بڕوایە، داوای ڕێککەوتن دەکا و بە « تورک »ەکان دەڵێ: با ڕێککەوین. دەبێ، هەرواش بڵێین. با ڕێکیش نەکەون. بەڵام، ئێمە نابێ، واز لە چەک بێنین. چونکە، هەر وازمان لە چەک هێنا، ئاشکرایە، دوژمنەکانمان چیمان لێ دەکەن.
ـ بەڵێ. ئەوانە هەمووی ڕاستن. بەڵام، مەبەسی من، لەو پرسیارە ئەوەیە: کاتێ، هەلی مێژوویی، بۆ کورد هەڵدەکەوێ، گەر لەو کاتەدا، ئەو هەلە نەقۆزرێتەوە، بۆ بەرژەوەندیی ڕێکخراوەکەت، شۆڕشەکەت، گەلەکەت، کەڵکی

لێ وەرنەگرێ، هەلەکەت، لە کیس دەچێ. ئەوەشمان لە بیر نەچێ، دوژمنیش، هەمیشە لە کاتی لاوازییدا، داوای گفتوگۆ دەکا. بە ڕای من، ئەو کاتەی گفتوگۆکەی تێدا کرا، لە کاتی « یەکەمین جەنگی کەنداو »دا بوو، « عێراق »، لە شەڕێکی قورسی بێ کۆتاییەوە، لەگەڵ « ئێران »دا تێوە گلابوو. « یەکێتیی »، یەکلایەنی گفتوگۆی لەگەڵ « بەعس »دا کرد. پارتە ڕامیارییەکانی دیکە، لە شاخ بوون، هەلەکەش لەباربوو. من لەو گۆشەنیگایەوە، داوای هەڵوێستان لێ دەکەم.
ئێ، حوکوومەتی « عێراق »، هیچی نەدا، ئەوەی نەدا، کە داوای لێ کرابوو. پاشان، ڕێککەوتنەکە سەری نەگرت، گفتوگۆ جیایە، ڕێککەوتن جیایە.
پ : ڕاتان بەرانبەر، گفتوگۆکەی ساڵی « 1991 »ی « بەرەی کوردستانیی » چییە؟
و : بە لای منەوە، باش نەبوو. ئەو گفتوگۆیەی « 1991 »یان، زۆر خراپبوو. هەر چەندە، خۆیان بیانووی بۆ دێننەوە، کە چاریان نەبوو. گەر لایەکیان، بە تەنیا گفتوگۆی بکردایە، چاکتربوو، لەوەی هەموو پێکەوە بیکەن. چونکە، هیچ نەبێ، لاکەی دیکە، ترسێکی دەخستە، نێو دڵی « سەددام »ەوە، تا، شتی زیاتر بە کورد بدا.

پ22 : دوای ئەوەی، هەر دوو باڵەکەی « پارتیی »، لە ساڵەکانی « 1966 - 1970 »، واتە: چوار ساڵ، لە یەکدییان کوشت، جا، شەڕی کوردکوژیی، یا، براکوژیی ناودەنێن، هەرچییەکی ناودەنێن، گرنگ نییە، ڕێککەوتننامەی « مارس »، کۆتایی بە هەموو شتێ هێنا و « بارزانیی »ش، لێبووردنێکی گشتیی بڵاوکردەوە، هەر دوو لای شەڕکەریش، تێکەڵاوبوونەوە، بۆ ئەو ڕۆژ و سەردەمە، تاقیکردنەوەیەکی، گەلێ سەرکەوتووبوو. چونکە، ناکۆکیی و شەڕی نێوخۆی نەهێشت.
ڕاتان چییە، گەر ئەوڕۆ، بۆ بنەبڕکردنی، هەموو ئەو ناکۆکییانەی، نێوان « پارتیی و یەکێتیی » دیسانەوە، یەکگرنەوە و پێکەوە، پارتێکی« کوردستانیی دێمۆکراسیخواز » دامەزرێنن؟
و22 : ئەو کاتەش، نەبوونەوە بە یەک پارت. ئەو کاتەش، ئەوان قەبووڵیان نەکرد، ئێمە بچینەوە و یەکگرینەوە.
ـ بەڵێ. دەزانم، تێکەڵاوبوونەوە بوو.

وایە، تێکەڵاوبوونەوە بوو، بۆ ئەو کەسانەی، ئەوان قوبووڵیانبوو. ئەوەی ئەوانیش، قەبووڵیان نەبوو، ڕەتیاندەکردنەوە. بۆ نموونە: من و کاک « عومەر دەبابە »، هیچ نەبووین لە « پارتیی »دا.
ـ مەبەسم، لە تێکەڵاوبوونەوە ئەوەیە: لە شانەیەکی خوارەوە، تا کۆمیتەی ناوەندیی دەگرتەوە. بۆ کۆمیتەی ناوەندییش، بڕیار وا بوو، لە کۆنگرەی داهاتووی « پارتیی »دا باسکرێ.
بەڵێ. کۆمیتەی ناوەندیی تێدا نەبوو.
ـ بەڵێ. منیش دەڵێم: تا، کۆمیتەی ناوەندیی تێدابوو. بەڵام، ئەوڕۆ بە پێچەوانەوە، گەر بێتو، هەر دوو لا کۆنگرەیە بگرن و ڕێکخراوێکی دێموکراتیکی کوردستانیی نوێ دروسکەن، پێتان چۆنە؟
ئەم پرسیارەیان، لە کاک « نەوشیروان » کردووە، ئەو دەڵێ: ناکرێ. چونکە، بیروباوەڕیان جیایە. بە لای منەوە، بیروباوەڕیان، بۆ ئەوڕۆ نابێ، ئەوەندە جیابێ. قەیناکە، لە کوردستانی دواڕۆژدا، کە گەل بە مافی خۆی گەیشت، ناکۆکیی لە سەر پارتایەتیی و دەسەڵات دەسپێبکا. بەڵام ئێستە، کاتی ئەوەمان نییە. بە لای منەوە، کاتی ئەوەیە، یەکگرین. واتە: گەر ئەو تەباییەش بەو یەکگرتنە پێکبێ، با ببێ. من خۆم، لە کۆنگرەی « پارتیی »دا بووم، کاتێ « پارتی دیموکراتی کوردستان »، بوو بە « پارتی دیموکراتی کوردستانی یەکگرتوو » هەستام، قسەشمکرد، پەسەندیشمکرد، ئاواتەخوازی ئەوەش بووم، چ لە ڕێکخراوێکی کوردستانیی یەکگرتوودا، چ لە بەرەیەکی کوردستانیی یەکگرتوودا، هەموو لایەک یەکگرن. هیچ نەبێ، بۆ ئەم کاتە ناسکە. بە لامەوە یەکگرتن، هەنگاوێکی باشە، چارەسەری ئەم گرفتانە دەکا.

پ23 : بەرژەوەندیی نەتەوەی کورد، لە چیدا دەبینن؟
و23 : وەڵڵا، وەک خەڵک پێمان دەڵێن و خۆشمان، بە خۆمانی دەڵێین، تا ئەندازەیەکیش ڕاستە، ئێمە « خۆخۆری بیانییپەرستین ». گەر خۆخۆرییەکە، بە تەبایی بگۆڕینەوە، هەروەک « خانیی »ش دەڵێ: بیانییپەرستییەکەش بکەین، بە دۆست و دوژمن ناسین، گەر ئەوانە بکەین، بڕوامان بەوە هەبێ، کە بە تەنیا، هیچمان پێ ناکرێ، تەنیا، بە هەوڵدانی پارتایەتیی، هیچمان پێ ناکرێ، بەڵکوو دەبێ، هەموومان ببین بە یەک، ئەو کاتە، شتێکمان پێ دەکرێ. بەرژەوەندیی گەلەکەشمان، پێش بەرژەوەندیی تاکەکەسیی و

بنەماڵەیی و پارتایەتیی تەسکەوە بخەین، گەر توانیمان، ئەمانە بکەین، بە هەر شێوەیە، پێی دەگەی، لە هەر ڕێیەکەوە بۆی دەچی، بە لای منەوە، ڕێی دیمۆکراسییە و ناکۆکییەکی تێدا نییە. من، بەرژەوەندیی نەتەوەی کورد، لەوەدا دەبینم. گەر ئەوانە نەکەین، مانای وایە، هەر لە سەر ڕێ و شوێنە کۆنەکە دەڕۆین و هەرگیزیش، هیچ بە هیچ ناکەین.

پ24 : ڕاتان بەرانبەر دامەزراندنی دەوڵەتێکی یەککگرتووی کوردستانیی چییە؟
و24 : دەوڵەتێکی ناسیۆنالی یەککگرتووی کوردستانیی، دانامەزرێ و لەگەڵیشی نیم. بەڵام، لەگەڵ شتێکی دیکەم. ئەویش ئەوەیە: لە هەموو پارچەکانی کوردستاندا، ئەو پارتە ڕامیارییانەی هەن، پێویستە، لە سەر بیروڕایەکی دیاریکراو یەککگرن. بە تایبەتیی، ئەوەی ڕاستەوخۆ، پێوەندیی بە ئامانجەکانی ئەوڕۆمانەوە هەیە. هەر پارتەی، کاری خۆی بکا، لە چوارچێوەی ئەو دەوڵەتانەی، تێیدا هەن. من ئەوە، بە ڕەوا دەبینم. لەوە زیاتر، شتێکی دیکە نابینم.
ئەو کوردانەی، لە دەرەوەی وڵاتیش دەژین، کۆمەڵێ یا پارتێکی کوردستانیی یەککگرتوو، یا بەرەیەکی کوردستانیی یەککگرتووی خۆیان دامەزرێنن، بەبێ ئەوەی، گوێ بە ئامانج و ئاوات و قسەوقسەلۆکی، ئەوانەی ناوەوە بدەن. ئەو پارتانەی لە کوردستان کاردەکەن، با کاری خۆیان بکەن. بەڵام، ئەم ڕێکخستنەی دەرەوە دەبێ، کوردستانییانە کاربکا، بۆ دامەزراندنی دەوڵەتێکی یەککگرتووی کوردستانیی تێکۆشێ، لە دەرەوەی کوردستان داوابکەین، دەوڵەتێکی کوردیی، لە کوردستان دروسکرێ، هەوڵی بۆ بدەین، پارەی بۆ کۆکەینەوە، پروپاگەندەی بۆ بکەین، نوێنەرایەتیی کورد لە دەرەوەی وڵات، لە هەموو ئەندامانی، پارتەکانی پارچەکانی کوردستان بسەندرێتەوە، مافی ئەوەیان نەدرێتێ، بە ناوی کوردەوە قسەبکەن. چونکە، لە ڕاستییدا، مافی ئەوەیان نییە، نوێنەری کورد بن، ئەو کەسە، مافی ئەوەی هەیە، نوێنەری کورد بێ، کە ڕۆژێ بۆمبایەک لە « تورکیا »، بیست کورد دەکوژێ، بچێتە بەر دەم بارەگای مافی مرۆڤ هاوارکا، یەکێ لە « عێراق » دەکوژرێ، ناڕەزایی خۆی دەربرێ. دەبێ، داکۆکیی لە مافی هەموو لایەک بکا، نەک، پشتی لایەنێ بگرێ و دژێ لایەنەکەی دیکە بێ! بە پێچەوانەوە دەبێ، بیروباوەڕێکی

کـوردسـتـانیی پاک و چاکی هـەبێ، هەوڵ بۆ دامـەزراندنی دەوڵەتێکی یەکگرتووی کوردستانیی بدا. هەموو هەوڵ و خەباتەکەش، تەنیا هەر بۆ ئەوە بێ. ئەو ڕێکخراوە، باڵوێزی ڕاستەقینەی نەتەوەی کورد بێ، هەموو ئەو درۆودەلەسە خراپانەی، دوژمنەکانمان دەیخەنە پاڵمان، بە کردەوە بە درۆیبخەینەوە، بە بیروڕای جوان و بە تێگەیشتن و ژیریی خۆمان، بۆ گەلانی سەر ڕووی زەویی بسەلمێنین، کە ئێمەش، وەک ئەوان مرۆڤین، هیچمان، لەوان کەمتر نییە، گەر کەموکوڕیی لە مرۆڤدا هەبێ، ئەوا، لە ئێمەشدا هەیە. هەموو نەتەوەیە، خەسڵەتی چاکە و خراپەشی هەیە، لە ئێمەشدا، ئەو خەسڵەتانە، وەک نەتەوەیەک هەیە. لە دەرەوە ڕووی گەشی بزووتنەوەکەمان بەو شێوەیە پیشاندەین، لە ناویشەوە، لە هەر پارچەیەکی کوردستاندا، هەلێکمان بۆ هەڵکەوت، بۆ ئەوەی، ئامانجەکانمان بەدیبێنین، یەک و دووی لێ نەکەین و لەوێوە دەسپێبکەین. یا، گەر بارودۆخەکە، لە جیهاندا گۆڕا، بەرژەوەندیی کوردی تێدا ڕەچاوکرا، هەوڵبدەین، لە هەموو کوردستاندا دەسپێبکەین. بەم شێوەیە دەتوانین، شتێ بە شتێ بکەین، بەم کارەمان، مردن پیشانی دوژمنەکانمان دەدەین، تا بە « لەرزوتا » ڕازیی بن. لە هەمان کاتیشدا، نەک ڕاستەوخۆ، بەڵکوو ناڕاستەوخۆ، یارمەتیی سەرکەوتنی، ئەو پارتە ڕامیارییانەی کوردستانیش دەدەین، تا هەنگاو بە هەنگاو، بەرەو پێشەوە برۆن. چونکە، ئێمە لە دەرەوەی وولات، بەو کارانەمان، سەربەخۆیی و یەکێتیی کوردستان نیشاندەدەین، گەر ئەوان، لە ناوەوە داوای ئەو ئامانجانە بکەن، لە بەر دەسی دوژمناندان، دەیانکوژن، ناشتوانن، بەدیبێنن، دەوڵەتانی جیهانیش، هێشتا گوێیان، بەو جۆرە داواکاریی و بیروباوەڕانە ڕا نەهاتووە. پێویستی، بە پڕووپاگەندە و چالاکیی و خۆماندووکردن و کارێکی زۆر و تەواو هەیە، کە ئێمە بڕوایان پێبێنین، تا، ئەو ئامانجانەی ئێمە پەسەندکەن. ئێنجا، کە زانیمان، ڕای گشتیی جیهانیی گۆڕاوە و ئەوەمان لێ قەبووڵدەکەن، ئەو کاتە دەتوانین، بیرێ لەو دەوڵەتە یەکگرتووە کوردستانییەش بکەینەوە. من ئاوای بۆ دەچم.

پ25 : ڕاتان بەرامبەر « **P.K.K.** » چییە؟

و25 : « **P.K.K.** » بە لای منەوە، لەگەڵ ئەوەشدا، گللەییم لە هێندێ کردار یان هەیە، پێویستیی ئەم ڕۆژەیە. چونکە، گەر مرۆڤێ، لە زیندانێکدا

گیرابێ، چواردەوری گیرابێ، ئاو نەبێ، بیخواتەوە، نان نەبێ، بیخوا، خەریکە نوزەی تێدا نامێنێ، هەر چییەکی لە دەسبێ، دەبێ، بیکا. بەڵام، ئەو ساتەی بەرانبەرەکەی ووتی: بابە! با ئەم هەرایە ببڕێنینەوە، ئەو دەبێ، ئامادەبێ و بڵێ: باشە. ئەورۆ « P.K.K. »، ئەو کەموکوڕییەی نەهێشتووە و دەڵێن: ئامادەین، بەبێ سەربەخۆیی و دامەزراندی دەوڵەتی کوردستان بیبڕینەوە. کێشەی کورد، بە شێوەیەکی ئاشتیخوازانە، چارەسەرکەین.
بەڵام، هێندێ کردەوەی دیکەیان هەیە، من ناتوانم، لەگەڵیان بم. واتە: لە هەموو شتێکدا، پشگیرییان ناکەم. بۆ نموونە: من لە « ئەورووپا » نامەوێ، بە هیچ شێوەیە، ئێسکی خۆمان تاڵکەین. ئێمە دەبێ، لە جیهانی دەرەوەی بگەیەنین، ئەو پیاوکوژییەی، دوژمنان دەیدەنە پاڵ ئێمە، هەمووی کردەوەی خراپی خۆیانە و هی ئێمە نییە. گەر لە ئێمەشەوە بێ، دەسکردی ئەوانە و بە هاندانی ئەوانە و ئەوان، بە زۆر بە سەریاندا سەپاندوویین. چونکە، ئێمە مرۆڤی پاک و چاکین، مرۆڤی خراپمان، هەر بە قەدەر گەلانی دیکە تێدایە، زیاتر لە گەلانی دیکەمان تێدا نییە. لە هەمان کاتدا، چاکیشمان تێدایە، گەر لە خەڵک زیاتر، چاکمان تێدا نەبێ، هەرگیز، کەمترمان تێدا نییە.
بە لای منەوە دەبێ « P.K.K. » ، ئەم ڕۆڵە گرنگە ببینێ. وەک باسیشمکرد، ڕۆڵەکەش دابەشکا، لە کوردستان خەباتی خۆیان بکەن، ئێشە سەرەکییەکەش، بۆ دەرەوەی کوردستان بەجێبێڵێ. پشگیریی ئەو لایەنانەش بکا، کە دەیانەوێ، بە شێوەیەکی ئاشتییانە، کێشەی کورد چارەسەرکەن. دەوڵەتەکانی جیهان دەتوانن، یارمەتییەکی زۆری بدەن، بەڵام، من لەگەڵ هێرشکردنە سەر باڵوێزخانە و بۆمباتەقاندن و کەلوپەل شکاندندا نیم لە دەرەوەی وولات. ڕاستە، لە کوردستان کورد دەکوژرێ، ئەوەش کارێکی زۆر ناخۆشە. بەڵام، دەسەڵات چییە؟ « تورک »ەکان دژی کورد پڕووپاگەندە بڵاودەکەنەوە، گوایە: منداڵ و ژن دەکوژرێن. چواردە کەس، لە « دیاربەکر» کوژراوە، ئەوە منیش، پێم ناخۆشە، بەڵام دەتوانی، بڵێی، ئەوە شتێکە چارەسەر ناکرێ. چونکە، تۆ پەلاماری ماڵێ بدەی و بۆمبایەکی تێ فڕێدەی، نازانی، کێی تێدا دەکوژرێ، ماڵی « جاش »ێکە، ماڵێ پیاوێکە « سیخوڕ »ی بۆ حوکوومەتی « تورک » دەکا.
– ڕاستە. بەڵام، ئەو جۆرە تێبینییانە، زیاتر پێوەندیی بە شێوەی خەباتی ئەو ڕێکخراوەوە هەیە.

پ26 : پاشەڕۆژی ئەو « فیدراڵیی »یەی، ئەورۆ، لە « باشووری کوردستان »، لە یەکلاوە ڕاگەیەندراوە، چۆن دەبینن؟
و26 : وەڵڵا، پاشەڕۆژی ئەو « فیدراڵیی »یە، بەم شەڕەوە بەندە، کە ئێستە، لە کوردستاندا هەیە. گەر ئەم شەڕە کۆتاییپێبێ، برایەتیی و تەبایی پێکبێ، کورد وەک برا، دەسی خستە نێو دەسی یەکدییەوە، دەسی دوژمنەکانمانی تێدا نەما، ئەوا، سەردەکەوین. چونکە، ئەوی دوژمنەکانمانی شێتکردووە، بە « تورک و عەرەب و فارس »ەوە، ئەم « فیدراڵیی »یەیە. گەر ئێمە بیپارێزین، ئەوا « فیدراڵیی »یەکەمان سەردەکەوێ. سەریشکەوێ، بۆ کوردی وولاتەکانی دیکە، هەنگاوێکی زۆر پێشکەوتوودەبێ.

پ27 : پاشەڕۆژی نەتەوەی کورد چۆن دەبینن؟
و27 : من، پاشەڕۆژی نەتەوەی کورد، لە پاشەڕۆژی خۆرهەلاتی ناوەڕاستدا دەبینم. خۆرهەلاتی ناوەڕاستیش، چاری نامێنێ، دەبێ، « فیدرالیی » یا «کۆنفیدرالیی »یەک، بۆ خۆی دروسکا. دەوڵەتی کوردیی، لەو دەوڵەتەی خۆرهەلاتی ناوەڕاستدا، دەوڵەتێک بێ، لەگەڵ « تورک، عەرەب و فارس ... »، هەموو پێکەوەبین، یەک مافمان هەبێ، یەک ئەرکمان هەبێ، وەک یەک، تەماشابکرێین. ئەو پێوەندییانەی، لە نێوان گەلانی خۆرهەلاتی ناوەڕاستدا هەیە، زۆر کۆنتر و زیاتر و پتەوترە، وەک لەو پێوەندییانەی، لە نێوان گەلانی « ئەورووپا »دا هەیە. بۆ ئەوان بتوانن، ئەو کارە بکەن، بۆ ئێمە نەتوانین، بیکەین؟ ئەوان، وازیان لە داگیرکردنی یەکدی هێناوە، گەر ئەو گەلانەش، واز لە داگیرکردنی یەکدی بێنن، واز لە بەکارهێنانی، زۆر و ستەم بێنن، هەموو ئامانجەکان دێنەدی.
« تورکیا »، پەند لە مێژوو وەرناگرێ. « مستەفا کەمال »، ئەو هەموو خوێنەی بە خۆڕایی ڕشت، ئەو هەموو خراپە و پیاوکوژییەی کرد، کە دۆستە خۆشەویستەکانی، لە خۆشەویستییدا، هۆنراوەیان بەسەرداهەڵدەدا و ئێستەش، بە سەریداهەڵدەدەن و پێی دەڵێن: « گورگی بۆر ». ئەو نەیتوانی، کورد لەنێوبەرێ، ئەو کوردەی، ئەو بە گژیدادەچوو، هەر ئەو کوردەیە، کە تورکەکانی ئەورۆ، بە گژیدادەچن. بەلام، ئێستە، سێ چوار ئەوەندەی جارانە و نەشیانتوانی، بیتوێننەوە. دەبووایە، « تورک » پەندی لە مێژوو وەرگرتایە! ئەوەتە، نە « ئێران » و نە « عێراق »، پەند لە مێژوو وەرناگرن. تەنانەت،

نەتەوەی کورد خۆشی، گەلکی لە مێژووی خۆی وەر نەگرتووە. هەموو وا دەزانن، دەتوانن، کێشەی کورد، بە گوولله و تفەنگ ببرینن‌ەوە. ناتوانرێ، بەو شێوەیە چارەسەرکرێ. لەبەرئەوە، دوارۆژی ئەو گەلانە، « برایەتیی، یەکێتیی و تەبایی »یە، وەک دوارۆژی ئێمەی کوردیش، لە پێش هەموو شتێکدا، برایەتییە، دەس لە بەرژەوەندیی خۆهەڵگرتنە، بەرژەوەندیی کۆمەڵ و گەل پێشخستنە. دوارۆژی نەتەوەی کورد، جگە لەمانە، لە هیچ شتێکی دیکەدا نییە، ئەگینا بە هیچ نابین.

پ28 : پێتان وا نییە، نەتەوەی کورد و ڕێکخراوە ڕامیارییەکان و شۆڕشە چەکدارییەکەی، بە تایبەتیی لەم ڕۆژەدا، بە هیچ شێوەیە نابێ، دژایەتی بزووتنەوەی ئیسلامیی بکەن؟
و28 : پێم وایە، گەر بزووتنەوەی ئیسلامیی، وەک پارتێکی ئیسلامیی بیەوێ، لە ڕێیەکی یاسایی و بە شێوەیەکی دێمۆکراسیی و ڕەوا، دەس بە سەر دەسەلاتی ڕامیارییدا بگرێ، دەبێ، ئازادیی بدرێتێ، وەک هەموو پارتێکی ڕامیاریی دیکە، بە سەربەستیی، چالاکیی خۆی بنوێنێ. بەلام، گەر ویستی، لە ڕێی تیرۆر و بەکارهێنانی چەکەوە کاربکا، دەبێ، بۆ پاراستنی خۆت، شەڕی لەگەڵ بکەی. جا، هەر کەس دەبێ با ببێ، حەزدەکا، برای خۆشت دەبێ! با، هەموو پارتێ مافی ئەوەی بدرێتێ، بە ئازادیی کاربکا، بە مەرجێ، نۆکەری بیانیی نەبێ.

پ29 : پرسیارێکی تایبەتیی، زیاتر پێوەندیی، بەو تەمەنە درێژەوە هەیە، کە بۆ نووسین و کوردایەتیی و کاری ڕامیاریی تەرخانتانکردووە. ئایا، خۆتان بە گوناهبار نازانن، بەرانبەر بەوەی ڕۆڵەکانی نەتەوەی کوردتان، بە بیری نەتەوەیی پەروەردە نەکردووە و هەوڵتان، بۆ دامەزراندنی پارتێکی نەتەوەیی کوردیی نەداوە؟
و29 : نەء، من بڕوام بە نەتەوەیی نییە. هەر ئەوەندە، بڕوام پێیەتی، کە وەک خەڵک بژیم. گەلەکەم، وەک گەلانی دیکە بێ، لەوە زیاتر، بڕوام پێی نییە. لە خەڵک کەمتر نیم، لە خەڵکیش زیاتر نیم. وەک خەڵک و گەلێکی دیکەی جیهان، چ مافێکی هەیە، هەر ئەوەش، بۆ گەلەکەی خۆم، بە ڕەوا دەبینم. لەمە زیاتر، نەتەوەیی نابم و نەمکردووە و ناشیکەم. بۆیە، لێی پەشیمان نیم.

پ30 : گەر ئێستە، میلی کاتژمێری تەمەن، بۆ دواوە بگەڕایەتەوە، تەمەنی بەڕێزتان، لە سەر بیست ساڵان و بەرەوژوورتر قورمیش بکرایە، جارێکی دیکە، چۆن دەستانپێدەکردەوە؟
و30 : چۆن دەسمپێدەکردەوە؟ بە چی؟
ـ بە نووسین، بە هۆنراوە، بە کوردایەتیی و کاری ڕامیاریی.
وەڵڵا، لە ڕێی نووسینەوە، دەسمپێدەکردەوە. من، کاتی خۆی، بۆیە، چوومە کۆلێژی « مافناسیی »، کە ببم بە « ژۆرنالیست ». لە هیچ ڕێکخراوێکی ڕامیارییدا کارم نەدەکرد. پارتی « هیوا، ئازادیی و ڕزگاریی » و هەموو ئەوانە هەبوون، تا « ژ. ک. »، من، لە هیچ پارتێکدا ئەندام نەبووم. لەگەڵ ئەوەشدا، بەشداریی چالاکیی ڕامیارییم کردووە، هەر لە « شەشی سێپتێمبەری 1930 »یەوە، بەشدارییم کردووە. ئێستەش، گەر شتێکم لا ڕوون بووبێتەوە، ئەوەیە: لە دوورەوە دەتوانم، زیاتر کاربکەم، وەک لەوەی، لە ناو ئێشەکەدا بم. بە تایبەتیی، گەر ئیش بەو جۆرە بێ، وەک ئەوڕۆ دەکرێ.

پ31 : هەر چەندە، بە تەواویی، ماندوومکردی. بەلام، پێش ئەوەی، مالاوایی بکەین، دەمەوێ، دوا پرسیارت لێ بکەم. دوای « دڕک و گوڵ »، بەرهەمی تازەتان چییە؟ نیازتان نییە، یاداشت و بیرەوەرییەکانی ژیانی « ڕامیاریی، پێشمەرگەیی و تاقیکردنەوە تایبەتییەکانی خۆتان » تۆمارکەن و پێشکەش بە ڕۆڵەکانی نەتەوەکەمانی بکەن، تا زۆرترین کەس، کەڵکی لێ وەرگرێ؟
و31 : هیچ بەرهەمێکی تازەم نییە. بەلام، ئێستە خەریکی نووسینی بیرەوەرییەکانمم. بزانم، چۆن دەبێ. ئەویش، بە زۆریی، خەڵکەکە ناچارم دەکەن. بۆ نموونە: یەکێکی وەک کاک « مەسعوود محەمەد »، پەرتووکێکی ئەستووری نووسیوە، نازانم، ناوی چییە؟
ـ « گەشتی ژیانم ».
چەند هەزار کرۆن، پارەی کوردی « سوید »ی تێچووە. کە ئەمە، بە زنجیرە، لە ڕۆژنامەکانی « عێراق »دا بلاوکراوەتەوە و پارەی پێ وەرگیراوە، ووتار بە ووتاری، پارەی لە سەر وەرگرتووە. لە پاشان، ئەمە یاداشتێکە، بیرەوەرییەکە نووسیوێتی، بە درێژایی نووسینەکەی نەیوێراوە، ناوی « مەلا مستەفای بارزانیی » بێنێ، هەر دەڵێ: سەرۆکەکەیان.
ـ سەرۆکی چەکدارەکان.

بەڵێ. سەرۆکی چەکدارەکان. قەیناکە، ناوی من لە پەرتووکەکەدا نابێ، بێنێ. بەلام دەیتوانی، ناوی « مەلا مستەفا »، بۆ جنێودان بەکاربێنێ. هەروەها، دەیتوانی، ناوی منیش، بۆ جنێودان بەکاربێنێ.
– بەڕێزتانی، بە ئەندامێکی هەرە بەرزی « پارتیی » داناوە.
بەڵێ. بەلام، گرێی ئەوەم هەیە، من لە بنەماڵەیەکی نزمم. ویستومە و دەمەوێ، جێی گەورە بگرمەوە. « حاجی تۆفیقی پیرەمێرد »، مرۆڤێکی زۆر بەڕێز و پاک و کوردێکی دلسۆزبوو. مرۆڤێ بوو، زۆر خۆی، لە پێگەیاندنی لاواندا ماندوودەکرد. دەستی بە پشتیانەوە دەگرت و هانیدەدان. لەو ڕووەوە، منیشی زۆر خۆشدەویست. لەگەڵ ئەوەشدا، من چووم بە گژیدا. جارێ، لە چلەکاندا، ووتارێکی دووردرێژی دژی « سۆڤێت » نووسیبوو. پێم ووت: تۆ شەرم ناکەی، ئەم شتانە دەنووسی؟ چۆن وا دەبێ؟ هۆنراوەیەکی نووسیبوو، دەڵێ:
لە هەر سێ لاوە، شاییە بە ڕیزە
خەنەبەندانیان، خوێنی ئازیــــزە
پێم ووت: ئەمە لە کاتێکدا دەتووت: هەر لە « کەلی خان »، تا، نازانم کوێ، خوێنڕشتنە و « بارزان »، کاولە و وایە و وایە. ئەمە لەو کاتەدا بـــــــوو، « بارزانیی »یەکان ڕایانکردبوو، خەریکبوو، بیانگرن، بیانکوژن، « ڕووس » پەنایدان. ووتم: ئەم ماڵە، ئەم جێیە، هەر چی تۆ دەیڵێی، گەر ڕاستیشبێ، کورد نابێ، بیڵێ، با، خەڵکی دیکە بیڵێ. تۆ نابێ، بیڵێی. چونکە، تۆ ئەم هۆنراوەیەت وتووە. ئەو پیاوانە، پەنایانبردە، بەر ئەو ئازیزەی، کە تۆ بۆی دەگریایت. ئێدی نابێ، تۆ ئەمە بڵێی. توڕەبوو، ناخۆشیکرد. بۆ سبەینێ، ووتارێکی نووسیبوو، جنێوێکی زۆری بە « سۆڤێت » دابوو. لە دوا دێریشدا، دەڵێ: « خوا ڕووی ئەو کەسە ڕەشکا، وەک ناوی، کە ئەم نەریتەی، بەم ناوەدا هێنا ». جا، « پیرەمێرد » دەستێکی زۆر جوانی، لە بەکارهێنانی ووشەی سەیرسەیردا هەبوو. زۆر زیرەکیشبوو. لە سەر ئەو قسانەی، من پێم وتبوو، چووبوو، لە دادگە شکاتبکا. « قازیی »، بانگیکردم، « شێخ محەمەدی خاڵ » بوو. ووتی: ئەرێ ئەوە چییە « بلە »، « حاجی تۆفیق » دەیەوێ، شکاتت لێ بکا؟ ووتم: ئەو، شکات لە من دەکــا؟! ووتی: بەڵێ. ووتم: من، شکات لەو دەکەم، جنێوی پێ داوم. ووتی: لە چیدا؟ ووتم: وەڵلا، لە « ژین »ی ئەوڕۆدا. ووتی: بە خوا « بلە » خوێندومەتەوە، هیچی تێدا نییە، جنێوی بە « سۆڤێت » داوە، خۆ تۆ « سۆڤێت » نیت؟ ووتم: باشی بخوێنەرەوە! ئەو دێڕانەی دوایی

بخوێنەرەوە. ووتی: هیچی تێ نەگەیشتم. ووتم: کاکە! دەڵێ: خوا، ڕووی ئەو کەسە ڕەشکا، وەک ناوی ... من، ناوم « بلەی ئەحە ڕەش »ە . « ئەحە ڕەشی فەتاحە ڕەشی مستەفا »م ناوە. من « بلەی ئەحە ڕەش »م. واتە: ڕووی من ڕەشبێ. چونکە، « کۆمۆنیست »یم، لەم ناوەدا بڵاوکردۆتەوە.
جا، ئەم نموونەیەم، بۆیە، بۆ هێنایتەوە، قسەکانی « مەسعوود »یش، وەک قسەکانی « پێرەمێرد »، ناناسرێنەوە. ئەو تیروتوانجەی ئەو دەیگرێ، وەک ئەوانەی « حاجی تۆفیق » وایە. تۆ نازانی، ئەوە مەبەسی منە. چونکە، دەردی کورد دەڵێ: « من فیکەی خۆم دەناسمەوە ». لەبەرئەوە، دەزانم، مەبەسی چییە. لەگەڵ ئەوەشدا، دەتوانم، بڵێم: من دەسێکی زۆر خراپم، لە دروسکردنی « مەسعوود محەمەد »دا هەبوو.
« مەسعوود محەمەد »، کوڕی « مەلای گەورە »یە. لە سەر ئەوە ناڕۆین. بۆ پێی دەڵێن، گەورە، هەقم بە سەر ئەوەوە نییە. باوکی پیاوێکی بەڕێزبوو. تا ئەندازەیە، ڕاژەیکردووە، خۆی لە پەرتووکەکەیدا، هێندێ شت دەڵێ، لە ڕێزی کەمدەکاتەوە. « مەلا »، باسی گلەیی ئەوە دەکا، کە لە « بڵاطی عێراق »ەوە، پرسەنامەی بۆ نەچووە. بەڵام، لە باڵوێزخانەی « بریتانیا »وە بۆی چووە. خوێندوتەتەوە؟
ـ بەڵێ.
بۆ نموونە: ئەم پیاوە، لە « چوارتا » بوو بە دادوەر. من وەک سکرتێری « پارتیی » پێشنیازمکرد، ئەم جارە. « نایب »ی ئێمە لە « کۆیە »، نابێ « کاکە زیاد » بێ. چونکە، خەڵک دەڵێن: « کاکە زیاد »، بە هۆی خێڵەکەیەوە دەردەچێ. « پارتیی »، لەم کارەدا دەسی نییە. « کاکە زیاد »، هەر کاتێ خۆی هەڵبژێرێ، دەردەچێ. ئێمە، با پیاوێ هەڵبژێرین، کە خۆی دەسەڵاتی نەبێ. بەڵام، ئێمە کارەکە، بە ئیشی « پارتیی » دابنێین. دوایی، لە لیستی پاڵوتندا، ناومانووسی و سەد دیناری « تەئمینات »مکەشم بۆ پەیداکرد. بە « کاکە زیاد »یشمان ووت: خۆی هەڵ نەبژێرێ. ئەویش، زۆر پیاوانە، هاتەپێشەوە و خۆی هەڵ نەبژارد. دوو سێ کەسی دیکە، خۆیان هەڵبژارد، خزمی « کاکە زیاد » و ئەوان بوون. بەڵام، کەسیان دەر نەچوون.
با ئەمەت بۆ بگێڕمەوە. کاتێ « کاکە زیاد »، « نایب » بوو، نوێنەری ئێمە بوو. هەموو مانگێ، ڕاپۆرتێکی دووروودرێژی، لە سەر گفتوگۆکانی « نایب »ەکان و قسەی خۆی، لەگەڵ « وەزارەت »ەکاندا و شتی دیکەی نهێنیی، کە دەسی

دەکـەوت، بۆی دەناردین. کـاک « مـەسـعـوود »مـان بوو بە « نایب ». تا دوو مـانگ، نامـەیەکـی نەنارد. بە بۆنەیەکـەوە، خـۆم چووم بـۆ « بەغدا ». چاوم پێی کەوت. ووتم: کـاک « مەسعوود »، ئەوە چییە، هیچ دەنگوباسێکت نییە؟ ووتی: کـاکە! دەنگـوباسی چیم هەبێ؟ ئەمـانە، ئەوە نین، کە ئێمـە دەمـانەوێ. ووتی: بڕوابکە، ئێشـێکم لای وەزیری داد، « ئەحمەد موختـار » هەبوو، چوومەتە لای، لە بەرم هەسـتاوە، لە تەنیشـتـمـەوە دانیشـتـووە، کە پێم وتـووە: بچۆرەوە سـەر کورسییەکـەی خـۆت دانیشـەرەوە. ووتی: ئەوە لایەق بە ئێوەیە، ئێوە و مـانان، ئەم کارانە ناکەن و بە ناپاکیی دەزانن، بۆیە، بۆ ئێمە ماوەتەوە. ووتـی: ئەمانە، وەک مرۆڤێکی خراپ، هەڵسوکـەوتمان لەگەڵ دەکەن.
من، نموونەیەکم بۆ هێنایەوە. لێرەدا نـاتوانم، بۆت باسکەم. چونکە، ووتنەکەی نەختـێ ناشیـرینە. بەڵام، شـتـێکی لەو بابەتەت بۆ دێنمـەوە، کە هەمـان واتا ببەخشێ. ووتم: « شێخ مستـەفای قەرەداخیی »، باوکی ئەو« کامەران* »ە بـە منی ووت: تۆ بۆ نەبووی بە پارێزەری « کۆمپانیای نەوت »، بۆ نەبـــووی، بە « نـایـــب ». بۆ ئەوەت نەکرد و بـۆ ئەوەت قـەبووڵ نەکرد؟ ئێسـتـە هـێناویانی، دەسبەسەر لێرە دانیشتووی. ووتم: کاکە! من دەمزانی، ئەمە بۆچی دەکەن، بۆ ئەوەی من بفرۆشن. من ببم بە پارێزەری « کۆمپـانیای نەوت »، کۆمپانیا چی دەکا؟ ئەوان شتێ دەکەن، دژی کرێکارە، منیش بەخێرێ، ناوم بە کۆمۆنیست ڕۆشتووە، گەر چی، هەرگیز لە « پارتی کۆمـۆنیست »دا نەبووم و ناشبم، ئێ، ئەمە چۆن دەبێ؟ دەیانەوێ، ناوم خراپ بکەن.
« شێخ مستـەفا »، هاتە لامـەوە و ووتی: بە شەرەفم، ڕاسدەکەی. دەزانی، من چیم دێ بە خـەیاڵ، لە لای ئێـمـە، کـە مـرۆڤ نارەحـەتدەبێ و تاویدێ، بەو دەشتەدا دەگـەرێ، تا جێیەکی دەسدەکەوێ، دادەنیشێ و ناو سکی خۆی پاک دەکاتەوە. ئینـجـا، بۆ بەردێ دەگـەرێ، ئەم لا و ئەو لای، ئەو دەشـتـە دەکا، تا، بەردێ دەدۆزێتـەوە. کـە بە بەردەکـە خـۆی پاککردەوە، هـەتا دەسـیـدەگـا، فڕێیدەدا. ووتی: ئەم دەوڵەت و کۆمپانیایانە وان. ووتم: کاکە « مەسعوود »، ئیـشـی ئەم پیـاوانە وایە، هەڵسـوکـەوتت لەگـەڵ دەکـەن، تا، خـۆیانت پێ پاکدەکەنەوە. دوایی، فڕێتدەدەن، تۆش، لەگەڵ ئێمـەدا وابووی. « مـەسـعـوود محـەمەد »، هەموو ئیشەکانی، لە سـەر حسابی ئێمە تەواوبوو.

---

* « کامەران قەرەداخیی » ڕۆژنامەنووسێکی کوردە، ئێستە لە « بریتانیا » دەژی.

« مەلا مستەفا »ش بە تەواویی، بە پیاوی « ئەمێریکا »ی دەزانی، بەڵگە هەیە، دەتوانی، بپرسی. هەتا جارێکیان، دەچێ بۆ لای « مەلا مستەفا »، زۆر ڕێزی لێ دەگرێ. لە پاشان، « مەسعوود » ووتبووی: ئێ چییە، جەنابی « مەلا »، چیتان بە دەسەوەیە؟ « مەلا مستەفا »ش ووتبووی: وەڵڵا، چیمان بە دەسەوەیە، هیچمان بە دەسەوە نییە، هیچمان پێ ناکرێ، ئەم « ڕووس »ە سەگبابانە، گەر چارەکە میلیۆنێکیان بۆ بناردینایە، ئێستە، تا « بەغدا »مان دەگرت. بەلام، ئەوانە دەیدەن و نایدەن، هەمووی، سەدهەزار دینار بە ئێمە دەدەن، سەدهەزار دینار، بە کەڵکی چی دێ؟ ووتی: خەڵکەکەی لەوێ بوون، یەکێ دەکۆکیی، یەکێکی دیکە، خۆی دەجووڵاندەوە، یەکێکی دیکەش هەڵدەسا و دەڕۆیی.
دوایی « مەسعوود » ڕۆشت. « مەلا مستەفا »ش، تا سەر جادەکە بە ڕێیکرد، کە گەڕایەوە، تەماشایکرد، لەو هەموو کەسە، دوو کەس ماونەتەوە. ووتی: دەزانم، کەرینە، بۆچی ئێوە ماونەتەوە، بۆ ئەوەی، ئامۆژگارییم بکەن، بۆچی، ئەم قسانەمکرد. ووتی: جارێ، ئەم قسەیە درۆیە. « ڕووس » هیچی بە ئێمە نەداوە و هیچیش نادا. ووتی: ئەم « مەسعوود »ە، پیاوی « ئەمێریکا »یە. دەچێ، بۆ « ئەمێریکایی »یەکانی دەگێڕێتەوە. هیچ نەبێ، « ئەمێریکا » شتێکمان دەداتێ.
جا، ئەوانە هەمووی، وایان لێ کردم، ئێستە، دوا ئیشم ئەوەبێ، گەر مردن مەودا بدا، گەر پێم کرا، خەریکی نووسینی بیرەوەرییەکانم بم. بۆ ئەوەی، چیدیکە بە کەموکووڕتیی، لەم لا و لەو لا، بە خراپە باسمان نەکەن و شتمان، بۆ هەڵ نەبەستن.
ـ کەواتە: بەو زووانە، چاومان بە بیرەوەرییەکانی بەڕێزتان، ڕۆشندەبێتەوە؟
بە خوا، شتێکی گرانە، ناتوانی، هەموو ڕاستییەکان بدرکێنی. گەر هەموو ڕاستییەکانیش نەڵێی، جوان نییە. هەموو ڕاستییش بڵێی، ڕەنگە، گێرەشێوێنیی تێدابێ. گەر چی، بۆ مێژووی بەجێدێڵین. بەلام، لەبەرئەوەی، هێندێ هەڵە، لە مێژوودا هەیە، لە مێژووی ئەو کەسانەدا کە نووسراوون، لەو بیرەوەرییانەدا کە نووسراوون، چ پێوەندیی بە خۆمەوە هەبێ، چ پێوەندیی بە خەڵکی دیکەوە هەبێ، کە من ئاگام لێ بووبێ و دەیزانم، ئەوە وا نەبووە، لەبەر ئەوە، بە پێویستم زانی، منیش وەک بیروڕای تایبەتیی خۆم، تۆماریان کەم. مەرجیش نییە، تەواوبێ، چونکە، هێندێکیم بیر نەماوە. مەرجیش نییە،

وا بێ، چونکە، من چۆنم بینیون، لە باری سەرنجی خۆمەوە، باسیاندەکەم. ئەنجامەکانیشی، هەمووی دیارن. مەرج نییە، لێکدانەوەکانی ئێستەشم، بایەخێکی ئەوتۆی هەبێ، چونکە، ئەو رایە حسیبە، کە لە کاتی خۆیدا بووتە.
- لە کۆتاییدا، زۆر سوپاستاندەکەم. بە راستیی، دانیشتنێکی خۆش و بە کەڵکبوو. داوای لێبووردنتان لێ دەکەم، بەو هەموو پرسیارە زۆر و دوورودرێژانە، بە تەواویی، ماندووەکردن. هیوادارم، کاتێکی دیکە، پێک بگەینەوە، تا زیاتر، لەو باسانە بکۆڵینەوە. جارێکی دیکەش، داوای لەشساغیی و تەمەندرێژیی و سەرکەوتنتان بۆ دەکەم.

رێباز محێدین

جاش یا باش !

ڕەنگە بۆ گەنجێکی وەک من تازەپێگەیشتوو، ڕەخنەگرتن لە کەسێکی وەک برایم ئەحمەد، لە جێگەی خۆی نەبێ بەتایبەتی کە ئێمەی نەوی نوێ ڕێگەی تەبایی و بەیەکەوە هەڵکردنمان کردۆتە دروشمی سەرکیمان.
ڕاستیش من خۆم هەرگیز ئارەزوی ئەوەم نەبووە لە ڕوی مرۆڤێکی بەساڵاچوو هەڵسمەوە، لێ بەداخەوە! ناملیکەی (پێنج کاتژمێر لەگەڵ برایم ئەحمەد دا)* ئەو نەریتەی پێشاکاندم، بەتایبەتی دوای ئەوەی لە خوێندنەوەی بوومەوە و؛ لە خۆم پرسی تۆ بڵێی مرۆڤی کورد لەم تەمەنە و دوای ئەم هەمو ئەزمونە تفتوتاڵ و بەسۆیە و سەرەڕای ژیانی دنیادیتەیی و چەندین ساڵ تێکەڵی کۆمەڵگەی ئەوروپا هێشتاش سوربێ لەسەر هەڵە و شێواندنی گێڕانەوەی مێژو بۆ نەوەیەکی نوێ و، بەم هەنگاوەشی بکەوێتە کوێر کردنەوەی تولەڕێی لێبوردن و خامۆشکردنی دوا پشکۆی سۆزی مرۆدۆستانەی لە دڵ و دەرونی ئەم نەوە نوێیە ! مخابن، نەدەبوو برایم ئەحمەد ئەو ڕێگەیە تەی بکات.
کۆشام پێنوسم لەوبابەتەدا نەگێڕم، نەک تەنیا لەبەر هۆی گۆڕینی ئەو چەند دێڕەی سەرەتای ئەم باسەم پێدەستپێکرد. بەڵکو لێکدانەوەم بۆ ئەمەش کرد، کەنوسینی بابەتێکی وا بۆی هەیە ببێتە هۆی گۆڕینی ئەو لاپەڕانەی کە برایم ئەحمەد خەریکە وەک (بیرەوەری) دەیان نوسێتەوە. چونکێ ترسی هەڵدانەوەی لێفەشرە لە ڕوی قسەکانی برایم ئەحمەد، دوور نییە وای لێ بکات بەو ئامانجەی چاکتر خۆی لە ئاوەکە بیپەڕێنێتەوە. هەوڵی ئەوە بدات بیانوی تازە و پینەوپەڕۆی نوێ بۆ بیرەوەرێکانی بدروێت. هەرچەندە لەو باوەڕەدام، گەورەترین بیانو بچوکترین ڕاستی پێ ناشاردرێتەوە.

خوێنەری هێژا !
هەڵبەتە برایم ئەحمەد لەنێو کوردان ناوێکی ناسراوە. وەک یەکێ بەیەکێ بڵێ:
چیا کێبێ و نەیناسێ؟ بەلام بەداخەوە ناو و ناوبانگەکەی برایم ئەحمەد بەخراپ ڕۆیوە.خۆیشی ئەوە لە هەموو کەس چاکتر دەزانێ، هەر بۆیە ئەوەتا خۆی دەڵێت :
(خەریکی نوسینی بیرەوەریەکانم بم، بۆ ئەوەی چیدیکە بەکەموکورتی لەم لاو لەولا بەخراپەباسمان نەکەن و شتمان بۆ هەڵنەبەستن)لا ۹۰ پێنج کاتژمێر لەگەڵ برایم ئەحمەد دا
گەر هاوڕێم هاوڕێ ئەکرم * دژ نەبێ لە دووبارەکردنەوەی ئەو پەندە (پەتکی درۆکەر لاستێکیشبێ هەر کورتە !) بەم شێوەیەی کە خۆی دایڕشتۆتەوە، ئەوا دەڵێم هەڵبەستن و بوختان زۆر بەخێرایی هەڵدەوەشێتەوە، خراپەش هەروا بەمل کەس دانایەت، بەتایبەتی بەڕادەیەکی,وا مرۆڤ ناووناوبانگی خراپەکاری لەرووبەرێکی گەورەی وەک کوردستان و تا ڕادەیەک لەسەر ئاستی جیهانیش تەشەنەبکات. وەک وتراوە ئەم ماستە بێمو نییە.
هەرچەندە ئێمە لە سەدەمێکدا دەژین هەروەک سەردەمی کۆمپیتەرو گەشتی ئەستێرەدوورەکانە، سەردەمی غازی یشە، دەزانین غازی یش کەدەسوتێ دوکەڵەکەی بەچاو نابینرێت گەر یەکێک شالاوی ئاگرە گەورەکەی باوەگوڕگوڕی بەچاوی خۆی نەدیتبێ، دوور نییە باوەڕنەکات غازی یش هەر کە ئاگری گرت دوکەڵ دەکات، نوسین و ئاخافتنی کەسێکی وەک برایم ئەحمەدیش لەروانینی کەسێکی نەشارەزا وەک غازی دوویە* وایە بێدوکەڵە! چونکێ بەپرۆسەیەکی کیمیایی دا ڕۆیوە. لێ چاوی شارەزای بە ئەزموون لەوە دەکات، کە مرۆڤ هەرچەندە هەوڵی شاردنەوەو پینەو پەڕۆ بدات لەبەر چاوان خۆ ناشیریتر دەکات. لەکاتی قسە کردندا رەنگە ئەوەی ئەو بە پینە و پەڕۆی رازاوەی بزانێ لە دیمەنی داڵ (شەمولە)ێکی پتر لێ نەکەوێتەوە.
ئەزیش، وەک زۆربەی هەرە زۆری لاوانی نەوەی دووەمی ئەم نیوەسەدەیە گوێم ئاشنای ناوی برایم ئەحمەد بووە و زۆرم لەسەر بیستوە و، رەنگە هەندێ لەو شتانە ڕۆژێ لە ڕۆژان بشێ ببنە گێڕانەوەی کەموێنەو بیرەوەری سالانی شەست و بەرەو سەرەوەتر. لێ ئاشکرایە هەرگیز لە نزیکەوە ئەم ناسیوە هەرچەندە لە سالی حەفتاوچواردا چەند هەنگاوێک دورلەیەکترییەوە دەژییان، بەلام وەک وتراوە هەر یەک لە مالی خۆی. بۆیە ناشێ خوێنەری ئەم نوسینە

دڵی بۆ ئەو ەبچێ کـە شتـێکی تایبـەتی هـاندەری نادیاری ئـەم نوسـینەبێ.
بێجگە لە گەیشتن بەڕاستی.
بابڵـێین منیش وەک خـەڵکانی تر لەو ڕۆژانەدا نـاووناویانگی برایم ئـەحمـەدم بیستوە، بەڵام کە نەختـێ تەمەنم هـەڵکشـا و تواناى ئەوەم پەیداکرد بەچاوی خۆم نەک هـی خـوازراوە دەوروبەر و بە بیری خـۆم و نە خـەڵکی تـر سـەرنجی شتەکان بدەم و هەڵیان سەنگێنم، زوو لەوە گەیشتم کە زۆرجـار پارتایەتی و بواری ئایدۆلۆژی هونەری ڕەسـەن و کەسـایەتی ڕەسـەن دەکـەنە قـوربانی و بەرهەمی بێبایەخ لەڕوی هونەر و جـوانکارییەوە بـەرز و بڵند دەکەنەوە، بەبێ ئەوەی بیر لەوە بکەنەوە کە ڕۆژێ دێ دیمەنی خۆراوا و خۆرهەڵات هەرچەندە ڕەنگیشیان لە یەکتری بکات بە سـانایی جیادەکرێنەوە و هونەری ڕەسـەن و پاشکۆش لە یەکدی دەردەهاوێژرێن.
لەمەوبەر لەسەر ڕویەری گۆڤاری دلانپار، ئەمەم وتوە : کە چیرۆکەکەی « ژانی گەل »ی برایم ئـەحـمـەد، لە فلیـمـێکی شـارلن شـاپلن وەرگیـراوە!! دەمێکە من ئەو ڕاسـتـیـیـە دەزانم، لـەو دەمـەشـەوە بەپێـچـەوانەی زۆر خـەڵکی تـر لەوە گەیشتووم کە مامۆستا ئەو ئەدیبە پایە بەرز نیە. وەک لایەنگرانی حیزبایەتی دەیانەوێ بیسەلمێنن. بەداخەوە بەلای حیزبەکانەوە هەر بەرهەمێکی هونەری خاپەڕۆکیش بێ، گەر لە خزمـەتی ئامانجی حزب بێ، دەهۆڵ و زوڕنای زۆری بۆ دەکـوترێ هەرچەند هەمـومـان زۆر چاک دەزانین ئامـانجی حـزب چەندە گەورەش بێ کاتییـە نەک هەتاهەتایی، ئەگەر وا نەبوایە هیچ حیزبێک پەیڕەو پرۆگرامی خۆی دەستکاری نەدەکرد و نەی دەگۆڕی!
بۆ ڕونکردنـەوەی پتر دەڵێم ڕەنگە هـەمـوتان ئەم فلیـمـەی شارلی شـاپلنتـان دیبێ، بەڵام دیارە مـەرج نیـە بینـەری ئاسایـی هـەست بەوە بکات کە ڕەخنەگر هـەسـتـی پێـدەکـات. بینـەری ئاسـایی لەبەر پێکەنـین و جـولەی هونـەری پڕ ئەفسـوناوی هونەرمـەندی بلیمـەت بەوە ڕاناگات بیر لە سیناریۆ و تـەکنیکی بەرهەمی هونەری (فلیم) بکاتەوە.
بۆیە بە چاکی دەزانم بەکورتی باسی ئەو فلیمـەی شارلی بلیمەتتـان بۆ بکەم:
شارلی « قارەمانی فلیمەکە » لە شەقامێکدا ڕێ دەکات، لۆریەکی بارهەڵگر لە تەکیـا ڕەت دەبێ. ئەو ئالایەی (هـەڵبـەتە ئەمـە ئالانیـیـە، بەڵکو پارچـەیەکی سورە لە دارێک دەدرێت بەچەشنی ئالا) بۆ ئاگـادارکـردنەوەی شـوفـێـران یا ڕێبـواران بەسـەر بارەکـەوە چەقـاندویەتی دەکـەوێ، شـارلی ئالاکـە

هەڵدەگرێتەوە. لەو چرکەیەدا لەوسەری شەقامەکەوە خۆپیشاندان بەرەو ئەو شوێنە دێن شارلی لێ وەستاوە و ئالاکە بەرز رادەوەشێنێ بەلکو شوفێری لۆریەکە ئاگاداربکاتەوە! خۆپیشاندانیش کەبەر شالاوی پۆلیس دەکەون و رادەکەن، دیمەنێکی وا دروست دەکەن وەک ئەوەی شارلی بێئاگا لەوەی لە دواوەی رودەدات بەخۆ ئالاوە سەرکردەی خۆپیشاندانەکە بێ ..... شارلی بێئاگا لەهیچوخۆڕایی دەستگیردەکرێت و بەتومەتی سەرکردایەتی کردنی خۆپیشاندانەکە ڕاپێچی زیندان دەکرێت .... لێرە بەدواوە زنجیرە روداوەکانی زیندان دەستپێدەکەن ..... ئەمە ئەو کۆڵەکە و چەرەگە و دارە ڕێیانەی شارلی یە کە برایم ئەحمەد رێک هاتووە و روداوەکانی« ژانی گەلی » لەسەر بنیادناوە!! جا نازانم بەرهەمەکانی تری لە کوێوە هاتتون، بەلام ئاکاری وای هەن مرۆڤ بخاتە گومانەوە.
یادی بەخێر مام هێمنی خۆمان زۆر بەسەلیقە و قسە خۆش بوو، زۆرجار سەرشانی خۆی تەکادووە و گوتویەتی:ـ کوڕینە فریام کەون شانم شکا!! خێرە مام هێمن؟ کوڕینە ئەم موحەمەد جەزایەم لەسەرشانی داگرن، بەخودای هیلاکی کردوم!! مەبەستی ئەوە بوو موحەمەد جەزا لەسەرشانی شیعرەکانی ئەو نێوبانگی کردوە، دەنا دەنگخۆش نییە، برایم ئەحمەد بەپێچەوانەوە لە سەرشانی مامۆستای نەمر تایەر تۆفیق و دەنگە خۆشەکەی ئەو « شیرین بەهارەکەی » دەنگیدایەوە، تا ئەو رادەی ناوی ئەم هۆنراوەیە زیاتر لەگەڵ ناوی مامۆستای نەمر تایەرتۆفیق دێت تا برایم ئەحمەد، راستییەکەی ئەوەی شیرین بەهارە لەبەر دوو هۆ لای خەڵکی خۆشەویستە. یەکەمیان ئەوە بو باسمان کرد، دووەمیشیان، ئەمەیە: کە وا باوە ئەم هۆنراوەیە وەک دیاری بۆ کەسایەتییەکی وەک مستەفا بارزانی نێردراوە. ئەو دوو کەسایەتییەش سەنگ و دەنگ و رەنگی تایبەتی خۆیان لەسەرتاپای کوردستاندا هەیە. بێگومان لەم لاپەڕانەدا بەوە راناگەم تاوتۆی بەرهەمی هونەری و ئەدەبی برایم ئەحمەد بکەم، ئەوە بواری تایبەتی خۆی هەیە و ئێرە جێی نییە. بۆیە وا بزانم چاکترین هەڵسەنگاندنێکی برایم ئەحمەد کە کرابێت وەلامەکەی کاکەم بۆتانی لەمەخۆمانە. کە زۆر بە داخەوە دورەدستە، بەلام دەشزانم ناشێ کەسێ لەوەدا لۆمەم بکات، کە ئێمرۆ لەتوانادا نییە دەستم بکاتە رۆژنامەیەکی بیست ساڵ پتر بەر لەئێمرۆ! بەلام وەک لە یادم بێ وەلامەکەی لاوی سەرسپی، ئەوەهابو:

(خسرناه ادیبا، و لم نربحه سیاسیا) واتە: وەک ئەدیبێک لەدەستمان چو، وەک سیاسیش سودمان لێ نەدیت.
هیوادارم بەچاکی و بێهەڵە، دەقاودەق وەک خوێم نوسیبێتەوە.
ئەم گوتەی کاکەمی سەربەفرین! مەزنترین حوکمی مێژوە دەرحەق بە برایم ئەحمەد دەرکرابێ، ئەوندە جەرگەی راستی پێکاوە نەبێتەوە. دەبوایە بۆ برایم ئەحمەد ببێتە دەرزێکی گەورە و سودی لێ وەرگرێ! بەڵام بەداخەوە ئەوەتا برایم ئەحمەد بە زمانی خۆی دەڵێ مرۆڤ پەند وەرناگرێت! گەر ئەو گوتەیەشی وەک وتەیەکی رەها وەرگرین، زۆر راستە چونکێ سەرلەبەری نامیلکەکەی (پێنج کاتژمێر ...) ئەوەمان بۆ دەسەلمێنێ کەبرایم ئەحمەد هیچ پەند و دەرسێکی لە تاقیکردنەوەکانی خۆی وەرنەگرتووە! ئەوە لە کوردەواریدا پێیدەڵێن : سەیرە لە کۆیە!!
ئاشکرایە!
مێژوو بە کەس ناشێوندرێت، رۆژێ دێ راستی وەک خۆری درەوشاوەی ئاسمانی بێگەرد دەرکەوێت. برایم ئەحمەد وەک خۆی دەڵێ؛ پارێزەرە، پارێزەریش دەبێ بکوژ لە سزا رزگابکات ، هەڵبەتە بە درۆ و پینە و پەرۆ، هەر چەندە ماندوبونێکی زۆری داوەتە بەرخۆ و پینەوپەرۆیەکی چاک بۆ خۆی بکات ـ دۆم بێ و کڵاش بۆ خۆی بچنێ ـ دەبێ کڵاش نەبێ و کڵاوێ بۆ سەری ئەو نەوە نوێیەی لەگەڵ ئەو هەموو دەردوبەلایەی لە سەردەستی برایم ئەحمەد و نمونەی ئەو بەسەری هێنراوە هێشتا چاوی لەوەیە دوو قسەی راست و خێریان لێ ببیستێ(١)
بەڵام وەک دەڵێ (پارێزەر و پیاوکوژ) نەک هەر خۆی پێرزگار نەکراوە، بەڵکو بە دەیان بەڵگەی خراپەکاریشی بە دەستەوەداوە. وا باوە دەڵێن بکوژ دەگەڕێتەوە سەر شوێنی تاوانەکەی خۆی. جا گەر کەسێکی ناسراو بێ دیارە گەر جلوبەرگیشی بگۆڕێ هەر دەناسرێتەوە، برایم ئەحمەد لەو چاوپێکەوتنە کتومت وای لێ بەسەر هاتوە. هەر چەندە هەوڵیداوە ماسکێکی تابلێی چاکە خوازانە بەروی خۆیدا بدورێت، بەڵام وەک ئەکتورێکی میکیاژ نەزان لەجیاتی شاردنەوە پتر روی خۆی ئاشکراکردوە، بەڵگەی ئەم هەڵسەنگاندنەم ئەو خالانەیە کە لێرەبە دواوە لێیان دەدوێم. برایم ئەحمەد دەڵێت:
(لە ساڵی ١٩٦٤ دا لەگەڵ حکومەت رێک کەوت « مەبەستی لە بارزانییە/ر »، هیچیشی دەستە نەکەوت، کەچی کەسیش پێ نەدەگوت جاش! برادەرانی

ئیمه له ١٩٦٦ دا، گوایه لەگەڵ میریدا ریک کەوتن، من لەوێ نەبووم هێشتا له تاران بوم، زانکۆی سلیمانی کرایەوە، نەورۆز بو به جەژنێکی نەتەوەیی، ناوی کورد و کوردستان دەهاتە پێشەوە، کەچی سەرەڕای هەموو ئەمانەش هینەکەی ئیمە بوو به جاشی و هینەکەی ئەو بوو بەباشی !) ل /٤٦ سەرچاوەی پێشو.

جارێ من ناچمه نێو ئەو کێشەیه: چۆن دەکرێت ئەم رێککەوتنەی ١٩٦٦ بەبێ پرسی برایم ئەحمەدکرابێ؟

قسەی من لەسەر ئەوە دەبێ که چۆن دەشێ کاک برایم تاوەکو ئێستە تێینەگەیشتبێ جاشایەتی چییە؟ یا خەڵکی کوردستان به ساویلکه و نەفام تێدەگات؟ ئەگەرچی له کوردەواریدا هین هەر هینه و، باش هەر باشەو جاشیش هەر جاشه، بەلام بەپێویستی دەزانم تاریفێکی کورتی جاش بکەم.

کورد به کێ دەڵێ جاش؛؟ خەڵکی کوردستان بەو کەسە یا لایەنە یا پارتەی لەگەڵ حوکمەتدا سەودا بکات و چەک هەڵبگرێت و تەقە له وانه بکات که به چیاوەن، جا هەرکێ بن و هەرچی بن، دەڵێ جاش! جاش ئەوەیە: چەک بۆ حکومەت هەڵبگرێت، بەچەکی حکومەت بجەنگێ. هەر لەبەر ئەم هۆیە ساکارەی که بارزانی نەچووە له بەغدا دانیشی و چەک له حکومەتی عێراق وەرگرێت، تەقە به شاخەوە بنێت، خەڵکی کوردستان به « باش » ی له قەڵەمدەدەن، له بەر هەمان هۆی ساکاریش ئەوانەی کار و کردەوەی ئەوتۆیان کردبێ به « جاش » یان له قەڵەمدەدەن. جا با هەزار رێککەتنیان له گەڵ میری مۆر کردبێ نەک له سەر ئەم چەند دەستکەوتانەی که کاک برایم لەدوتۆی وتەکانی دا دەیان ژمێرێت، بەلکو لەسەر بەهەشتی سۆسیالیزمیش بێ ئەوە هەر « جاش » یان پێدەڵێن.

ئەگەر دیموکرایەتیش له کوردستان بەر قەراربێ و ریفراندۆمێک بۆ دەنگدان ساز بکرێت لەسەر « جاش » و « باش » ئەوا خەڵکەکە لەو هەڵسەنگاندنەی سەرەوە بەولاوە پێوەرێکی تریان نابێ.

وادیارە کاک برایم دوای ئەم هەموو تاقیکردنەوە تاڵە هێشتاش بەتەمایە جارێکی دیش سەر له نەوەی نوێ بشێوێنێ و جاشی لێ بکاتە باش و باشی لێ بکاتە جاش! گوایە ئەوان راستبوون و خەڵکی کورستان هەڵەبوون.

ئەمەش کارێکە هەروا ئاسان نییە. لێ وا دیارە کاک برایم هەروەک خۆی دەڵێ چ باوەڕی بەپەند وەرگرتن نییە، ئاشکراش به وتەکانیەوە رادیارە که لەو

ئەمـــەنە تاڵە پڕ تاقـــیکردنەوەیەی خـــۆی چ پەندی لە ژیان و ئەزمـــوونی دوورودرێژی وەرنەگـرتووە. ئەو هـەرچەندە زۆر لەسـەر ئەوە دەڕوات کە مـرۆڤ ئەسـتەمـە پەند وەرگرێت و نموونە یەک دێنێتـەوە کە چ پەیوەندی بە مـێژوو و تاقیکردنەوەی مێژووەوە نییـە(نموونەی کابرای چگەرەکێش)* چونکێ مـرۆڤ کـاتێک کارێک دەکـات کە زیانی خـۆی تێدایە بەپلەی یەکەم، جیایە لەگـەڵ کەسێک کە کردەوەکەی پەیوەندی بەچارەنوسی ملیۆنان مرۆڤەوە هـەیە، ئەمە دوو شتی زۆر لەیەکتری جیاوازن. بەداخەوە لە کۆتایی قسەکانیدا ئەو نموونە و پاساودانەوەیە لە بیر دەکات و دەڵێت :

(دەبوایە تورک پەندی لەمێژوو وەرگرتایە، ئەوە تا نە عێراق و نە ئێران پەند لە مێژوو وەرناگرن، تەنانەت نەتەوەی کورد خۆیشی، کەڵکی لە مێژووی خۆی وەرنەگرتووە)ل٨٥ سەرچاوەی پێشو.

لێرەدا من حەقم بەسەر فارس و تورک و عەرەبدا نییە پەند وەردەگرن یان نا، ئەمەیان بۆ کاک برایم بەجێدێڵم نەختێ ئامۆژگاریان بکات بەڵکو هۆشێکیان دێتەوە بەر و داخوازییەکەی بەجێ دێنن. ئەو جا لە مامۆستا دەپرسم :

کـورد کـە ئامـــۆژگـاری کـاری وەک تۆی هەبێ چۆن پەنـد وەردەگـرێت؟ کـە کـەسێکی وەک تۆ دوای ئەم هـەمـوو سـاڵە پـەندی وەر نەگـرتبێ و باوەڕی بە پەندوەرگـرتن نەبێ و پڕوپاگـەندەش بۆ باوەڕەکـەی بکات، چۆن دەشێ داوا لەخـەڵکی تر بکات پەندوەرگرن؟ لە کاتێکدا سـەرتاپای ژیانی خۆتان تەرخـان کردووە وەک نموونەی مرۆڤێک کەپەند وەرناگرێت، بەچ ڕوویەکەوە دەبێ لۆمەی خەڵکی تر بکەن؟ پێشینان وتویانە: ـ لە خەڵکی عادەتە و لە خۆم عیبرەتە!

کـاک برایمیش پێی وایە خـەڵکان دەبێ پەندوەرگـرن! بـەڵام ئەو بۆخـۆی چۆن بوە هـەروا دەبێ.

لەگەڵ ئـەوەی مـامۆسـتـا گـەلێکیش دژی پەنـد و پەندوەرگرتنە، لە سـەرەتا تا کـۆتایی خـۆی لەهێنانەوەی پەندپاراسـتـووە، بەڵام لە دوایدا چاری نەمـاوە پەندێکی کوردی بەسـەریدا زاڵبووە، ڕەنگە لەبێ ئاگایی بێ کە دەڵێ : گوریس بەراستی ناچێتە ناو هـەمبانەوە. ڕەنگە ئەمەیان شکستێکی گەورەی مامۆستا نەبێ بەڵام بێگومان سـەرکەوتنێکی گەورە بۆ پەندی کوردی تۆماردەکات. هەر لەو ڕوانگەوە دیسا ڕەخنە لە پـەندێکی کـوردی دەگرێت : کـوێرە چیت دەوێ؟ دوچاوی ساغ ..*بەڵام ڕەخنەکەی لەو پەندەشی گرتووە بەرەواژە، چونکێ ئەو هـەر خـۆی دەڵێ: ئەگەر بتـەوێ مافی خۆت وەربگریت دەبێ داوای پتر بکەیت،

تا ئەوەی دەتەوێ وەریبگریت. کەچی بەداخەوە دەڵێ : کوێرە چیت دەوێ؟ نەختێ تروسکایی !* لەکاتێکدا دەبوایە بڵێ : کوێرە چیتدەوێ دووچاوی ساغ و زەرەبینێک! تا ئەوجا نەختێ تروسکایی یا هەر نەبێ چاوێکی ساغی پێ ببڕێت. ئەوەش بەسە بۆ سەلماندنی ئەوەی مامۆستا لە پەند نەگیشتووە، دیارە پەندوەرگرتنیش لە یەکێک داخوازی دەکرێت کە لە پەند گەیشتبێ. کە دەشلێت ئەو دژی پەندە، مەبەستی ئەوەیە : کە ئەو چۆن بوە هەروا دەبێ و هەرواش دەژیت، لە قسەی خۆی نایەتە خوارێ ! ئەمەش هەر راستی ئەو پەندە کوردییەمان بۆ دەسەلمێنێ کە دەڵێت : خۆی شیری هەتا پیری !! *
جا با گەڕێنەوە لاپەڕەکانی بەرایی و بزانین برایم ئەحمەد چۆن بووە؟
برایم ئەحمەد هەر لە سەرەتاوە تا کۆتایی ئاخافتنەکەی، گەرەکێتی ئەو هبسەلمێنێ کە ئەو بەهیچ جۆرێک دژایەتی بارزانی نەکردووە، بەڵکو بارزانی خۆی وا تێگەیشتووە، یاخود وا تێگەیە ندراوە کە برایم ئەحمەد دژایەتی دەکات؟

بە مانایەکی تر ئەوەی لەم چل ساڵەدا بەسەر کوردا هاتووە ئەنجامی نا تێگەیشتووی و بەسەهوچوونی بارزانی بووە!! تۆ بڵێی بارزانی دوای ئەم هەموو تاقیکردنەوە و ژیانی پڕ لە چەرمەسەری و دەربەدەری و هێندەهۆش و گۆشەی پەیدا نەکردبێ لەدوڕا مەعدەنی مرۆڤ بناسێت و هەروا لەخۆڕا یا لەبەر هۆیەکی دەرونی یا نادیار، یا مرۆڤێکی هێندە ساکار بێت بەقسەی ئەم و ئەو هەڵخەتا بێت؟ نەخێر !
راستییەکەی ئەوەیە کە کاک برایم هەر لەسەرەتاوە کاتێ لە ریزەکانی پارتیدا کاری کردوە پێش هەموو شتێک، دژایەتی بارزانی کردۆتە سەری رمی هەموو بیر کردنەوە و کار و بڕیارێکی، هەتا لەو رۆژانەی کەبارزانی دەربەدەر و ئاوارەی یەکێتی سۆڤیەت بوو. ئەو خۆی دەڵێ: (من یەکێک بووم لەوانەی ناڕەزایم هەبو لەوەی مەلا مستەفا هەر لە دورەوە سەرۆک بێ)ل٥١ سەرچاوەی پێشو (پێنج کاتژمێر .....)
برایم ئەحمەد بۆ بە راست گەڕانی ئەم بۆچونە کە لەدروستکردنی خەیاڵی خۆیەتی کۆمەڵێک بیانو دێنێتەوە، کە هیچیان بایی ئەوە نین راستی بۆچونەکەی بسەلمێنن. بەڵام با ئێمە لە خۆمان و لە ئەوەی ئەو سەردەمیش بپرسین؛ ئایا بارزانی لەو قۆناغەدا چ پێویستی بەوە هەبوو کەس پێشنیاری سەرۆکایەتی بۆ بکات؟ ئایا بارزانی کە تاکە کەسێک بوو لە کۆمارە

جوانەمەرگەی ١٩٤٦دا هەموو داگیرکەرانی کوردستان سەریان لەدوونابوو پێویستی بەوە بوو خەڵک دەنگی بۆ بدات؟ ئەی ئەوەنییە برایم ئەحمەد هەر خۆی دەڵێ: (خەڵکی وا هەبو لە سلێمانی دەیان گوت بارزانی بێتەوە دەبینە پارتی) ئەمە نیشانەی خۆشەویستی جەماوەر نییە بۆ بارزانی؟ سەرەڕای هەموو ئەوەش با کەسێکی زۆر لە برایم ئەحمەد نزیک، کە جەلال تاڵەبانییە و نێراوی رەسمی پارتیە، نەک کەسێکی ئاسایی بکەینە بەڵگەی چۆنییەتی بیرکردنەوەی ئەوەی ئەو سەردەم و بزانین چۆن بارزانی دەئاخاوێنێ. جەلال تاڵەبانی لەنامەیەکدا کەلە ٥ / ١٠ / ١٩٥٢ لە پەکین ڕا ئاراستەی بارزانی کردوە، چۆن بارزانی دەناسێنێ :

« الی الرفیق الزعیم الجنرال مصطفی البارزانی » ئەمە لە دەستپێکی نامەکەیدا، با دواین دێڕەکانی بخوێنینەوە « و الی الامام بقیادە بطل تحریر کوردستان الجنرال مصطفی البارزانی ». لە نامەیەکی تردا جەلال تاڵەبانی بەم شێوەیە روو لە بارزانی دەکات « ایها الرفیق الزعیم مصطفی البرزانی المبجل » شایانی باسە هەر لەو نامایەی دوایدا باسی رێکخستنەوەی ریزەکانی پارتی دەکات و لیستەی هەڵبژاردنی سەرکردایەتی نوێی پارتی بەناوی « الرفیق مصطفی البارزانی .... رئیسا، دەناسێنێ! ئایا بەڵگەی لەوانە بە هێزتر هەیە کە نەک خەڵکی ساکار، ئەگەر خەڵکانێک هەبن و ساکار بن، بەلکو رۆشنبیران و سیاسەتمەدارانی ئەوێ رۆژێی پارتیش سەرۆکایەتی بارزانیان قبوڵ بووە. جگە لە برایم ئەحمەد کەسی تر لە سەرۆکایەتی بارزانی لاری نەبووە، کە لەگەڵ ئەوەی کاتێ جەلال تاڵەبانیش گەڕایەوە و بڕیارەکانی ئەو سەرۆکەی پێبوو کە لە دورەوە ئامۆژگاری رۆشنبیرانی نیشتمانەکەی دەکرد یەکبگرن، لە دوری سەدان کیلۆمەترەوە بڕیارەکەی بێسێسودوو لەلایەن هەموان جێبەجێ دەکرا، ئایا دوای ئەوەش دەبوو برایم ئەحمەد هەر لەسەر رێبازی خەیاڵپڵاوی خۆی لێخوڕێت، تەنیا بۆ دروستکردنی دوو دڵی لە ریزە کانی پارتی، دواتر خلیسکاندنیان ئەوجا رێگەخۆشکردن بۆ بەدەرەوەنانی بارزانی لە پارتی کۆشش بکات. ئەوەتا خۆی دەڵێت: (لە برادەرانیشم گەیاند کە مەلا مستەفا ئەوەنییە کە ئێمە چاوەڕێی دەکەین).

ئەگەرچی برایم ئەحمەد لە زۆر شوێن و گەلێک بڕیار و هەڵسوکەوتی خۆی بە پەلیتبیرۆ پینەدەکات کە لە بارزانی دور بون و دەنگیان نە گەیوەتە یەک،

یاهەر بە پێویستی نەزانیوە پرسیشی پێبکات و بۆیە چۆن و چی خۆی بە باشی زانیوە وای کردووە. کەچی کاتێ بارزانی بڕیاردەدا هەمزە و کۆمەڵەکەی لە بارەگای پارتی بە دەرەوەنێ، کاک برایم لە سەرووی ئەفریقاوە بەپەلە دەگەڕێتەوەو، دەڵێ :(بارزانی مافی ئەوەی نییە کەس لە پارتی دەربکات و لەخۆوە بڕیاربدات!) ئایا کەس هەیە بایی سەری دەرزییەک لە سیاسەرت شارەزا بێ، نەزانێ ئەم هەڵوێستەی برایم تەنیا بەئامانجی ئەوەبوە کەپارتی هەر خۆیەتی و خۆیشی پارتیە، هەرچی ئەو بیڵێ و بیکات و ئەگەر سەرۆکیش دور بێ پرسیشی پێنەکرابێ هەر راستە و هەرچی سەرۆکیش بیکات و ئەگەر سکرتێریش دوربێ و دەستی پێنەگات ئەوە ناڕەوا و هەڵەیە؟ پێویستە پەلیتبیرۆ (لە راستیدا گروپەکەی کاک برایم لەنێوپەلیتبیرۆ) کۆببنەوە و بڕیاری پێدەرکەن، ئەو لە کاتێکدا دەڵێ : مەلا مستەفا لە هەمزەی قبول نەکردوە پێی بڵێ (لقد كنت .....) ئەدی چۆن دواتر بەخۆدا رادەپەرموێ لە کۆبونەوە بەناوبانگەکەی ماوەتدا بڵێ : (بارانیم بە بەیانامەیەک کردە بارزانی، بە بەیانامە یەکیش لێی دەخەم » ئایا بیری ئەوەی نەکردەوە بارزانی ئەوەی لێ قبوڵ ناکات؟ راستییەکەی ئەوەیە بارزانی لە دەرەوە گەڕابوەوە، دیارە کە گەیشتەوە بەسەر بارێکی ناڵەباردا کەوتوە. ریزەکانی پارتی ئەو ریزە پۆڵاین و رێکخستنە رێکوپێکە نەبون، بۆیە ناچاربووە لە رای ئەم و ئەو رابگرێت و دوایش بڕیاری خۆی بدات، هەر کەسێکی تریش بایە هەروای دەکرد چ سەیریش لەوەدا نییە کە بارزانی هەر زوو خەسڵەت و خۆی برایم ئەحمەدی بۆ دەرکەوتبێ. ئەوەتا هەر لە سەرەتاوە بارزانی هەوڵدەدات پارتی لە برایم بپارێزی و برایم لە پارتی دورخاتەوە. هەروەک برایم ئەحمەد دەڵێ « دەی گوت لەگەڵ تۆ کارم هەڵناسورێت » لەوەشدا راستبووە، سیاسەتمەدار کە جارێک هاورێیەکەی بە هەڵەدا چوو ئیدی بتمانەی پێی نامێنێ رەنگە دۆستایەتی بکات بەڵام ئەستەمە کاری پارتایەتی لەگەڵدا بکات.

عەبدولکەریم قاسم خۆی سەرکردایەتی ئەو هێزە سەربازییە عیراقییەی دەکرد کە لەدوای روخانی کۆماری دیموکراتی کوردستان بەسەرۆکایەتی قازی موحەمەد، لە دیوی بەشە لکێندراوی کوردستان بە عیراقەوە سەری لەدوو بارزانی و هێزی پێشمەرگە نابوو. کێ بەوە باوەڕ دەکات ئەو عەبدولکەریمە لەهاتنەوەی بارزانی بێئاگابێ؟ نوێترین سەرچاوەی

بەردەستمان * باسەکە وا دەگێڕێتەوە (بارزانـــــــی لە تاراوگەوە بروسکەی « پیرۆزبایی بۆ عەبدولکەریم لێدا) و (حکومەتەکەی عەندولکەریم بانگەشەی هەزاران لەو کـوردە دەر بەدەرانەی کـرد بگەڕێنەوە)* بـارزانـی بـەڕێگـەی چیکۆسلۆڤاکیا ئەوجا قاهیرە گەیشتەوە بەغدا)* چۆن دەکرێ عـەبدولکەریم لەم کـەینوبەینە ئاگـادار نەبوبێ (ســـەرە ڕای ئەوەی کــە هۆیەکـانـی بڵاوکردنەوەش باسی ئەو گەڕانەوەیەیان کردووە)؟ ئەگەر بەبێ ئاگاداری ئەو بو بۆچی لە بەغدا پێشوازی بارزانی دەکرد؟ هەر چۆنێ بێ پرسیار زۆرن، بەڵام کرۆکی باسەکە لێرەدایە کە برایم ئەحمەد نایەوێ دەگەڵ بارزانی بچێتە لای عـەبدولکەریم (دیارە برایم ئەحـمـەد لە بەغدا بو پێشـتـر عەبدولکەریمی دیوە و وەک سکرتێری پارتی و سـەرۆک دەوڵەت یەکتریان ناسیوە) بەڵام کە برایم ڕێگە لەگەڵ بارزانی دا ناگرێت بۆ لای عەبدولکەریم لەبەر ئەوەی نەبـوە (کە بارزانی و ئەوانی تر لە دەرەوە هاتونەوە) هـەروەک خـۆی دەڵێت، (بۆیە دەبێت ئەوان برۆن) ئەوە چ دەخـڵێکی بە سـەر ئەمەوە نییـە، ناشێ سکرتێری پارتێک خـۆی لە کـارێکی وا گـرنگ بدزێتـەوە. ئیـبـرایم ئەحـمـەد لە پلەی یەکەمدا: لەو هەڵوێستـەیدا مەبەستی ئەمە بووە لـە عەبدولکەریم بگەیێنێ ئەو بارزانی بەهیچ دانانـێ، ئامادەنییە سـەرۆکایەتی بارزانی بەکردەوە لەبەردەم عـەبدولکەریمدا سـاغ کـاتەوە، هەروەهـا لە بارزانیش بگەیێنێ کــە ئەو وەک بارزانی دەچێتـە لای عـەبدولکەریم نـەک وەک سـەرۆکی پارتـی! دیارە بارزانی زۆر چاک لـەو نیـازەی برایم گـەیشـتـوە و ناچار دواتر کـاک برایم بەگــەری کەوتووە.* لێ ئیبرایم ئەحمەد بۆ ئەوەی سەر لە نەوەی نوێ بشێوێنێ، دەڵێ: بارزانی ئەو کەسایەتییەی نەبوو ! بۆی دروستکرا.

یاخـود دەڵێت : بـارازانی خـودا دەزانـێ لەوکاتەدا گۆشـفـرۆش بوە! یاخود بە رادەیەک بارزانی بچـوک دەکاتەوە، بەقسـەی ئەو : ناوی لەسەر عـەرزا نەبوە!!

یا دەڵێت: ئەو کاتە ئەو قوڕپە سەرە سواڵیشی دەست نەدەکەوت*.

جارێ با لەوە گەڕێین، مرۆڤێک گەر گۆشتفرۆشیش بێ، سواڵکەریش بێ، گەر خـەڵکی بە سـەرۆکی خـۆیانی دا بینێن هەروەک بەڵگەمـان بۆ ئەو هێنایەوە، ئەوە هەر سەرۆکە، بایی تۆزقـاڵێک لە پلـەو پایەی کـەم نابێتـەوە، بەڵکو ڕەنگە لای هەژار و چەوساوەکانی گەلەکەی خۆشەویستریش بێ.

بەڵام با بپـرسین : ئەگــەر کـەسـێک ناوی لە ســەر عـەرزا نەبێ، چۆن وێنەی گەیشتە سەر بەرگی گۆڤاری تایمی ئەمریکی؟؟

خوێنەری هێژا!
من لێرەدا نامەوێ، بە مەلا مستەفادا هەڵبڵێم، یا راست بڵێم، پیاوێکی وا کە بەرادەی ئەفسانەیەک ناونێودەنگی خۆی هەیە لە توانای مندا نییە مێژووی ژیانی لەو چەند لاپەڕەیەدا تۆمار بکەم، بارزانی و رۆڵی پۆزێتیف و نێگەتیڤی لەبزووتنەوەی رزگاریخوازی کوردستان کاری لیژنەیەک زانا و ئەکادیمی و مێژوونوس و کتێبخانەیەکی حەفتا ساڵەی کوردی و ئەرشیفێکی بەر فرموانی بڵاوکراوەکانی جیهانە بەرادیو و رۆژنامە و گۆڤار و فلیمی تۆمارکراوەوە، دیارە ئەوەش لەوزەی تاکەکەسدا نییە، با ئەوەش بڵێم من باسی بارزانی و پارتی دەکەم لەسەدەمی خۆیاندا، بەلامەوە زۆر زۆر جیاوزە لەگەڵ ئەوڕۆی پارتی و سەرۆکایەتی ئەو ڕۆی پارتیدا. من تەنیا دەمەوێ راستییەک بڵێمەوە کە چەند کاتژمێرێک دوای هەرەسەکەی ساڵی ٧٥ لەبەردەم کۆمەڵێک لە برادەرانمدا وتومە، ئەویش ئەمەیە : نەتەوەکانی جیهان لە بەرابەر سەرکردەکانیان و کەسایەتی وەک بارزانی قسەی سوک بەبانادەن، گەر زۆر زۆر پێی لێهەڵبڕن هەر ئەوەندە دەڵێن « تا بەرژەوەندی لەگەڵ شۆڕش بوو تێدا بوو، کە بەرژەوەندی تیادا نەما پشتێتیکرد ».
رۆیشتنی بارزانی و بڕینی سنورەدەستکردەکان و پەڕینەوەی لە ئاوی ئاراس، هەواڵێکی کوردستانی بووە و ماڵە و ماڵی کردووە. لەهۆیەکانی بڵاوکردنەوەی جیهانیشدا مایەی بایەخپێدان بووە. جا چۆن دەکرێت ناوی بارزانی لەسەر عەرزیشدا نەبوبێ؟ خەباتی بارزانی لەیەکێتی سۆڤیەتی رەحمەتی خۆی لە خۆیدا لاپەڕەیەکی گەشی خەباتی ئەو سەرکردە قارەمانەیە هەتا گەر گۆشتفرۆشیش بووبێ. هەڵوێستی سەرکردەیەکی گۆشتفرۆشی سواڵکەر کەلەو پەڕی قەلاشی دابێ زۆر لە هی سەرکردەیەکی خاوەن هەموو شت پیرۆزترە، کاتێ دەروازەی ئەو کرێملەی دنیای دەتۆقاند دەگرێت و بەرۆکی سەرکردایەتی سۆڤیەت بەرنادا هەتا تەواوی داخوازییەکانی جێبەجێ نەکەن! ئا ئەم هەڵوێستە زۆر لە هەڵوێستی ئەوکەسانە پیرۆزتر بو کە لەو ڕۆژگارەدا بەشان و باڵی یەکێتی سۆڤیەت و ڕژێمی ستالینیان هەڵدەگوت.
ئەوجا سەرەڕای هەموو ئەوەش، برایم ئەحمەد دەڵێ : (هەموو لایەک کە سەردانیان دەکرد « مەبەستی سەردانی بارزانییە » وایان حیساب دەکرد، کە ئەو هەموو شتێکە). ئەمەش وادەگەیەنێ کە کاک برایم لەگەڵ ئەوەی دەیزانی کە هەموو لایەنەکان بارزانی بە سەرۆک دادەنێن و ئەو هەموو شتێکە (لە

راستیدا بارزانی ببوه سیمبولێک و یادگارێکی زیندوی کۆماره جوانەمەرگەکەی مەهاباد) بۆیەش ئەو خەڵکە وا رویان لێدەنا. تەنیا حیسابی کاک برایم نەبێ لەگەڵ هەمووان جیابوو ئەو بارزانی بە هیچ حیساب نەدەکرد و زەمینەی ئەوەی خۆشدەکرد رۆڵی بارزانی بپوکێنێتەوە. لەگەڵ ئەوەی رویەڕو ئەمریکاییەکان لە سەر زمانی خوالێخۆشبوو کامەران بەدرخان پێیڕادەگەیێن: یا بارزانی یا برایم ئەحمەد بێت. ئەمەش یانی ئەمریکاش وەک هەمولایەنەکانی تر بارزانییان بەکەسی یەکەم و سەرۆکی پارتی و سەرۆکی کورد داناوە و برایمیش بەنوێنەری ئەو قبوڵدەکەن. بەڵێ سەرۆکایەتی بارزانی شتێک بوو لەلایەن هەمولایەک بڕابووەوە تەنیاو تەنیا لەلای برایم ئەحمەد نەبێ. برایم ئەحمەد لە لاپەڕەی ٦٢دا دەڵێ: (ئەوەی بە منی دەوت خۆی جێبەجێ نەدەکرد، لەسەرەتادا بەمنی وت ئێوە شەڕ لەگەڵ حکومەت مەکەن، منیش شەڕناکەم، کەچی خۆی شەڕی کرد ...) لە لاپەڕە ٣٢ دا دەڵێت : (شەڕەکە خۆی بەرۆکی پێ گرت، عەبدولکەریم شەڕی پێفرۆشت و هێنایە نێو شەڕەکەوە). ئەمەش بەڵگەی ئەوەیە کە بارزانی خاوەنی قسەی خۆی بووە، هەر بە وتەی برایم ئەحمەد خۆی « عەبدولکەریم » شەڕی پێفرۆشتووە، دیارە کە شەڕیش دەرگەی بەکەسێک گرت، بەتایبەتی کەسێکی وەک بارزانی ناشێ دەستەوە سان بوەستێ و بەرگری لەخۆی نەکات. بەڵام لەهەموی نەنگتر ئەو قسەیە، کە بەراستی وەک دەڵێن پاکانە لە تاوان پڕ خەوشترە، کاتێ دەڵێت: (ئەو بوردومانە و کەرەیەتییەی کرا، ئەوە مەلا مستەفای هێنایە شەڕەکەوە) ئەمەش مانای وایە بوردمان و کەرایەتی عەبدولکەریم و دەستوپەیوەندەکانی مەلایان هێنایە مەیدانی خەباتی چەکدارییەوە ئەگینا کوردایەتی و کەسایەتی بارزانی دەخلێکی بەسەر ئەوەوە نەبوە، بارزانیش کوردایەتی نەدەکرد، هەتا گەر شەڕیش دەرگەی پێگرتبا ئامادە نەبوو بەرگری لەخۆی بکات!! و پەلیتبیرۆش لەو لاوە خۆی بەو کوردایەتییەوە هەڵنە دەواسی. چ شەرمە شۆڕشی گەلێک ئەنجامی کەرایەتی سەرۆک دەوڵەتێک بێ! کێ بەم بەیتوبالۆرانە باوەڕدەکات؟ نەخێر دژایەتی برایم ئەحمەد نەک هەر تەنیا بەرابەر خودی بارزانی بوە بەڵکو دژی هەر کەسی بووە کە بارزانی بەنوێنەر یا دەمراستی خۆی دانابێ، بەڵگەی ئەمەش ئەوەیە کە برایم پێش و پاش گەڕانەوەی بارزانیش بەهەمان شێوەملی لە بەر ملی هەمزە عەبدوڵا ناوە!

برایم ئەحـــمـــەد دەڵێ: کـوایە ئەندامـانی پارتی لە هەمـزە رازی نەبوون و رەخنەیان لێی بوو. ئایا ئەمە راستە؟ ئایا تەنیا رەخنە گرتن لە یەکێک بەسە بۆ ئەوەی مرۆڤ لێی هەڵگێڕێت و هەوڵی بەدەرەوە نان و لێخستنی بدات، ئایا هەمووەم رەخنەی کۆمەڵێک لە ئەندامـانی رێکخـراوێک راسـتە؟ گەر بە دوا پرسـیاران بکەوین پرسـیار وەک خۆڵێ یە. بۆیە باشتره بزانین لێکۆڵینەوەی زانسـتی لەو بارەوە چیـمـان پێ دەڵێت : لە ١٩ ی حـوزەیرانی ١٩٤٧ چوار ئەفسـەری کـورد بەدەسـتی رژێمی پاشـایەتی بەداردارکران ... لە سلێمـانی رێپێوانی ناڕەزایی دەستپێکر ..... دەوڵەت هێرشێکی توندی کـردە سـەر پارتە نیشـتمـانییەکان، بەشی پارتی لەو پەلامـارە کەم نەبوو جگە لە چوار کەس ئەندامـانی تری نوسینگەی رامـیاری هەموویان دەستگیرکران. سـەر لەدوونان پتر پەرەی سەند، پارتی ناچاربوو بنکەی سـەرکردایەتی لە بەغداوە بگوێزێتـــەوە بۆ (ســتک)ان و لەوێوە رۆژنـامــــەی رزگــاری دەربکات، رێکخــســتنەکــانی پارتی تـوشی شلۆقی بـوون ... رژێمی پاشـــایەتی و داگیـرکارانی بەریتـانیـا توندتر بەردەوامـیـان بە پەلامـارەکـەیاندا. لەپایزی ١٩٥٠دا هەمزەعەبدوڵاش دەستگیرکرا، رۆژنامەی رزگاری وەستا، ئەندامانی دی هیـچیان لەدەستنەدەهات بیکەن، دوو بەرەکی لەسـەر هەڵدان دابو، سـالح رشـدی و موسـتەفـا کـەریم دەسـتیـان بەسـەر چاپخـانەکەی پارتی داگـرت، حزبێکی نوێیان پێکهێنا ... دژی هەمزە ئازادبوونی ئەویان قۆزتەوە و تومەتی بەکـرێگیـراویان دایە پاڵ و بە پیـاوی ئینگلیـز ناویان زڕاند « بەڵام هەمـزە کـەپارێزە بو، مـرۆڤـێکی زیرەک و لێـهاتوبو و هەرگـیـز هیـچی بۆ دادگـا هەڵنەوەراند هەتا کـە سکرتێــری پارتیش بو زۆر بەوریای کــاری دەکـرد بەشێوەیەکی نەهێنی، تەنیا نوسـینەکانیشی بەناوی خۆی بڵاونەدەکردەوە. لەگەڵ ئەوەش سکرتێرایەتی پارتی روبەڕوی ئەو کرایەوە ..... هەڵاتنی هەمزە لەدەست پیـاوەکانی مـیری لە زاخـۆ (هەڵبـەتە دەیان ویست بیـدەنەوەدەست رژێمی تورکیا، کە بێگومـان لە کوشتنی ئاویان نەدەخواردەوە) و گەڕانەوەی بۆ سلێمانی بوە هۆی ئەوەی پتر لێی لە قاودەن و یەکسەر لیژنەی مەرکەزی بڕیاری دانیشتنیان دەرکرد* ل ٨٩، ٩٩، ١٠٠، ١٠١، ١٠٢

هیچ قـسـەی لەسـەر نیـیـە ئەگـەر لەو رۆژانە ریزەکـانی پارتی لە هەمـزە کۆڵنەدەرتری تێدابا، رۆژنـامـەکەی نەدەوەسـتا و بڕوبیانوی کەمـتەرخـەمی و کالکایەتی کـردن بـۆ هەمـزەی سـەرلەدوونراو، گیـراو، دەسـتبەسـەرکراو ...

ڕێکنەدەخـــرا * لەوەشـدا برایم ئەحـمـەد دەسـتی سـەرەکی هەبوو چونکێ بەنەمانی هەمزە (نوێنەرودەمڕاستی بارزانی) ڕێگەی بۆ دەکرایەوە بکەوێتە وێزەی سەرۆکی پەنابەر و دوورەولاتی پارتی (مستەفا بارزانی).
ئەگـەرچی برایم بە مـەرامی خـۆی نە گـەیشت و کـاتی تاڵەبانی گـەڕایەوە راسپاردەکەی سـەرۆکی پێبوو « نابێ بەچاوی تاوانبار بڕوانە هەمزە، بەلکو دەبێ وەک نیشـتـمـانپـەروەرێک لێی بڕوانن، بیگێـڕنەوە ریزەکانـی پارتـی ».
سـەرەڕای ئەوەش کـە برایم ئەحـمـەد هەرگـیـز بە سـەرۆکی پارتـی هەڵنەبژێردراوە، بەلام لەوێ ڕۆژێوە ئەو خـۆی بەسـەرۆک داناوەو لەو بازنە بە تاڵە دەسوڕێتەوەو خەڵکێکی زۆریشی راپێچی ئەو گێژاوە کردووە و بۆتە هۆی نانەوەی دوبەرەکی لەریزەکانـی هاوولاتیانی کوردستـاندا نەک تەنیا لە باشور بەلکو لەسـەرتاسـەری کـوردستـان و هەتا ئەم پەتایە لە ریزەکـانی پەنابەرانی کوردیش گەرای خستووە. ئەم قسەیەم بێبەڵگە نیە، ئەوەتا دوای ئەوەی بەرەکەی پارتی بەڕابەرایەتی برایم ئەحمەد و سەرۆکایەتی تاڵەبانی لە ساڵی ٦٤ وە بەربەرەکانێی بارزانیان کرد، دوای ئەوەی بارزانیش ماڵئاوایی لە جیهانی فانی کرد، فەرموون گوێ بگرن و بزانن لەکۆبونەوەکەی یەکێتی و لایەنگرانی یەکێتی لەندەن (ڕۆژی ٥ /٦/ ١٩٩٥) نەوشیروان مستەفا چی دەڵێ: (لە بەرەبەری کۆتای هاتنی کۆبونەوەکە نەوشیروان مستەفا باسی ئەو دەکات چۆن مەسعود بارزانی بەدوای دا ناردووە تاچەند پرسیارێکی لێبکات، دیارە پرسـیـارەکـانی مـەسـعـود بارزانـی بەنیـازی خـۆشکردنی زەمـینەی هاوکاری و لەیەکدی نزیکبوونەوەی پارتی و یەکێتییە، هەروەک لە قسەکانی نەوشیروان را دیارە/ نوسەر) وتم لە سەر هیچ (لێرەوە قسەی نەوشیروانە) موختـەلیف نین، جەنابت و مـام جـەلال موختـەلیفن، تۆ بە مـام جـەلال دەڵێی جاشی شـەستوشەشەو چۆن سەری بۆ دادەنوێنم، ئەویش دەڵێ مـن سـەرم بۆ باوکی ..... مەلا مستەفا دانەنواند مەسعود خۆی چییە تاسەری بۆ دانەوێنم، خلافەکە لەوێوە دەستپێدەکات):
ئافەرین، سەد ئافـەرین! برادەرێکمان قسەیەک دەکات وێچواندنێکە بەلام زۆر لە جـێـیـە. ئەو دەڵێ (برایم کـورەی برای کـوژەیە، جـەلال ئاگـرەکـەیەتی، نەوشیروان یش هەمبانەکەی، هێندێ جاریش دەی کاتە کاڵتە و دەڵێ: بابە با ئاگردان و پشکۆ و دوکەڵەکەبێ .... با ئاسن نەبێ و گوشتی کورد بێ کرنگ ئەوە سـوربێـتـەوە) بەڵێ! دیارە نەوشـیـروان مـسـتـەفـا بەگـوێی خـۆی

لێخۆشبونەکەی بارزانی دوای بەیانی ئازاری حەفتای گوێ لێ نەبووە، داوەتی ئەو کۆبونەوەیەش نەکراوە کە تێیدا باڵە کەی برایم دوای ئەوەی لە لایەن میرییەوە چەک کران. چونەوە لای بارزانی و کۆنگرەیان بەست و ناوی خۆیان گۆڕی و خۆیان هەڵوەشاندەوە .... تێکەڵ پارتی بونەوە، دیارە بە چاوی خۆی هەموو ئەوەی نەدیوە چونکێ دوور نییە داوەتی ئەم کۆڕ و کۆبونەوە و بڕیارانە نەکرابێ، بۆیە دەڵێین هیچ ناحەقی ناگرین و ئەو باسانەی هەموو لاوەکی خوێندۆتەوە و یا بەر گوێی کەوتوون. خوا راستانە بارزانی هەڵوێستێکی وای نواند کە باڵەکەی برایم هەست بەوە نەکەن کە هاتنەوەیان سەردانەواندنە، نەوەکا لە بەر چاوی دوژمن (بەعس) وەک نەتەوەیەک بەسوک تەمشا بکرێین، بەپێچەوانەوە ئەو گەلێک بەسەربەرزی رێزی لێنان و لەریزی پارتی وەریگرتنەوە!! کەچی نەوشیروان مستەفا نەک هەر راستی ئەو مێژووە فەرامۆش دەکات و دەیەوێ سەر لەو نەوە نوێیە بشێوێنێ (ئەوانەی دوای قسەکەی قا قا پێدەکەنن و چەپڵەلێدەدەن) بەلکو فو بە ئاگرەکەدا دەکات و کورەکە دەدەمێ! لە پای چی و بۆ کێ؟؟

ئایا تێکەڵ بوونەوە و یەکگرتنەوەو لە یەکدی نزیکبوونەوەو پتەوکردنی ریزەکانی جەماوەری کوردو لەیەکتری خۆش بوون و دلفراوانی و چاوپۆشی لە هەڵەی رابردوو و کردنەوەی لاپەڕەی نوێ ..... هتد، لە نێوان کورد خۆیدا، سەردانەواندنە؟! ئابڕوچونە؟ بێغیرەتییە؟ کەمایەتییە؟!

بەڵام ئەمەیە راستی، بەلای باڵەکەی برایم ئەحمەد و ئەو یەکێتی نیشتمانیەی کە درێژبوونەوە و میراتگری فەلسەفەکەی کاک برایمە، هەڵوێستی وا سەردانەواندنە ئەویش هەر لە سەرەتاوە هەمان هەڵوێستی لەبەرابەر بارزانی گرتەبەر تا سەری بە شەڕیبراکوژی دا کرد، ئەوەتا ئێمرۆش ئەوانەی رێبازەکەی دەکوتنەوە بەهەمان شێوە بیردەکەنەوە!! من یەک تاکە پرسیار لەوانە دەکەم : ئایا سەرۆکێکی وەک بارزانیمان ـ هەبوایە باشتربوو، یاخود سی ساڵی شەڕی براکوژی؟ بەخۆدا رادەپەرموم بڵێم ئەم پرسیارەم تەنیا ئاراستەی نەوشیروان مستەفا نییە بەلکو ئاراستەی تەواوی رۆشنبیرانی کوردە. ئەو قسەیەی نەوشیروانیش تەنیا ئەو نوکتە هیچوپوچەم دێنێتەوە یاد کە دەڵێت گوایە سەدام کیمی وتویەتی : ئۆتۆنۆمیم بەباوکی (مەلا مستەفا) نەدا، چۆن بە کورەکەی (مەسعود) دەدەم !! پێدەچێ ئەم قسە هی خودی سەدام بێ چونکێ قسەی مرۆڤێکی لە بەرابەر کورد دا بەزیوە!

بەڵام گەر یەکێتی بە هەمان بیرورِوانگەی کۆنییەوە مامەڵەی رووداوەکانی نەکردبا ئەنجامی دەنگدانەکەی پەسەند بکردابا و هێندە پێی لە سەر فیفتیفیفتی دا نەگرتبا، باوەرِم وایە بە بەزین لەسەر یەکێتی نەدەژمێردرا بەڵکو بە پێچەوانەوە جگە لەوەی دەبووە بەردی بناغەی دیموکراتییەت ئەوا بنچینەی ئاشتییەکی پتەویشی لە باشوری کوردستان دەخەمڵاند، برینی قوڵی سی ساڵەی سارێژدەکرد، کە بێگومان ئەمە بەگشتی بەقازانجی تەواوی بزاڤی رزگاریخوازی کوردستان دەکەوتەوە. برایم ئەحمەد چامەیەکی شیعری هەیە، لەوچامەدا تا ئەو رادەیە بۆی دەروات کە رزگاربوونی کورد نابێ ئەگەر قەفی ئاگر منداڵی نێو لانکیش لرف نەدا، من کە چامەکەم دێتەوە بیر نازانم بۆچی یەکسەر دۆزەخم بە بیردێتەوە. لەخۆم دەپرسم باشە کاک برایم ئەم دۆزەخە چییە داتخستووە؟ بەڵام سەیرە ئەو دۆزەخەی کە بەبۆچوونی چامەکەی برایم ئەحمەد رێگەی شۆرِشی پێدا دەروات و دەگاتە سەرکەوتن، نابێ یەک پرِیشکی بەر کاک برایم کەوێت! ئەوەتا کاک برایم دەڵێت : ... پاشان مەلا مستەفا دەیکوشتین، ئەگەر ئەو نەمکوژێ، من دەچمەوە لەشارەکەی خۆم دادەنیشم، بۆ لە بەغدا دادەنیشم؟!!
لێرەدا با ئەو بەلاوە نێین کە دانیشتن لە بەغدا شتێکە و ئەوەی باڵەکەی کاک برایم شتێکی تر. لێ بۆمان هەیە بڵێین کەواتە برایم ئەحمەد بۆ کەوچێک خوێن*، کوردستانی بەجێهێشت و بۆ پاراستنی گیانی خۆی روی لە بەغدا کرد! بە پێویستیشی نازانم بچمە نێو دیرۆکی ئەو هاتوپاتەی لەنێوان پەلیتبیرۆ و حکومەتی عیرادا بوو، بەڵام ئایا برایم ئەحمەد نەیدەتوانی ئەو ژیانە کە گوایە بە پەنابردنەبەر بەغداو دەوڵەتێکی داگیرکاری کوردستان، لە هەندەراندا و لە ژێر باڵی دەوڵەتێکی دیموکراتی بۆ خۆی مسۆگەر بکات؟ بەڵێ بێگومان زۆریش بەئاسانی، بەڵام برایم ئەحمەد دیسا لەو باوەرِەوە دا بوو کە ئەمجارەیان بەپاڵپشتی تۆپ و فرۆکەی داگیرکاری کوردستان بارزانی دەفەوتێنێ، ئەو هەڵەیەی دووبارەکردەوە کە دەیان جار لە مێژوودا دووبارەبۆتەوە، هەڵەیەک رێگەی خۆشکرد بۆ نەوەیەک ملی رێگەی چەوت و سەرلێشێوان و بزرکردنی دۆست و دوژمن بکوتێتەوە.
ئەگەر خوێنەر سەرنجێکی وەڵامەکانی برایم ئەحمەد بدات لە ئاست پرسیارەکاندا، یەکسەر ئەوەی بۆ دەردەکەوێ کە برایم ئەحمەد بەهیچ شێوەیەک راستەو خۆ وەڵامی پرسیارەکان ناداتەوە، بەڵکو زۆربەی

وەڵامەکانی بە پێشەکییەک دەستپێدەکات و دوێنەرەکەی دێنێ و دەبات. زۆر جار ناچاری دەکات قسەی پێببڕێت و پرسیارەکە دوبارە بکاتەوە، یا خود بەبیری بێنێتەوە کە ئەو مەبەستی لەوە نییە کە ئەم باسی دەکات، بەڵکو مەبەستی پرسیارەکەی ئەمە و ئەوەیە. بۆ وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارەش : ئایا پەیوەندی نێوان ئێران و پارتی، پێش پەیوەندی نێوان ئێران و بارزانییە، دیسا برایم ئەحمەد دەکەوێتە هەمان چاوڕاو و هێنان و بردن، بەشێوەیەک پەلیتبیرۆ و پەلیتبیرۆی پارتی و فلان و فیساری تێکەڵدەکات کە سەر لە مرۆڤ بشێوێنێ. با چاو لەوەش بپۆشین کە شا خۆی وتویەتی (مەلا هیچی لەمن داوا نەکردووە ـ ل ٥٨) لەگەڵ ئەوەشدا بۆ هەرچی مەبەستێکی بێ و لەپێناو هەر چی دابێ، ئەوە هیچ قسەی لەسەر نییە کە برایم و هاوەڵەکانی دەستپێکار و یەکەم گروپن کە پەیوەندیان بە ئێرانەوە کردبێ، جا ئەم پەیوەندییە سەری گرتبێ یا نا، لە ئاست پرسیارەکەدا، ئەوە شتێکی ترە، خوێنەر دەتوانێ بگەڕێتەوە سەرچاوەکانی مێژووی ئەم چەند دەساڵەی دوایی کە لە گشتیان دا دوپاتە لەسەر ئەوە دەکرێتەوە کە بەرەکەی برایم پێش بارزانی پەیوەندیان بە ئێرانەوە کردووە.
دیارە هەروەک خۆی دەڵێ ئێرانییەکان رازی نەبوون لەئاستێکی بەرزدا لەگەڵیان دانیشن.
لە درێژەی وەڵامەکەشدا دیسا برایم ئەحمەد ئەوە ئاشکرا دەکات کە متمانەی بە بارزانی نەبووە و تاکە کەسێک بووە لەو رۆژگارەی شۆڕشی کوردستان بارزانی بەهیچ داناوە و پرسی پێنەکردووە، ئەو خۆی، لە لاپەڕە ٣٦ دا، کە باس لە چۆنییەتی سەفەرەکەی دەکات، دەڵێ: من ئیجازەم وەرگرتبوو کە دەتوانم بەسەربەستی بجوڵێمەوەو هەرچی دەیەکم، بیکەم ...... دواتر دەڵێ :
بێگومان لە مەلا نا، لەو جێیانەی لەو کاتەدا بەلای منەوە جێی باوەڕبوون!!
ئەمەش مانای وایە، مەلا جێگەی باوەڕ نییە و سۆڤیەت جێگەی باوەڕە!
بێگومان زۆر ئەستەمە ئەم قسەیە سوربکرێتەوە، بەڵام دەتوانین وای لێ... ینەوە کە برایم ئەحمەد لابەلا و بێپرسی بارزانی پەیوەندی بە سۆڤەتەوە کردووە، لە کاتێکدا برایم ئەحمەد سۆڤیەتی هەر لە دورەو و لەسەر لاپەڕی کتێبان دەناسی و وەک بارزانی تاقیکردنەوەی راستەوخۆی لەگەڵ سۆڤیەت نەبوو، جگە لەمەی ئەوە بەپێچەوانەی داوای بارزانییە کە هەر لەسەرەتاوە داوای لە برایم کردووە لای ئەمریکای بۆ بگرێت. چونکێ بە ڕای بارزانی لای

سۆڤیەتی مسۆگەر بووە، ئەمەش تا رادەیەک راستە، لە بەر ئەوەی سۆڤیەت هەر ئەو سۆڤیەتە بوو کە بەبەرچاوی عەبدولکەریمەوە فرۆکەی تایبەتی بەدوای بارزانی دا نارد و داوەتی جەژنەکانی ئەکتۆبەری کرد، ئەگەر ئەم وتەی برایم ئەحمەد راست بێ و پەیوەندی بەسۆڤیەتەوە کردبێ (هەرچەندە باسی ئەوە ناکات ئایا لە بریاری ئەم پەیوەندییەدەنگدانی پەلیتبیرۆی وەدەستهێناوە یا نا ـ چونکێ دەڵێ ئەوانەی لای خۆم جێی باوەڕبوون) ئەوە تەنیا بە مەبەستی ئەوەبووە رووی بارزانی لەلای سۆڤیەت تاڵ بکات. بارزانی زۆر ژیر بووە کە هەر لە سەرەتاوە وەک برایم ئەحمەد دەڵێت : پێ وتم لای ئەمریکام بۆ بگرە، بەلام دوای ئەوەی پێڕەوانەدیتم!
دیارە بارزانی زۆر چاک و زوو بەزوو شارەزای برایم ئەحمەد بووە. بەتایبەتی هەروەک کاک برایم دەڵێ: من نزیکەی مانگێک لە وێ ماوەمەوە، ئەدی بۆ نەیدیتم (مەبەستی لە شایە) ؟ دەزانی بۆ؟ بۆ ئەوەی جارێکی دیکەش بتوانێ، بە مەلامستەفا بڵێ، دۆستەکەت کۆمۆنیستە، جارێکی دیکەش دووکەرتمان بکا، بەلام بەداخەوە، من درەنگ هەستم بەوەکرد . مرۆڤی سایسەتمەند ئەو مرۆڤەیە کە یەکسەر لە فیتی دوژمن دەگات، مرۆڤێک سەر لە سیاسەتی شا دەرنەکات چۆن دەشێ سەرلەسیاسەتی ئەمریکا دەربکات؟ کە واتە جارێکی تریش بارزانی راستیکردوە کە وتویەتی کارم لەگەڵ تۆ ناسوڕێ. ئێستە پرسیاری سەرەکی ئەوەی کە کاک برایم ئەوەتا بەدەمی خۆی دەڵێ (بەداخەوە من درەنگ هەستم بەوەکرد) بەلام لەگەڵ ئەوەشدا زیاتر و بەگوڕتر و بەتاوتر خزیە نێو پلان و دەسیسەی ئێران و عیراق. لەوەش خەراپتر ئەم رێبازەی کاک برایم تاوەکو ئیمرۆ، بەلکو بە شێوەیەکی رێکخراوتریش لە جاران بەردەوامە و درێژەدەکێشێ.
لە لاپەڕە ١٩ دا برایم ئەحمەد، دەڵێت: بڕوایەکی تەواوم بە کوردستانییەتەکەی ژ.ک. هەبوو. کەچی لە لاپەڕەی ٧٨ دا دەڵێ: هەموو هێزەکانی هەر چوار پارچەکەی کوردستان یەکبگرن بەشەڕ دەرەقەتی یەکێ لە دوژمنەکانمان نایەن ..... جادەبێ مەرامی کاک برایم چیبێ لەوە دا ژ. ک. و بەرنامە کوردستانییەکەی بە دڵ بێ لە کاتێکدا گەر هەموو هێزی کوردستانیش راستبێتەوە هیچی پێنەکرێت؟ ئەدی بۆمان نیە بپرسین: رێکخراوێکی کوردستانی بۆ چییە و بەکەڵکی چیدێ ئەگەر هەموو کوردستانیش راستبێتەوە هیچی پێ نەکرێت؟

ئالێرەوە باسەکەمان دەگاتە لاباسێکی زۆر گرنگ کە پەیوەندی بە خەباتی ئیمڕۆی کوردستاوە هەیە. خەباتی کوردستانی و خەباتی نیشتمانی کوردستان،
دەمێکە یەکێتی نیشتمانی و بە تایبەتی ڕێبەرە کۆنەکانی ئەم ڕێبازە بەڕژدی کەوتونەتە جموجۆڵ بۆ هەڵوەشاندنەوەی هەموو بیروباوەڕێکی بە کوردستانی بوون، لەو بوارەدا کارێکی زۆریان کردووە بۆ پەشیمانکردنەوەی ئەو ڕێکخراوانەی بیرو بۆچونی کوردستانیان هەبووە و هەیە، ئەوتا لێرەشدا برایم ئەحمەد مژدەی ئەوەمان دەداتێ، دەڵێ: ئەوڕۆ پ ک ک ئەم کەمورییەی نەهێشتۆتەوە و دەڵێن، ئامادەین بەبێ سەربەخۆیی و دامەزراندنی دەوڵەتی کوردستان بیبڕینەوە، کێشەی کورد بەشێوەیەکی ئاشتیخوازانە چارەسەر بکەین. وەک ئەوەی دەستهەڵگرتن لە دروشمی سەربەخۆیی و دامەزراندنی دەوڵەتی کوردستان ڕێگەی چارەسەری ئاشتیانەی کێشەی کوردستان فەراهەم بکات. ئەم مژدەی برایم ئەحمەد دیسان دژی ئەو بۆچونەی خۆیەتی کە دەڵێ: دەبێ لەگەڵ دوژمندا داوای پتر بکەیت تا کەمێکت دەستکەوێ.
لێرەدا بەپێویستی دەزانم ئەوە رونکەمەوە کە ئەو پلان و بۆچونانەی برایم ئەحمەد مژدەی پاشەکشەی پ ک ک لە دروشمی سەربەخۆیی و دامەزراندنی دەوڵەت و ئەستاندنەوەی مافی نوێنەرایەتی کردنی هاولاتیانی کوردستان، هەروا پێشنیار و پلانی چاکەکاری نین بەسەر زمانی برایم ئەحمەد داهاتبن. نەخێر برایم ئەحمەد ڕێگە بۆ ئەو خۆشدەکات لێرەشدا ڕێبازەکەی خۆی بەسەر بزوتنەوەی هاوولاتیانی کوردستاندا بسەپێنێ. ئەمە زۆر رونە ئیمڕۆ گەر ڕێکخراوێکی وا بێتە کایەوە لەهەندەران ئەوە هاوولاتیانی کوردی باکور و بە تایبەتی پارتەکەی عەبدولائۆجەلال دەستێکی بالای تێدا دەبێ نەک هەر ئەوە رەنگە ئەو ڕێکخراوە ژێر رکێفیش بکات، لەو بوارەوە هەوڵی زۆر دەدات، دیارە یەکێتی نیشتمانی یا راستر ڕێبازە کەی برایم ئەحمەد لەو بارەوە ناتوانێ قەرەی لە قەرەی بدات، جگە لەوەش ئەوە دیسا مەترسی ئەوەی لێدەکەوێتەوە ئەو هەوڵوتەقەلایەی لەلایەن کۆنگرەی نیشتمانی کوردستانەوە دەدرێت سەری بەناکامێک بگات. کە ئەوەش دژی ڕێبازی برایم ئەحمەدە، دەبێتە هۆی پوچاندنەوەی ڕێبازەکەی لە کوردستان، بێگومان ئەویش ئەمەی بە دڵ نیە، بۆیە چەپڵە بۆ هەر پارتێکی کوردستان لێدەدا کە دەست لە دروشمی سەربەخۆیی کوردستان و دەوڵەت هەڵبگرێت! چونکێ جاڕدانی ئەم

دروشمە لە بەرژەوەندی کوردە و دژی بەرژەوەندی ڕێبازەکەی برایم ئەحمەدە. هێشتاش ڕێبازەکەی ئەو سەرتاپای کوردستانی نەگرتۆتەوە و هیوادارین بە پاشگەزبوونەوە و تێوە گلانی پ ک ک لە جەنگی نێوخۆیی و شەڕی لابەلا ئەو ڕێبازەی کاک برایم هەنگاوێکی نوێی بەرەو پاشەوەبەبزاڤی ڕزگاریخوازی کوردستانییەوە بنێ لەباکور هەروەک لە باشور بەچاکی ئەم کارەی ئەنجامداوە.
من دڵسۆزانە، بەتایبەتیش رودەکەمە ئەندامان و دۆستان و لایەنگرانی کۆمیتەی ئاشتی و پشگیری نیشتمانی کوردستان و کۆمیتەی ئامادەکردنی کۆنگرەی نیشتمانی کوردستان کە لەوە زیاتر چاوەڕێی ئەم لاو ئەولا نەکەن و چیتر ڕۆژی کۆنگرە دوانەخەن چونکێ زیانێکی گەورە لە هاووڵاتیانی کوردستان دەکەوێ و هەموو ئەو هەوڵ و تەقەلایەی تا ئێستە دراوە بەفیڕۆ دەچێ.
ڕێگەی خەباتی کوردستان یەک ڕێگەیەو بەس، چ لە کوردستان، چ لە دەرەوەی کوردستان، ئەوەی لە کوردستان بە گیانی کوردستانییەت خەبات نەکات، لە هەندەرانیش هەر نایکات، پێچەوانەی ئەمەش ئەوەی لە هەندەران خەباتی کوردستانی نەکات لە کوردستانیش هەر نایکات. جا تاوەکو ئەم پەتایەی برایم ئەحمەد دەیەوێ بڵاوی بکاتەوە نەبێتە پەتای سەدەی بیستویەکی کوردستان پێویستە بەزوترین کات بۆ پێکهێنانی کۆنگرە دەستپێشکاری بکەن.
ئێستە با لەوەش لادەیەن کە بەبێ پەردە برایم بەرگری لە یەکێتی نیشتمانی و موفاوەزاتەکەی یەکێتی و هەڵوێسوتی یەکێتی دەکات، لاپەڕەیەکی نوێی ئەم باسە بکەینەوە. واز لەوەش بێنین کە برایم ئەحمەد دژایەتی بارزانی کردوە، وای دابنێین کە شتی وا هەر نەش بووەو ڕوی نەداوە، سەرنجێکی ئەوەبدەین بزانین کەڵە پیاوێکی ئەم سەدەیەی کوردستانی هێشتۆتەوە، بەگژیدا نەچووبێ؟ پیرەمێرد، کامەران بەدرخان، مەسعود موحەمەد و بە ناڕاستەوخۆش مامۆستا جەمال نەبەز ..... کە کەڵە پیاوی ئەم سەدە بوون و هەن، بزانن برایم ئەحمەد چۆن بەگژیاندا دێتەوە، ئەوەی پیرەمێرد دیارە لەسەر چییەو هێندە ڕونکردنەوەی پێناوێ. ئەوە نەبێ پیرەمێرد ڕاستگۆ بووە برایمیش ڕاستی بۆ قوت ناچێت. کامەران بەدرخانیش : بە قسەی کاک برایم دەستی گێرەشێوێنی هەبوو. شایانی باسە کە مامۆستا جەمال نەبەز

لەلاپەڕە ٩٣ و ٩٤ و ٩٥ ی نامیلکەی (بیری زانسیانە یا بالۆرەی ترم پرم پف) دا بەدرێژی باسی ئەو سەفەرەی کامەران بەدرخان دەکات و قسەکانی لەزاری کامەران بەدرخان خۆی دەگێڕێتەوە، هەرلەوێدا دەڵێ (چونی ئەمجارەشی بەو رێیەدا بە رەزامەندی بارزانی بوو) مامۆستا جەمال نەبەز، دەڵێ: کە گەڕایەوە ئەورووپا بە خۆمی وت لەسەر داوای بارزانی سەردانی شای کردووە. کەچی کاک برایم سەفەرەکەی بە جۆرێکی تر لێ بەداوێوە دەکات و کامەران بەدرخان بەگێرەشێوێن و بەرژەوەندپەرست نێوزەددەکات. دوریش نییە لێرەدا ئەویش وەک دەڵێ پیرەمێرد زۆر وەستابوو لە بەکارهێنانی وشە، ئەویش رەنجی بە خەسارداببێت، وەک ئەوەی ناڕاستەوخۆ بەخوێنەر بڵێت، مامۆستا جەمال نەبەز ئەم قسانەی هەڵبەستوون، چونکێ جێگەی گومانە کە برایم ئەحمەد نامیلکەکەی مامۆستا جەمال نەبەزی نەخوێندبێتەوە. ئەوەی لە هەمووێتر دەمەتەقێ هەڵدەگرێ کێشە کەی مەسعود موعەمەدە، هەر چەندە ئەویش خۆی زیندوە و پێویستێ بەوەنییەمن لەسەری بکەمەوە. بۆیە تەنیا ئەو لایەنە رامیارییە باسدەکەم کەنەختێ بیروبۆچونی ئاوەژووی برایم ئەحمەدمان بۆ رون دەکاتەوە، ئەو دەڵێ: من وەکو سکرتێری پارتی پێشنیارم کرد، ئەم جارە نابی ئێمە لە کۆیە، نابێ کاکەزیاد بێ، چونکە خەڵکی دەڵێن، کاکەزیاد بەهۆی خێڵەکییەوە دەردەچێ، پارتی دەستی لەم کارەدا نییە، کاکەزیاد هەر کاتێ خۆی هەڵبژێرێت دەردەچێ، ئێمەبا پیاوی هەڵبژێرین، کە خۆی دەسەڵاتی نەبێ.

خوێنەوارانی بەڕێز! ئێوە بڵێن ئەو بێدەسەڵاتە کێ بێ باشە؟ مەسعود محەمەد !! ئا ئەمە هەموو تێگەیشتنی برایم ئەحمەد بووە لەو رۆژگارەدا، بە راستی ئەوەی لەو رۆژگارەدا سیاسەتی کردبێ و مەسعود محەمەدی بە بێدەسەڵات زانیبێ، ئەوە نەک هەر فڕی بەسەر سیاسەتەوە نەبووە و نییە، بەڵکو ریشیشی تیاچووە. چونکێ مەسعود محەمەد لە رۆژگاری ئەوێ رۆژێ نەک هەر دەسەڵاتێکی مینۆکی (مەعنەوی) خۆی و باوکی (مەلای گەورە) پشگیریان کردووە بەڵکو کەسایەتییەکی وەک کاکەزیادیش بەولای پشگیرییەوە بۆی تێکۆشاوە، ئەوەی برایم ئەحمەد بە بێدەسەڵاتی زانیوە، نەک هەر بێدەسەڵات نەبووە بەڵکو کۆمەڵێک دەسەڵاتی تریشی (ماکی و مینۆکی ـ مادی و مەعنەوی) لە دواوەوە بووە. بەڵام دیارە دەسەڵات لای برایم ئەحمەد هەر چەک و دەستی چەکهەڵگرە، بۆیەش کە نەیتوانی دەسەڵاتی مینۆکی

بارزانی بڕوخێنێ لە کۆتاییدا بەچەک بەگژی داچوو. بەڵام لەبەر ئەوەی برایم ئەحمەد هێشتاش لەوە نەگەیشتووە دەسەڵاتی مینۆکی زۆرجار کاری وا دەکات بەدەسەڵاتی ماکی ناکرێت و ڕەنگە زۆرجار ببێتە بنچینەی دەسەڵاتە ماکییەکە، ئەوا لەوێ ڕۆژێ پێشنیارەکەی لە سەدا سەد هەڵە بووە و لەگەڵ ناوەڕۆکی مەبەست نەگونجاوە، کە تا ئێمڕۆش هەستی بەبیروبۆچونی ناوەژووی خۆی نەکردوە ئەوە ماڵئاوا، جا گەر برایم ئەحمەد هەر هێندە سەرەدەری لە ناسینی کەسایەتی و باری رامیاری ناوچەیەکی وەک کۆیە کردبێت کە بەبەراورد لەگەڵ باشوری کوردستان ناوچەیەکی سنووردار و دیاریکراوە، دەبێ چەندە سەرەدەری لە خەباتی سیاسی کردبێ لەسەر ئاستی کوردستان و ناوچەکە و جیهان؟؟ کە تۆ سەردەر لە سیاسەتی ناوچەیەکی چەندکیلۆمەتری و چەندسەد هەزار کەسی نەکەیت، چۆن دەتوانی سەردەر لەسیاسەتی وڵاتێکدا بکەیت، بە چ پێوەرێک دەتوانی سیاسەتی پڕ لە قۆرت و فڕوفێڵی جیهان تێبگەیت؟ ئەمەش بەڕۆڵی خۆی دەبێتە بەڵگەیەکی پتەو کە بڵێین: زۆر شت هەن تاوەکو ئێمڕۆ برایم ئەحمەد عەقڵی پێیان نەشکاوە. مرۆڤێکیش کە عەقڵی بەشتان نەشکێ هەرگیز چ پەندێک لەتاقیکردنەوەی ژیان وەرناگرێت! بەداخەوە! کەواتەبرایم ئەحمەد، هەروەک لە سیاسەتی ناوچەیەکی بچوکی کوردستان هەر هێندە تێگەیشتووە، لەسیاسەتی شای ئێرانیش هەر ئەوەندە تێگەیوە کە خۆی دانییاناوە حەقی بارزانی بووە، پێی بڵێت کارم لەگەڵ تۆ بۆ هەڵناسوڕێت، کە تۆ لە تاقیکردنەوەی بچوک و بچوکتر دەرنەچیت دیارە لە هی گەورە و گەورەتر هەر دەرناچی.

لە کۆتایدا تکام لە کاک برایم ئەوەیە لە بیرەوەرییەکانیدا وەک خۆی دەڵێ (هەموو ڕاستیش بڵێ، ڕەنگە گێرەشێوێنی تێدابێ ....) هیچ گوێ بەوە نەدا و هەموو ڕاستیەکانیش بڵێ، چونکێ وتنی ڕاستی تاکەسەروەرییە کە مرۆڤ لەدوای خۆیدا بەجێی بێڵێ، ئێمەی نەوەی نوێش پێش هەموو شتێک پێویستمان بەڕاستییە، هەموو ڕاستی، باوەڕیشمان بەوەهەیە کەڕاستی نەک هەر نابێتە هۆی گێرەشێوێنی، بەڵکو بەپێچەوانەوە، بنەمایەکی بەهێزی تەبایی و لەیەکتری نزیکبوونەوەی ریزەکانی جەماوەردادەڕێژێت. دوا وشەشەم بۆ خوێنەرانی ئەم باسە ئەوەیە: کە من نەهاتووم لەسەر بارزانی و پارتی بکەمەوە، بارزانی خاوەنی مێژووی خۆیەتی و پارتیش جگە لەدەیان

نوسەر و سەدان و بگرە هەزاران چەکداری هەن و پێویستیان بەلەسەر کردنەوەی من نییە، ئامانجی سەرەکی من ئەوەیە نەختێکی تر ئەو وێنەیە بەرجەستەکەم و بیهێنمە بەرچاوی ئەم نەوە نوێیە کە راستی ئەم شەڕی کورد کورد و سەرچاوەکەی لە کوێوە هەڵدەقوڵێ، چ جۆرە خەسڵەت و خو و کەسایەتییەکە، کە کورد بەردەوام دووچاری ئەم رێگە ئەستەنگ و پڕ لە زیانە دەکات، بۆیە نامەوێ خوێنەر لەگۆشەنیگای کولاندنەوەی برین و رقوکینە لەم نوسینە بڕوانێ، بەڵکو پێویستە بیر لەوە بکاتەوە کە بە چ رێگەیەک توانای دەشکێ و زاڵدەبێ لە کۆشتنی ئەو خەسڵەتە خەراپانە و لە دەرونی خۆیدا ریشەکێشیان دەکات.

بەتایبەتی لەرۆژی ئەمڕۆدا کەبزافی رزگاریخوازی کوردستان پێویستی بەوەیە ئەم نەوە نوییە هێڵێکی سور لەنێوان خۆی و ئەو دەردە کوشندەیە بکێشێ تا خەباتەکەی نەبێتە دوبارەکردنەوەی کرچ و کاڵی مێژووی رابردو، ریسەکەی نەبێتەوە خوری.

پەراوێزەکان

* پێنج کاتژمێر لەگەڵ برایم ئەحمەد دا، بریتییە لەچاوپێکەوتنێک کە حوسێن محەمەد عەزیز، لەگەڵ مامۆستا برایم ئەحمەد دا سەرەتا تۆماری کردووە، ئەوجا دوای نوسینە و رێتکخستنی لەدوتۆی ئەوەت لاپەڕە دا چاپی کردووە، لەگەڵ ئەوەی پێشەکیشی بۆ نوسیوە بەڵام بیرورای خۆی لە بەرابەر ئاخاوتنەکەدا دەرنەبڕیوە.

* هـ . ئەکرەم، هەر لەو ژمارەی دلانپاردا تەماشای لاپەڕە ٣٦ بکە.

* غازی دووبە، لە زاری هەولێردا زۆرباوە، ئەو غازەیە کە دوای پالاوتن بە پاڵە پەستۆ یەکی زۆر لە بەرمیلێکی بچوکدا ئەماردەکرێت، بۆ سوتاندن بەکار دێت.

(١) بەڵگەی ئەم قسەیەم ئەم هەموو نامەو بانگەوازانەیە کە بەکۆمەڵ و بە تاکە کەسی لە کوردستان و هەندەراندا ئاراستەی سەرانی پارتی و یەکێتی ... کرا و دەکرێت بۆ راگرتنی جەنگی کورد کورد.

* سەرچاوەی پێشو، یا تەواوی ئەو وشانەی بە شێوە تیپێکی جیا لە سەرجەمی نوسینەکە دا چاپکراون لە نامیلکەی نێوبراودا (پێنج کاتژمێر ....) وەرگیراون.

* نمونەی کابرای جگەرەکێش، بڕوانە لاپەڕەی ٥٥ ، نامیلکەی ناوبراو.

* دووچاوی ساغ، بڕوانە لاپەڕەی ٨٧ نامیلکەی ناوبراو.

* خۆی شیری هەتا پیری، پەندێکی کوردییە

* دەقی عەرەبی نامەکانی جەلال تاڵەبانی بڕوانە، البارزانی و الحرکە التحرریە الکردیە ٤٥-٥٨ ، مسعود بارزانی، مطبعە خەبات، چاپی یەکەم ١٩٨٧

* نوێترین سەرچاوەی بەردەستمان، بریتیە لە حرکە التحرر الوطنی الکردستانی فی کردستان الجنوبی ٣٩-٦٨ « اراء و معالجات » تێزێکی دکتورایە کە دکتۆر خەلیل جندی ئامادەی کردووە. بڕوانە لاپەڕەکانی ٩٨ تا ١٠٢
* وتەکانی نەوشیروان مستەفا، لە کاسێتێکی تۆمارکراودا وەرگیراون.
* جەمال نەبەز، بیری زانستانە یان لێدانی بالۆرەی ترم پرم پف، سالی ،٨٧ بڕوانە لاپەڕەی ٩٣ تا ٩٥ .

تێبینییەکانی خۆم :

1. ئەم گوتارە، لەم سەرچاوەیەوە وەرگیراوە : ڕێباز محێدین، گۆڤاری دلانپار، ژمارە 1، سالی 1996، لاپەڕەکانی « 28 - 35 - 41 ».
2. وەک لە دواییدا بۆم دەرکەوت، « ڕێباز محێدین » ناوێکی خوازراوە و لە لایەن « ڕەهبەر جەلال »ەوە بلاوکراوەتەوە.
3. لێرەدا، ئەم گوتارەم بلاوکردۆتەوە، بێ ئەوەی، دەسکاریی هەلەی چاپ، ڕێنووس و شێوازی نووسینەکەیم کردبێ. چونکە، گوتارنووس گوتارەکەی هێندە بە پەلە نووسیوە و بلاوکردۆتەوە، هێندە دل پڕ لە داخ بووە، فریای ئەوە نەکەوتووە، بە گوتارەکەی خۆیدا بچێتەوە و هەلەکانی لێ بژارکا! جگە لەوەی، زمانی نووسین و ئاخافتنی لە یەکدی جیا نەکردۆتەوە. بۆیە، بە پێویستم نەزانی، هەلەکانی ڕاسکەمەوە، نیشانەکانی خالبەندیی بۆ دانێم. چونکە، حەزمکرد، لە لایەکەوە، گوتارنووس گوتارەکەی خۆی چۆن نووسیوە، هەر بەو شێوەیەش بلاویکەمەوە. لە لایەکی دیکەشەوە، ئەو زمانە کوردییەی پێی نووسیوە، پێش چاوی خوێنەرانی بخەم!
4. گوتارنووس، چاپی یەکەمی چاوپێکەوتنەکەی وەک سەرچاوە بەکارهێناوە. لەبەرئەوە، ئەو کۆپلانەی لە قسەکانی مامۆستا « برایم ئەحمەد »ەوە وەریگرتووە، لەگەل ژمارەی لاپەڕەکانی چاپی دووەم و سێیەمدا ڕێک ناکەون. چونکە، لەو دوو چاپەی دیکەدا، ژمارەی لاپەڕەکانی بەرهەمەکە جیاوازییان هەیە.
5. کاتی خۆی، ڕێکخستنی « پارتی دیمۆکراتی کوردستان » لە « سوید »، ژمارەیەکی زۆریان لەم گوتارە بلاوکردەوە و دانەیەکیشیان بە دەستیی پێشکەش بە خۆم کرد. هەلبەتە، گوتارەکە دژی مامۆستا « برایم » و بە قازانجی « پارتیی » نووسراوە، بۆیە، وا بەو شێوەیە، کۆپیاندەکرد و دابەشیاندەکرد!
6. لە هێندێ جێدا، گوتارنووس بە دەسپاکییەوە دەقەکانی نەگواستۆتەوە، بەلکوو، خۆی چۆنی پێ باشبووبێ، هەر بەو شێوەیەش دایڕشتوونەتەوە. جگە لەوەی، ڕێنووسەکەی گۆڕیوە، نیشانەکانی خالبەندیی بۆ دەقە خواستراوەکان دا نەناوەتەوە، لە هێندێ شوێنی دیکەشدا، نموونەی لە قسەکانی مامۆستا وەرگرتووە، بەلام، ژمارەی لاپەڕەکانی دەسنیشان نەکردوە، لەبەرئەوە نازانم، بە ڕاست و درووستیی ئەو دەقانەی گواستۆتەوە، یانا ؟!!

7. زۆربەی لێکدانەوەکان، لەگەڵ یەکدیدا ناکۆکن و پێکەوە ناگونجێن. بەلام، من لێرەدا، بۆیە لێیان نادوێم و نموونەیان لە سەر ناهێنمەوە، چونکە، ئەو قسانەی هەر دوو لایان، هیچ پێوەندیەییەکیان بە منەوە نییە.
8. گوتارنووس، پەندیپێشینان و پەندوەرگرتن لە مێژووی تێکەلاوکردووە و جیاوازیی لە نێواندا نەکردووە!
9. ئەو نموونانەی « برایم ئەحمەد و تایەر تۆفیق، هێمن و حەمە جەزا » بەو شێوەیە نییە، کە گوتارنووس باسیکردوون. « هێمن »یش مەبەستی لە دەنگی « حەمە جەزا » نەبووە، بەڵکوو، مەبەستی لەوە بووە، هۆنراوەکانی تێکداوە و بەگوێرەی ئاوازی گۆرانییەکانی خۆی گونجاندوونی!
10. لە ڕاستییدا، ئەز حەزمدەکرد، نەک هەر گوتارنووس، بەڵکوو، هەر نووسەرێکی دیکەش بووایە، زۆر بە وردیی و بە شێوەیەکی زانستانە، لە سەر ئەم بەرهەمە بە تایبەتیی و بەرهەمەکانی دیکەم بە گشتیی بینووسیایە، تا ڕاستیی بۆ جەماوەری خوێنەران، باشتر ڕوون بووایەتەوە. بەلام، گوتارنووس لە گوتارەکەیدا، نەک هەر ڕەخنەی لە دید و بۆچوونەکانی مامۆستا نەگرتووە، نەک هەر لایەنە هەڵەکانی، بۆ خوێنەر دەر لەخستووە، نەک هەر هەڵە مێژوویییەکانی، ڕاست نەکردۆتەوە، بەڵکوو، زۆربەی زۆریشی، بۆ پلارهاویشتن و ئازاردانی مامۆستا تەرخانکردووە. ئەوە لە کاتێکدا نووسیوێتی: وەک کوردێکی بێ لایەن، بە وەڵام هاتووە و داکۆکیی لە « بارزانیی و پارتیی » ناکا. جا گەر بێ لایەن نەبووایە و داکۆکیی لێ بکردنایە، دەبووایە، چی دیکەی بنووسیایە!
11. لە ڕووی شێوە و ناوەڕۆکەوە، گوتارەکە زۆر لاوازە. زۆری هەر پێوەندیی بە چاوپێکەوتنەکەوە نییە. بەلام، ئەز بۆیە لێرەدا بلاومکردۆتەوە، تا خوێنەرانی هێژا بزانن، تەنیا ئەو گوتارە لە سەر چاوپێکەوتن و بۆچونەکانی مامۆستا نووسراوە، کەچیی، ئەو گوتارەش ئەوەیە، کە دەیبینن و دەیخوێننەوە!

* * *

خرنووکیش له بیاباندا دره‌خته!

دوکتۆر حوسێن محه‌مه‌د عه‌زیز

له ڕاستییدا، ته‌مه‌نی من، هێنده زۆر نییه، تا بیره‌وه‌رییه‌کانی خۆم، له‌گه‌ڵ ماموستا « برایم »دا تۆمارکه‌م. له سه‌ر ئه‌ستێره‌یه‌کی گه‌شی، دره‌وشاوه‌ی ئاوابووی ئاسمانی ڕوونی وێژه‌ی کوردیی، وه‌ک ماموستا بنووسم. له هه‌موو به‌رهه‌م و کاره « وێژه‌یی، ڕۆژنامه‌گه‌ریی، یاساناسیی، کۆمه‌ڵایه‌تیی، ڕامیاریی، نه‌ته‌وه‌یی، دید و بۆچوون »ه‌کانی بدوێم و هه‌ڵیانسه‌نگێنم.
به‌ڵام، هێنده‌ی له‌و ماوه کورته‌ی، له نزیکه‌وه ناسیوومه، هه‌وڵده‌دم، یه‌که‌م: له به‌ر ڕۆشنایی چاوپێکه‌وتنه‌که‌ی ساڵی «1995» و دووه‌م: له‌و چه‌ن جاره‌ی، له کۆبوونه‌وه و کۆڕه‌کانی « له‌نده‌ن، برۆکسل و ستۆکهۆڵم »دا دیومه، چه‌ن وشه‌یه‌کی ڕه‌سه‌ن، له یادی گیانی پاکی ماموستا « برایم »دا بنووسم، تا خوێنه‌رانی کورد، چه‌ن ڕاستییه‌کی بێ چه‌ن و چوون، له بڵندگۆی کوردێکی بێ لایه‌نه‌وه ببیستن. «1»
سه‌ره‌تا ده‌مه‌وێ، بڵێم: به داخه‌وه، ڕۆڵه‌کانی نه‌ته‌وه‌ی کورد، هه‌ر له کۆنه‌وه تا ئه‌وڕۆ، له دوو لایه‌نه‌وه، زۆر به هه‌ڵه‌دا چوون.
یه‌که‌م: زۆر جار، تا « که‌ڵه‌پیاو، هونه‌رمه‌ند، هۆنه‌ر، نووسه‌ر، زانا، ڕامیار و سه‌رکرده »کانمان، له ژیاندابوون، خه‌ڵکی کورد، وه‌ک پێویست، ڕێزیان لێ نه‌گرتوون. به‌ڵام، کاتێ مردوون، ئینجا ده‌سی ڕێزیان لێ ناون، قه‌دریان زانیون، یادیانکردونه‌ته‌وه، په‌یکه‌ریان بۆ داتاشیون و شه‌قامی شاره‌کانیان، پێ ڕازاندۆته‌وه. بۆیه، زۆربه‌ی پیاوه ناودار و گه‌وره‌کانی کورد، له ده‌س ئه‌و پێ نه‌زانین و خه‌سڵه‌ته خراپه، داد و بێ دادیان بووه، ده‌ردی دڵی خۆیان ده‌ربڕیوه و گلله‌ییه‌کی زۆریان کردووه. بۆ نموونه: یه‌کێکی وه‌ک ماموستا « نه‌جمه‌دین مه‌لا »، به خۆڕایی نه‌یگوتووه: « کورد، نه‌ته‌وه‌یه‌کی زیندووکوژی، مردووپه‌رسته! »

یا « گۆران »ی هۆنەر و بلیمەت، گەر ئەو خەسڵەتە خراپەی کورد، زۆر کاری تێ نەکردبێ، هەڵبەتە نەیدەگووت:
بەڵێ، دیارە، لە ناو قەومی بەسیتا، قەدری سەنعەتکار
وەکوو عەکسی قەمەر وایە، لە ناو ئاوی لیخندا «119،2»
یا هۆنەری خەمخۆری گەورەی کورد « موفتی پێنجوێنیی »، بە ناهەق نەیگوتووە:
پیاوی گەورەمان، نایەتە بەر دڵ
تاکوو ئەو ڕۆژەی، ئەچێتە ژێر گڵ
ئینجا بۆی ئەگرین، بە جۆش و بە کوڵ
گۆڕەکەی ئەکەین، بە باخچە و بە گوڵ
« موفتیی »، قسەی تۆ ساغە و ڕووبەڕوو
حورمەتی زیندووش بگرە، نەک مردوو
بازێ کە بەربوو، لە دەستت دەرچوو
بۆ مردوو مەگری، بگری بۆ زیندوو «202،3»
هەروەها، « هێمن »یش لەو بارەیەوە نەیدەگوتووت:
بەشی کوردێکی زانا، لەم وڵاتە مەینەت و دەردە
ئەوەی نەتویست، بڵێ: ڕەببی بە دەردی کوردی زانا چێ «135،4»
هەر بۆ ڕاستیی ئەم بۆچوونانەمان، سەیر ئەوەیە، تا، مامۆستا « برایم » خۆی لە ژیاندابوو، هێندێ کەس، قسەیان پێ دەگووت. لە « ناکۆکیی و دووبەرەکیی »یەکەی، ساڵی «1964»ی نێوان « مستەفا بارزانیی » و سەرانی « پارتیی »دا، ئەویان، بە تاوانباری یەکەم دادەنا! «5» کەچیی، کاتێ مامۆستا مرد، هێندێ لەو کەسانە، برووسکەی پرسەنامەیان، بۆ بنەماڵەکەی و « جەلال تاڵەبانیی » نارد، لە کۆڕ و کۆبوونەوەکانیشدا، گەرمەگووتاریان خوێندەوە!
ئای لەو خەڵکە بێ ویژدان و دووڕووە، چۆن دەتوانن، بەو شێوەیە ڕەفتار بکەن؟!! ئایا، گەر « برایم ئەحمەد »، هێزێکی رامیاریی گەورەی، وەک « یەکێتی نیشتمانیی کوردستان »ی لە دواوە نەبووایە، ئەو جۆرە کەسانە، ئەو هەڵەکەسەمایەیان بۆ دەکرد؟!!
لەوانەیە، ئەم خەسڵەتە دزێوە، هەر تەنیا، لە نێو کورددا، بەو شێوەیە بڵاو نەبووبێتەوە. چونکە، ڕۆژێ، گوێم لە « ڕانیە فەرید شەوقیی »، کچی هونەرمەندی ناوداری « میسریی » بوو، لە وەڵامی پرسیارێکدا، گلەییکرد و

گوتی: (له چلەکەی باوکمدا، هەمووی، حەوت هونەرمەند ئامادەبووبوون!)«6»
ئەو هونەرمەندەی، پتر لە پەنجا ساڵی تەمەنی خۆی، بۆ ڕاژەکردنی هونەری عەرەبیی تەرخانکرد، کەچیی، هاوپیشەکانی، بەو شێوەیە چلەیان بۆ گرت!
دووەم: کاتێ، نووسەران و شارەزایانی کورد، لە مێژووی ژیان و کارەکانی هەر ڕەوانشادێ دەدوێن، یا، ڕۆڵی سەرکردەیەکی کورد هەڵدەسەنگێنن، تەنیا، لە لایەنە گەش و کردەوە باشەکانی دەدوێن، لایەنە سیس و خراپەکانی، بۆ لێفەپۆشدەکەن. بە تایبەتیی، گەر ئەو کەسە، خزمێکی زۆری هەبێ. یا، خاوەنی بنەماڵەیەکی گەورە و دەسەڵاتدار بێ. یا، هێزێکی چەکداری گەورەی لە پشتەوە بێ. ئیدی، جگە لە پێداهەڵدان و باسکردنی بە چاکە، هیچی دیکە ناڵێن و نانووسن! ئەمەش، خۆی لە خۆیدا، بە هەڵەیەکی گەورە دەژمێررێ، زیانێکی گەورە، لە مێژووی ژیانی ئەو جۆرە پیاوە هەڵکەوتووانە دەدا. واشی لێدێ، کەس باوەڕ بە هیچ ناکا!
ئایا، بە پێی کام باوەڕی زەمینیی و ئاسمانیی ڕەوایە، پیاوێکی ئاسایی، یا کەسێکی خاوەن دەسەڵات، لە ژیانی خۆیدا، هیچ جۆرە هەڵەیە نەکا؟!! زیان لە « خۆی، دەوروبەر و نەتەوە »کەشی نەدا؟!! جا، با ئەو کەسە، تەنانەت، گەورەترین « هۆنەر، نووسەر، هونەرمەند، زانا، ڕامیار و سەرکردە »یەکی هەڵکەوتوو و سەرکەوتووش بێ! بە تایبەتیی، گەر ئەو پیاوە، سەرکردەی گەلێکی بندەس بێ، یا، بەرپرسی پارتێکی ڕامیاریی گەورەی دیاریکراو بێ، یا، بزووتنەوەیەکی چەکداریی مەزن بەڕێوەبەرێ، چۆن دەبێ، هەڵەی نەبێ؟!! ئەمە، مەگەر هەر لە نێو کۆمەڵە دواکەوتووەکانی، گەلانی ڕۆژهەڵاتی ناوەندا، ڕوویدابێ و بەو شێوەیە، ڕۆڵی مێژوویی کەڵەپیاوان هەڵسەنگێنرێ!!!
من لەو نهێنییە گەورەیەی کورد تێ ناگەم، بۆچی دەبێ، هەموو کەسێکی زیندوو و مردوو، یەزدانی گەورە، چۆنی دروسکردوون، چۆن هەن، هەر بەو شێوەیە، باس نەکرێن، چاکە و خراپەکانیان، لێک جیا نەکرێنەوە؟!! ئایا، بەپێی ئایینە ئاسمانییەکانیش بێ، هەر کەسێ بە گوێرەی، کردەوەکانی خۆی، نامەی کرداری چاکە و خراپەی بۆ ناخوێنرێتەوە؟!! ئیدی بۆ دەبێ، تەنیا باسی کردەوە چاکەکان و چاوپۆشیش لە کارە خراپەکان بکرێ؟!! باوەڕ ناکەم، هیچ کەسێ هەبێ، لە ژیاندا هەڵە نەکات. ئایا، سەرانی کورد، لە قوڕێکی جیاواز دروسکراون، تا هەڵە نەکەن؟ ئەدی گەر، ئەوان هەڵەیان نەبێ، بۆچی کورد، « 2700 » ساڵە، وا بەو شێوەیە، بە ژێردەسیی و دواکەوتوویی

دەژی؟!! لە مێژووی ڕامیاریی و بزوتنەوەی کوردایەتیی، ئەم سەدو ئەنجا ساڵەی ڕابردووشماندا، گەر، چەن ڕابەرێکی مەزنی وەک : « بەدرخان بەگی بۆتان، یەزدانشێر، شێخ عوبێدوڵڵای نەهریی، سمایلاغای سمکۆ، شێخ سەعیدی پیران، شێخ مەحموودی بەرزنجیی، ژەنەڕال ئیحسان نووریی پاشا، سەیید ڕەزای دەرسیمیی، قازیی محەمەد، مەلا مستەفای بارزان، برایم ئەحمەد و ... تاد »، هەڵەیان نەکردبێ، ئەدی چۆن، نەخشەی ژیانیان، بۆ بکێشین؟ چۆن بەسەرهاتەکانی، ژیانی « کۆمەڵایەتیی و ڕامیاریی »یان، بۆ نەوەکانی داهاتوومان تۆمارکەین؟!! بەو نەوانە بڵێین، چی؟!! بۆ هەڵیان خەڵەتێنین؟ جا، گەر وا نییە، ئەو سەرکردە و ڕابەرە ڕامیار و شۆڕشگێڕانە، هەڵە و چەوتییان نەبووە، ئەدی بۆچی، ئەو هەموو هەرسە یەک لە دوا یەکانە، هەرەسی « ڕێکخستنی پارتایەتیی، جوڵانەوەی ڕامیاریی، بزووتنەوەی چەکداریی، هونەریی و وێژەیی »، تەنانەت هەرەسی ڕەوشتیش، لە مێژووی کورددا ڕوویانداوە؟!! بۆ تا ئێستە، کورد هەر وا بە دواکەوتوویی، لە کاروانی ژیاریی و سەربەخۆیی، نەتەوەکانی جیهان بەجێماوە؟!! یا، گەر ئەوڕۆ، سەرانی « پارتیی » و « یەکێتیی »، هەڵە نەبن، چۆن ئەو هەموو « ماڵوێرانیی و چەرمەسەریی »یە، بە سەر کورددا دێ؟ چۆن لە کوردستانێکی ئازاددا، جەنگی نێوخۆ بەرپادەکەن و بە خۆڕایی، کوڕی کورد بەکوشتدەدەن؟!!

با، زۆر لە باسەکەمان لا نەدەین. هەر وەک لە پێشەکیی، چاوپێکەوتنەکەدا نووسیومە: (دوای کۆدەتاکەی، چواردەی یولی « عەبدولکەریم قاسم »، منداڵێکی تەمەن هەشت نۆ ساڵان بووم، کاتێ، بۆ یەکەم جار لە ژیانمدا، لە دەمی باوکم و مامەکانمەوە، ناوی « برایم ئەحمەد »م بیست.)«5،7»

هەر چەندە، (ناو و ناوبانگی « برایم ئەحمەد »، لە نێو نەوەی ئێمەدا، پتر، لە سەرەتای ساڵەکانی شەستەوە، دەنگیدایەوە. لە هەموو ژیانی خۆمدا، لە نزیکەوە « برایم ئەحمەد »م نەدیبوو.)«5،7» ئیدی، دوای ئەو تەمەنەش، هەر لە دوورەوە ناوی مامۆستام بیستبوو. بەڵام، تا کۆتایی ساڵی «1994»، لە ژیانی خۆمدا، چاوم پێی نەکەوتبوو.

یەکەم جار، لە « لەندەن » بووم، ڕۆژی «1994/12/31»، کۆڕێ، لە لایەن هێندێ ڕووناکبیر و نووسەری کوردەوە، دژی جەنگی چەپەڵی نێوخۆی نێوان « پارتیی » و « یەکێتیی » گیرا. جگە لە نوێنەری هەر دوو لای شەڕکەر، چەن لایەنێکی دیکە و چەن کەسایەتییەکی بێ لایەنیشی لێ بوو.

لەوێ، چاوم بە مامۆستا « برایم » کەوت. کاتێ، خۆمم پێ ناسان، بە زەردەخەنەیەکی بە سۆزەوە، پێشوازیی لێ کردم. ئینجا، زۆر بە گەرمیی، دەستی یەکدیمان گوشیی. پاشان، هێندێ گفتوگۆمانکرد. بەڵام، فریای هیچ نەکەوتین. چونکە، کۆڕەکە دەسپێکرد. ئیدی، هەر یەکەمان بۆ خۆی، بەبێ دەنگیی دانیشتین و گوێقولاغی هەواڵ و زانیارییەکان بووین.
هەر چەندە، نە کۆڕەکە سەرکەوتووبوو، نە کورد، بە خوێنەوار و نەخوێنەوارییەوە توانی، وەک چەن هاوخوێن و هاوزمانێ، دەمەتەقێیەکی دێمۆکراسییانە و برایانە بکەن. تا، بە تەواویی، لە گرفتە سەرەکییەکە بگەن، چەن پێشنیازێ، بۆ هەر دوو لای شەڕکەر بنێرن. بەڵام، کاتێ مامۆستا « برایم » هەستا و قسەیکرد، زۆر بە هێمنیی و لەسەرخۆ، لە گرفتەکە دوا. کەچیی، لەگەڵ ئەوەشدا، چەن کەسێکی بێ ویژدان، زۆر بە شێوەیەکی خراپ و ناشیرین، وەلامیاندایەوە. ئەویش، بێ دەنگبوو، وەلامی نەدانەوە!
ڕۆژی «1995/01/03»، چاوم بە مامۆستا کەوت، لە ماڵی خۆیان دانیشتین و دەستمان بە کارکرد. لە ماوەی ئەو پێنج کاژێرەی، پێکەوە بووین و چاوپێکەوتنەکەمان ئەنجامدا، لە کاتی پرسیار و وەلامەکاندا، زۆر لە نزیکەوە، سەرنجی هەڵسوکەوتی ئەو پیاوەم دا. بە ڕاستیی، بۆم دەرکەوت، تا بڵێی، پیاوێکی « لەسەرخۆ، هێمن، بە توانا، ژیر و بلیمەت » بوو.
ئەو کاتە، تەمەنی نزیکەی، هەشتاودوو ساڵ بوو. ئەم پیاوە، پێنج دانە کاژێری ڕەبەق، وەک یەکێ، لە « ئەهرام »ە نووکتیژەکانی « میسر »، لە سەر کورسییەک، بەرانبەرم دانیشتبوو. چاوە کزە پچووکەکانی، لە ژێر شووشەی چاویلکەکەیەوە دەبریسکانەوە، کۆچانێکی جوانی بە دەسەوە بوو، لەگەڵ قسە کردندا، جارجار دەیجوڵان و هەموو قورسایی خۆی، دەهاویشتە سەری و لەنگەری خۆی پێ ڕادەگرت.
بەڵێ، پێنج کاژێری تەواو، بە پرسیارکردن بەگیرمهێنابوو. کەچیی، لەو ماوە دوورودرێژەدا، بەرد جولابێ، ئەو لە شوێنی خۆی، جووڵەی نەکرد و هەڵ نەستا، وەک درەختێکی سەوز ڕوابوو. سەری ڕووەو ئاسمان بەرز ڕاگرتبوو، قاچیشی، لە زەوی ڕاستییەکان توندکردبوو. گەلێ بەشانازییەوە، باسی ڕابوردووی خەباتی خۆی دەکرد. زۆر بە هێمنیی، وەلامی پرسیارەکانی دەدامەوە، بێ ئەوەی، ماندووبوونی پێوە دیاربێ، یا، زویربێ، یا، خۆی لە

وەڵامی پرسیارێکی تایبەتیی و سەخت بدزێتەوە! جگە لەوەی، هێندە بیری تیژبوو، هەموو مێژووی ڕووداوەکان، ناوی جێگە و ناوچەکان، ناوی کەسێتیی و پارتەکانی لە بیرمابوو. بۆ هیچ جۆرە ووشەیەک، لێکدانەوەیەک دانەدەما. بە کوردییەکی پەتیی و ڕەوان دەپەیڤی! بە ڕاستیی، کەسێتیی و لێهاتوویی مامۆستا، زۆر سەرنجی ڕاکێشام، بە شێوەیە، زمانی پاک و شیرین بوو، جێگەیەکی تایبەتیی، لە دڵمدا بۆ خۆی کردەوە.
دوای ئەوەش، چەن جارێ، لە کۆبوونەوەکانی « کۆنگرەی نەتەوەیی »، لە شاری « برۆکسل » یەکدیمان بینییەوە. ئەوەی لای من، جێی سەرسوڕمانبوو، ئەوەبوو، مامۆستا بەو تەمەنەوە، بە هیچ شێوەیە، نە لە دانیشتن، نە لە گوێگرتن، نە لە گفتوگۆکردن، وەڕز نەدەبوو. کەم کەس هەبوو، تا کۆتایی کۆبوونەوەکان، چەن جارێ، نەچنە دەرەوە و هەوا نەگۆڕن. کەچیی، ئەو وەک، بەردی بن ئاو، لە جێی خۆی چەقیبوو! زۆر بە هێمنیی و لە کاتی خۆیدا، بەشداریی لە دەمەتەقێکاندا دەکرد. بیر و ڕای جوان و ڕێکوپێکی دەردەبڕی. تەنیا جارێ، لە کۆبوونەوەیەکدا، ئەندامانی دەستەی بەڕێوەبەری « کۆنگرە »، لەسەر چەن شتێ، ڕێک نەدەکەوتن، دەنگەدەنگ دروستبوو، « سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان » لە دەرەوەی وولات، « یەشار کایا »، هەر لە خۆیەوە توڕەبوو. لەبەرئەوە، داوای پشووەمان کرد و هاتینەدەرەوە. من و مامۆستا، لە قوژبنێکی حەوشەکەدا، پێکەوە وەستابووین. ڕووی دەمی تێکردم و گوتی:
من دەڵێم: ئێمە بە هیچ نابین. تۆ بڵێ: بۆ؟
منیش گوتم: بۆ؟
ئەویش گوتی: لە بەر بۆ؟!
ئیدی، یەکسەر تێگەیشتم، پەنیری ئەو پرسیارە، ئاو زۆر دەکێشێ. هۆکانیشی، هەرچییەک بن، هیچی لە بەرژەوەندیی کورددا نین. لەبەرئەوە، زەردەخەنەیەک گرتمی و بێ دەنگبووم.
ئێوارەی ڕۆژی دووەمی کۆبوونەوەکان، هێندێ لە کارمەندانی « Med TV » هاتن. چەن کەسێکیان، لە نوێنەرانی پارتەکان و بێلایەنی وەک مامۆستا « محەمەد ڕەسووڵ هاوار » و منیشیان، بۆ پەنێلێکی ڕامیاریی تێلێفیزیۆن بانگهێشتکرد. لە پەنێلەکەدا، « عەبدوڵڵا ئۆجەلان »ی سکرتێری « P.K.k »ش، بە تێلێفۆن بەشدارییکرد. ئەو کاتە، ڕۆژی «30-1997/05/31» بوو. لە لایەکەوە، لەشکری تورک، بە هێزێکی زۆرەوە، پەلاماری « باشووری

کوردستان »ی دابوو. له لایەکی دیکەشەوە، گەرمەی جەنگی نێوخۆی، نێوان هێزەکانی « پارتی دێمۆکراتی کوردستان » و گریلاکانی « P.K.K » بوو. کاتێ، نۆرە پرسیاری من هات، له « ئۆجەلان »ی بکەم، پرسیارێکم، دەربارەی باری « رامیاریی و سەربازیی » ناوچەکە بە گشتیی و باشووری کوردستان بە تایبەتیی لێ کرد. « ئۆجەلان »، خۆی لە وەلامی پرسیارەکە پاراست، بە شێوەیەکی گشتیی وەلامیدامەوە.« 8 » بۆ ڕۆژی دوایی، مامۆستا « برایم »م بینی. یەکسەر بانگیکردم و گوتی: تۆ چۆن پرسیاری وای لێ دەکەی؟ بۆ ئەو پیاوەت بەگیرهێنابوو؟ بۆ باسی « ئێران »ی لێ دەپرسی؟ تۆ نازانی، ئەوان باریان چۆنە؟

منیش گوتم: مامۆستا، من بەرژەوەندیی نەتەوەکەم، لە پێش بەرژەوەندیی ئەویش و پارتەکەشییەوە دادەنێم. نامەوێ، ئەو لایەنە شەڕکەرانە، لە پێناوی بەرژەوەندیی تەسکی پارتایەتیی خۆیاندا، لەشکری دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان، لە هەموو لایەکەوە بێنن و هێرشبەرن، کوردستانمان بۆ وێرانکەن و کوڕی کورد و خەڵکی بێ تاوانی، بە خۆڕایی تێدا بکوژرێ. ئیدی، بە ساردییەکەوە، سەرێکی ڕاوەشان و هیچ قسەی نەکرد.

پاشان، کاتێ بۆم دەرکەوت، « کۆنگرەی نەتەوەیی » ئەوە نییە، کە من دەمەوێ، هەر زوو پاشەکشەم لێ کرد. ئیدی، مامۆستام نەدییەوە. تا، دوا جار، کۆمەڵەی « کوردستان ئاوارە » داوەتیانکرد و ڕۆژی «1997/06/08»، لە شاری « ستۆکهۆلم »، سیمینارێکی رامیارییان بۆ سازکرد. ئەوەی هەرگیز، لە بیرم ناچێتەوە، ئەوەبوو، زۆر بە کوورتیی و ڕێکوپێکیی، وەلامی پرسیار و ڕەخنەکانی دەدایەوە. یەکێ لە ئامادەبووان، لێی پرسی و گوتی: ئێمە، وامانزانی، ئێوە باسێکی مۆدرێن و نوێمان پێشکەشدەکەن. بەلام، هەر چییەکتان گوت، بیستوومانە و کلاسیکیی بوو.

مامۆستاش، زۆر بە هێمنیی وەلامیدایەوە و گوتی: لە بیاباندا، لەبری درەخت، خرنووک دەڕوێ. بۆیە، خرنووک بە درەختی بیابان دادەنرێ. منیش ئەو درەختە بووم، لە بیابانی کوردستاندا ڕواوم، لەوە پتر، هیچی دیکەم پێ نەبوو، پێشکەشتانی بکەم! ئیدی، بوو بە پێکەنین و گوێگران لە چەپڵەیاندا!

ئایا، مامۆستا « برایم »، خۆی بە رامیار دەزانی؟ سەری لە کاری ڕامیاریی دەردەچوو؟ لە کاری رامیاریی پەشیمان نەبوو؟!! من لێرەدا، هەوڵدەدەم، پەلە نەکەم و وەلامی ئەم پرسیارە نەدەمەوە. بەڵکوو، وەلامەکەی، بەرەو ڕووی خۆی

دەکەمەوە. مامۆستا، لە وەڵامی پرسیارێکی لەو چەشنەدا، لە دوو جێگەی چاوپێکەوتنەکەدا، زۆر بە ڕاشکاویی گوتوویەتی: (لەو ڕۆژەوە، دەسم بە کاری ڕامیاریی کردووە، پەشیمانم. دەمتوانی، نووسەر بم. دەمتوانی، هۆنراوە بڵێم. دەمتوانی، شتێ بکەم، بەرێکی هەبێ، ئەنجامێکی هەبێ. بەڵام نەء، ئەگەر ژیان بۆ دواوە بگەڕێتەوە، هەرگیز بە هیچدا ناڕۆمەوە.)«56،7»
هەروەها گوتوویەتی: (وەڵڵا، لە ڕێی نووسینەوە، دەسم پێ دەکردەوە. من، کاتی خۆی، بۆیە چوومە کۆلێژی مافناسیی، کە ببم بە ژۆرنالیست. لە هیچ ڕێکخراوێکی ڕامیارییدا، کارم نەدەکرد. پارتی « هیوا، ئازادیی و ڕزگاریی » و هەموو ئەوانە هەبوون. تا « ژ.ک. »، من لە هیچ پارتێکدا ئەندام نەبووم. لەگەڵ ئەوەشدا، بەشداری چالاکیی ڕامیارییم کردووە. هەر لە « شەشی سێپتێمبەری1930 »یەوە، بەشدارییمکردووە. ئێستەش، گەر شتێکم لا ڕوون بووبێتەوە، ئەوەیە: لە دوورەوە دەتوانم، زیاتر کاربکەم، وەک لەوەی، لە ناو ئیشەکەدابم، بە تایبەتیی، گەر ئیش بەو جۆرەبێ، وەک ئەوڕۆ دەکرێ.)«86،7»
هەر چەندە، لێرەدا مامۆستا، مەبەسی ئەوەیە، ئەندامی هیچ پارتێ نییە. بەڵام، هەر کاری ڕامیاریی دەکا. چونکە، کاری ڕامیاریی و پارتایەتیی، دوو شتی جیاوازن. لە هەمان کاتیشدا، زۆر پێکەوە بەسراون. بێ گومان، هەموو مرۆڤێ دەتوانێ، لە یەک کاتدا، هەر دووکیان بکا، ئەندامی پارتێکی دیریکراو بێ و کاری ڕامیارییش بکا. هەروەها، هەموو یەکێکیش دەتوانێ، لە هیچ پارتێکدا ئەندام نەبێ، بەڵام، کاری ڕامیاریی بکا. وا بزانم، ئەم چەن دید و بۆچوونەی مامۆستا، زۆر ڕوونە و پێویستی بە کۆمێنتار نییە!
لە کۆتاییدا دەڵێم: لە لایەکەوە، باری دواکەوتووی، نێوخۆی کۆمەڵی کورد لە هەموو ڕوویەکەوە، لە لایەکی دیکەشەوە، هەم باری بندەسیی کورد و داگیرکردنی کوردستان، لە لایەن دەوڵەتە داگیرکەرەکانەوە، هەم باری تایبەتیی ناوچەکە و جیهانیش، هەرگیز، لە بەرژەوەندیی نەتەوەی کورد و بزووتنەوەی ڕووناکبیریی و ڕامیاریی کوردییدا نەبوون. گەلێ کۆسپ و گرفتی مەزنیان، لە ڕێی پێگەیشتن و گەشەکردنی، کەسێتیی مرۆڤی کورددا دروسکردووە.
مامۆستا وەک ڕامیارێکی کورد، لە سەرەتای ژیانیدا و لەو ماوەیەی، سکرتێری « پارتی دێمۆکراتی کوردستان ـ عێراق » بووە، تاکە سەرکردە و شاسواری، گۆڕەپانی خەباتی ڕامیاریی و کوردایەتیی بووە. گەلێ کاری

گەلێ کادیری « وێژەیی، رامیاریی کوردی، بۆ گەلەکەی بە ئەنجامگەیاندووە. بەڵام، لە ساڵی « 1964 » بە دواوە، بە هۆی ئەو « ناکۆکیی و دووبەرەکیی »یەی، لە نێوان سەرانی پارتیی و شۆڕشی چەکداریی «11/سێپتێمبەر »دا پەیدابوو، وردەوردە، ئەستێرەی گەشی گەلاوێژی چانسی رامیاریی « برایم ئەحمەد » کزبوو، ناوی کەمبۆوە، دەسەڵاتی لاوازبوو. بە تایبەتیی، دوای رێککەوتنامەکەی «11/مارس/1970»، دەنگ و رەنگی نەما، شوێن پەنجەی، لە چارەنووسی کورد و بڕیارە گرنگەکاندا بزربوو. لە دوورەوە نەبووایە، زۆر خۆی، لە کێشە و باسەکان هەڵ نەدەقورتان. لابەلا کاریدەکرد. بۆیە، لەو ساڵانەی دوایی تەمەنیدا، تا، لە ژیاندا بوو، زۆر ناوی نەبوو، بایەخێکی ئەوتۆی پێ نەدەدرا. تەنانەت، هێندێ کەس، لە ناحەز و نەیارەکانی مامۆستا، رەخنەی ئەوەیان لە من دەگرت، گلەیی ئەوەیان دەکرد و دەیانگوت: « برایم ئەحمەد » مردووە، تۆ دەتەوێ زیندوویکەیتەوە!

هەر چۆنێبێ، مامۆستا « برایم »، پیاوێکی بلیمەت و زانا بوو. رووناکبیرێکی مەزنی بێ وێنەی، سەردەمەکەی خۆی بوو. زۆر ئازابوو. چونکە، گەر ئازا نەبووایە، چۆن دەیتوانی، بێ پشت و پەنا، بێ چەک و چەکدار، بەرەنگاری دەسەڵاتی کەڵەپیاو و سەرکردەیەکی گەورەی وەک « مستەفا بارزانیی » بێتەوە، ئەو « بارزانیی »یەی، جگە لە چەکدارێکی زۆری هۆزەکەی خۆی، سەرۆکی « پارتیی » و رابەری گەلی باشووری کوردستان بوو، لە هەموو جیهانیشدا ناسرابوو! ئەو « بارزانیی »یەی، هەر چاوی زەقکردایەتەوە و بکۆکیایە، زۆربەی زۆری، ئەندامانی سەرکردایەتی پارتەکەی، تووشی هەڵامەت دەبوون!

دەتوانم، بڵێم: لەوانەیە، لە سەدەی بیستدا، لە هەموو کوردستاندا، کەڵە پیاوێکی بلیمەتی، وای تێدا هەڵ نەکەوتبێ. بەو شێوەیە، نزیکەی حەفتا ساڵی، تەمەنی ژیانی، پڕ لە « راونان، گرتن، بریندارکردن، هەوڵی کوشتن، پێشمەرگەیی، کوێرەوەریی و دەربەدەریی » خۆی، بۆ « خوێندنەوە، نووسین، خەباتکردن و کاری رامیاریی و نەتەوەیی » تەرخانکردبێ.

بەڵام، لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا، نە مامۆستا « برایم » و نە هیچ کوردێکی هەڵکەوتووی دیکەش، ئەو فریشە بێ هەڵە و بێ گوناهە بوون، تا، نوێژ لە سەر داوێنی پاکیان بکرێ. هەروەها، نە ئەو ئەهریمەنە چاوسوورە نینۆک

خوێناوییـیه نەگریسـەش بوون، تا به هەمـوو جۆرێ، نەفرەتیـان لێ بکرێ. کوڵەباخیش، هەر چەندە « ڕەنگاوڕەنگ، گەش، جوان و بۆنخۆش »یش بێ، هێشتا، بەشی خۆی هەر دڕکی هەیە!
مـامۆستا « برایم »، مرۆڤ بوو. له گۆشت و ئێسک دروسبوویبوو. له ئاسن و پۆلا دروس نەبوبوو. هەموو مرۆڤێکیش، چاکه و خراپەی خۆی هەیە. کاری باش و هەڵەشدەکا. تەنانەت، پەیامبەرانیش هەڵەیانکردووە. ئەوەی هەڵە ناکا، تەنیا هەر خوایە. یا، ئەو جۆرە کەسانەن، که هەرگیز کار ناکەن. ئەمەش، له هیچ شوێنێکی ئەم جیهانەدا نه بووە و نه دەبێ!
بەڵام، لەگەڵ ئەوەشـدا، هیچ کوردێ ناتوانێ، هەر وا به ئاسـانیی، هێڵـێکی ڕاست و چەپ، به سـەر حەفـتـا سـاڵی تەمـەنی، پڕ له خـەباتی « وێژەیی، ڕۆژنامەگەریی، کۆمەڵایەتیی، ڕامیاریی، پێشمەرگەیی و نەتەوەیی » مامۆستا « برایم »دا بێنێ. مەگەر، ئەوانەی هەموو ژیانیان، خۆشیان نەویستووە و دژایەتییان کردووە. یا، له ئاستی ڕاستییدا، « چاویان کوێر، گوێیان کەڕ، زمانیان لاڵ، دڵیان ڕەش و بیریان تاریک »ە! ئەگینا، تازە ئەو پیاوە، جێگەی خۆی، له نێو لاپەڕە پڕشنگدارەکانی مێژووی کورددا کردەوە.
هەر چەندە، کورد گوتوویەتی: له پاش مردن، ڕەحمەت باشە. بەڵام، لەگەڵ ئەوەشدا، به لای منەوە، له باری سەرنجی نەتەوەییەوە دەڵێم: گەر، تاکه یەک هەڵه و پەڵەی ڕەش، له ژیانی ڕامیاریی مامۆستا « برایم »دا هەبێ، ئەوا، ئەو ماوەیەی، نێوان ساڵانی « 1966-1970 »یە، که هاوکاریی، لەگەڵ دەوڵەتی داگیرکەری « عێراق »دا دەکرد.
بریا، ئەو گەلێنه گەورەیە، له دیواری ئەستوور و گەشتی ژیانی ڕامیاریی، مـامـۆسـتـادا نەبووایە! بریا، مـامـۆسـتـا وەک بلیمـەتێکی هەڵکەوتووی سەردەمەکەی خۆی، دەور و پشتی « بارزانیی » چۆڵ نەکردایە، تا، وەک دوو سەرکردەی ڕامیاریی و سەربازیی، پێکەوە بۆ کورد بکۆشانایە، تا، هێندێ له هەڵپەرستەکانی، نێو سەرکردایەتی « پارتیی »، هەلیان بۆ نەڕەخسایە و کەڵکیان، لەو « دووبەرەکیی و بۆشایی »یە وەر نەگرتایە! جا، ئەو کاتە دەمانزانی، کار و باری « پارتیی و شۆڕش »ەکەش، به چ شێوەیەک دەگۆڕا! چەن زووتر، گەلی « باشووری کوردستان »، به مافەکانی خۆی دەگەیشت! ئەوڕۆش، باری کورد بەو شێوەیە نەدەگەیشت! بەڵام، له بریا هیچ شین نابێ! لەگەڵ ئەوەشدا، نەک هەر مامۆستا « برایم »، بەڵکوو، چەندین کەڵەپیاوی

هەڵکەوتووی کـوردی وەک ئەویش، گـەر کـورد نەبوونایە، ئەندامی هەر نەتەوەیەکی دیکەی ئەم جیـهـانە بوونایە، ئەوا، هەرگـیـز لەو کـەڵەپیـاو و بلیمەتانەی، نەتەوەکانی دیکەی جیهان کەمتر نەدەبوون. بگرە، دووریش نییە، لەوانیشیان تێپەڕاندایە.
بەڵام، چی بکەین؟ بڵێین چی؟ هەر ئەو پیاوانەمان هەبوون! ئەوانیش، ڕۆڵەی نەتەوەیەکی هەژار و بندەس بوون، کـورد بوون، بۆ کـورد تێکۆشـاون، بە نائومێدیی سەریان نایەوە و بە ئامانجی خۆشیان نەگەیشتن.
بە داخـەوە، کوردیش هـەر هێندە، ڕێز لە پیـاوە ناودارەکـانی خـۆی دەگـرێ. چونکە، « قەدری زێڕ، لای زێڕینگەرە ». هەر چەندە، کورد هەمیشە زێڕی زۆر بووە، بەڵام، هەرگیز خۆی زێڕینگەرێکی باش نەبووە!
دەبا، لە یادی مامۆستا « برایم »دا، گیانی پاکی، هەموو خەباتگێڕانی کورد، لە هێلانەی « یاقووت و زمرووت »ی، پڕ لە هێمنیی و ئارامی، یەکێ لە « دارە مرواریی »یەکـانی بەهـەشـتی بەریندا، تاهەتایە ئۆقـرەبگرێ. دەبا، لە یادی مامۆستا « برایم »دا، پەند لە مێژوو وەرگرین، هەموومان هەر تەنیا، ڕوو لە ڕووگەی « کوردایەتیی » کەین. « برایەتیی، تەبایی و یەکێتیی کورد و کورد »، تەنیا ئامانج و هیوامان بێ!

ستۆکهۆڵم
2000/06/21

سەرچاوە و تێبینییەکان

1. هێندێ جار، هێندێ کەس و لایەن، داوایان لێ کردووم، شتێ لە سەر کۆچکردووەکانیان بنووسم. بەڵام، جگە لە نووسینەکەی شەهید « جەلالی حاجی حوسێن »، کە بە ویست و ئارەزووی خۆم نووسیومە، هیچ شتێکم بۆ کەس نەنووسیوە. بۆیە، هێندێ لەو کەسانە، لێم زویربوون! کەچیی، کاتێ سەرنووسەری گۆڤاری « گزینگ »، داوای لێ کردم، بە بۆنەی کۆچیدوایی مامۆستا « برایم » و چاوپێکەوتنەکەوە، گوتارێ بنووسم، دوای دەمەتەقێیەکی نێوانمان، قایلبووم. بەو مەرجەی، خۆم چی دەنووسم، بڵاویکاتەوە.
2. گۆران، دیوان، بەرگی یەکەم، چاپی یەکەم، بەغدا، 1980.
3. موفتی پێنجوێنیی، دیوان، چاپی یەکەم، بەغدا، 1990.
4. هێمن، دیوان، تاریک و ڕوون، عێراق، 1974.
5. بۆ ئەمەش، لە کاتی پێویستی خۆیدا، هەوڵدەدەین، هۆی ئەو ناکۆکیی و دووبەرەکییە، بە درێژیی ڕوونکەینەوە. چونکە، پرشکی هەڵە و تاوانی، ئەو ناکۆکیی و دووبەرەکییە، تەنیا لە ئەستۆی یەک کەس و یەک لایەندا نییە. بەڵکوو، هەموو ئەو کەس و لایەنانەی بەشداریی

سەرکردایەتی « پارتیی و شۆڕش »یان کردووە، بە قەدەر قەبارە و کێشی خۆیان، بە قەدەر دەسەلاتی رامیاریی و سەربازیی خۆیان، دەستیان لە درووستکردنی ئەو بارە ناهەموارەی، دووبەرەکییەکەدا هەبووە و گوناهبارن!
6. لە چاوپێکەوتنێکی « رانیە فەرید شەوقیی »، لە تێلێفیزیۆنی ئاسمانیی « میسر »ەوە وەرگیراوە.
7. حوسێن محەممەد عەزیز، پێنج کاتژمێر لەگەڵ برایم ئەحمەددا، چاپی یەکەم، چاپخانەی باران، ستۆکهۆلم ـ سوید، 1995.
8. کاسێتی پەنێلەکە لای خۆم هەیە.
9. بۆ زانیاریی خوێنەران، ئەم گوتارە، تا ئێستە، دوو جـــار بلاوکراوەتەوە، لە تێلێفیزیۆنی « Kurdsat »یشدا خوێندراوەتەوە. جاری یەکەم، لە گـــۆڤاری « گزینگ »ی ژمارە « 28 » لە « سوید »، جاری دووەمیش، لە رۆژنامـــەی « ئالای ئازادیـــــی » ژمارە « 378 » لـە « باشووری کوردستان ـ سولەیمانیی » چاپ و بلاو کراوەتەوە.
لە گۆڤاری « گزینگ »دا، سەرنووسەرەکەی، ئەم چەن دێڕەی، وەک پێشەکیی، بۆ گوتارەکە نووسیوە، وا لێرەدا، بێ ئەوەی، دەسکاریی رێنووسەکەی بکەم و نیشانەکانی « خالبەندیی » بۆ دابنێم، دەینووسمەوە.
(ژمارە 27ی گزینگ تازە رەوانەی چاپ کرابوو کە هەواڵی کۆچیی دوایی مامۆستا « ئیبراهیم ئەحمەد » (١٩١٤ - ٢٠٠٠) لە رێگەی میدیای ناوەوە و دەرەوەی کوردستان بلاو کراوەتەوە.
دیارە، کەسایەتی بەرزی سیاسی و ئەدەبی و رۆژنامەوانیی مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد بۆ هەمـوان روون و ئاشکرایە و حەوجی بە گوتن نییە کە مامۆستا تا ئەو کاتەی کە لە یەکێک لە خۆشخانەکانی شاری لەندەن ، لە رۆژی ٨ ئاورێلی سالی ٢٠٠٠ بۆ هەمیشە مالئاوایی لە ژیان کرد. هەروا، لە بواری کار و تێکۆشانی سیاسی و خزمەت بە گەل و نەتەوەی کورد، چالاک مایەوە.
لێرەدا، بۆ رێزگرتن لە یادی ئەو ئەدیب و رۆژنامەوان و سیاسەتمەدار و، هەروەها یەکێک لە ئەندامە بە ئەمەکەکانی (کۆمەلەی ژ، ک ـ لقی سلێمانی)....، ئەم نووسراوەی بەرێز د. حوسێن عەزیز کە لە ســـەر داوای « گزینگ » هەر بەو بۆنەیەوە نووسراوە، پێشکەشی خوێنەرەوان و لایەنگرانی مامۆستای کۆچکردوو دەکەین. یادی هەر زیندوو بێ و رەوانی شاد. (بۆ زانیاریی زیاتر لە سەر مامۆستا بە قەلەمی خۆی، بروانە: «لە بیرەوەرییەکانم...» ، گزینگ ، ژمارە١٣ ، پاییزی ١٩٩٦) (گزینگ)

* * *

له بەرهەمە چاپکراوەکانی نووسەر

گوتـــار :

1. بەرەو ئازادیی، گ. رابوون، ژ. 2، سوید، 1991،
2. لە پێناوی راستیدا، بەربانگ، ژ.87، سالی12، سوید ـ1993،
3. یەکێتی سۆڤێتی هەڵوەشاوە لە روانگەی بەرژەوەندییەکانی نەتەوەی کوردەوە، گ. رابوون، ژ.7 ـ 8، سوید، 1993.
4. دەربارەی کەسایەتیی کورد، گ. رابوون، ژ. 10 ـ11، سوید، 1994.
5. بەرەو ستراتیژێکی یەکگرتووی نەتەوەیی، هەنگاو، ژ.13، لەندەن،1995
6 سایکۆلۆژییەتی مرۆڤی ئاوارەی کورد و بازاری چاپەمەنی کوردیی، گ. گزینگ، ژ.8، سوید، 1995.
7. لێکۆڵینەوەیەک دەربارەی کۆمەڵگەی کوردەواریی، گ. گزینگ، ژ.9، 1995
8. کۆریە تاقانە ساواکەی دەنگ و رەنگی نەتەوەکەم(MedTV)، گ. گـزینگ، ژ.13، سوید، 1996.
9. هەنگاوی یەکەم و سەرەتای کارێکی مەزن، گ. بەربانگ، ژ.102، سـالی14، سـوید، 1996
10. چەند سەرنجێ دەربارەی سەرەخۆشیی و پرسەدانان، گ. بەربانگ، ژ. 104، سـوید 1997
11. دیکتاتۆرەکان لە بەر یەک ئاوێنە قژی نەخشە و پلانەکانیان دادەهێنن، گ. بەربانگ، ژ. 105، سوید، 1997. گ. دیمۆکراسی، ژ.30، سلێمانی، 1997.
12. کەی هۆشێ بە بەر خۆماندا دەهێنینەوە؟ گ. بەربانگ، ژ. 106-107، سوید، 1998. گ. دیمۆکراسی، ژ.31، سلێمانی،1998.
13. با خۆمان چاک بناسین، گ. بەربانگ، ژ.108، سوید، 1998.
14. سێ سەرنجی زمانەوانی، مانگنامەی پەیام، ژ. 8، 1998.
15. مافی دیاریکردنی چارەنووس، گ. ئالا، ژ.30، 1998.
16. بۆرە نەبێ، بازەبێ، کلکی بە ئەندازەبێ، گ. بەربانگ، ژ. 109، 1998.
17. ئاشتیی بە دەنگ نییە، بە رەنگە، کوردستان، ژ.7، بەرلین،1998.
18 چەند سەرنجێ دەربارەی ناسنامەی ئایینیی و نەتەوەیی.خەلیل منەوەر، گ. ئێستا، ژ.20، سولەیمانیی، 1999.

19. زێوەر لە نێوان کوردایەتیی و عێراقچێتیدا، گ. ئایندە، ژ.1، سولەیمانیی، 1999.
20. داری بەزەیی خوا، ر. کوردستانی نوێ، بەشی یەکەم، ژ.1902، 1999/7/13. بەشی دووەم، ژ.1903، 1999/7/14، سولەیمانیی.
21. دەربارەی مەلەفی کەرکوک، ر. کوردستانی نوێ، ژ. 1921، 999/8/11 سولەیمانی. مانگنامەی کوردستانی نوێ لە دەرەوەی وولات، ژ.67، 1999/8/25 .
22. شێوازی خەبات و مافی چارەنووسی نەتەوەکان، ر. کوردستانی نوێ، ژ. 1928، 1999/8/18، سولەیمانیی.
23. دەربارەی فریزیۆلۆژی کوردیی، ر. ئالای ئازادی، ژ. 220، 1999/7/12، سولەیمانیی.
24. خرنووکیش لە بیاباندا درەختە، گ. گزینگ، ژ.28، سوید2000. ر. ئالای ئازادی، ژ. 378 ، 2000/08/20، سولەیمانیی.
25. ژن لە ئاوێنەی تەلخی هێندێ هۆنراوەی کوردییدا، گ. گزینگ، ژ.29، 2000. ر. کوردستانی نوێ، 2312، 2000/11/25، سولەیمانیی.
26. هێزی یەکێتیی لە سایەی دیمۆکراسییدا، کوردستانی نوێ، ژ. 2314،2000/11/27، سولەیمانیی.
27. رۆژمێری رووداوەکانی مانگی نۆڤەمبەر لە مێژووی کورددا، کوردستانی نوێ، 2317، 2000/11/30. سولەیمانیی.
28. نەورۆزی کورد، گ. گزینگ، ژ.31، 2001.
29. شەکرە شارەکەم سولەیمانیی، گ. گزینگ، ژ. 32، سوید، 2001. گ. گەلاوێژی نوێ، ژ. 26، کوردستان ـ سولەیمانیی، 2001.
30. ئابووریی هاوبەش لە نێوان مارکسیزم و ناسیۆنالیزم هەر لە کۆنەوە هەتا ئێستا، گ. مەدەنیەت، ژ. 11، کوردستان ـ سولەیمانیی، 2001.

نامیلکە و پەرتووک :

1. دەربارەی پرۆژەکەی یەکێتی نیشتمانیی کوردستان، چ.1، سوید، 1994،
2. دوا پرۆژە، چ.1، سوید، 1994،
3. پێنج ووتاری غەمگین، چ1، سوید، 1994،
4. دیموکراسی، ئایدۆلۆژی و جەنگی نێوخۆ، چ1، سوید، 1994،
5. ململانێی ئایدۆلۆژی لە کوردستاندا، چ.1، سولەیمانی 1993. چ.2 ، سوید، 1995.
6. پێنج کاتژمێر لەگەڵ برایم ئەحمەددا، چ.1، سوید،1995. چ.2، سولەیمانیی 1996.
7. نامەیەکی درێژ بۆ نەوشیروان مستەفا، سوید، 1995.
8. کورد و شۆرش و هەلی مێژوویی، چ.1، سوید 1996. چ. 2، کوردستان، 2000.

9. فیدرالیزم و دەولەتی فیدرال، چ.1، سوید، 1996. چ.2، سولەیمانی، 1996.
10. بەلێ لێکۆلینەوە و رەخنە نەک شێواندنی راستیی، چ.1، سوید، 1996.
11. خولانەوە لە بازنەیەکی بۆشدا، چ1، سوید، 1997. چ. 2، سولەیمانی، 1997.
12. رۆلی سیستێمی بنەمالە لە بزاڤی رزگاریخوازی نیشتمانیی کوردستاندا، چ.1، سوید، 1997. چ. 2، سولەیمانیی، 2001.
13. گیروگرفتە سەرەکییەکانی کورد، چ. 1، سوید، 1998. چ. 2، سولەیمانیی، 2000.
14. نۆجەلان ئەزموونێکی نوێ و پەندی مێژوویی، چ.1، سوید، 1999. چ.2، سولەیمانیی،1999.
15. سەلیقەی زمانەوانیی و گرفتەکانی زمانی کوردیی، چ1، سولەیمانیی، 1999.
16. خلتەی بیرێکی ژاراویی، چ1، چاپخانەی هەمیشە، سلەیمانیی، 2000.
17. یاقووت و زمرووتی کوردیی، بەرگی یەکەم، چ. یەکەم، کوردستان ـ سولەیمانیی، 2002.

من دەڵێم: لـــەو ڕۆژەوە، دەستم بــــە کاری ڕامیاریی کردووە، پەشیمانم. دەمتوانی، نووسەربم. دەمتوانی، هۆنراوە بڵێم. دەمتوانی، شتێ بکەم، بەڕێکی هەبێ، نە نجامێکی هەبێ. بەڵام، نە ء، ئەگەر ژیان بۆ دواوە بگەڕێتەوە، هەرگیز بە هیچیدا ناڕۆمەوە.

FIVE HOURS WITH IBRAHIM AHMED

Dr. HUSSEIN M. A.

2002 (2702k)